NATHANIEL HAWTHORNE

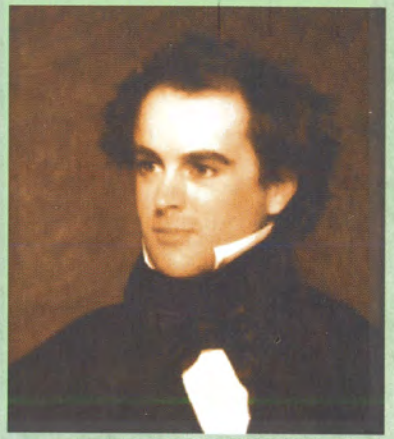

„Deşi drumul lui este mărginit şi este corect să fie acuzat de manierism, domnul Hawthorne dovedeşte un geniu extraordinar, neavând rival nici în America, nici în altă parte, iar această opinie eu n-am auzit să fie tăgăduită vreodată de nici un literat."

Edgar Allan Poe

ISBN 973-21-0750-2

CLUBUL CĂRȚII DIGITALE
BIBLIOTECA ALEPH

Biblioteca Pentru Toți

serie nouă
32
(1562)

NATHANIEL HAWTHORNE
Poveste de dragoste în Blithedale

NATHANIEL HAWTHORNE

Poveste de dragoste în Blithedale

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
HAWTHORNE, NATHANIEL
Poveste de dragoste la Blithedale / Nathaniel Hawthorne; trad: Carmen Paţac.- Bucureşti: Editura Minerva, 2005
ISBN 973-21-0750-2

I. Paţac, Carmen (trad)

821.111(73)-31=135.1

Noua serie a colecţiei „Biblioteca pentru toţi"
apare datorită cooperării dintre Ministerul Culturii şi Cultelor, Uniunea Scriitorilor din România, *MEGApress holdings S.A.*

MINERVA S.A.
Redacţia şi sediul social:
B-dul Metalurgiei nr. 32-44, cod 041833, sector 4, Bucureşti,
O.P. 82 – C.P. 38
Tel.: (021) 461.08.08, 461.08.10; Fax: (021) 461.08.09
Tipărit la MEGApress holdings S.A.

NATHANIEL HAWTHORNE

Poveste de dragoste la Blithedale

Traducere şi tabel cronologic
Carmen Paţac

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI • 2005
EDITURA MINERVA • Bucureşti

Coperta colecţici: DANIEL NICOLESCU
Ilustraţia copertei: Jean Honore Fragonard
detaliu din „Leagănul"

Redactor: VIORELA CODREANU TIRON
Tehnoredactare computerizată: LIVIU PERŢEA

TABEL CRONOLOGIC

1804 – Se naşte pe 4 iulie la Salem, Massachusetts. Nathaniel Hawthorne este al doilea din cei trei copii ai unui căpitan de marină, care va muri de friguri galbene în Guiana Olandeză în 1808.

1821 – Intră la Colegiul Bowdoin, unde va lega prietenii de o viaţă cu Franklin Pierce, Horatio Bridge şi Johathan Cilley.

1825 – Absolvă colegiul Bowdoin, fiind al 18-lea dintr-o promoţie de 35.

1828 – Îşi publică anonim, primul roman *Fanshawe*, pe cheltuiala proprie.

1830 – Începe să publice povestiri în revista *Gazette* din Salem şi apoi în „Token".

1836 – Editează la Boston „American Magazine of Useful and Entertaining Knowlegde".

1837 – Publică *Povestiri repovestite*, întâmpinate cu entuziasm de fostul său coleg de la colegiul Bowdoin, Longfellow.

1838 – Se logodeşte cu Sophia Amelia Peabody.

1841 – Se alătură comunităţii utopice de la *Brook Farm*, pe care o părăseşte în acelaşi an. Experienţa de aici va servi ca sursă de inspiraţie pentru *Poveste de dragoste la Blithedale.*

1842 – Se căsătoreşte cu Sophia la 9 iulie şi se mută la Concord.

1846 – Apare romanul *Muşchi de pe o veche casă parohială.*

1850 – Publică *Litera stacojie.*

1851– Publică *Casa cu şapte frontoane* şi *O carte a minunilor pentru băieţi şi fete.*

1852 – Publică *Imaginea de zăpadă şi alte povestiri* şi *Poveste de dragoste la Blithedale.*

1853 – Este numit consul al S.U.A. la Liverpool, funcţie din care va demisiona în 1857.

1858 – Călătoreşte în Franţa şi Italia, unde începe să scrie *Faunul de marmură.*

1860 – Publică *Faunul de marmură.*

1861–1862 –Lucrează la *Secretul doctorului Grimshawe* care va fi parţial publicată abia în 1883 şi *Septimius Felton*, pe care nu le termină, cea de a doua fiind publicată în 1872.

1863 – Publică *Vechiul nostru cămin*, un volum de note de călătorie.

1864 – Moare în somn în noaptea de 18 spre 19 mai, la Plymouth, New Hampshire.

Poveste de dragoste la Blithedale

I

MOŞ MOODIE

Se lăsase noaptea şi, o dată cu ea, mă-ntorceam şi eu la locuinţa mea de burlac. Mai aveam o zi până să plec la Blithedale şi fusesem să văd încântătorul spectacol oferit de Doamna-de-sub-Văl. Deodată, într-o parte mai întunecată a străzii, îmi ieşi în cale un bătrân cam jerpelit îmbrăcat.

– Domnule Coverdale, făcu el cu glas domol, pot să vorbesc cu dumneavoastră câteva clipe?

Fiindcă tot am pomenit de Doamna-de-sub-Văl, poate că nu e nepotrivit să spun, pentru cei care nu sunt în cunoştinţă de cauză şi deci n-au auzit de celebritatea ei, acum uitată, că doamna cu pricina era în stare de hipnoză şi spectacolul era unul din primele semne cum că se năştea o nouă ştiinţă sau se trezea din amorţire o şarlatanie mai veche. De-atunci încoace suratele ei s-au înmulţit până-ntr-atât că nu le mai dă nimeni pic de atenţie; de fapt, nici una din ele nu s-a înfăţişat publicului în mijlocul unor efecte scenice aşa de dibaci născocite precum erau cele care învăluiau în mister şi-n acelaşi timp lăsau să se reverse lumina asupra spectacolului extraordinar al doamnei de care vorbim. În ziua de azi, când maestrul îşi scoate medium-ul în

lume, vrea să credem că lucrează simplu şi pe faţă ca la o experienţă ştiinţifică. Şi chiar dacă recunoaşte deschis că e niţel în cârdăşie cu spiritele, legile pe care le respectă, zice el, sunt tot cele ale vieţii adevărate, extinse şi-asupra succeselor lui nu prea obişnuite. Din contră, acum doisprezece sau cincisprezece ani, toate soiurile de aranjamente misterioase, orice peisaj pitoresc şi joc măiestrit de lumini şi umbre nu aveau alt scop decât să ne bage bine în cap că între aşa-zisul miracol şi viaţa obişnuită e o diferenţă ca de la cer la pământ. Ba mai mult, în cazul Doamnei-de-sub-Văl, curiozitatea spectatorului era chiar biciuită de enigma care învăluia identitatea doamnei în cauză şi de un zvon absurd (crezut la un moment dat de toată suflarea şi probabil lansat de maestrul însuşi) cum că sub fantomaticele falduri de giulgiu se ascundea o junǎ frumoasă şi bogată, de viţă nobilă. Vălul alb avea ape argintii, precum partea mângâiată de soare a unui nor. Şi pentru c-o acoperea din creştet până-n tălpi, trebuia să crezi c-o desparte pe biata copilă de lumea materială, de timp şi de spaţiu şi-o potopeşte cu nenumăratele binefaceri ale spiritului liberat din strânsoarea trupului.

Totuşi, prezicerile ei, miraculoase sau nu, n-au mult de-a face cu povestirea de faţă, în afară, bineînţeles, de faptul că, vrând să aflu părerea profetică a Doamnei-de-sub-Văl, am întrebat-o dacă crede în reuşita planului

nostru de la Blithedale. Şi fiindcă tot veni vorba, să ştiţi că răspunsul a fost cât se poate de sibilin, adică fără noimă la prima vedere. Analizat însă îndeaproape, îţi dezvăluia o grămadă de posibile interpretări, dintre care una se potrivea cu realitatea fără doar şi poate. Îmi storceam de zor creierii cu cimilitura profetică şi-ncercam să-i prind de coadă sensul ce-mi aluneca printre degete ca o zvârlugă, când mă-ntrerupse bătrânul de care v-am pomenit mai înainte.

– Domnule Coverdale... Domnule Coverdale! spuse el repetându-mi numele ca să compenseze ezitarea şi ineficacitatea primei rostiri. Scuzaţi-mă că vă deranjez, am auzit că plecaţi mâine la Blithedale.

Mi-era cunoscut chipul acela palid şi brăzdat de ani, cu vârful nasului roşu şi-un petic negru ce-i acoperea un ochi. Bătrânul avea ceva numai al lui, cum stătea aşa ascuns sub bolta unei porţi, lăsând la lumină din propria-i persoană doar cât să mă facă să-l recunosc. Acest domn Moodie era un personaj tare sfios şi trăsătura asta era cu atât mai ciudată, cu cât lupta pentru pâinea cea de toate zilele îl aducea, vrând-nevrând, în vâltoarea lumii mai mult decât pe oricare alt om.

– Da, domnule Moodie, îi răspunsei, mirându-mă în sinea mea de ce putea să-l intereseze treaba asta. Am de gând să plec mâine la Blithedale. Pot să vă fiu de folos cu ceva până plec?

– Dac-aţi vrea, zise el, mi-aţi putea face un mare serviciu, domnule Coverdale!

– Un mare serviciu? repetai eu cu un glas ce n-avea cum să trădeze prea marea mea grabă de-a fi mărinimos, deşi eram gata să-l ajut pe bătrân cu orice, dacă nu trebuia să mă deranjez prea mult. Un mare serviciu, ziceţi? Timpul pe care-l am la dispoziţie e tare scurt, domnule Moodie, şi mai am o grămadă de lucruri de pregătit. Totuşi, spuneţi-mi despre ce-i vorba.

– Vai de mine, făcu moş Moodie, nu prea-n-drăznesc. Şi, dacă stau să cumpănesc lucrurile, poate c-ar fi mai bine să vorbesc cu un domn mai în vârstă sau cu o doamnă, de-aţi fi aşa bun să-mi faceţi cunoştinţă cu altcineva, care poate că merge la Blithedale. Dumneavoastră sunteţi foarte tânăr.

– Şi ce dacă sunt tânăr? Credeţi că v-aş fi de mai puţin folos? întrebai eu. Dar dacă totuşi cineva mai în vârstă v-ar putea ajuta mai mult, mă gândesc că poate domnul Hollingsworth... E cu vreo trei-patru ani mai mare ca mine, are un caracter ferm şi, pe lângă toate astea, e şi o persoană foarte caritabilă. Eu sunt un biet poet şi, vorba criticilor, mare lucru nu-i de capu' meu. Da' de ce poate fi vorba, domnule Moodie? Începe să mă intereseze, mai ales că ziceţi că influenţa unei doamne ar fi mai de dorit. Hai, spuneţi-mi despre ce-i vorba! Zău că ard de nerăbdare să vă dau o mână de-ajutor.

Dar bătrânul, politicos şi rezervat, era şi ciudat şi încăpăţânat pe deasupra. Nu ştiu ce-i intrase în cap că ezita să-şi pună-n aplicare planul iniţial.

– Mă-ntreb, zise el, dacă nu cumva cunoaşteţi o doamnă pe nume Zenobia.

– Personal, nu, deşi sper să am mâine această plăcere, căci ea ne-a pus pe toţi pe roate şi stă deja de câtăva vreme la Blithedale. Aveţi cumva înclinaţii literare, domnule Moodie? Sau v-aţi apucat să sprijiniţi drepturile femeii? Ce altceva poate să vă intereseze la doamna asta? Apropo, bănuiesc că ştiţi, Zenobia e numai numele ei fictiv, un fel de mască pe care-o pune-n faţa lumii şi care-o ajută să rămână-n umbră. Pe scurt, e o născocire ca faldurile albe ale Doamnei-de-sub-Văl, doar că-i un pic mai transparentă. Da' uite că s-a făcut târziu. Vreţi să-mi spuneţi cu ce vă pot fi de ajutor?

– Nu vă supăraţi, domnule Coverdale, în seara asta nu, făcu Moodie. Sunteţi tare cumsecade, da' mă tem că v-am deranjat când poate că nici nu era nevoie. Cu permisiunea dumneavoastră, o să vin mâine dimineaţă până nu plecaţi la Blithedale. Vă doresc noapte bună şi iertaţi-mă că v-am oprit din drum.

Şi se făcu nevăzut. Cum însă a doua zi nici gând să se arate, doar evenimentele ulterioare m-au făcut să ajung la o presupunere plauzibilă în ce priveşte

problema care-l frământa. Intrat în casă, am mai pus cărbuni pe foc, mi-am aprins o ţigară de foi şi, timp de-o oră, m-am lăsat în braţele reveriei, ducându-mă cu gândul la tot felul de lucruri, de la cele mai vesele până la cele mai sumbre. De fapt, spre deosebire de alte dăţi, nu mai credeam cu atâta tărie că acest ultim pas, care avea să mă arunce fără putinţă de întoarcere în povestea de la Blithedale, era cel mai înţelept cu putinţă. Trecuse de miezul nopţii când m-am dus la culcare. Înainte de asta însă, dădusem pe gât un pahar de vin bun, de Xeres, de care eram mândru nevoie mare pe vremea aia. Era ultima sticlă. Am terminat-o a doua zi dimineţa cu un prieten şi-apoi am pornit spre Blithedale.

II

BLITHEDALE

Cu greu pot să cred (eu, cel pe cale să se-nrăiască de-a binelea într-ale burlăciei, cel căruia, cu fiece săptămână, îi mai apare câte-un fir alb în mustaţă), cu greu pot să-mi închipui c-o să mai văd vreodată un foc la fel de-mbietor precum era cel de la Blithedale, când am sosit acolo a doua zi. În salonul casei vechi ardea un foc sănătos, de lemne. Era o după-amiază de aprilie, dar rafalele de vânt amestecate cu zăpadă vâjâiau de zor prin horn. Răscolesc jarul amintirii şi scena aceea

cu focul din cămin îmi revine în minte la fel de vie ca atunci. Răscolesc jarul şi suflu de pe el cenuşa cu un suspin, căci ce altceva mai bun îmi rămâne de făcut! La fel de vie ca atunci, dar numai pentru o clipă. Apoi flacăra păleşte brusc, lăsându-mi inima rece, rece ca piatra de pe marginea drumului. Buştenii groşi de stejar s-au prefăcut de mult în scrum. Acum lumina lor mângâietoare mi se pare că seamănă, dacă există ceva pe lumea asta cu care se poate-asemui, cu licărirea (nicidecum strălucirea) fosforescentă a lemnului putred ce-l amăgeşte noaptea pe cel hoinar pe poteci întortocheate de pădure. În jurul unui asemenea foc, care parcă-şi râde rece de noi, ne-am aşezat pe frunzele lipsite de viaţă, am întinde fiecare câte o mână să ne dezmorţim la căldura imaginară şi-am vorbi de planul nostru de demult luat de apa sâmbetii, doar-doar am putea pune din nou pe picioare raiul de-atunci.

Raiul, da, aşa e! Nimeni pe lumea asta în afară de noi – şi-am curajul s-o spun cu mâna pe inimă – nimeni, cel puţin în lumea noastră mică şi stearpă din Noua Anglie, nu se gândise la rai în ziua aceea mai mult decât s-ar fi gândit că tropicele s-au mutat la pol. Şi nici cel mai iscusit arhitect, cu mijloacele pe care le-aveam noi la îndemână, n-ar fi fost în stare să facă, în coliba de gheaţă a unui eschimos, o imitaţie mai fidelă a sălaşului Evei. Noi însă am preschimbat iarna-n vară,

în ciuda rafalelor turbate care-şi făceau de cap nestingherite.

Era o zi de aprilie, cum am mai spus, aproape de mijlocul lunii. Când în oraş s-au ivit zorile, vremea era destul de blândă, chiar îmbietoare pentru unul ca mine, căci stăteam într-o casă de cărămidă ascunsă printre multe altele. Pe lângă căldura înăbuşitoare dată de propria ei sobă, fiecare casă se-nfrupta şi din căldura celorlalte. Către prânz începuse să ningă şi suflarea îngheţată a unui vânt dinspre nord-est mâna zăpada pe străzi, înălbind acoperişurile şi trotuarele cu o perseverenţă şi conştiinciozitate demne de cel mai aprig viscol de ianuarie. Îşi luase treaba-n serios de-ai fi zis că primise toate asigurările posibile că dezgheţul n-o să vină multe luni de-atunci încolo. Nu încape discuţie că eroismul meu a fost şi mai mare când, trăgând un ultim fum din ţigara de foi, mi-am lăsat în plata Domnului cuibuşurul meu de burlac – cu focul ăla îmbietor în sobă şi cu cămara alături, unde mai era un coş c-o sticlă-două de şampanie şi-o ladă cu niscai vin de Xeres rămas pe-acolo – mi-am lăsat, zic, culcuşul meu cald şi, căutând o viaţă mai bună, m-am aruncat nebuneşte în ghearele vijeliei maştere.

Viaţă mai bună! Poate, dar nu prea cred că mi s-ar mai părea aşa acum. Destul că mi s-a părut atunci. Piedica cea mare în calea eroismului e spaima ca nu

cumva să te faci de două parale în propriii tăi ochi. Eroismul adevărat e însă să ţii piept acestei spaime, iar înţelepciunea supremă, să ştii când trebuie să-i ţii piept şi când să te dai bătut.

Ei, dar hai să recunoaştem că e mai bine, dacă nu mai înţelept, să visezi cu ochii deschişi până la capăt, să laşi visul să se termine singur, deşi, dacă merită să-ţi pierzi timpul cu el, orice vis nu se poate termina decât cu un eşec. Şi ce-i cu asta? Părticelele cele mai mici din el, imateriale aşa cum sunt, au o valoare pe care n-o găseşti în realitatea fadă şi greoaie a oricărei întreprinderi practice. Sunt vlăstarele minţii, nicidecum de aruncat la gunoi. Poate c-o s-ajung vreodată să mă căiesc de orice pe lumea asta. N-aş vrea însă să fiu luat drept păcătos sau nebun pentru c-am avut cândva destulă credinţă şi putere-n mine să nutresc speranţe generoase pentru destinul omenirii – da, aşa e! – şi să fac tot ce mi-a stat în putinţă ca să le văd prinzând viaţă. Chiar dacă asta n-a-nsemnat mai mult decât faptul c-am plecat de lângă focul prietenos, că mi-am aruncat cât colo havana pe care-abia o aprinsesem şi-am pornit-o-n lume, departe de vuietul oraşului, prin ninsoarea care mă biciuia amarnic.

Eram patru care porniserăm călare prin viscolul aprig, Hollingsworth se-nţelesese să vină cu noi, dar a-ntârziat nu ştiu de ce şi-a plecat pe urmă singur.

Mergeam pe stradă unul după altul, şi mi-aduc aminte că, şi dintr-o parte şi din alta, clădirile parcă se-nghesuiau prea tare-n noi, atât de tare că inimile noastre viteze nu prea mai aveau loc să bată. Ninsoarea era şi ea dezolantă, imposibil de descris în cuvinte (mai-mai să zic că era sumbră). Se strecura prin fumul oraşului şi se-aşeza pe trotuar numai ca să ia forma vreunei tălpi de galoş sau de cizmă peticită. Aşa se face că vechiul convenţionalism se vede până şi pe lucrul cel mai nou căzut din înaltul cerului. Dar când oraşul cu străzile lui pavate a rămas în urmă şi zgomotul înăbuşit al copitelor a început să se-audă pe drumul pustiu de ţară, când am simţit că vântului dezlănţuit nu-i pasă de noi nici cât negru sub unghie, ne-am dat seama că aerul era mai bun şi merita să-ţi umpli plămânii cu el. Era un aer pe care nu-l mai respirase nimeni! Prin el nu trecuse prefăcătoria, formalismul şi eroarea ca prin aerul oraşului copleşit de întuneric.

– Ce plăcut e! spusei eu cu fulgii de zăpadă topindu-mi-se-n gură la fiecare cuvânt. Ce dulce şi binefăcător e aerul ăsta de ţară!

– Ei, Coverdale, dragul meu, nu-ţi bate joc de bruma de entuziasm care ţi-a mai rămas! zise unul din tovarăşii mei de drum. Să ştii că aerul ăsta bogat în azot te face să fii vesel de-a binelea. Şi, oricum, nu putem zice că ne-am regenerat, c-am devenit cu totul alţi

oameni până ce vântul aspru din februarie n-o să ni se pară la fel de plăcut ca boarea cea mai dulce din iunie.

Aşa că ne-am luat cu toţii inima-n dinţi şi-am pornit-o veseli de parcă zburam pe lângă garduri de piatră pe jumătate îngropate în nămeţi, prin pâlcuri de pădure, unde copacii înveşmântaţi în zăpadă priveau spre nord-est, pe lângă vile părăsite, în jurul cărora nu se vedea nici o urmă de paşi, şi pe lângă case risipite, de unde ieşau colaci de fum şi miros puternic de turbă. Din când în când întâlneam câte-un drumeţ şi-l strigam, salutându-l prietenește. Iar el, desfundându-şi urechile la urletul vântului şi ascultând cu atenţie, părea să spună că nici nu merita să se ostenească atâta pentru „buna ziua" ăla – pe care-l auzise de la noi. Bădăranul! Înţelegea şuieratul ascuţit al viforniţei, dar nu pricepea nimic din glasul vesel al frăţiei. Lipsa de încredere a drumeţului în sentimentele noastre frăţeşti a fost unul din nenumăratele semne care ne arătau ce sarcină grea luaserăm asupră-ne când ne puseserăm în gând să schimbăm lumea. Cu toate astea am mers mai departe fără să ne scadă buna dispoziţie câtuşi de puţin şi ne-am înţeles cu viforul aşa de bine că, până la urmă, nici nu ne venea să ne luăm la revedere de la guralivul ăsta fără leac. Dar, ca să spun lucrurilor pe nume, între mine şi-un sloi de gheaţă nu mai era mare diferenţă. Începusem chiar să am vagi presimţiri c-am răcit zdravăn.

Şi-acum, stăteam cu toţii lângă focul care duduia în căminul casei vechi de ţară, acelaşi foc care pâlpâie atât de slab în amintirile mele de la începutul acestui capitol. Şedeam acolo cu părul şi bărbile şiroind de apă din zăpada care se topea, cu obrajii roşii ca focul fie de gerul nemilos de până atunci, fie de căldura care ne învăluia în momentul acela. Ne aşteptase într-adevăr un foc pe cinste, din buşteni mari, noduroşi, de stejar sau chiar din crengi mai strâmbe, pe care ţăranii le ţin pentru sobele lor, căci ramurile strâmbe nu se pot măsura şi deci nu se pot vinde la piaţă. Fără-ndoială că o familie de pelerini din vechime şi-o fi pus ceainicul pe un foc ca ăsta (un ceainic ceva mai mare, bineînţeles). Uitându-mă la focul de-acolo şi comparându-l cu focul meu de cărbuni de-acasă, mi-am dat seama şi mai clar că ne depărtaserăm imens de sistemul social care ne ţinea încătuşaţi la ora micului dejun.

Buna şi zdravăna doamna Foster (nevasta spătosului Silas Foster, care avea să ia treburile fermei în mâinile lui, în schimbul unei sume frumuşele, şi să ne fie dascăl într-ale plugăriei) ne-a urat bun venit din toată inima. În spatele ei – cu care natura fusese foarte generoasă – apărură două tinere cu un zâmbet îmbietor pe buze, două gazde ospitaliere, părând însă cam încurcate, căci nu prea ştiau ce rol o să joace ele în noua orânduială pe care-o s-o dăm noi lumii. Plini de

afecţiune, ne-am strâns cu toţii mâinile şi ne-am felicitat că frăţia spre care ţinteam putea să înceapă din momentul acela. Nici nu terminaserăm bine să ne strângem mâinile când se deschise uşa şi Zenobia – pe care n-o văzusem pân-atunci, deşi era cineva în toată această aventură a noastră – îşi făcu apariţia în salon.

Nu trebuie să reamintesc cititorului, cât de cât la curent cu biografia noastră literară, că Zenobia nu era numele ei adevărat. La început îl adoptase ca să semneze prin reviste. Şi, întrucât se potrivea de minune cu ceva imperial din statura şi comportamentul acestei doamne, mai în glumă, mai în serios, prietenii hotărâseră să-l folosească în discuţiile lor familiare. Ea îl acceptase cu mare plăcere şi chiar încuraja lumea să-l folosească mereu. Ceea ce, de fapt, era cât se poate de potrivit, căci Zenobia noastră – în ciuda noii filozofii cam ieftine – avea mândria înnăscută a oricărei regine de pe lumea asta.

III

UN CUIB DE VISĂTORI

Zenobia ne ură tuturor bun venit cu un glas dulce, melodios şi plin de candoare şi ne întinse mâna-i caldă şi catifelată. Mi-aduc amine că fiecăruia a găsit să-i spună ceva pe măsura lui. Cu mine, de exemplu, a-nceput aşa:

– De mult doream să vă cunosc, domnule Coverdale, vroiam să vă mulţumesc pentru minunatele dumneavoastră poezii. Pe unele le-am şi-nvăţat pe de rost, sau, mai bine zis, mi s-au furişat singure în minte şi-n suflet fără să ştiu şi fără să am vreun cuvânt de spus în toată treaba asta. Sper că nu vă bate gândul să renunţaţi la o ocupaţie care vă face atâta cinste. Mai bine-mi rup eu din suflet şi renunţ la dumneavoastră ca asociat în nobila noastră întreprindere decât să ştiu că omenirea pierde unul din cei mai adevăraţi poeţi!

– O, nici vorbă de-aşa ceva, în special după aceste nepreţuite laude din partea Zenobiei, spusei eu cu un zâmbet, roşind tot de plăcere. Dimpotrivă, sper că acuma o să dau la iveală ceva care va merita pe drept cuvânt să se numească poezie, o poezie adevărată, robustă, firească şi dulce, precum ne va fi viaţa de-acum încolo, o poezie care să aibă-n ea ciripitul păsărelelor sau imnul pe care vântul îl închină pădurii, după cum e cazul.

– Vă deranjează când vă cântă cineva versurile? mă-n-trebă Zenobia, zâmbind graţios. Dacă-i aşa, îmi pare nespus de rău că trebuie să vă supăr, dar cu siguranţă mă veţi auzi îngânându-le în câte-o seară de vară.

– În ce mă priveşte, o să fiu în al nouălea cer de fericire, îi răspunsei eu.

Tot timpul m-am uitat atent la Zenobia. Înfăţişarea ei mi s-a întipărit atât de clar în minte că şi-acum pot s-o

invoc ca pe un spirit. Îmi apare puţin mai ştearsă decât în viaţă, dar, altfel, e absolut una şi-aceeaşi cu cea de atunci. Era îmbrăcată cât se poate de simplu, cu o rochie imprimată (parc-aşa zic cei de meserie), şi-avea o eşarfă de mătase care-i lăsa umărul alb să iasă un pic la iveală. Mi s-a părut un adevărat noroc să-mi fie dat să văd umărul acela alb ca laptele. Părul ei negru, lucios şi extrem de bogat era strâns cu grijă într-un coc. Fără bucle sau alte zorzoane. Doar o floare, o floare şi-atât. Era ceva exotic, de-o frumuseţe rară, şi-ai fi putut jura c-atunci o culesese grădinarul din seră. Floarea aceea a prins rădăcini adânci în amintirea mea. Parc-o văd şi-acum şi-i simt mireasma îmbătătoare. Atât de strălucitoare, atât de rară şi nepreţuită şi totuşi sortită să vieţuiască numai o zi, o singură zi. Aşa cum era, punea în valoare alura regească şi frumuseţea fără seamăn a Zenobiei mai mult decât un diamant de soi, care i-ar fi inundat părul cu sclipirile lui.

Mâinile, deşi cu piele foarte fină, erau mai mari decât le-ar fi plăcut celor mai multe femei, sau decât şi-ar fi permis ele să recunoască, deşi nu se observa nici cea mai mică disproporţie între mâini şi statura impozantă a Zenobiei. Era un adevărat balsam pentru suflet să vezi un intelect rafinat (cum era al ei, fără îndoială, cu toate că înclinarea lui firească era în cu totul altă direcţie decât spre literatură) împodobind o

ființă atât de aleasă. Avea femeia asta un trup admirabil, ca un fruct ce stă să dea în pârg. Puteai zice fără teamă că era nelumesc de frumoasă, deși nu m-ar mira dacă unele căutătoare de noduri în papură ar strâmba oarecum din nas spunând că îi cam lipseau grația și delicatețea. Dar calități din astea găsim cu duiumul la tot pasul. Fie și numai de dragul schimbării de decor, Zenobia era de preferat. Deborda de frumusețe, sănătare și vigoare, așa că orice bărbat ar fi putut foarte bine să se-ndrăgostească de ea numai pentru atât. Când era calmă, părea cam indiferentă. Dar când venea-ntr-adevăr vorba de ceva serios, în special dacă la mijloc era un simțământ mai aprig, se-nviora toată și se făcea ca argintul-viu.

– Eu am sosit prima, spuse mai departe Zenobia cu un zâmbet înflorindu-i cald pe buze pentru noi toți, așa că, deocamdată, îmi iau în serios rolul de gazdă și vă urez bun venit, ca și cum ați fi la mine-n casă. Astă-seară sunteți oaspeții mei la cină. Mâine, cu voia dumneavoastră, vom fi frați și surori și ne vom începe viața cea nouă o dată cu revărsatul zorilor.

– Avem atribuții bine stabilite? întrebă cineva.

– Păi noi, sexul slab, răspunse Zenobia, râzând dulce și aproape fără nici un fel oprelişte (un râs care mângâia auzul, dar nu semăna deloc cu râsul unei femei obișnuite), noi, femeile, și suntem deja patru, o să ne

ocupăm de partea casnică a întreprinderii noastre, de fapt o să facem tot ce trebuie prin casă: o să coacem pâine, o să gătim, o să spălăm şi o să călcăm, o să frecăm podelele şi o să măturăm şi, când vom găsi destul răgaz, o să ne odihnim tricotând şi cosând. Asta, zic eu, trebuie să fie pentru moment treaba femeilor. Poate că, încet-încet, când o să dovedim fiecare la ce ne pricepem mai bine, unele dintre noi o să iasă la câmp, lăsând pe fraţii noştri mai plăpânzi să ne ţină locul la bucătărie.

– Ce păcat, zisei eu în treacăt, că bucătăria şi, în general, toată trebăluiala de prin casă nu pot fi excluse definitiv din sistemul nostru! Ciudat că munca asta, care e hărăzită femeilor, e tocmai ce deosebeşte viaţa artificială, viaţa muritorilor degeneraţi, de viaţa din paradis! Eva n-avea nici oale, nici rufe de spălat şi nici n-o punea nimeni să cârpească haine.

– Tare mi-e teamă, făcu Zenobia cu veselia citindu-i-se-n ochi, că, măcar o lună de-acum încolo, o să ne fie cam greu să adoptăm sistemul paradisiac. Ia uitaţi-vă cum viscoleşte-afară! Vedeţi cum trece zăpada-n zbor pe lângă fereastră? Credeţi că s-au copt cumva smochinele? Te pomeneşti c-oţi fi şi cules ananasul! Sau poate jinduiţi după fructul arborelui de pâine sau după o nucă de cocos? Ce-ar fi să dau o fugă ca să vă culeg câţiva trandafiri? Nu, domnule Coverdale, nici vorbă! Singura floare de pe-aici e cea

din părul meu. Azi-dimineață am luat-o din seră. Iar cât despre costumul Evei, adăugă ea, prefăcându-se că tremura de frig, n-am nici cea mai mică intenție să-l abordez decât prin mai!

Cu siguranță Zenobia nu s-a gândit la ce m-am gândit eu. Imaginația mea bolnavă trebuie să fi fost de vină, numai ea. Dar aceste ultime cuvinte, puse-n legătură cu acel ceva din felul ei de-a fi, îți aduceau irezistibil în fața ochilor imaginea trupului minunat, perfect ca o statuie, în costumul Evei de la-nceput de lume. Felul ei de-a se exprima liber, nepăsător și fără ascunzișuri, avea adesea darul să creeze niște imagini care, deși pure ca albul neîntinat al zăpezii, nu prea sunt privite cu ochi buni când răsar din gândurile schimbate între un bărbat și o femeie. Pe vremea aceea am pus totul pe seama curajului nobil al Zenobiei, conștient fiind că nu fac rău nimănui și neluând în seamă nici una din reținerile meschine ce lipsesc de viață și culoare conversația cu alte femei. Avea însă și altceva care o ridica mult deasupra altora. În ziua de azi rar întâlnești în țara asta femei care să te impresioneze cu ce au ele mai feminin. În relațiile obișnuite feminitatea le dispare cu totul, se face nevăzută. Nu așa stăteau însă lucrurile cu Zenobia. Simțeai efluvii ce veneau de la ea, cum au venit probabil de la Eva când a zămislit-o Atotputernicul și i-a adus-o lui Adam, spunându-i:

„Iată-ţi femeia!“ Nu mă refer aici la o anume blândeţe, graţie, modestie şi sfiiciune, ci la o anume căldură a ei şi numai a ei care, în cea mai mare parte, venea dintr-o sublimare a feminităţii.

– Şi-acuma, făcu Zenobia, mă duc să dau şi eu o mână de-ajutor ca să pregătim cina. Credeţi că, în loc de smochine, ananas şi toate celelalte delicatese de la masa lui Adam, vă veţi mulţumi cu ceai şi pâine prăjită, un pic de şuncă şi limbă pe care, cu instinctul meu de gospodină, le-am adus după mine-n coş pân-aici? Şi-o s-avem şi pâine cu lapte, dacă gustul dumneavoastră nevinovat le va cere.

Toate suratele se puseră pe treabă, refuzând categoric orice ajutor din partea noastră, în afară de lemnele pentru focul din bucătărie, pe care trebuia să le cărăm dintr-o stivă imensă din spatele casei. După ce-am adus mai mult decât era nevoie, ne-am întors în cameră, ne-am tras scaunele mai aproape de foc şi ne-am pus să discutăm planuri de viitor. Nu mult după aceea îşi făcu apariţia Silas Foster, călcând cu paşi grei ca de elefant. Nu era gras, dar era tot numai muşchi. Părea cam din topor şi-avea o barbă de-ţi venea s-o iei la goană de frică. Dăduse de mâncare la vite. Înainte fusese pe câmp unde arase până ce se-aşternuse zăpada într-un strat aşa de gros că omul nostru nu mai putuse trage nici măcar o brazdă. Ne spuse „bună seara“ cam cu

același ton cu care-ar fi vorbit cu boii, scoase niște tutun din tabachera lui de fier și-ncepu să-l mestece, își trase cizmele din piele de vacă și, numai în ciorapi, se-așeză în fața focului. Din hainele lui ude prinseră să iasă aburi, așa că vânjoasa noastră gazdă părea învăluită în fum, ca o stafie.

– Ei, oameni buni, începu Silas, o să vă cam vină să vă-ntoarceți la oraș, dac-o ține vremea tot așa.

Și, ce-i drept e drept, era cam deprimant să vezi înserarea pogorând lin și trist din înalturi, cu mantia-i cenușie sau cernită, stropită cu albul zăpezii care cădea neostoit. Furtuna, așa cum se-arăta pe înserate, era dezolantă din cale-afară. Ai fi zis că se iscase special pentru noi, ca un simbol al înfricoșătoarelor fantome care, părăsite de toți și neîncrezându-se în nimeni și nimic, ne bântuie întotdeauna când e pe-aproape vreo întreprindere aventuroasă, doar-doar ne-om întoarce la cuibul călduț al vieții obișnuite.

Dar curajul nu ne-a părăsit deloc. Nu era să ne lăsăm intimidați de nămeții care creșteau sub fereastră. Și nici n-aveam de gând să ne sinchisim de ei mai mult decât de suflarea unui vânticel de vară printre ramurile foșnind de atâtea frunze. Pentru noi puține anotimpuri fuseseră mai frumoase decât primăvara aia viforoasă. Dacă oamenilor le-ar fi permis să viseze cu ochii deschiși și să vorbească despre visurile lor cele mai

trăsnite fără teamă că lume le va râde-n nas sau îi va zdrobi cu dispreţul ei ucigător, da, da, dac-ar putea să vorbească de fericirea pământească pentru ei şi pentru tot restul omenirii ca despre un ţel la care poţi spera să năzuieşti şi probabil să-l şi atingi, ei bine, noi, cei care formam semicercul acela mic din faţa căminului, noi eram gata să facem toate astea. Lăsaserăm în urma noastră armura ruginită în care se încorsetase societatea, trecuserăm peste multe piedici destul de mari, care, pe cei mai mulţi, iar fi ţinut pe loc în ocna cumplită a sistemului nostru social, deşi şi ei, ca şi noi, simţeau că nu mai pot să-ndure. Coborâserăm de la amvon şi-l lăsaserăm în părăsire, aruncaserăm pana de scriitor cât colo, lăsaserăm în plata Domnului socotelile din terfeloage, ne descotorosiserăm de acea dulce indolenţă fermecătoare, care la urma urmelor, e de preferat celor mai multe plăceri oferite muritorilor. Scopul nostru era generos, fără-ndoială, dar nu-ncape discuţie că era şi de-un absurd pe măsura generozităţii lui. Hotărâserăm să renunţăm la tot ce realizaserăm până atunci şi s-arătăm omenirii că poate exista o viaţă guvernată de alte principii decât minciuna şi cruzimea, pe care se bazase mereu societatea umană.

Şi, înainte de orice, ne dezbăraserăm de mândrie şi ne străduiam să punem în locul ei iubirea. Aveam de gând să uşurăm groaznica povară a truditorului şi să ne

facem fiecare partea cuvenită, muncind cu mintea şi cu braţele. Câştigul îl căutam ajutându-ne unul pe altul în loc să-l smulgem cu forţa de la duşman, să-l şterpelim şmechereşte de la unul mai puţin pişicher ca noi (dacă, bineînţeles, existau asemenea inşi în Noua Anglie) sau să-l obţinem printr-o întrecere egoistă cu vecinul. Şi-n felul ăsta fiecare om ar comite şi-ar îndura partea lui din răul general, fie că-i place, fie că nu. La baza instituţiei aveam de gând să punem munca noastră cinstită, ca o rugăciune şi strădanie pentru propăşirea rasei umane.

Prin urmare, dac-am clădit castele minunate (poate c-ar fi mai potrivit să le zicem falanstere), dacă ne-am imaginat scene de vis la lumina cărbunilor aprinşi din căminul pe lângă care ne strânseserăm ciorchine şi dacă toate s-au dus de râpă o dată cu jarul ce s-a stins şi n-au mai apărut de-atunci niciodată din cenuşă, n-aveam de ce să ne simţim ruşinaţi. În ce mă priveşte, mă bucur c-am putut cândva să gândesc despre lume lucruri mai bune decât merită. E o greşeală pe care puţini o fac de două ori în viaţă. Şi dacă totuşi se-ntâmplă, cel care persistă cu atâta generozitate într-o asemenea eroare e un om superior cum rar se întâlneşte.

Spătosul Silas Foster se-amesteca foarte rar în discuţiile noastre, dar când scotea totuşi câte-o vorbă, o făcea numai într-un scop practic. De exemplu:

– Care din dumneavoastră se pricepe mai bine la

porci? Când o fi târg la Brighton tre' să mergem să cumpărăm vreo şase.

Auzi colo, porci! Cerule mare! Pentru asta veniserăm noi aici? Şi din nou se băgă Silas Foster:

– N-o să scoatem niciodată zarzavaturi pă piaţă dacă muierile nu s-apucă să plivească singure toată grădina, zise el gândindu-se cum stă treaba cu trufandalele. N-avem destui oameni fi'n'că mie-mi trebuie trei ca dumneavoastră ca să facă cât unu' d-al nostru dă la ţară. Nu, nu, nu merge. Ascultaţi-mă pă mine. Ar trebui să ne sculăm un pic prea cu noaptea-n cap dacă vrem să-i dăm gata p-ăia dă pă lângă Boston.

Mi s-a părut cam ciudat că nici nu ne despărţiserăm bine de lumea aia hrăpăreaţă, agitată şi apucătoare de la oraş că ne şi puneam problema cum să facem să-i întrecem pe neciopliţii ăia la ei acasă. Dar, ca să fiu sincer, curând mi-am dat seama că, faţă de societate în general, adoptaserăm o nouă poziţie, de ostilitate, nicidecum de înţelegere frăţească. Şi, într-o oarecare măsură, nici nu putea fi altfel până când majoritatea mai aleasă a oamenilor nu ni s-ar fi alăturat nouă. Aşa prăpădiţi şi puţini cum eram acum, fără doar şi poate ne înstrăinam de restul omenirii într-un ritm direct proporţional cu strictoţea legăturilor reciproce dintre noi.

Cu toate astea, ideea cu pricina, ce-abia începuse să mă frământe, trecu pe planul doi când intră

Zenobia, care ne-aduse îmbucurătoarea veste că masa era servită. Uitându-se-n oglindă şi văzând că floarea din păr se cam pleoştise (probabil din cauza căldurii din bucătărie), o aruncă pe podea la fel de nepăsătoare cum aruncă o fetişcană de la ţară o viorea ofilită. Gestul mi se păru specific, deşi, zic eu, ar fi fost mai potrivit pentru firea mărinimoasă a acestei femei frumoase să împrăştie flori proaspete în jurul ei şi să le reînvie pe cele ofilite prin simpla atingere cu mâna. Cu toate astea efectul era ieşit din comun şi-avea o frumuseţe căreia nu-i putea rezista nimeni. Prezenţa Zenobiei făcea eroica noastră întreprindere să pară o iluzie, un bal mascat, o scenă pastorală, o falsă Arcadie în care noi, bărbaţi şi femei în toată firea, făceam o sărbătoare din viaţa ce ne fusese hărăzită. Am încercat să analizez impresia asta, dar fără prea mare succes.

– Mă mâhneşte într-adevăr, spuse Zenobia pe când ieşeam din cameră, faptul că domnul Hollingsworth se dă bătut cu una, cu două. N-aş fi crezut nici în ruptul capului că un vânticel potrivnic şi câţiva fulgi de zăpadă o să-l întoarcă din drum.

– Îl cunoaşteţi personal pe Hollingsworth? o întrebai eu.

– Nu, numai din predicile lui, spuse ea. Ce om! Şi ce glas are! Totuşi la el nu intelectul te impresionează, ci sufletul lui mare. Cel puţin pe mine m-a emoţionat

mai mult decât aş fi crezut că sunt în stare să mă emoţionez, în afară de cazul când simt că o inimă puternică şi-adevărată bate alături de a mea. Păcat, tare păcat că şi-a pus marele său talent în slujba unui scop atât de amărât, lipsit de frumuseţe şi absolut fără speranţă, cum e îndreptarea răufăcătorilor, pentru care se-agită atâta şi el şi puţinii nenorociţi care-l ascultă. Să vă spun un secret: pân-acum nu puteam să-i sufăr pe filantropi. Dar dumneavoastră?

– La fel. Eu nici acuma nu-i înghit.

– Într-adevăr sunt nişte oameni imposibili, continuă Zenobia. Cred c-ar fi mult mai în avantajul domnului Hollingsworth să renunţe la actele lui de filantropie. Şi în orice caz, aşa, ca o chestie de gust, tare-aş vrea să-i lase-n plata Domnului pe cei răi şi să-ncerce să se ocupe de cei care nu sunt încă definitiv pierduţi. Credeţi c-o să-i convină să-şi petreacă viaţa, fie şi numai câteva luni, printre nişte indivizi acceptabil de virtuoşi, cum suntem noi, care nu-i pun nici un fel de probleme?

– Mă cam îndoiesc. Dacă vrem să nu-l pierdem, trebuie să comitem sistematic cel puţin câte-o crimă fiecare. Aşa, o vină sau o greşeală oricare n-o să-l mulţumească-ndeajuns.

Zenobia îmi aruncă pieziş o privire ciudată. Dar până să-mi dau eu cu presupusul cam ce-ar putea

să-nsemne, şi intraserăm în bucătărie, unde era pusă masa potrivit cu simplitatea rustică a noii noastre vieţi.

IV

CINA

Ce lumină minunată dădea focul! Nici nu pot să-mi mut gândurile de la ea.

Cuptorul cel mare, de modă veche, din bucătărie era lat şi foarte adânc. Înăuntru se vedea un buştean zdravăn de stejar, care fâsâia vesel cu apa picurând pe la amândouă capetele. Amurgise de-o jumătate de oră. Un braţ bun de vreascuri ardea cu flacără vie, înteţită de nişte uscături de brad şi pin. Lumina jucăuşă, alergând nebuneşte pe pereţii înnegriţi de fum, ne ridică moralul până-ntr-atât că nici nu ne mai pasă de urgia care se dezlănţuise şi poate făcea ravagii pe-afară. Căldura se făcuse şi mai înăbuşitoare din cauza câtorva lopeţi bune de turbă ce se prefăceau în cenuşă albă şi umpleau bucătăria cu un miros nu prea îmbătător. De-ar fi fost numai flăcările alea jucăuşe şi tot ne-am fi dat de gol că suntem doar fermieri de ocazie, bieţi ageamii într-ale trudei pământului. Căci fermierul din Noua Anglie, dacă are ghinionul să nu stea prea departe de piaţa de lemne, e zgârcit cu fiecare surcea de parc-ar arunca în foc un lingou de aur din California.

Dar în pragul noii noastre vieți care nu ne pusese încă la încercare, în primăvara aceea viforoasă am avut norocul să ne bucurăm de căldura și lumina feerică a unui foc cam prea straşnic. Chiar dacă focul de care vă spun nu ne-a adus nici un alt folos, cel puțin i-a făcut pe bărbați să pară plini de speranță, cu sânge fierbinte și tinerețea curgându-le prin vine, iar pe femei (măcar pe cele care se lăsau transfigurate de focul-vrăjitor) atât de frumoase că eu, unul, aş fi dat cu dragă inimă și ultimul dolar, doar-doar vâlvătaia o mai adăsta pe-acolo. Cât despre Zenobia, bujorii din obrajii ei făceau gândurile să mă poarte spre Pandora, abia ieşită din atelierul subpământean al lui Hefaistos, plină de căldura divină cu ajutorul căreia faurul o întrupase din porunca lui Zeus.

– Luați loc, dragii mei prieteni, ne invită ea. Haideți, stați jos. Ce atâta ceremonie! În afară de dumneavoastră, puțini truditori pe lume vor avea fericirea să bea un ceai ca ăsta. După-masă puteți gusta lapte bătut, dacă vă doreşte inima. Astă-seară o să ne delectăm cu acest nectar pe care, bag mâna-n foc, n-aveți de unde să-l luați nici dac-ați da aur în schimb.

Ne-am aşezat cu toții (împreună cu respingătorul Silas Foster, durdulia lui tovarăşă de viață și cele două servitoare ca nişte zdrahoni) și ne-am uitat unul la altul cu prietenie, dar cam încurcați. Era prima probă

concretă a teoriilor noastre despre egalitate şi frăţie. Şi noi, oameni cultivaţi şi rafinaţi (căci aşa bănuiesc că ne consideram fără să stăm prea mult pe gânduri), ne simţeam de parcă şi făcuserăm primul pas spre mileniul iubirii. Adevărul e însă că tot fraţii noştri mai puţin ciopliţi dădeau cu sapa, căci era mult mai uşor să fi condescendent decât să accepţi condescendenţa. Pe mine, unul, nimic nu m-a împiedicat să mă întreb, în secret, dacă unii dintre noi (pe Zenobia n-o pusesem la socoteală) am fi stat tot aşa printre aceşti oameni cumsecade, de n-am fi făcut-o de bunăvoie, ci pentru că ni s-ar fi impus. Deşi ni se părea absolut normal că, în seara asta, beam ceai din căni de pământ, în compania unor oameni ai pământului, a doua zi n-aveam decât să ne întoarcem la vasele de porţelan şi la tacâmurile noastre de argint. Mă tem că acelaşi pretext, cum că era în puterea noastră să ne întoarcem la starea dinainte, a contribuit din plin la resemnarea cu care-am suportat după aceea multe din greutăţile şi umilinţele vieţii de pălmaş. Dac-am meritat vreodată (n-a fost cazul prea des şi cred că, de fapt, aşa ceva nici nu s-a întâmplat), dac-am meritat vreodată să primesc câte-un ghiont zdravăn de la vreun alt muritor de rând pentru că m-am împăunat cu cine ştie ce superioritate socială închipuită, treaba asta trebuie să se fi-ntâmplat când mă străduiam din toate puterile să-i dovedesc că, de fapt,

sunt egalul lui şi nicidecum mai presus de el. Stăteam alături pe băncuţa lui de cizmar, trudeam pe ogor unul lângă altul, împărţeam aceeaşi coajă de pâine, dându-ne mâna plină de pământ, sau mâncam amândoi de prânz pe câmp. Nenorocitul ăla care suferă de-atâta vanitate ar trebui să-nţeleagă simpatia-n felul ăsta şi să n-o bage-n aceeaşi oală cu compătimirea.

După ce ne-am aşezat la masă, s-a făcut o tăcere care a-nceput să ne cam apese. La prima ceaşcă din ceaiul aromat al Zenobiei, de-abia dac-a scos cineva o vorbă.

– Sper, spusei eu în cele din urmă, că lumina de la ferestrele noastre o să se vadă de la mare distanţă. Nimic pe lume nu-i mai plăcut şi mai încurajator pentru drumeţul singuratic în viforniţa nopţii decât revărsarea de lumină prin bezna adâncă. Ferestrele astea parcă arzânde nu pot să nu umple de bucurie inimile celor care le zăresc în noapte. Nu şi-au luat ele lumina şi căldura de la torţa pe care-am aprins-o noi, toţi, spre binele umanităţii?

– Focu' ăsta dă uscături o să mai ţin-un minut-două, da' nu mai mult, îşi dădu cu părerea Silas Foster (dar dac-a vrut să insinueze că iluminarea sufletelor noastre n-o să aibă nici ea o viaţă mai lungă, n-aş putea să vă spun).

– Până una-alta, zise Zenobia, poate să-i servească drumeţului drept călăuză.

Şi tocmai când spunea ea asta, bătu cineva la uşă.

– Uite c-a şi venit unul din drumeţii hoinari pe cărările lumii, spusei eu.

– Da, da, aşa-i, zise Silas Foster. Focu' nostru-mbie haimanalele. Vin cum vin cărăbuşii la flacăra lumânării vara, când se lasă-ntunericu'.

Fie că ne plăcea suspansul ăla dramatic, fie că, din egoism, puneam faţă-n faţă căldura din bucătărie cu frigul şi starea de plâns a necunoscutului de la uşă şi nu ne-nduram să deschidem, fie că unii din noi, orăşenii, ne speriaserăm niţel de bătaia aia care venise cu totul nepotrivit, noaptea, pe furtună, la uşa unei case singuratice, cert e că, pentru câteva clipe, nimeni nu se ridică să răspundă. Curând bătaia se repetă. Prima fusese potrivit de tare, a doua însă se auzi cu atâta putere că înfriguratului de-afară trebuie să-i fi rămas urma pumnului pe uşă.

– Bate de parc-ar avea dreptul să intre, spuse Zenobia râzând. Da' ce vorbim noi! Trebuie să fie domnul Hollingsworth!

Auzind una ca asta, m-am dus repede, am tras zăvorul şi-am deschis uşa larg. Bineînţeles era Hollingsworth, cu haina lui miţoasă, toată numai zăpadă, că nu ştiai dacă ai în faţă un urs polar sau un filantrop modern.

– Nu prea vă dă ghes ospitalitatea! spuse el cu o

voce gravă care parcă ieşea dintr-un piept cât un butoi. Meritaţi să mă aşez şi să dorm pe prag toată noaptea ca să vă fac de ruşine. Dar avem un oaspete căruia trebuie să-i dăm un pat mai cald şi mai moale decât pragul.

Şi, ducându-se la trăsura cu care venise pân-aici, Hollingsworth luă în braţe o fiinţă înfăşurată într-o pelerină şi o puse pe prag. Evident, era o femeie sau, mai degrabă (judecând după uşurinţa cu care-o ridicase el şi după colţişorul pe care-l ocupase ea în braţele lui), o fată subţire şi slabă de-o bătea vântul. Şi-ntrucât ea ezita oarecum să intre, Hollingsworth, cu felul lui obişnuit de-a nu merge pe ocolite şi cu lipsa lui de formalism, o împinse înainte, nu numai în uşă, ci direct în bucătăria caldă şi luminată ca ziua.

– Cine e? întrebai eu în şoaptă, rămânând cu el până şi-a scos paltonul.

– Cine e? Zău dacă ştiu, răspunse Hollingsworth uitându-se mirat la mine. E o tânără care trebuia să vină aici şi, fără-ndoială, c-o aşteaptă cineva. Zenobia sau una din cucoane poate să-ţi spună mai multe.

– Nu prea-mi vine-a crede, spusei eu uitându-mă la nou-venită şi la celelalte persoane din bucătărie. Nu pare să se bucure nimeni de sosirea ei. Mi-e greu să cred c-o aştepta careva de-aici.

– Bine, bine, făcu Hollingsworth liniştit. Aranjăm noi lucrurile.

Străina sau, mă rog, ce-o fi fost rămase pironită exact în locul spre care o-mpinsese mâna miloasă a lui Hollingsworth. Pelerina i se desfăcuse într-o parte şi-aşa ne dădurăm seama că era o femeie foarte tânără, îmbrăcată cu o rochie sărăcuţă, dar decentă, cu guler înalt şi fără cea mai mică consideraţie pentru modă sau eleganţă. Părul castaniu i se revărsa de sub glugă, dar nu în bucle, ci doar cu un uşor onduleu. Avea faţa palidă, de o culoare aproape bolnăvicioasă, semn că nu prea vedea lumina soarelui şi nu respira aer proaspăt, ca o floare care s-a străduit din răsputeri să se deschidă la o lumină prea slabă. Şi ca să mai adauge ceva la starea ei de plâns în care se afla, tânăra tremura aşa de tare de frig, frică sau emoţie că umbra i se vedea mişcându-se pe peretele luminat de flăcările din cămin. Pe scurt, rar ţi-e dat să vezi un chip atât de deprimat şi trist ca al acestei tinere fete. Îmi trecu deodată prin minte c-ar putea fi vreo nenorocită, blestemată să umble pe furtună, şi că, deşi ferestrele noastre luminate o ispitiseră să intre într-o casă de oameni, n-avea să rămână aici nici cât să i se topească ţurţurii din păr.

Tot atunci îmi trecu prin cap şi altă presupunere. Aducându-mi aminte de domeniul în care-şi desfăşura Hollingsworth acţiunile filantropice, m-am gândit că poate şi-a adus aici pe una din vinovate ca s-o reeduce şi să-i redea integritatea spirituală prin pura influenţă a modului nostru de viaţă.

Fata nici nu se mişcase din loc. Stătea tot lângă uşă, fixând-o pe Zenobia – numai pe ea! – cu ochii ei căprui mari şi plini de melancolie. Evident, nu vedea pe nimeni altcineva în cameră, în afară de femeia aceea strălucitoare şi frumoasă, cu obrajii ca doi bujori. În viaţa mea n-am văzut o privire mai ciudată. N-am s-o uit nicicând. A fost multă vreme un mister pentru mine. La un moment dat mi s-a părut că vrea să facă câţiva paşi spre ea ca să-i spună două-trei vorbe. Nu ştiu nici cu câtă căldură şi nici ce vorbe vroia să-i spună. Dar, până la urmă, în loc de asta, căzu în genunchi, îi prinse mâinile într-ale ei şi i se uită în ochi cerând îndurare. Cum însă pe Zenobia gestul ăsta o lăsă rece, fata rămase cu capul în piept.

N-am iertat-o niciodată de tot pe Zenobia pentru purtarea ei de-atunci. Dar femeile sunt totdeauna mai precaute decât bărbaţii când e vorba să-şi arate ospitalitatea faţă de necunoscuţi.

– Ce vrea fata asta? întrebă ea cu o voce destul de ascuţită. Nu e-n toate minţile? N-are gură să vorbească?

Hollingsworth făcu câţiva paşi spre Zenobia.

– Nici nu mă mir că bietei copile i-a-nghеţat şi limba-n gură, spuse el şi cred că s-a încruntat bine de tot la Zenobia. O să-i îngheţe şi inima dacă voi, femeile, nu puteţi s-o încălziţi cu căldura care-ar trebui să fie-n inimile voastre.

Înfăţişarea lui Hollingsworth nu putea să nu-ţi atragă atenţia. Avea pe-atunci vreo 30 de ani, dar părea mai în vârstă. Părul răvăşit, sprâncenele stufoase, pielea tuciurie, barba mare şi deasă ca o pădure şi chipul parcă cioplit cu patimă în piatră, în nici un caz nu în alt material mai fin sau mai moale, îl făceau să pară aşa. Înalt nu era, era însă masiv şi musculos, o constituţie care se potrivea de minune cu ocupaţia lui iniţială. Cititorii ştiu probabil că era fierar de meserie. Cât priveşte manierele elegante, nu s-a comportat niciodată mai bine decât suportabil, deşi, când era în toane mai blânde, avea o delicateţe în glas, în priviri, în gesturi şi în tot ce făcea, căreia femeile nu-i rezistau nici una, iar bărbaţii, câte unul, din când în când. Dar acum privea sever şi glasu-i era plin de reproş. Sclipirea asta prevestitoare de rău i-a apărut lui Hollingsworth în priviri când s-a uitat pentru prima dată în ochii Zenobiei şi, ca o piază rea, a-nceput să-i influenţeze cursul vieţii.

Spre surprinderea mea, Zenobia, de a cărei trufie mi se vorbise de atâtea ori, s-a schimbat de tot la faţă. Părea rănită în amorul propriu şi încurcată.

– Sunteţi nedrept cu mine, domnule Hollingsworth, spuse ea aproape umilită. Vreau din tot sufletul să fiu bună cu biata fată. E vreo protejată de-a dumnea-voastră? Cu ce pot s-o ajut?

– Vrei s-o rogi ceva pe această doamnă? o întrebă, cu blândeţe, Hollingsworth pe fată. Mi-aduc aminte că i-ai pomenit numele înainte de-a pleca din oraş.

– Numai să-mi dea adăpost, răspunse fata cu un tremur în glas. Numai să mă lase să fiu mereu prin preajma ei.

– O, într-adevăr, exclamă Zenobia venindu-şi în fire şi râzând, asta zic şi eu aventură, şi încă una care merită să fie prima întâmplare din viaţa noastră de iubire şi generozitate! Pentru moment o accept fără să pun alte întrebări. Doar că, adăugă ea, ar fi mai bine dac-am şti cum te cheamă.

– Priscilla, spuse fata, dând impresia că stă în cumpănă dacă să mai spună ceva sau nu şi hotărându-se să se oprească aici. Vă rog numai să nu mă-ntrebaţi celălalt nume, cel puţin deocamdată. Fie-vă milă de-o fiinţă amărâtă ca mine!

Priscilla! Priscilla! Am repetat numele numai pentru mine de trei sau patru ori. Şi în acel interval scurt de timp, numele ăsta ciudat şi frumos se contopise până-ntr-atât cu ce credeam eu despre fată încât mi se părea că nimic altceva nu i se potriveşte mai bine. Până acum biata fetiţă nu vărsase o lacrimă, dar acum, când îşi dăduse seama că e primită printre oameni şi-şi găsise un adăpost măcar pentru un timp, boabe mari de mărgăritar începură să-i curgă şiroaie de

sub pleoape, ca şi cum avea acolo un sac fără fund. Poate că asta arată ce inimă de piatră am, dar nu m-am putut abţine să nu zâmbesc la această stranie imagine a nenorocirii necunoscute şi inexplicabile, într-a cărei cursă căzuse veselul nostru grup, fără să aibă libertatea de a alege dacă s-o compătimească sau nu pe amărâta aia. Cu siguranţă comportarea lui Hollingsworth era mult mai demnă de laudă decât a mea.

– Să n-o mai întrebăm nimic, îi spuse el încet Zenobiei şi celorlalţi şi chipul lui întunecat, cu părul vâlvoi, se lumină de expresia bunăvoinţei pline de solicitudine. Să zicem că ne-a trimis-o Providenţa ca pe primul vlăstar omenesc, pe care noi vrem să-l facem mai fericit decât l-am găsit. Să-i încălzim bietul trupşor tremurând la focul ăsta minunat şi biata-i inimă înfricoşată cu toată bunătatea de care suntem în stare. Să-i dăm de mâncare şi s-o facem să se simtă de-a noastră. Cum o să ne purtăm cu fata asta părăsită, aşa să ne meargă de-acum încolo! La timpul potrivit o să ne spună ea singură ce vrem să ştim. Vorbele o să-i picure de pe buze, întocmai ca lacrimile pe care le varsă acum.

– Dar măcar, mă băgai eu, ai putea să ne spui unde şi cum ai dat de ea.

– A venit cu ea la mine-acasă un bătrân, răspunse Hollingsworth, care m-a rugat s-o duc la Blithedale,

unde, cel puţin aşa am înţeles de la el, fata are nişte prieteni. Asta-i tot ce ştiu, nimic mai mult.

În tot acest timp, cruntul Silas Foster fusese ocupat să-şi umple burdihanul. Îşi pusese singur ceai şi-l băuse fără să i se pară mai acătării decât o fiertură oarecare de minta-mâţei. Se servise cu bucăţi de pâine prăjită înmuiate-n grăsime, luându-le pe lama cuţitului şi scăpându-le jumătate pe masă. Luase acelaşi instrument folositor ca să taie şunca felie după felie. Făcuse tot soiul de lucruri cumplite cu untiera şi, în toate celelalte privinţe, se comportase mai puţin civilizat decât cel mai căpcăun dintre căpcăuni. Se ghiftuise de-acum, aşa că-şi încununa minunatele fapte vitejeşti cu o gură zdravănă de apă luată direct din ulcior şi-apoi ne făcu hatârul să ne spună care e părerea lui despre chestiunea de faţă. Şi, dacă veneau dintr-o gură de care sigur nu se-atinsese şerveţelul la masă, vorbele pe care le-auzirăm îi făcură cinste mâncăului.

– Daţi-i fetii o cană dă ceai fierbinte şi-o felie zdravănă din şunca asta nemaipomenită, spuse Silas ca un om cu judecată ce era. D-asta are nevoie. Să stea cu noi cât i-o plăcea, să dea o mână d-ajutor la bucătărie, să vadă dă vaci la vremea mulsului şi-ntr-o săptămână-două o să-nceapă şi ea să semene-a om.

Aşa că ne-aşezarăm din nou la masă, de data asta luând-o şi pe Priscilla cu noi.

V

PÂNĂ LA CULCARE

Când am terminat cu masa, Silas Foster îşi şi scosese haina şi se aşezase pe-un scăunel, lângă foc. Luase-n poală piatra de cizmărie, ciocanul, o bucată de pingea şi nişte aţă ca să repare o pereche de cizme vechi din piele de vacă. După cum zicea el, era „mare maestru" într-ale cizmăriei, nespecificând însă cât meşteşug cerea treaba asta. L-am auzit toată seara bătând în răstimpuri cu ciocanul. Ceilalţi s-au retras în salon. Buna doamnă Foster şi-a luat lucrul de mână şi imediat a început să moţăie. Andrelele îi dădeau 'nainte repede de tot şi, din câte-am văzut eu, gazda noastră a-mpletit ciorapul numai din firul depănat în vis. Şi-a ieşit un ciorap lung, nu glumă. Una din cele două slujnice tivea un ştergar, iar cealaltă cred că încropea nişte volănaşe pentru rochia de duminică dintr-o bucăţică de şifon brodat pe care probabil i-o dăduse Zenobia.

Era interesant să urmăreşti cu câtă încredere şi totuşi cu câtă timiditate se ascundea biata Priscilla în umbra protectoare a Zenobiei. Stătea lângă ea pe un taburet, uitându-se din când în când, cu o expresie de umilă încântare, la noua ei prietenă, pe care-o vedea de-o frumuseţe fără cusur. O femeie frumoasă este adesea

obiectul unei admirații pline de devotament (soră cu veneraţia sau idolatria) din partea câte unei fete tinere care, zărind-o pe ea, steaua visurilor ei, numai de la o distanţă neînchipuit de mare, nu speră s-o ajungă vreodată mai mult decât nădăjduieşte că ar putea cândva să se plimbe printre aştrii cereşti. Noi, bărbaţii, suntem prea din topor ca să pricepem aşa ceva. Chiar şi-o femeie în toată firea râde şi nu dă doi bani pe-o pasiune ca asta. Nu-i, deci, de mirare că nu puteam cu nici un chip să-mi explic comportarea Priscillei. Presupuneam doar c-a citit nişte povestiri de-ale Zenobiei (genul ăsta de literatură merge peste tot) sau broşurile ei de coloratură feministă şi venise aici cu unicul scop de a-i fi sclavă. Cred că-n firea bărbaţilor nu există la nici o vârstă ceva care să semene cu asta, nimic care să fie de-un dezinteres înrudit cu nebunia sau de-o frumuseţe ce-ar putea s-aducă cât de cât cu sublimul acestei prosternări. Sau, dacă totuşi există, avem motive serioase să credem că tânărul care s-a dovedit capabil de-o afecţiune dusă până la uitarea de sine e un specimen cu totul ieşit din comun.

Zenobia tocmai se mutase pe alt scaun şi-am prins ocazia să-i împărtăşesc, cu glas scăzut, gândurile care-mi trecuseră prin cap mai înainte.

– Fiindcă tot o vedeţi pe tânăra asta într-o lumină atât de poetică, îmi zise ea cu glas scăzut ca şi mine, aţi face bine să brodaţi o baladă pe această temă. E un

subiect măreţ, demn de toată recuzita supranaturalului. Furtuna, bătaia în uşă, care ne-a făcut pe toţi să tresărim, apariţia cavalerului negru, Hollingsworth, şi-a acestei ireale fecioare întrupate din zăpadă, care, cu precizie de ceasornic, fix la miezul nopţii, trebuie să se topească la picioarele mele, prefăcându-se cu totul într-o baltă rece ca gheaţa şi trimiţându-mă pe mine pe lumea cealaltă din cauza papucilor îmbibaţi cu apă! Şi când versurile o să fie gata, şlefuite după gustul dumneavoastră, o să catadicsesc şi eu să vă spun ce cred într-adevăr de fata asta!

– Spuneţi-mi acum căci, jur, o să-mpletesc totul în acea baladă!

– Nu e decât o croitoreasă oarecare din oraş, spuse Zenobia, care n-are, probabil, alt scop mai înalt decât să-mi coasă diverse mărunţişuri, fiindcă nu-mi închipui că speră să-mi dau rochiile pe mâna ei.

– Dar cum puteţi s-o categorisiţi atât de uşor? îndrăznii eu s-o întreb.

– O, noi, femeile, ne judecăm după nişte semne care scapă nerafinatelor percepţii masculine, făcu Zenobia. Dovezile concludente pentru noi sunt imperceptibile pentru dumneavoastră, în afară doar de înţepăturile de pe vârful degetului ei arătător. Presupunerea mea explică perfect paloarea feţei, nervozitatea şi nenorocita aia de şubrezenie care v-a

înmuiat inimile la toţi. Biata de ea! Au ţinut-o-nchisă într-o cămăruţă, mai-mai să se sufoce de-atâta căldură şi miros de cărbuni, i-au dat se bea cafea şi-au hrănit-o cu gogoşi, stafide, bomboane şi alte prostii din astea c-abia se mai ţine pe picioare. Şi uite-aşa, că tot nu-l are fata pe vino-ncoa, un poet ca domnul Miles Coverdale se dă în vânt după ea ca întruchipare a spiritualităţii.

– Uitaţi-vă un pic! i-am şoptit Zenobiei.

Priscilla ne privea pierdută. Pe chipu-i palid se citea o durere imposibil de descris în cuvinte şi lacrimi mari i se prelingerau pe obraji. Cu greu puteai crede că, deşi fuseserăm destul de precauţi şi vorbiserăm încet, nu ne auzise şi nu-i sângerase inima la dispreţul ucigător al Zenobiei faţă de caracterul şi scopurile bietei copile.

– Ce auz fin trebuie să aibă fata asta! şopti Zenobia cu o ciudă care era în parte adevărată. Am să vă mărturisesc că nu prea ştiu de unde s-o apuc. Totuşi nu sunt şi nu fac pe răutăcioasa decât dacă mă provoacă cineva cu tot dinadinsul. Şi întrucât pe dumneavoastră şi, în special, pe domnul Hollingsworth vă interesează atât de mult această creatură ciudată, iar ea, la rândul ei, bate abia simţit la porţile inimii mele, ei bine, am s-o las să intre. Din clipa asta o să fiu rezonabil de bună cu ea. Nu-i nici o plăcere să chinuieşti o persoană de-acelaşi sex cu tine, chiar dacă te asaltează cu un pic mai multă iubire, de care nu prea ai cum să scapi în mod onorabil.

Şi daţi-mi voie să vă spun, domnule Coverdale, asta e insulta cea mai mare pe care o puteţi aduce unei femei.

– Vă mulţumesc, făcui eu zâmbind. N-am de gând să atrag asupră-mi o asemenea vină.

Zenobia se duse la Priscilla, o luă de mână şi-şi trecu degetele trandafirii prin părul ei, mângâind-o uşor. Mângâierea avu un efect miraculos. Atâta bucurie izbucni sub atingerea acelor degete c-ai fi putut pune capul jos că Priscilla cea tristă şi trasă la faţă fusese smulsă de-acolo şi-o altă fiinţă apăruse-n locul ei. Mângâierea aceasta, pe care Zenobia i-o dăruise de bunăvoie şi nesilită de nimeni, a fost evident primită ca o făgăduială a tot ce aştepta străina de la ea, indiferent ce-ar fi fost acel dar al cărui nume Priscilla nu se grăbea să-l rostească. Tot din clipa aceea, fata se amestecă încet printre noi, făcându-ne să n-o mai privim ca pe-o intrusă. Deşi stârnea întotdeauna un interes cam neobişnuit, preschimbându-se într-o ghicitoare şi temă obişnuită de discuţie, şederea Priscillei la Blithedale era de-acum un lucru bine stabilit, care nu mai stătea sub semnul întrebării. Nimănui nu-i mai dădea prin gând să se-ndoiască de asta căci toată lumea credea cu tărie că Priscilla fusese spiriduşul casei, care bântuise cândva, demult, pe la gura sobei, înainte ca noi să fi ajuns să ne desfătăm la căldura focului.

Dintr-un coş de lucru ce-l avea cu ea, fata scoase acum două instrumente mititele din lemn (cum le spune n-am ştiut niciodată) şi se porni să tricoteze sau să împletească un obiect care, în cele din urmă, luă forma unei pungi de mătase. Şi pe măsură ce lucrul înainta, mi-am adus aminte că mai văzusem nişte pungi exact la fel. Bineînţeles c-aveam şi eu una. Calitatea lor excepţională, pe lângă marea fineţe şi frumuseţe a lucrăturii, consta în faptul că era aproape imposibil pentru un neiniţiat să afle pe unde se deschid, deşi, pentru cel cu practică îndelungată, pungile cu pricina se deschideau pe măsura filantropiei şi nechibzuinţei fiecăruia. M-am şi întrebat dacă nu era cumva un simbol al misterului pe care Priscilla-l purta cu ea.

În ciuda încrederii pe care i-o insuflase Zenobia, sora noastră mai mică se arăta neliniştită din cauza furtunii. Când vântul zvârlea cu putere zăpada în ferestre şi făcea casa să scârţâie din încheieturile ei de stejar, copila ne privea temătoare, parcă întrebându-se dacă vijelia, cu urletul ei, nu prevestea ceva rău, din cale-afară de rău. Nu încape-ndoială că fusese crescută în cine ştie ce ungher ascuns al oraşului, într-o casă nesănătos de retrasă, unde chiar şi furtuna cea mai cumplită, care-ar fi putut smulge plăcuţele de ardezie de pe casă, n-ar fi fost în stare nici măcar să clintească

fereastra de la odăiţa ei. Sentimentul spaţiului vast şi nedefinit, care parcă izbea din afară geamurile mohorâte de la ferestrele noastre fără perdele, era înspăimântător pentru săraca fată, obişnuită pân-atunci cu îngustimea şi limitele firii şi puterii omeneşti, cu luminile licărind în casele de peste drum. Probabil că pentru ea toată şandramaua noastră era ca o corabie plutind în voia valurilor pe oceanul întunecat al nopţii. Tot ce văzuse ea pân-atunci din natură era un petec de cer, aşa că acuma simţea din plin groaza care te cuprinde când îţi dai seama de nemărginirea lumii. La un moment dat, când vântul a mugit amarnic, Priscilla s-a prins de rochia Zenobiei, dând impresia omului care-şi aude numele rostit în depărtare, dar, nimeni nu ştie de ce, nu vrea să răspundă la chemare.

În seara aia nu prea ne-am întrecut cu vorba. Hollingsworth abia dac-a scos un cuvânt sau două şi asta numai când te ţineai de capul lui şi-l întrebai întruna. Atunci într-adevăr se uita la noi, din desişul gândurilor, ca un tigru care pândeşte-n junglă, dădea răspunsul cel mai concis cu putinţă şi se-ntorcea la singurătatea sufletului şi reacţiilor lui. Bietul om avea obiceiul ăsta deloc civilizat din cauza intensităţii cu care medita la propriile idei şi a obtuzităţii celor care-l ascultau, lucru ce părea să-i întărească şi mai mult încrederea pe care le-o acordase tuturor de la bun

început ca un lucru firesc. Mi-nchipui că planul nostru nu-l interesa prea tare căci nu-l considera demn să pună nu ştiu cât suflet în el. Ce-l preocupa fără încetare era planul lui bizar şi, cum credeam mai toţi, irealizabil de a aduce răufăcătorii pe drumul cel bun, folosindu-se de instinctele lui superioare. Ţineam la Hollingsworth, nu-i vorbă, dar am scrâşnit de multe ori din dinţi ca să-l suport din punctul ăsta de vedere. Mai bine-ncepea să studieze problema făcând el cine ştie ce nelegiuire cu propria-i persoană şi pe urmă n-avea decât să studieze starea instinctelor lui superioare.

Noi, ceilalţi, am alcătuit un comitet însărcinat cu găsirea unui nume potrivit pentru comunitatea noastră care era încă în faşă, lucru ce s-a dovedit mult mai greu decât poate crede un cititor neavizat. Blithedale nu era nici bun, nici rău. Am fi preluat cu dragă inimă numele pe care-l dăduseră pieile-roşii locului cu pricina dac-am fi putut să simţim şi noi laptele şi mierea care apăreau adesea pe buzele băştinaşilor când vorbeau de locurile lor natale. Din întâmplare, însă, locul ăsta avea un nume zgrunţuros şi interminabil, parcă făcut din bucăţele ce se potriveau ca nuca-n perete. Aşa că dacă-ncercam să-l spunem, eram gata să jurăm că n-avem în gură decât lut tare amestecat cu pietriş sfărâmicios. De lapte şi miere, nici pomeneală! Zenobia propuse „Licăr de Soare", ca exprimând speranţa tuturor într-un sistem social mai

bun. Un timp am întors numele pe toate părţile, recunoscând cât e de frumos, dar am ajuns la concluzia că-i prea delicat şi sentimental (lucru inevitabil în asemenea cazuri la doamnele cu înclinaţii literare) şi nu poate fi adoptat ca emblemă de nişte truditori cu pielea arsă de soare. Eu am îndrăznit să le sugerez pe şoptite „Utopia", dar numele a fost respins cu dispreţ în unanimitate, iar autorul tratat cu atâta asprime, de parc-ar fi vrut să dea o notă de satiră deghizată. Unii ţineau să-i spunem „Oaza", luând în consideraţie faptul că era singurul loc înverzit în pustiul moral al lumii. Alţii, însă, insistau să reluăm dezbaterile după un an, când o să putem hotărî definitiv dacă să-i spunem „Oaza" sau „Sahara". Aşa că, nefiind în stare să scoatem ceva mai bun, până la urmă ne-am decis să-i spunem tot Blithedale, nume acceptabil şi de bun augur.*

Noaptea se făcea tot mai adâncă şi singurătatea de afară ne privea prin ferestre – posomorâtă, cumplită şi fără contururi precise – ca o altă existenţă alături de dramul de căldură şi lumină în care noi eram guralivii şi neastâmpăraţii de o clipă. Nu trecu mult şi Silas Foster deschise uşa c-o lumânare de seu în mână. Era legat la cap c-o năframă de bumbac.

– Ascultaţi-mi sfatul, fraţi truditori, spuse el

*Valea Bucuriei (n.t.).

căscând de-i trosniră fălcile, nu mai pierdeţi timpu' cu aiureli şi duceţi-vă la culcare. Cum se crapă de ziuă, io şi sun dîn corn fi'n'că, pân' să mâncăm noi, avem dă dat de mâncare la vite, dă muls nouă vaci şi-o grămadă dă alte lucruri de făcut.

Şi-aşa se termină prima seară la Blithedale. Am plecat tremurând spre camera mea fără foc, simţind îngrozit (de fapt, simţeam asta de câteva ceasuri bune) că răcisem zdravăn şi că a doua zi o să mă trezesc la sunetul cornului numai bun să zac într-un spital. Noaptea frigurile m-au zgâlţâit fără milă. Mai tot timpul am fost în starea aceea înfiorătoare când îţi intră-n cap o idee, precum ţăruşul pe care l-a-nfipt Iael în tâmpla lui Sisera, în vreme ce tot felul de alte idei se fâţâie-n sus şi-n jos şi bântuie prin toate părţile, aducându-ţi în faţa ochilor minţii schimbarea continuă şi-amestecând-o cu monotonia de nesuportat. Dacă mi-aş fi-nsemnat undeva visele cu ochii pe jumătate deschişi din noaptea aceea, sunt sigur că aş fi prevăzut câteva din întâmplările importante ale acestei povestiri, inclusiv palida umbră a catastrofei. Într-un târziu am tresărit şi m-am ridicat în capul oaselor. Am văzut că furtuna trecuse şi luna îşi revărsa argintul peste zăpadă, făcând-o să semene c-o imitaţie în marmură, rece şi fără viaţă.

Din depărtare, de pe malul râului, care sclipea sub clarul de lună, apăru umbra întunecată a singurului nor

de pe cer, purtat cu iuţeală de vânt pe aripile lui, trecând în zbor peste câmpii şi dealuri, dispărând printre pâlcuri de copaci desfrunziţi şi apărând pe partea dinspre noi, mai-mai să ne mătură pragul cu mantia-i lungă.

Doamne, frig mai era în Arcadia asta!

VI

COVERDALE ÎN CAMERA DE SUFERINŢĂ

Aşa cum ne prevenise Silas Foster, cornul a sunat în zori, aspru, asurzitor, inexorabil. Cu-atâta hotărâre ne-a-ndepărtat orice speranţă de-a mai dormi măcar un pic c-ai fi putut jura cu mâna pe inimă că bătrânul truditor al pământului înhăţase trâmbiţa ce vestea sfârşitul lumii.

Din toate părţile auzeam cum scârţâiau paturile căci fraţii de la Blithedale, treziţi în somn, săreau ca arşi direct în haine, îmbrăcându-se aiurea, care cum nimerea, grăbiţi să se-apuce de treabă ca s-aducă lumea pe calea cea dreaptă. Zenobia scoase capul pe coridor şi-l rugă frumos pe Silas Foster să termine hărmălaia şi să fie atât de bun să-i lase la uşă un braţ de lemne şi-o găleată cu apă. Dintre toţi ai casei – bineînţeles în afară de Priscilla, pentru ale cărei obiceiuri într-o asemenea ocazie nu mă-ncumet să pun capul jos – din toată această adunătură de apostoli,

zic, a căror misiune era s-aducă fericirea pe pământ, bag seamă că numai Hollingsworth şi-a început ziua cu o rugăciune. Întrucât dormitorul meu era despărţit de al lui doar printr-un perete cam subţirel şi pricăjit, murmurul solemn al glasului său îmi ajunse la urechi, forţându-mă să fiu martorul nevăzut al intimităţii lui pline de veneraţie cu Atotputernicul. Treaba asta mi-a inspirat un adânc respect pentru Hollingsworth ce n-a slăbit deloc nici atunci când ne vorbeam în termeni destul de familiari, nici mai târziu, când ne-am împrietenit mai bine, şi nu, nu, nici măcar când mi-am dat seama ce greşeli groaznice făcuse. În ziua de azi aşa de rar întâlneşti un om care are obiceiul să-şi spună rugăciunile (în afară, bineînţeles, de cei care fac asta ca o meserie, de la amvon) încât un asemenea individ îţi apare, fără doar şi poate, transfigurat într-o lumină divină care se revarsă asupră-i din înaltul cerului.

Cât despre mine, am rămas să zac mai departe în pat. Şi dacă mi-am spus rugăciunea, am făcut-o doar ca să-mi blestem amarnic zilele, precum Iov cel răbdător, care a-ndurat atâtea. Adevărul e că toată căldura aia ca de cuptor de la mine din casă şi viaţa lejeră şi plină de plăceri la care mă dedasem îmi cam slăbiseră rezistenţa fizică. Pe de altă parte, vântul, ce ne-nsoţise tot drumul, mă pătrunsese până-n măduva oaselor cu suflarea lui rece. Unde mai pui că mă

răzbise şi frigul din casa aia veche de ţară. În această situaţie jalnică, îmi doream din tot sufletul, chiar de-ar fi luat-o cineva drept semn de egoism din parte-mi, ca acţiunea asta de îndreptare a lumii să se-amâne, cam cu vreo jumătate de secol sau, în orice caz, până la o dată care să scoată total din discuţie participarea mea la această nobilă întreprindere.

Da' ce-am nevoie de-o societate mai bună decât cea în care trăiesc de când mă ştiu? Pân' acuma mi-a dat tot ce mi-a trebuit: minunatul salon de burlac, inundat de soare şi mângâiat de umbră, cu perdele, covoare şi dormitorul alături; masa cu vraful de cărţi şi reviste aruncate la întâmplare; biroul pe care tronează o poezie gata numai pe jumătate, scrisă de mânuţa mea; tândăleala de dimineaţă în bibliotecă sau în galeria de tablouri; plimbarea de prânz pe caldarâmul care tresaltă şi el de bucurie, când vede-atâtea chipuri expresive de oameni, şi pulsaţia nerăbdătoare a vieţii din care sunt şi eu o părticică; masa la „Albion", unde-mi vin la nas o sută de mâncăruri, după pofta inimii, şi pot să mă desfăt cu bucate la fel de alese precum vraciul Michael Scott pe care diavolul l-a ospătat cu minunăţii din bucătăria regelui Franţei; seara petrecută la club, la concert, la teatru sau la cineva acasă, cum mi se părea mai la-n-de-mână. Ce putea fi mai bine de-atât? Era mai bine să dau cu sapa, să cosesc, să muncesc din greu prin ogradă, să

fiu fată-n casă la o pereche de boi şi nu ştiu câte vaci, să mănânc carne sărată, de anul trecut, să-mi câştig pâinea cu sudoarea frunţii şi prin asta să iau şi coaja aia uscată de la gura amărâtului în viaţa căruia mă băgasem cu planul ăsta grozav? Şi, la urma urmelor, era mai bine să-mi ardă ochii-n cap şi să mor blestemând, ca acuma?

În starea asta vrednică de plâns, cu un vulcan, ce-mi pârjolea sufletul şi altul ce-mi pârjolea fruntea, ţinându-mă întruna la punctul de fierbere şi făcându-mă totuşi să tremur din toate încheieturile numai la gândul c-ar trebui să scot fie şi-un singur deget în gheţăria din odaie, am rămas în pat până la micul dejun, când Hollingsworth a bătut la uşă.

– Hei, Coverdale, îmi strigă el, când veni lângă mine, văd că ai perspective minunate să devii un gospodar pe cinste! N-ai de gând să te scoli pe ziua de azi!

– Nici azi, nici mâine, făcui eu disperat. Mă-ntreb dac-o să mă scol vreodată!

– Da' ce-i cu tine?

I-am expus situaţia mea înduioşătoare şi l-am implorat să mă trimită la oraş într-o trăsură închisă.

– Nu, nu! zise Hollingsworth, luând lucrurile foarte-n serios. Dacă eşti bolnav, trebuie să te-ngrijeşti.

În consecinţă, mi-a aprins focu-n cameră şi, nepreavând ce face căci afară era încă zăpadă, şi-a luat în primire postul de infirmieră pe lângă mine. Au

trimis după doctor care, ca homeopat, mi-a dat, în două săptămâni, medicamente cât să-ncapă pe vârful unui ac. M-au hrănit cu tot felul de fierturi şi curând eram un schelet umblător de toată frumuseţea. Dar, dacă mă gândesc bine, am o grămadă de amintiri dragi inimii mele, legate de ce-am pătimit atunci.

Grija mai mult decât frăţească pe care mi-a purtat-o Hollingsworth mi-a alinat nespus suferinţa. Cei mai mulţi bărbaţi – şi cu siguranţă nu sunt eu ăla care să facă excepţie – sunt indiferenţi, de parc-aşa ar trebui să fie, dacă n-au chiar un simţământ de duşmănie faţă de cei pe care boala, slăbiciunea sau nenorocirea de orice fel îi face să se clatine şi să se prăbuşească în vâltoarea aprigă a existenţei noastre egoiste. E drept că gândul că s-ar putea să ne cadă şi nouă pe cap o năpastă ca aia şi exemplul dat de femei pot atenua şi chiar smulge din rădăcini această trăsătură dezgustătoare a sexului nostru. Dar ea e-acolo de la bun început şi seamănă grozav cu ce fac fraţii noştri din lumea celor care nu cuvântă când, dacă văd în turmă pe unul de-al lor bolnav sau schilod, îl urmăresc de parcă le-ar fi vrăjmaş. Aşa se face că cerbul rănit se-ndepărtează de-ai lui, iar leul bolnav se retrage, crunt, la el în vizuină. În afară de cazul când suntem îndrăgostiţi, când ne-animă nişte sentimente frumoase pentru cei de-un sânge cu noi sau când avem o afecţiune obişnuită, de lungă durată

pentru cineva, nu ştim nici cât negru sub unghie ce e blândeţea. Şi, totuşi, în Hollingsworth, muntele-ăla de voinţă şi putere, era ceva din sufletul blând al femeii. Lui nu-i era ruşine de asta, cum adesea le e ruşine bărbaţilor de ce-i mai bun în ei, şi nici nu părea s-aibă habar că există-atâta blândeţe în inima lui. Pe-atunci ştiam foarte bine treaba asta, deşi pe urmă am dat-o aproape cu totul uitării. Cred că un al doilea om ca Hollingsworth nu mai e pe lume. Nu ţin minte să fi găsit vreodată ceva care s-aline durerea din sufletu-mi chinuit, pradă disperării, şi să-mi dea curaj aşa cum a făcut-o lumina din ochii aceia adânci şi negri, ascunşi sub sprâncenele lui stufoase.

Fericit cel ce are-un prieten la căpătâi când îi bate ceasul! Şi dacă n-are-un prieten ca Hollingsworth – şi mai mult ca sigur că n-are – ar face mai bine dacă s-ar hotărî să moară singur. Mă-ntreb oare câţi oameni care-ar putea să-ţi stea la căpătâi când eşti pe patul de moarte ţi-e dat să întâlneşti în viaţă! Când febra a-nceput să mă chinuie cumplit, l-am implorat pe Hollingsworth să nu lase pe nimeni să intre la mine-n cameră şi să mă facă mereu să-l simt că e acolo, lângă mine, să mă ţină de mână, să-mi spună o vorbă, o rugăciune, cum crede el că e mai bine. Şi pe urmă o să vadă el cu cât curaj am să-nfrunt răul cel mare. Parcă şi-acuma, mă-ncearcă regretul că n-am murit atunci, când mă cam împăcasem cu gândul, căci

Hollingsworth ar fi mers cu mine până-n pânzele albe şi vorbele lui vibrând de prietenie şi speranţă m-ar fi însoţit pe cărarea ce duce pe tărâmul ăla necunoscut. Acuma, de-ar fi să-l chem, nu ştiu dac-ar mai veni să mă vegheze la căpătâi şi nici dacă mi-ar fi mai uşor să-mi dau ultima suflare, ştiindu-l acolo lângă mine.

– Nu mori tu aşa, cu una, cu două, spuse el zâmbind. Habar n-ai ce-i aia boală şi crezi că dracu-i mai negru decât pare.

– Păi dacă moartea nu vine-acuma, când sunt pregătit sufleteşte, degeaba mai vine, răspunsei eu cu ceva din uşurătatea care-mi era în fire.

– N-ai nimic de făcut pe lumea asta, mă-ntrebă Hollingsworth, de te crezi gata să treci pe lumea cealaltă?

– Nimic, absolut nimic. Ce altceva am de făcut decât să scriu versuri frumoase şi, alături de Zenobia şi ceilalţi amatori, să joc un rol în pastorala asta a noastră? Aşa cum sunt acum, mi se pare că nu merită să trăieşti numai pentru atât. Dar, dragă Hollingsworth, vocaţia ta e să fii preot, să-ţi treci zilele şi nopţile ajutându-ţi semenii să-şi dea duhul în pace.

– Zău? Da', după părerea ta, care din calităţile mele te face să crezi că-s bun pentru treaba asta înfiorătoare?

– Blândeţea. Şi-asta mi se pare oglinda iubirii venite din ceruri.

– Zici tu că-s blând?! repetă Hollingsworth îngândurat. Eu aş zice mai degrabă că, la mine, trăsătura cea mai clară e inflexibilitatea cu care duc la bun sfârşit ce trebuie să fac. Muritorii n-au dreptul să fie-atât de inflexibili, cum sunt eu de la natură şi cum mă obligă menirea mea.

– Nu cred, pur şi simplu nu-mi vine să cred că eşti chiar de piatră, răspunsei eu.

Dar, la timpul potrivit, mi-am amintit de vorbele lui.

Probabil că, aşa cum a zis Hollingsworth, boala nici n-a fost atât de gravă precum eram tentat să cred în neştiinţa mea. După o asemenea pregătire pe partea tragică, era, fără discuţie, destul de chinuitor pentru mine să-mi dau seama că-ncepusem să mă dreg.

Toţi ceilalţi membri ai comunităţii îmi arătau multă bunătate, cât putea fiecare. Zenobia îmi aducea zi de zi fiertura făcută de mâna ei (nu cu prea multă pricepere, dacă e să spun adevăru-adevărat). De câte ori aveam chef de taclale, se-aşeza lângă mine şi vorbea cu-atâta vioiciune că mă trezeam că-mi creşte pulsul. Şi numai de asta n-aveam nevoie. Amărâtele alea de povestiri şi broşuri pe care le scrisese nu erau nici pe jumătate din ce putea da la iveală mintea ei ascuţită. Se-apucase de literatură fiindcă altceva mai bun nu găsise. Pe lângă o mie de alte lucruri care i s-ar fi potrivit ca o mănuşă, femeia asta era făcută să ţină

discursuri incendiare ca să convingă masele şi să le-atragă spre cauza ei. Mi-am dat seama însă că la capitolul cultură nu prea strălucea. Ogorul minţii i-era cam nearat, îl năpădiseră buruienile. Eram cu moralul la pământ, abia mă ţineam pe picioare şi-ajunsesem să-mi fie frică şi de umbra mea. Şi-n starea asta, uneori mă uimea filozofia îndrăzneaţă a Zenobiei. Fără nici un fel de scrupule, răsturna toate instituţiile şi le-arunca cât colo cu uşurinţa cu care şi-ar fi făcut vânt cu evantaiul. Când îşi îndreaptă atacurile împotriva vechii societăţi, femeile reformatoare simt din instinct unde e punctul slab şi exact acolo ţintesc. Relaţia dintre sexe e bineînţeles unul din primele lucruri care le atrage atenţia.

Zenobia era într-adevăr superbă. Rochia de-o simplitate fără pretenţii nu reuşea s-ascundă şi nici măcar să umbrească alura ei de regină. Imaginea siluetei şi-a chipului ei ar fi trebuit răspândită în toată lumea. Era o nedreptate pentru restul omenirii să-i păstrezi icoana numai pentru o mână de oameni. Locul ei ar fi trebuit să fie pe scenă, nu printre noi. Ba mai mult, femeia asta ar fi trebuit să-şi fac-o datorie de onoare din a poza la nesfârşit pentru pictori şi sculptori, de preferat pentru cei din urmă. Căci demnitatea rece a marmurei se potrivea cu îmbrăcămintea extrem de sumară, lăsând ochiul să se

bucure cast de toată perfecţiunea trupului ei. Nu găsesc cuvinte ca să descriu culoarea naturală din obrajii ei, căldura şi rotunjimea braţelor şi a sânului plin ce se-arăta zgârcit vederii, într-un cuvânt, feminitatea în carne şi oase. Îmi vine greu să spun că, uneori, închideam ochii ca şi cum modestia mă oprea s-o contemplu. Fără doar şi poate boala şi oboseala mă făcuseră anormal de sensibil.

Am observat că Zenobia avea întotdeauna altă floare-n păr şi mă-ntrebam cum reuşeşte. Şi totuşi era o floare de seră, o floare exotică, o floare de la tropice, răsărită cu patimă dintr-un pământ ale cărui buruieni erau şi ele pline de patimă şi mireasmă. Deşi floarea de azi era negreşit alta decât cea de ieri, frumuseţea ei fără cusur se potrivea atât de bine cu neasemuita frumuseţe a femeii că nici nu-mi venea să cred că această fiică a Evei şi-ar putea pune şi altă floare-n păr. Atât de bine se potriveau că era limpede ca lumina zilei că natura, într-un moment de fericită exuberanţă, a creat acest giuvaer mirositor cu unica menire de a împodobi părul Zenobiei. Poate că mintea mea înfierbântată se-agăţase prea mult de potrivirea asta şi mă făcea să văd totul mai minunat, mai splendid decât i s-ar fi părut unui spectator obiectiv. După câte mi-aduc aminte, când boala mă chinuia cel mai tare, am mers pân-acolo să spun c-atâta frumuseţe nu-i lucru curat.

– Zenobia-i vrăjitoare, i-am şoptit odată lui Hollingsworth. E soră cu Doamna-de-sub-Văl. Floarea din părul ei e un talisman. Dac-ar fi s-o atingi cu mâna, s-ar topi sau s-ar preface-n altceva.

– Ce tot zice-acolo? întrebă Zenobia.

– N-are nici cap, nici coadă ce spune el, răspunse Hollingsworth. Cred că aiurează, a cam luat-o pe-alături. Zice că sunteţi vrăjitoare şi bălmăjeşte ceva de nu ştiu ce floare fermecată din părul dumneavoastră.

– Numai mintea înfierbântată a unui poet poate să dea la iveală una ca asta, spuse ea râzând oarecum cu milă şi scoţându-şi floarea din păr. Nici nu vreau s-aud c-aş avea ceva de a face cu farmecele. Domnule Hollingsworth, păstraţi dumneavoastră floarea asta cu farmece cu tot până mai e ceva de capul ei, da' nu promit că mâine n-o s-apar cu alta-n loc. E singurul lucru care-mi mai aduce-aminte de zilele mele mai luminoase, de vremea când eram mai fericită!

Partea cea mai curioasă e că mult timp după ce mi-a trecut febra şi n-am mai aiurat – atâta vreme cât, bineînţeles, am ştiut de existenţa acestei femei nemaipomenite – florile din părul ei au continuat să mă impresioneze. Mult mai puţin, e drept, dar totuşi în acelaşi fel. Explicaţia trebuie să fi fost că, intenţionat sau nu, această podoabă favorită a Zenobiei era de fapt expresia subtilă a caracterului ei.

Unul din subiectele asupra căruia am făcut o grămadă de presupuneri – cu foarte multă obrăznicie, recunosc asta – a fost dacă Zenobia fusese măritată sau nu. Trebuie-nţeles de la bun început că ideea de faţă nu mi-a venit ca urmare a vreunui zvon ce mi-ar fi ajuns la urechi. Era foarte tânără, cel puţin în ochii mei, frumoasă şi înfloritoare, cum nu găseşti două într-o mie, aşa că n-avea rost în nici un caz să cred că soarta-i fusese pecetluită. Mai degrabă puteam să m-aştept că viaţa o să-i facă darurile cele mai minunate o dată cu trecerea anilor. Dacă marele eveniment din viaţa unei femei se consumase, lumea nu ştia nimic de el, deşi pe Zenobia tot lumea asta o ştia foarte bine. Ar fi fost, fără discuţie, o dulcegărie ridicolă să-mi închipui că această frumoasă creatură, bogată, cum era, şi cu o poziţie socială pe care puteai s-o numeşti fără grijă distinsă, s-ar fi putut da de gol faţă de cine ştie cine şi că, mai devreme sau mai târziu, şuşotelile şi bănuielile unora tot ar fi ajuns la urechile oamenilor, înainte ca lumea să-nţeleagă cum trebuie faptul în sine. Pe urmă, însă mi-am dat seama că-mi scăpase un lucru, anume că locul ei de baştină era pe undeva, la sute de mile depărtare. Zvonurile poate că circulă prin lume sau poate c-au circulat, acolo, la ea acasă, apoi au venit încet, împotriva vântului, spre metropola noastră şi poate că s-au risipit înainte de-a ajunge aici.

N-am nici cel mai mic motiv – am spus-o şi-o repet şi-acum – să fac presupuneri de felul ăsta. Există însă un gen de intuiţie, fie că-i o minciună spirituală, fie că-i o subtilă recunoaştere a faptului în sine, care te-ajută când eşti mai slăbănog, când abia te mişti de colo până colo. Spiritul se dovedeşte mai tare ca trupul după o boală grea sau când regimul vegetarian poate ţi-a băgat prea mult eter în sânge. Atunci vaporii se urcă la cap şi iau forme care adesea sunt aiureli, dar uneori ţi-arată adevărul. În astfel de situaţii, zodiile celor din preajmă au o influenţă infinit mai mare asupra zodiei noastre decât atunci când sănătatea ne dă destulă energie ca să respingem asemenea influenţe şi să ne apărăm singuri. Îmi vine să cred că zodia Zenobiei a influenţat-o foarte mult pe-a mea şi, cât am fost ţintuit la pat, m-a transformat într-un fel de mediu care percepea dincolo de faţa palpabilă a lucrurilor.

Apoi, cum putea vedea oricine, comportarea ei lipsită de constrângere nu era deloc de fecioară, deşi după gustul unora, o asemenea comportare era semn de perfecţiune în manierele elegante ale unei tinere văduve sau ale unei femei măritate în plină floare a tinereţii. Ce fată râsese vreodată cum râdea Zenobia? Ce fată vorbise vreodată cu glasul melodios al Zenobiei? Mi-am spus adesea că felul ei de-a fi, spontaneitatea pe care n-o puteai despărţi de fiinţa ei

erau ale unei femei căreia căsătoria îi deschisese larg poarta spre mister. Uneori mă străduiam să mă simt ruşinat că-mi trec prin cap asemenea lucruri. Am recunoscut că e un exemplu clar de bădărănie masculină să iei drept altceva sinceritatea cuceritoare, lipsită de prejudecăţi, dar atât de feminină a unui suflet nobil şi generos, că interpretarea răuvoitoare e un păcat de care bărbaţii se fac adesea vinovaţi în relaţiile cu celălalt sex. Şi cu toate astea nu-mi era de nici un folos să-ntorc problema pe toate părţile de capul meu şi nici să mă trag singur de urechi în semn de dojană. Un gând îmi stăruia îndărătnic în minte: „Zenobia e nevasta cuiva... Zenobia a trăit şi-a iubit şi asta face şi acum! În trandafirul ăsta de-o frumuseţe perfectă nu mai e nici o petală nedeschisă, nici o picătură de rouă pe care n-au văzut-o razele soarelui!" Şi de câte ori visam la ea, cu ochii deschişi, gândul ăsta excludea toate celelalte concluzii fără drept de apel.

Zenobia era conştienţă c-o urmăream, deşi cred că nu bănuia cât de departe ajunsesem.

– Domnule Coverdale, îmi spuse ea într-o zi, pe când îmi punea cu grijă fiertura pe masă, căci văzuse c-o urmăream cu privirea, în cei câţiva ani de când umblu şi eu prin lume am fost ţinta multor priviri, dar cred că nimeni nu s-a uitat vreodată la mine cu ochii cu care vă uitaţi dumneavoastră. Se pare că vă

interesez foarte mult şi totuşi nu pot zice că sunteţi unul din admiratorii mei. Sau instinctul meu de femeie o fi dat greş de data asta... Mă rog, fie şi un lup mâncat de oaie. Ce vreţi să aflaţi de la mine?

– Misterul vieţii dumneavoastră, răspunsei eu, spunând adevărul căci fusesem luat prin surprindere de atacul neaşteptat din parte-i. Şi n-o să mi-l dezvăluiţi niciodată, ştiu asta!

Zenobia se aplecă spre mine şi mă lăsă s-o privesc în ochi, provocându-mă parcă s-o sondez până-n străfundurile conştiinţei.

– Nu văd nimic acuma, spusei eu închizând ochii, decât poate chipul unui spiriduş care râde de mine din fundul unei fântâni adânci.

Burlacul se simte-ntotdeauna tras pe sfoară când ştie, sau bănuieşte, că vreuna din femeile pe care le cunoaşte s-a deconspirat singură. Astfel, toată treaba asta putea să nici nu mă intereseze deloc. Era pur şi simplu o speculaţie din partea mea, fiindcă de Zenobia nu m-aş fi-ndrăgostit pentru nimic în lume. În ciuda tuturor aparenţelor, enigma asta mă zgândărea până-n-tr-atât că-ncepusem, ca un nerecunoscător ce sunt, să-mi doresc ca femeia asta să mă lase-n pace şi să n-o mai văd pe-acolo. Şi, pe urmă, fiertura aia a ei era groaznică. Aproape-ntotdeauna mirosea a fum de pin, şi-asta aducea a vrăjitorie, după cum spune lumea, căci

delicatesele cele mai rafinate pe care le fac vrăjitoarele au gust rău. De ce n-o fi lăsat pe alta să se ocupe de fiertura mea? Indiferent cu ce daruri a-nzestrat-o natura, cu siguranţă n-a avut de gând s-o facă bucătăreasă. Sau dacă totuşi asta i-a fost menirea, ar fi trebuit să nu se bage decât la mâncărurile cele mai fine şi mai bogate-n mirodenii şi la cele care se dau la banchete între două-nghiţituri de vin ce-ţi ia minţile.

VII

CONVALESCENTUL

Cum m-am simţit mai bine şi-am putut să mă gândesc la trecutul nu prea îndepărtat, am şi-ntrebat ce s-a ales de străina aceea pe care-o adusese Hollingsworth. Se pare că biata Priscilla nu picase literalmente din cer, cum eram noi tentaţi să credem. Un misionar din oraş trimisese-ntre timp o epistolă, care-ar fi trebuit să ţină loc de prezentare la-nceput. În scrisoarea ce conţinea caracterizarea Priscillei drept recomandare se pomenea de o anume situaţie care, după cum considera semnatarul scrisorii, făcea absolut necesară şi de dorit şederea fetei în comunitatea noastră. Mai era o aluzie, nu foarte inteligibilă, cum că Priscilla fie că abia scăpase ca prin urechile acului din nu ştiu ce primejdie sau întâmplare ingrată, fie că era încă

ameninţată de această primejdie, piedică sau ce-o fi fost, căci nu reieşea clar despre ce e vorba. Nu ne-am fi meritat numele de fraţi, şi milostivi pe deasupra, dacă ne-am fi codit să ajutăm o fiinţă care ajunsese într-o asemenea încurcătură şi ne fusese recomandată cu atâta insistenţă ca fiind demnă de generozitatea şi mărinimia noastră. Ca să nu mai spun că străina se pusese pe treabă cu foarte mult sârg şi ieşeau nişte lucruri minunate din mâna ei. Totuşi o vagă undă de nesiguranţă plutea încă în jurul Priscillei împiedicând-o, deocamdată, să-şi aibă un loc bine stabilit printre semeni.

Misterioasa atracţie pe care-o simţise pentru Zenobia de la bun început nu scăzuse cu nimic în intensitate. I-am auzit adesea paşii de catifea (căci mai-mai nu făceau nici un zgomot) însoţind-o pe noua ei prietenă, care urca scările cu mers uşor, dar hotărât, am simţit-o furişându-se pe coridor alături de ea sau rămânând deoparte când aceasta intra la mine-n cameră. Uneori Zenobia se cam supăra pe Priscilla fiindcă se tot ţinea de fusta ei. Cu glas autoritar şi nu foarte blând, o sfătuia să facă o plimbare ca să mai respire un pic de aer curat sau să-şi ia lucrul şi să se ducă-n şură, promiţându-i, cam fără convingere, c-o să vină să stea în fân lângă ea, când o avea timp. Cum e de bănuit, iubirea Priscillei nu prea era răsplătită. Hollingsworth era şi el în graţiile acestei tinere. Uneori, pe vremea când nervii mei

auditivi aveau sensibilitatea pe care ţi-o dă o sănătate şubredă, mi să-ntâmpla s-aud minute-n şir un murmur uşor şi plăcut, ce venea din camera de jos. Până la urmă mi-am dat seama că era glasul Priscillei, care mângâia auzul lui Hollingsworth ca susurul unui râuleţ zburdalnic. Vorbea mai mult şi mai liber cu el decât cu Zenobia, faţă de care părea să aibă într-adevăr nişte sentimente nu atât de încredere, cât de afecţiune involuntară. În ce mă priveşte, aş fi crescut în proprii mei ochi dacă Priscilla m-ar fi aşezat pe locul trei ca importanţă în inima ei. Dar, deşi se pare că-i eram destul de simpatic, n-am putut niciodată să mă-mpăunez că-mi dă atenţia pe care-o dădea lui Hollingsworth şi Zenobiei.

Într-o dimineaţă, când eram tot în convalenscenţă, cineva-mi bătu uşor la uşă.

– Intră, Priscilla! răspunsei eu imediat, simţind clar cine vroia s-ajungă la mine.

Şi nu m-am înşelat. Era într-adevăr Priscilla, femeiuşca aia palidă, cu ochii mari (spun „femeiuşcă" fiindcă trecuse de adolescenţă, avea vreo optsprezece-nouăsprezece ani), mult mai puţin palidă decât când o zărisem ultima dată şi evident mai întremată la trup şi la suflet. Când am întâlnit-o prima oară, m-am dus cu gândul la plantele pe care le vezi uneori că vor să crească cu orice preţ printre dalele unei curţi interioare, unde e pământ puţin şi soarele n-ajunge

niciodată. Acuma, deşi nu se poate spune că înflorise cătuşi de puţin, dădea totuşi semne clare că-ncepuse să-i curgă şi ei sânge prin vine.

Priscilla veni cu paşi moi, de pisică, spre patul meu şi-mi întinse ceva alb ca zăpada, împăturit şi călcat cu foarte multă grijă. Nu părea sfioasă şi nici stânjenită. Bănuiesc că starea mea îi dăduse curaj să se apropie.

– Vă trebuie? mă întrebă ea. Pentru dumneavoastră am făcut-o.

Era o scufie!

– Draga mea Priscilla, spusei eu cu zâmbetul pe buze, n-am purtat în viaţa mea scufie! Da' poate că acuma ar fi bună, că tot sunt un biet neputincios, vrednic de milă. Ce minunată e! Nu, nu, nici prin cap nu-mi trece să pun o scufie atât de frumoasă decât în timpul zilei, când mă ridic şi eu în capul oaselor să-mi primesc oaspeţii.

– Am făcut-o s-o folosiţi, nu să vă uitaţi la ea cât e de frumoasă, răspunse Priscilla. Dacă vroiam, puteam s-o şi brodez şi-ar fi fost mult mai drăguţă.

Mă uitam la scufie şi-i admiram lucrătura meşteşugită. Atunci am observat că Priscilla avea în mână o scrisoare nedeschisă şi aştepta să mi-o dea. Sosise-n dimineaţa aia de la poşta din sat. Şi fiindcă nu m-am repezit s-o iau imediat, fata o ţinu la piept cu amândouă mâinile, cu un gest care era probabil foarte obişnuit pentru ea. Când mi-am mutat privirile de la

scufie la Priscilla, am rămas cu gura căscată văzând că aerul ei (deşi nu şi silueta) şi expresia feţei (nu însă şi trăsăturile) semănau grozav cu ce văzusem odată la o prietenă de-a mea, una din cele mai înzestrate femei ale timpului. Nu pot să vă descriu ce vedeam. Ce-aţi fi putut observa şi dumneavoastră erau umerii arcuiţi într-un anume fel şi ochii deschişi numai pe jumătate, care parcă se uitau mai pătrunzător într-ai mei, aşa ca nişte crăpături înguste cum erau, decât dac-ar fi fost larg deschişi şi mari cât roata carului. Era o asemănare bizară a două fiinţe între care diferenţa era ca de la cer la pământ.

– Priscilla, vrei să-mi dai scrisoarea?

Fata tresări şi-mi dădu scrisoarea. Dar o dată cu asta dispăru aerul acela care-mi atrăsese atenţia.

– Priscilla, o-ntrebai eu, ai văzut-o vreodată pe domnişoara Margaret Fuller?

– Nu, răspunse ea.

– Ştii de ce te-ntreb? Uitându-mă la tine, mi-am adus aminte de ea. Ciudat, scrisoarea asta întâmplător chiar ea mi-a trimis-o.

Priscilla, din ce motive, nu ştiu, părea foarte neliniştită.

– Tare-aş vrea ca oamenii să-şi vadă de-ale lor şi să nu-şi mai închipuie că am nu ştiu ce ciudăţenii, făcu ea cam arţăgoasă. Cum, pentru numele lui Dumnezeu, aş putea să semăn eu cu doamna asta numai pentru că am în mână scrisoarea ei?

– Fii sigură, Priscilla, că, la o adică, nici eu n-aş şti să explic cum stau lucrurile. Dar nici măcar nu mă gândesc că scrisoarea are vreo legătură cu ce ţi-am spus. E doar o coincidenţă şi-atâta tot.

Fata ieşi grăbită din cameră. După asta n-am mai văzut-o decât când m-am făcut bine şi-am părăsit patul de suferinţă.

Fiindcă am fost multă vreme singur până m-am pus pe picioare, am citit pe rupte eseurile domnului Emerson, *The Dial*, operele lui Carlyle, romanele de dragoste ale lui George Sand (împrumutate de la Zenobia) şi alte cărţi pe care vreunul din fraţii sau surorile noastre, le adusese acolo. Semănând destul de puţin între ele, multe din cărţile astea erau ca strigătul unei santinele solitare de pază la avanpostul progresului uman. Uneori vocea venea tristă din ruinele dezolante ale trecutului, dar avea totuşi o urmă de speranţă în viitor. Toate se potriveau bine (oricum, mai bine decât orice alte produse ale imaginaţiei, a căror esenţă nedemnă de luat în seamă înnegrise până acum, filele cărţilor) unor pelerini ca noi, care intraseră mult mai adânc în pustiul haosului decât orice armată de cruciaţi supuşi pieirii. Operele lui Fourier, într-o serie de volume groaznic de plictisitoare, mi-au atras mult timp atenţia prin analogia pe care nu puteam să n-o văd între sistemul lui şi al nostru. E drept, asemănările erau mult

mai puține decât își închipuie lumea căci, ca principii de bază, cele două teorii stăteau una la zenit și alta la nadir.

Am vorbit despre Fourier cu Hollingsworth și, ca să-l lămuresc, i-am tradus câteva pasaje care mă impresionaseră în mod deosebit.

– Când, ca urmare a ridicării morale a omului, începui eu, pământul va ajunge în faza de ultimă desăvârșire, oceanul cel mare se va preface într-un anume fel de limonadă, cum era la modă la Paris pe vremea lui Fourier. El îi zicea *limonade à cèdre*. Frumos, nu? Închipuie-ți numai că-n fiecare zi docurile s-ar umple cu băutura asta minunată!

– De ce-o mai fi stat franțuzu' ăsta pe gânduri și n-o fi făcut-o punci? întrebă Hollingsworth. Lupii de mare-ar fi fost în al noulea cer s-o pornească cu barca pe-un ocean ca ăsta. N-ar fi pregetat nici o clipă să ridice ancora.

Nu m-am oprit aici și i-am explicat, cum m-am priceput mai bine, câteva puncte din sistemul lui Fourier, ilustrându-i-le din când în când cu câte-o pagină-două și cerându-i părerea dacă e cazul să adoptăm și noi în practică aceste lucruri bune.

– Gata, m-am săturat! făcu el dezgustat la culme. N-o să-l cruț nici în mormânt pe nemernicul ăsta. A comis un păcat de neiertat. Nici diavolul în persoană n-ar fi putut săvârși o fărădelege mai strigătoare la cer decât să ia principiul egoist – principiul tuturor relelor

omeneşti, haznaua sufletului, bucăţica din noi care ne-nfioară şi pe care disciplina spiritului se căzneşte s-o desfiinţeze – s-aleagă egoismul drept motor al sistemului său. Să-şi însuşească şi să hrănească la sân toate mârşăviile, toate relele, toate meschinăriile murdare, bestiale şi abominabile care-au stricat firea omenească şi să le folosească drept instrumente infailibile în regenerarea aia diavolească pe care-o propovăduieşte! Şi paradisul ăsta desăvârşit, cum şi-l închipuie el, o să fie demn de principiul pe care şi l-a ales drept călăuză. Canalia!

– Şi totuşi, îndrăznii eu să remarc, gândindu-mă la fericirea promisă de sistemul lui, apreciată cu siguranţă de concetăţenii lui Fourier, nu pot să nu mă mir că Franţa, cu deschiderea ei spre toată lumea, spre tot ce-i nou, nu i-a îmbrăţişat imediat teoria. Nu ţi se pare că-n felul lui Fourier de a-şi prezenta ideile e ceva foarte caracteristic tuturor francezilor? El nu vorbeşte deloc de inspiraţia divină şi nici n-are vreo pretenţie cum c-ar fi pogorât asupra lui. Spre deosebire de Swedenborg şi de oricare altul (dar nu franţuz) cu o misiune la fel de importantă de împlinit, el n-a-ncercat să se convingă că prin gura lui vorbeşte Cel-de-Sus. După cât îmi dau seama, îşi promulgheză sistemul numai pe răspunderea lui. A cercetat şi-a aflat ce crede Atotputernicul despre omenire pentru trecut, prezent şi

exact 70 000 de ani de atunci încolo, şi toate astea numai prin forţa şi şiretenia propriei lui minţi!

– Să nu mai văd cartea asta-naintea ochilor! făcu Hollingsworth turbat de furie. Îţi spun sincer că, dacă mai dau de ea, o arunc în foc. Şi cât despre Fourier, treaba lui! N-are decât să schimbe iadu-n paradis dacă-l ţin curelele, iadu' ăla unde, bag mâna-n foc, stă acuma-n noroi pân' la gât şi nu poate să iasă.

– Şi urlă, presupun, spusei eu nu pentru c-aveam ceva cu Fourier, ci pur şi simplu pentru că vroiam să fac retuşurile finale la imaginea prezentată de Hollingsworth. Urlă şi după ultimul strop din iubita lui *limonade à cèdre!*

Mare lucru n-ai de câştigat dacă încerci să discuţi în contradictoriu cu un om care se lasă ispitit de oratorie în felul ăsta. Aşa c-am renunţat la subiectul în cauză şi nu l-am mai reluat niciodată de atunci.

Dacă sistemul care-i stârnise furia-ntr-un asemenea hal ar fi pus la un loc oricâtă înţelepciune omenească, rafinament spiritual şi frumuseţe de gândire, mă-ndoiesc că Hollingsworth ar fi avut destulă pătrundere ca să-l priceapă. Începeam să-mi dau seama că venise printre noi nu pentru că ne-nţelegea cu adevărat simţămintele şi speranţele, ci în primul rând pentru că noi ne înstrăinam de lumea cu care el ajunsese la cuţite din cauza scopului său unic şi de neschimbat în

viaţă. Mă gândesc că la-nceputul începuturilor Hollingsworth trebuie să fi fost un om tare generos, cu o generozitate destul de profundă şi caldă ca să dea la lumină acel bine dezinteresat pe care unii oameni au fericirea să-l împartă semenilor lor. Instinctul ăsta sălăşluia încă-n fiinţa lui. Şi eu am tras foloase de pe urma lui când am fost la ananghie. Puteai să-l vezi şi-n felul în care se purta cu Priscilla. Întâmplări asemenea celor povestite până acum făceau să-i crească compasiunea pentru oameni, iar el, cât era sub influenţa acestor întâmplări, părea prietenul cel mai blând şi mai adevărat de pe pământ. Dar, încetul cu încetul, începeai să simţi că blândeţea de ieri nu mai este şi-ţi dădeai seama cu groază că Hollingsworth avea un prieten mai bun decât ai fi putut tu să fii vreodată. Şi prietenul ăsta, pe care-l invoca adesea, era un monstru rece şi îngrozitor, care-i sorbea toată căldura inimii şi-al cărui sclav ajunsese până la urmă, aşa cum se întâmplă întotdeauna cu oamenii ăştia care ţintesc atât de sus. Prietenul ăsta distrugător era teoria lui filantropică.

Rezultatul era cumplit de trist, mai ales când te gândeşti că izvorâse din înfocarea şi plenitudinea filantropiei lui. Era trist într-adevăr, dar deloc neobişnuit. Hollingsworth îşi strunise generozitatea să-şi ducă toată căldura pe un singur făgaş. Aşa că dragostea pentru om n-avea cum să se manifeste în alt fel fiindcă nu-i mai

rămăsese nimic. Nici măcar pentru micile simpatii omeneşti nu mai rămăsese nimic, în afara cazului când simpatiile astea puteau hrăni cumva egoismul acela groaznic pe care Hollingsworth îl lua drept mană cerească. Dac-ar fi-ncercat să se şcolească în mai multe direcţii, poate că amicul nostru n-ar fi căzut aşa de repede în capcană. El însă nu vedea decât scopul lui unic şi de neschimbat. Nu ştia absolut nimic în afară de un singur lucru, într-o singură direcţie, pe care-l întorsese şi pe faţă şi pe dos şi-n care pătrunsese atât de adânc încât, pe bună dreptate, puteai crede că toată raţiunea şi dreptatea universului se strânseseră acolo şi numai acolo.

Am impresia că, pe vremea aia, Hollingsworth o cam luase razna. Şi, ca şi cu alţi scrântiţi (printre care, după părerea mea, se numără umoriştii de toate felurile), tovarăşii lui trebuiau să-i fie buni şi vechi prieteni ca să nu-şi ia lumea-n cap de plictiseală când începea el să peroreze. Bătea mereu apa-n piuă şi te pisa cu acelaşi lucru până ţi se acrea! Ţelul lui concret (pe care-l prezentase din plin publicului prin tot felul de discursuri şi foi volante) era să obţină fonduri pentru construirea unui edificiu care să semene cu un soi de colegiu. Pe această bază, atât el, cât şi cei câţiva discipoli aveau de gând să se dedice trup şi suflet fraţilor noştri răufăcători, pe care vroiau să-i aducă pe drumul cel bun şi să le lumineze mintea. Edificiul ăsta fantomatic era castelul

pe care-l construia Hollingsworth în Spania, era obiectul în care se căznea să se-ntrupeze visul lui filantropic. Şi pentru el visul căpăta contururi tot mai clare pe măsură ce, cu o perseverenţă demnă de invidiat şi ţinându-l strâns ca să nu-i scape, încerca să te facă să-l vezi cu proprii tăi ochi. Eu, unul, l-am văzut de nu ştiu câte ori pe omul ăsta cu creionul în mână schiţând faţada, partea laterală sau din spate a clădirii sau plănuind cum o s-arate şandramaua pe dinăuntru. Şi toate astea le făcea cu aceeaşi dragoste cu care altul, întreg la minte, şi-ar fi făcut planul căminului unde spera să fie fericit cu nevasta şi copiii. Ştiu că odată a şi-nceput să facă o machetă a clădirii din pietre şi pietricele adunate pe malul râului, unde merseserăm să ne răcorim de arşiţa unei amiezi după strânsul fânului. Spre deosebire de alte fantome, spiritul bântuia un edificiu care, în loc să fie măcinat de timp şi plin de poveşti de dragoste, bucurie şi durere, nu luase încă formă concretă.

– Dragă prietene, i-am spus odată lui Hollingsworth până nu-mi părăsisem patul de suferinţă, îmi doresc din toată inima ca planurile tale să fie şi-ale mele. Tare fericit aş fi să ştiu că mergem amândoi pe-acelaşi drum. Da' mă tem că n-am stofă de filantrop, nu pentru genul ăsta de filantropie sau, oricum, nu numai pentru asta. Ai să fii îngăduitor cu mine dac-aşa o sta treaba?

– Cel puțin o să te-aștept un timp, răspunse el, uitându-se serios și posomorât la mine. Da' cum ai putea să-mi fii prieten pe viață dacă nu năzuiești cu mine spre marele meu țel?

Sfinte Sisoe! O presimțire groaznică mi se furișă în suflet și mă-mpuse adânc, umplându-mi inima cu venin de viperă. Mă-ntrebam dacă era oare cu putință ca Hollingsworth să mă fi vegheat atâta amar de vreme, cu nesfârșit devotament, numai și numai ca să facă din mine un prozelit.

VIII

O ARCADIE MODERNĂ

Sărbătoarea primăverii, care era întotdeauna în prima zi de mai, fusese declarată ca neavând dată fixă. Nu mai țin minte dacă Zenobia hotărâse asta singură sau dacă votaserăm în unanimitate. Ne-am zis să mai așteptăm un pic ca să aibă și soarele timp să topească zăpada de pe lângă zidurile de piatră și să scoată la lumină câteva flori mai timpurii. În dimineața zilei asupra căreia ne fixaserăm de comun acord, am deschis fereastra să simt mireasma aerului îmbălsămat. Atunci mi-am dat seama c-aș fi fost un prost fără pic de personalitate dacă mai stăteam sechestrat. Așa c-am coborât în camera de zi și, negăsind pe nimeni acolo,

am pornit-o spre şură. Auzisem deja glasul Zenobiei şi râsul unei fete, pe care nu putusem să-l recunosc. Când am ajuns, nu mică mi-a fost mirarea să descopăr că izbucnirile alea de veselie veneau de la Priscilla.

Cele două fuseseră împreună să culeagă flori. Găsiseră anemone cu carul, nişte căldăruşe, câţiva toporaşi cu codiţă lungă, o grămadă de imortele şi-şi umpluseră coşul cu ofranda delicată şi plină de culoare a pomilor. Zenobia, care n-avea nici urmă de conştiinţă în privinţa asta, jefuise un cireş înflorit şi-acum o îmbrăca pe Priscilla cu toate minunile primăverii. Gătită cu mult gust de mâna Zenobiei, fata era mai încântătoare decât mi-aş fi închipuit fiindcă, după cum v-am spus mereu pân-acuma, o ştiam trasă la faţă şi chinuită de vitregia gerului. Cu toate astea, printre florile înmiresmate, apăruse foarte la vedere o buruiană urâtă şi puturoasă, care strica tot efectul. În ochii Zenobiei se ivise o licărire răutăcioasă, să nu zic chiar diavolească, ceea ce arăta că n-avusese intenţii prea bune când se-apucase s-o îmbrace în flori pe Priscilla.

Ea, personal, nu dădea doi bani pe bobocii şi frunzuliţele de pe marginea şanţului şi-avea în păr eterna floare de la tropice.

– Ei, ce ziceţi acum de Priscilla, domnule Coverdale? mă-ntrebă privind-o cum îşi priveşte o fetiţă păpuşa. Nu merită şi ea câteva versuri, acolo?

– Un singur lucru nu-mi place, răspunsei eu.

Zenobia râse, scoase buruiana şi-o aruncă.

– Da, acuma merită nişte versuri, spusei eu, şi de la un poet mai bun ca mine. E ca o întruchipare a primăverii din Noua Anglie, în culori potolite, rece, dar gata oricând să primească lumina soarelui şi să ne-aducă un buchețel de flori de munte. Totu-i ca o promisiune că mai târziu o s-avem de la ea şi mai multe flori. E greu însă de-nchipuit că va găsi cineva altele mai frumoase. Uitaţi-vă la ea! Seamănă cu anemonele pe care le poartă-n păr de parc-ar fi surori.

– Pe măsură ce se-nzdrăveneşte, Priscilla e tot mai neastâmpărată şi-asta mi se pare foarte ciudat la ea, remarcă Zenobia. Nu te-ai fi aşteptat la una ca asta de la o mână de om, de la un boţ cu ochi. Am hoinărit amândouă prin pădure şi-abia am ţinut-o să nu se cațere prin copaci, ca o veveriță! Pân-acuma n-a ştiut ce-nseamnă să trăieşti în aer liber, iar acuma, când dă de aer curat, se-ameţeşte de parc-ar bea vin. I se pare că-i raiul pe pământ aici, iar pe noi toţi, în special pe domnul Hollingsworth şi pe mine, ne vede ca pe nişte îngeri fluturând din aripioare. E de-a dreptul ridicol şi-aproape că te face să fii răutăcios. Şi cum să nu fii răutăcios când vezi o fiinţă atât de fericită, în special o femeie!

– Femeile-s totdeauna mai fericite decât bărbaţii, îmi dădui eu verdictul.

– Trebuie să vă schimbaţi părerea, domnule Coverdale, veni replica dispreţuitoare a Zenobiei, altfel o să cred că n-aveţi nici un pic de intuiţie poetică. De când vă ştiţi, aţi văzut vreodată o femeie fericită? Desigur nu mă refer la fete ca Priscilla şi multe alte mii ca ea – căci toate sunt la fel până vine un nor să le umbrească viaţa – ci la femei în toată firea. Cum poate să fie fericită când află că soarta i-a hărăzit un singur eveniment, din care ea trebuie să facă miezul vieţii ei? Un bărbat poate să aleagă din nu ştiu câte evenimente.

– După părerea mea, spusei eu, o femeie poate să compenseze lipsa de varietate, repetând mereu acelaşi eveniment.

– Da, într-adevăr! făcu Zenobia.

Cum vorbeam noi aşa, Priscilla-l zări pe Hollingsworth în depărtare. Era-mbrăcat cu o cămaşă albastră şi se-ntorcea de la câmp cu sapa pe umăr. Fata o zbughi imediat să-i iasă-n întâmpinare. Ţopăia, cu inima uşoară precum adierea vântului din dimineaţa aia de mai, dar se cam împiedica fiindcă, după cum se pare, n-alergase prea mult la viaţa ei. Bătea din palme şi dădea întruna din mâini ca un copil. Deodată însă se opri la jumătatea drumului, se uită în jur, spre râu, spre potecă, spre pădure şi pe urmă întoarse capul spre noi. Parcă asculta, ca şi cum ar fi auzit c-o strigă cineva şi nu ştia exact de unde.

– I-aţi şi făcut farmece! exclamai eu.

– Nu-s farmecele mele, spuse Zenobia, dar să ştiţi că şi eu am mai văzut-o făcând acelaşi lucru o dată sau de două ori. Nu ştiţi ce-o fi cu ea?

– Nu, răspunsei eu, doar dacă nu cumva are darul s-audă „vocile nevăzute care strigă oamenii pe nume", cum spune Milton.

Nu ştiu din ce cauză vioiciunea Priscillei dispăru cu totul. Fata se-aşeză pe-o piatră şi rămase acolo până veni Hollingsworth. El o luă de mână şi ne-o aduse înapoi. Acuma semăna mai degrabă cu Priscilla cea palidă şi stoarsă de vlagă pe care-o aveam eu în minte la-nceput decât cu regina florilor de mai pe care-o văzusem cu câteva clipe în urmă. Schimbările astea bruşte, care nu pot fi explicate decât printr-un sistem nervos foarte labil, au continuat, deşi s-au rărit mult când fata a-nceput să prindă puteri.

Eram din nou pe picioare. Boala fusese pentru mine un drum între două existenţe, uşa joasă şi întunecată, prin care mă furişasem afară, în patru labe, dintr-o viaţă a vechiului şi convenţionalului, şi pătrunsesem într-o lume mai liberă, de partea cealaltă a uşii. Din punctul ăsta de vedere, totul fusese ca un fel de moarte. Bine că trecusem prin ea căci o asemenea experienţă e necesară. Cum altfel aş fi putut să mă descotorosesc de-o sumedenie de prostii, zorzoane, prejudecăţi, obiceiuri şi alte asemenea lucruri,

ce se-aşază ca zgura pe cei care ies la drumul mare şi până-n prânz îi face s-arate ca vai de lume, indiferent cât de spilcuiţi şi-ar fi-nceput pelerinajul în dimineaţa înrourată! Plămada din mine nu era potrivită pentru o viaţă mai bună, mai adevărată şi mai plină de mişcare decât cea cu care eram obişnuit. Aşa că, vrând-nevrând, am dat-o la o parte ca pe-o haină rea şi nefolositoare. Şi după ce-am stat un pic cam zgribulit, am început să-mi pun alte veşminte, în care mă simţeam mult mai bine decât în cele vechi. Eram alt om şi la propriu, şi la figurat. Eram bucuros la culme, precum e spiritul când intră în faza următoare a nesfârşitului său drum, după ce lasă-n urmă, într-o groapă de pământ, povara grea a vieţii, nepăsător de ce i se poate întâmpla. Tot aşa de nepăsător eram şi eu acum. Puţin îmi păsa de ce se-alesese din mine, cel de dinainte.

Cum am dat de lumina blândă a soarelui, mi s-a cam părut că strădania fraţilor mei adeverise deja o parte din previziunile lui Fourier. Munca lor luminată ca să smulgă roadele pământului şi virtuţile cu care-şi sfinţeau viaţa începuseră să aibă efect asupra lumii materiale şi a aerului pe care-l respiram. În noul meu entuziasm, bărbatul era puternic şi măreţ iar femeia, o, cât de frumoasă. Pământul mi se-arăta ca o grădină înverzită, smălţată cu flori de toate culorile. Astfel natura, ale cărei legi le nesocotisem în nenumărate feluri, se purta cu

mine ca o mamă severă, dar iubitoare, care ia bățul din cui când băieţelul e neascultător şi-apoi îi zâmbeşte puştiului, îl sărută şi-i dă nişte jucării frumoase ca să-l îmbuneze fiindcă a fost prea severă cu el.

Cât am stat eu sechestrat, o seamă de recruţi îngroşaseră rândurile micii noastre armate de sfinţi şi martiri. Cei mai mulţi erau dezgustaţi de viaţa obişnuită, după ce trecuseră prin multe, dar nu erau încă atât de bătrâni şi nici nu suferiseră chiar aşa de mult ca să-şi piardă cu totul speranţa c-o să vină şi vremuri mai bune. Văzând ce gândeşte fiecare din ei, de multe ori îşi dădeau seama că ideea unei comunităţi ca a noastră vieţuia în ei de ani de zile, tăcută şi neştiută de nimeni. Erau printre ei chipuri gânditoare, cu trăsături rigide, frunţi înnegurate, împovărate de griji, dar ochi care n-aveau nevoie de ochelari (poate doar dacă lumina lumânării la care citeau şi scriau îi împăienjenise înainte de vreme), capete la care rar vedeai vreun fir argintiu în păr. Bătrâneţea, luându-se de mână cu trecutul şi încorsetată de cercul de fier al obiceiurilor la care nu renunţă uşor, fără nimic din dorinţa necontenită de schimbare a tinereţii, n-ar fi avut ce căuta într-o întreprindere ca a noastră. Tinereţea, în zorii ei, nu prea se potrivea nici ea cu scopul nostru fiindcă strălucirea de început a propriului ei spirit ar fi văzut-o revărsându-se peste

același petec de pământ ars, cu iarbă pârjolită de soare, de unde cei mai mulți dintre noi văzuserăm dispărând orice urmă de lumină. E drept c-aveam printre noi oameni foarte tineri – băieți, cărora abia le mijise mustața, fete cu bujori în obraji, care n-aveau mai mult de cincisprezece-șaisprezece ani, și copii de toate vârstele (cel mai mic abia-ți trecea de genunchi) – dar toți ne fuseseră trimiși ca să-i educăm, căci ăsta era unul din scopurile instituției noastre. Apoi mai aveam pe unii veniți în pensiune, de la oraș sau de aiurea, care trăiau la noi ca-ntr-o familie, ne împărtășeau mai mult sau mai puțin ideile și uneori munceau cot la cot cu noi.

În mare, se-adunaseră acolo oameni de tot felul, cum rar ți-e dat să-ntâlnești. Și nu se-aștepta nimeni să-i vadă stând laolaltă multă vreme. Cei cu o individualitate distinctă – bețe strâmbe, cum le-am putea spune unora dintre noi – nu sunt chiar ușor de legat într-un mănunchi. Aveam păreri felurite despre orice subiect posibil și-n general ascultam cu înțelegere opinia fiecăruia. Ce ne lega, cred eu, era nu acceptarea lucrurilor, ci negarea lor. Toți pe rând găsiserăm câte ceva care nu ne convenise în viață până atunci și căzuserăm de acord că n-are rost s-o mai lungim cu vechiul sistem. Unanimitatea era însă mult mai restrânsă când era vorba să hotărâm ce punem în loc. Nu prea ne păsa – cel puțin, asta era situația cu

mine – de constituţia scrisă inaugurată de noua noastră epocă. În sinea mea speram c-o să se găsească un mod de viaţă convenabil între teorie şi practică şi că, chiar dacă până la urmă o să se ducă totul de râpă, noi tot o să ne-alegem cu ceva. Lunile şi anii petrecuţi împreună o să fie un bun câştigat, fie că-i vorba de clipele plăcute trăite acolo, fie de experienţa care-ţi îmbogăţeşte mintea şi te face mai înţelept.

Eram noii locuitori ai Arcadiei, dar veşmintele noastre nu semănau nici un pic cu tunicile cu panglici, pantalonii şi ciorapii de mătase şi pantofii brodaţi cu trandafiraşi pe care-i purtau asemenea oameni în poezia pastorală şi pe scenă. După umila mea părere, dacă te uitai la noi, ne-ai fi putut lua drept o ceată de cerşetori sau o bandă de tâlhari, dar nicidecum drept o comunitate de oameni care muncesc cinstit sau un sobor de filozofi. Indiferent cât de divergente ne erau părerile, se pare că toţi veniserăm la Blithedale cu intenţia lăudabilă şi aducătoare de economii de-a purta hainele vechi de prin garderobă. Le şi aeriseam, când ieşeam la câmp! Haine cu guler înalt sau fără guler deloc, redingote largi în poale sau fracuri terminate-n coadă de rândunică şi-alte veşminte cu talia oriunde între şold şi subsuori, pantaloni din nu ştiu câte epoci, roşi la genunchi ca semn al umilinţei persoanei în cauză în faţa doamnei inimii mele. Pe scurt, eram tabloul viu al

modei defuncte şi imaginea vrednică de plâns a unor oameni care-apucaseră vremuri mai bune. Mizeria în haine negre, ce mai încolo-ncoace! Adesea, fiindcă arătam încă a oameni studioşi sau slujitori ai bisericii, ai fi putut zice că suntem condeierii de pe Grub Street care şi-au pus în gând să câştige o pâine mai albă ieşind la munca câmpului, proiectata pantizocraţie a lui Coleridge în plină acţiune, Candide şi frăţânii lui la muncă-n grădina lor cu varză, sau orice altă adunătură de paiaţe cu haine rupte-n coate şi pantaloni peticiţi în dos. Puteam să fim fraţi de cruce cu armata de zdrenţăroşi ai lui Falstaff. Şi chiar dacă la alte lucruri nu ne pricepeam nici cât un bob de mei, fiecare din noi ar fi reuşit de minune să facă pe sperietoarea de ciori. Partea proastă e că prima măsură energică şi absolut esenţială pentru munca noastră a fost să terminăm dracului o dată cu hainele-alea ponosite. Aşa că le-am aruncat una câte una şi-am început să purtăm pânză cinstită şi postav ţesute-n casă ca fiind de preferat, în mare, planului recomandat de Vergiliu (dacă nu mă-nşală memoria) – *Ara nudus; sere nudus* – care, după cum a remarcat Silas Foster când i-am tradus maxima, ar putea să le facă pe cucoane să leşine.

După o perioadă rezonabilă de acomodare, viaţa la ţară a-nceput să ne priască. Feţele ni s-au înnegrit în bătaia soarelui, ne-am lăţit în piept şi-n umeri şi pumnii

noştri mari şi arşi de soare arătau de parcă n-ar fi purtat niciodată mănuşi din piele de căprioară. Plugul, sapa, coasa şi furca se lăsau moale-n mâinile noastre. Boii răspundeau când îi strigam. Ajunseserăm să muncim într-o zi aproape tot cât Silas Foster, să dormim fără vise după aia şi să ne trezim în zori cu o uşoară înţepeneală, care dispărea până la micul dejun.

Un lucru era sigur: vecinii de-alături erau neîncrezători în ce priveşte eficienţa noastră în treaba de care ne-apucaserăm. Spuneau poveşti defăimătoare despre faptul că nu eram în stare să ne punem singuri boii în jug, să-i mânăm pe câmp înjugaţi sau că nu ne dădea prin cap să-i scoatem din jug şi să-i lăsăm liberi noaptea. Mai aveau obrăznicia să spună că vacile râdeau de noi cu gura pân' la urechi când vedeau cât suntem de neîndemânatici la muls şi răsturnau totdeauna găleata cu lapte (asta, în parte, ca urmare a faptului că nu puneam scăunelul unde trebuie şi în parte pentru că, simţindu-ne ofensaţi că ne dădeau cu coada pe la nas, obişnuiam să ţinem cu o mână aceste apărătoare naturale de muşte şi cu cealaltă să mulgem). Tot ei susţineau că smulseserăm acri întregi de porumb şi alte plante utile şi strânseserăm pământul cu multă atenţie pe lângă buruieni, că avuseserăm mare grijă de cinci sute de brusturi pe care-i luaserăm drept verze, că, datorită însămânţărilor total aiurea, numai puţine seminţe răsăriseră sau, dacă

totuşi se-ntâmplase şi treaba asta, ieşiseră cu coada-nainte şi că mai toată luna iunie nu făcuserăm altceva decât să-ntoarcem brazdele într-un câmp de fasole care ieşise la lumină în felul ăsta ciudat. Spuneau că e un lucru absolut obişnuit la noi să tăiem în medie două-trei degete pe zi prin folosirea total neîndemânatică a secerii. Şi în sfârşit, ca să ne dea lovitura de graţie, escrocii ăştia sperjuri au lansat un zvon cum că fuseserăm exterminaţi până la ultimul om, căsăpindu-ne unul pe altul când dădeam cu coasa, şi că, prin acest accident lipsit de importanţă, omenirea nu pierduse nimic.

Dar toate astea nu exprimau decât invidia şi răutatea vecinilor. În noul nostru mod de viaţă riscul era nu că n-o să iasă niciodată din noi nişte agricultori cu picioarele pe pământ, ci că, probabil, n-o să mai fim în stare de nimic altceva decât de asta. Fiindcă întreprinderea noastră era toată în teorie, ne făcuserăm fel de fel de gânduri minunate despre spiritualizarea muncii. Fiecare lopată de pământ avea să scoată la iveală cine ştie ce rădăcină aromată a înţelepciunii, ascunsă până atunci luminii soarelui. Când ne odihneam pe câmp, lăsând vântul să ne mângâie frunţile îmbrobonate de sudoare, aveam să ne uităm în sus ca să zărim esenţa celestă a adevărului. Din punctul ăsta de vedere, lucrurile n-au ieşit chiar cum am anticipat noi. E foarte adevărat că uneori, când mă uitam din întâmplare-n jur în toiul muncii, observam că pământul şi cerul ofereau o

imagine mai pitorească. În asemenea clipe, pe chipul naturii apărea ceva nou, neobişnuit ca şi cum o luaserăm prin surprindere şi o priviserăm fără ştirea ei, nelăsându-i timp să-şi acopere faţa adevărată şi să-şi pună masca cu care se-ascunde, misterioasă, printre muritori. Dar asta a fost tot. Pământul zgrunţuros, pe care noi îl tot întorceam şi pe-o parte şi pe alta, nu se transforma în gândire. Dimpotrivă, gândirea ni se-mpotmolea şi se făcea tot mai zgrunţuroasă. Munca noastră nu simboliza nimic şi ne lăsa-n amurg cu mintea-nţepenită. Activitatea intelectuală e incomparabilă cu munca fizică, făcută cu toptanul. Ţăranul şi învăţatul, ţăranul şi omul de mare rafinament moral, care nu e neapărat omul cel mai integru şi cu cel mai mult bun-simţ, au două personalităţi distincte pe care n-ai să poţi niciodată să le topeşti într-una singură.

Zenobia se convinsese de acest adevăr şi-ntr-o seară mă cam luă peste picior (eu şi Hollingsworth ne-ntinseserăm în iarbă să ne tragem sufletul după o zi grea de muncă):

– Mă tem că azi n-aţi făcut nici o cântare în vreme ce dădeaţi fânul jos din car, cum făcea Burns când aduna orzul.

– Burns n-a făcut nici o cântare când strângea fânul, răspunsei eu foarte hotărât. Când era poet nu era ţăran şi când era ţăran nu era poet.

– Dar aşa, în mare, care din cele două faţete vă

place mai mult? întrebă Zenobia. Fiindcă părerea mea e că n-o să le puteți îmbina mai bine decât Burns. O, parcă vă și văd peste doi-trei ani. Cruntul Silas Foster e prototipul dumneavoastră, cu palmele cu pielea tăbăcită, cu încheieturile de fier ruginit (oare toată vara sunt la fel de-nțepenite ca și iarna, când zice el c-are reumatism?) și cu creierul de... nici nu știu din ce i-e făcut creierul... dacă n-o fi cumva din varză creață. Dar poate c-al dumneavoastră o să fie din conopidă, ca o varietate ceva mai fină. Omul dumneavoastră se va transforma în carne sărată de vită și carne de porc prăjită în ritm de, zic eu, o livră jumătate pe zi (cam atâta avem noi nevoie la bucătărie). Ca și încântătorul Silas Foster, o să vă faceți toaleta zilnică înmuindu-vă degetele în strachina cu apă de pe prag, udându-vă nițel pe vârful nasului și pieptănându-vă cu un pieptăne de lemn în fața unui prăpădit ciob de oglindă. În timpul liber, singura delectare o să fie să fumați cine știe ce tutun rău mirositor din ciotul ăla de pipă înnegrit de fum.

– Gata, mi-ajunge! strigai eu. Dar pipa nu e singura posibilitate pe care-o are Silas să se mângâie cu buruiana dracului.

– Literatura dumneavoastră, continuă Zenobia, părând încântată de spectacolul pe care-l dăduse pân-acum, o să fie *Almanahul plugarului,* fiindcă văd

că prietenul nostru Foster n-ajunge să dea de ziare. Din când în când, dac-o să aveţi răgaz să staţi jos, o să adormiţi şi-o să ne-anunţaţi treaba asta pe nas, cum face el. Şi după cină, viitoarea doamnă Coverdale o să vă zgâlţâie negreşit ca să vă scoale din somn şi să vă convingă să vă culcaţi în pat ca toţi oamenii. Duminica o să vă puneţi haina albastră cu nasturi de alamă. Şi cum n-o să aveţi nimic mai bun de făcut, o să staţi rezemat de ziduri sau garduri şi-o să vă uitaţi cum creşte grâul. O să priviţi cu ochi de expert şi-o să vă simţiţi tentat să daţi o fugă pân' la cocină, să puneţi mâna pe porci şi să vă faceţi socoteala cât o să vă iasă când îi tăiaţi. Am observat deja c-aţi început să vorbiţi pe nas şi cam tărăgănat. Vă rog frumos, dacă faceţi vreo poezie azi, recitaţi-ne-o în felul ăsta!

– Coverdale s-a lăsat de poezie, spuse Hollingsworth care nu dădea nici o ceapă degerată pe-aşa ceva. Ia gândiţi-vă cum i-ar sta să scrie un sonet cu un pumn ca ăsta! Măcar atâta are bun viaţa asta de trudă, că scoate prostiile din capul omului şi-i lasă numai ce-i al lui cu-adevărat. Dacă ţăranul poate să fac-o poezie la coarnele plugului, înseamnă c-aşa-i cere natura. Şi-atunci lasă-l s-o facă, pentru numele lui Dumnezeu!

– Dar cu dumneavoastră cum stau lucrurile? îl întrebă Zenobia pe alt ton, fiindcă de Hollingsworth nu râdea ea niciodată cum râdea adesea de mine. Cred că

dumneavoastră n-aţi încetat să gândiţi şi să simţiţi în tot acest timp.

– Eu totdeauna am luat lucrurile-n serios, răspunse Hollingsworth. Din fier am scos gândurile cu barosul după ce-am încălzit fierul în inima mea. Pentru mine contează prea puţin ce lucrez cu mâinile. Dac-aş fi condamnat să trudesc în fundul ocnei, aş avea acelaşi scop ca şi-acum şi-aş crede cu tot atâta convingere c-o s-ajung să-l împlinesc. Miles Coverdale nu ia lucrurile-n serios nici ca poet, nici ca truditor al pământului.

– Mă judeci cam aspru, Hollingsworth, făcui eu puţin jignit. Pe câmp am ţinut pasul cu tine şi mă dor oasele ca şi cum aş fi luat lucrurile în serios, indiferent care-i situaţia cu creierul meu!

– Nu pricep, spuse Zenobia cu emfază şi, fără discuţie, spunea exact ce simţea în momentul acela, nu pricep cum domnul Coverdale rămâne neschimbat şi nu simte deloc că prinde puteri şi se face mai nobil când trăieşte în preajma unei firi atât de puternice şi nobile.

Această remarcă binevoitoare a frumoasei Zenobia venea să-mi confirme ceea ce şi-ncepusem să bănuiesc, anume că Hollingsworth, ca mulţi alţi profeţi, reformatori şi filantropi iluştri, avea să facă cel puţin doi prozeliţi în rândul femeilor, Zenobia şi Priscilla! Cred că ele două (în afară de cazul când şi

eu, netrebnicul de mine, pot fi considerat al treilea) erau singurele discipole ale misiunii lui. Mi-am pierdut o grămadă de vreme în zadar încercând să-mi dau cu presupusul ce-o să facă Hollingsworth cu ele... şi ele cu el!

IX

HOLLINGSWORTH, ZENOBIA, PRISCILLA

Îmi dau seama că nu e deloc sănătos să te apuci să studiezi oamenii, luându-i pe fiecare în parte şi cercetându-i în amănunţime. Dacă persoana în cauză eşti tu însuţi, mie-n sută ai să-ţi faci inimă rea. Dacă însă te-ncumeţi să pui un prieten sub lupă, prin asta nu faci decât să-l scoţi dintr-ale lui şi să-i exagerezi ciudăţeniile. Vrei sau nu, tot îl desfaci în bucăţele şi, bineînţeles, când i le-aşezi la loc, nu mai seamănă cu ce-a fost înainte. Şi-atunci nu-i de mirare că te sperii de un monstru despre care, pe bună dreptate, se poate spune că l-ai făcut în mare cu mâna ta, deşi fiecare lucru urât există-ntr-adevăr în personajul în carne şi oase.

Astfel, după cum mi-a şoptit adesea conştiinţa, mult rău i-am făcut eu lui Hollingsworth, băgându-mă-n sufletul lui şi-ncercând să descopăr tot necunoscutul din el. Iar acuma poate că-i fac unul şi mai mare, luând

de bun ce mi se pare mie c-am descoperit. Dar nici acum şi nici atunci n-am avut de ales, căci nu puteam să mă opun cursului vieţii. Dac-aş fi ţinut la el mai puţin, poate că omul ăsta mi-ar fi fost de mare folos. El, Zenobia şi Priscilla (cele două luate ca persoane distincte, dar şi în legătură cu el), erau, în mintea mea, altceva decât restul comunităţii şi constituiau datele unei probleme pe care-aveam datoria s-o rezolv. Oamenii ceilalţi îmi ocupau o parte din timp, alte probleme mă amuzau, întâmplările pasagere mă ţineau încordat doar până se ştergeau din catastiful vieţii. Dar oamenii ăştia trei mă acaparau cu totul şi, orice-aş fi făcut, tot la ei îmi zburau gândurile. Adesea mă simţeam singur, deşi în jurul meu era la lume... Şi cum să nu mă simt singur când nu puteam să nu-mi dau seama că, în vreme ce aceste trei personaje îmi umpleau viaţa până la refuz, eu, deşi probabil considerat prieten cu ei toţi, nu eram, în cel mai bun caz, decât al doilea sau al treilea pentru fiecare din ei!

Ţineam la Hollingsworth, după cum s-a văzut de nu ştiu câte ori pân-acum. Aveam însă tot mai mult impresia că-n omul ăsta era ceva sumbru şi înfricoşător, ceva ce nu putea fi decât primejdios pentru cei care-ar fi avut legături prea apropiate cu el. Nu era pe de-a-ntregul o fiinţă umană. Pe lângă carne şi oase, compasiune şi afecţiune, mai era şi altceva în Hollingsworth.

Aşa se-ntâmplă întotdeauna cu oamenii care se lasă pradă unui scop ce-i copleşeşte. Ţelul ăsta nu-i îmboldeşte din afară şi nici nu acţionează ca o forţă motrice, dinăuntru. Se încastrează în tot ce simte şi gândeşte omul şi sfârşeşte prin a-l transforma şi pe el într-un principiu cu două-trei însuşiri omeneşti. Când lucrurile încep să arate aşa, e semn de înţelepciune, nicidecum de laşitate, să te fereşti de-o asemenea victimă. Dac-a ajuns în halul ăsta, nu mai are nici inimă, nici compasiune, nici judecată, nici conştiinţă. Prieteni îşi face numai dacă sunt de acord să fie oglinda fidelă a scopului de care v-am vorbit mai înainte. E în stare să te lovească şi să te ucidă, chiar să-ţi calce leşul în picioare, dac-ai consimţi să faci primul pas alături de el şi nu te mai ţin puterile să-l faci pe-al doilea, pe-al treilea şi-aşa mai departe, până-n pânzele albe, pe drumul lui înfiorător de drept. Are un idol pe care îl slujeşte cu credinţă şi i se pare că misiunea lui sfântă, de mare preot al acestui idol, e să-i aducă ofrande din cele mai de preţ. Şi, nici să-l pici cu ceară, nu-i trece prin cap (aşa de şiret a fost diavolul cu el) că zeitatea asta falsă, – în ale cărei trăsături tăiate-n granit şi de neînduplecat pentru tot restul omenirii el nu vede decât bunătate şi iubire, – nu e altceva decât propria lui fantomă proiectată în bezna din jur. Cu cât scopul iniţial e mai înalt şi mai pur, cu cât calea pe care a

pornit-o spre el e mai lipsită de egoism, cu atât mai slabe sunt speranţele că va ajunge vreodată să-şi dea singur seama cum mărinimia, cândva frumoasă şi înălţătoare, s-a preschimbat în egoism atotdistrugător.

Bineînţeles, sunt perfect conştient că am exagerat în ce-am spus mai înainte. Totul, însă, numai din dorinţa de-a face afirmaţia cât mai convingătoare. Filantropii de meserie au mers departe cu exagerările lor, dar nu-mi vine să cred că oamenii cumsecade şi cinstiţi de felul lor au ajuns chiar pân-aici. Las cititorul să tragă ce concluzie vrea. Atât pentru adevărul, cât şi pentru exagerările pe care le conţine, paragraful de faţă poate rămâne în picioare ca o dovadă elocventă a tendinţelor ce puseseră stăpânire pe Hollingsworth şi ca un exemplu grăitor pentru greşelile pe care le poţi comite dacă te bazezi, cum am făcut eu, pe genul ăsta de observaţie. Problema era că mă-ngrozeam adesea de prietenul meu când stăteam de vorbă numai cu mine însumi. Cum îmi venea în minte chipul lui întunecat şi energic, trăsăturile deveneau mai rigide decât în realitate, de o severitate neiertătoare, mai sumbre când încercam să le sondez profunzimea în umbră şi mai lugubre când se revărsa lumina peste ele. Sprâncenele, care altădată se încruntau uşor, aproape imperceptibil, se contorsionaseră într-o împietrire pe care nimic nu părea c-o va clinti vreodată. Când îl întâlneam, nu de

puține ori mă cuprindeau remușcările, căci ochii lui adânci mă priveau cu bunătate, strălucind precum un foc blând ce-ți apare-ntr-o peșteră-nghețată și-ți aduce aminte de tihna și căldura de-acasă. „La urma urmelor, om e și el, îmi spuneam. E filantrop, nimic de zis, dar nu genul ăla insuportabil de mașină fără suflet, născocită de diavolul însuși." Cu toate astea, în pădure și-n singurătatea odăii mele, chipul acela întunecat apărea din nou, uitându-se la mine chiorâș.

Când o fată tânără intră sub influența unui astfel de om, biata de ea, o paște aceeași primejdie ca pe fecioarele jertfite vreunui monstru înfricoșător de eroii miturilor din vechime. Dacă eram dator cu ceva în toată afacerea asta cu Hollingsworth, atunci aveam datoria să fac ce-mi stă în putere ca s-o scap pe Priscilla de genul ăsta de venerație, pe care sexul slab e tentat s-o reverse cu mărinimie asupra sfinților și eroilor. De multe ori nu-i nevoie decât de un zâmbet în ochii eroului pentru ca-n inima fetei sau femeii în cauză devotamentul să se prefacă, dintr-un sentiment de înalt respect și încredere oarbă, într-o iubire fierbinte. Adevărul e că Hollingsworth îi zâmbea mult Priscillei, mai mult decât oricui. Așa că nu-i de mirare că ea-l vedea de-a dreptul frumos. Adesea-l vedeam și eu tot așa, căci pe chip i se citea blândețea și înțelegerea cea mai caldă, pe care numai Priscilla avea

darul să le scoată la lumină. Bănuiesc că Zenobia şi-ar fi dat şi sufletul din ea pentru o privire ca asta din partea lui. Treburile erau aici un pic mai complicate, întrucât comunitatea noastră de la Blithedale nu ţinea seamă mai deloc de convenţiile sociale în vigoare. Eram înclinaţi cu toţii spre duioşia caldă a mileniului de aur, dar în acelaşi timp se părea că oricare din noi, indiferent de sex, era liber să se-ndrăgostească de cine vrea, fără să ţină seamă de ceea ce în alte părţi era considerat potrivit sau prudent. Aşadar, pasiunea plină de tandreţe, mai domoală sau mai aprigă, era foarte răspândită la noi, dar de obicei dispărea o dată cu starea de lucruri care-i dăduse naştere. Pân-acum toate bune şi frumoase. Mai era însă ceva: Priscilla şi Zenobia rivalizau pentru iubirea lui Hollingsworth şi-o asemenea situaţie ivită-ntre două femei ca ele nu era chiar lucrul cel mai simplu din lume.

Dac-aş fi fost insensibil, cum mă credeam uneori în stare, nimic nu mi s-ar fi părut mai interesant decât să urmăresc jocul pasiunilor care-ar fi izbucnit aici. Dar, ca să fiu sincer, pentru Priscilla cred c-aş fi sărit şi-n foc, ca s-o salvez din nenorocirea ce-avea să pună capăt acestei drame.

Priscilla se făcuse-acum o fată tare drăguţă. Era ca o floare în toată splendoarea ei şi-şi sporea zestrea de farmec cu fiecare zi. Venise la noi ca o umbră, de-ai fi

zis c-o să se risipească la prima adiere. Şi-aşa stând lucrurile, o văzusem crescând şi împlinindu-se ca femeie sub ochii noştri. Şi totuşi aveam cu toţii impresia că-n trupul şi sufletul ei se-ascundea un mister ce nu ne era dat să-l cunoaştem. Azi era palidă la faţă, mâine avea bujori în obraji. Surâsul Priscillei era întotdeauna un lucru nou şi minunat precum e primul zâmbet al unui pui de om. Defectele şi lipsurile ei trezeau în mine un fel de patos zburdalnic, senzaţia cea mai încântătoare pe care-am avut-o vreodată. După o lună sau două la Blithedale era foarte vioaie şi gata oricând să facă tot felul de nebunii, deşi fizic nu prea rezista. Ardea de nerăbdare să ţopăie pe-afară cu alte fete. Nu cred că există ceva mai frumos pe lumea asta decât să vezi nişte fete tinere, aproape femei, cum zburdă de mama focului şi mai-mai n-ating pământul.

Fetele sunt mult mai nebunatice decât băieţii, incomparabil mai zglobii şi mult mai greu de ţinut în frâu. Pentru ele nu există reguli şi limite, sunt schimbătoare ca o zi capricioasă de vară şi-ntotdeauna găsesc câte ceva ca să se-amuze copios. Au însă o decenţă care face totul de-o armonie fără cusur. Paşii, glasul le sunt libere ca păsările cerului, dar zboară în ritmul unei muzici pe care urechile noastre n-ajung s-o audă niciodată. Pe de altă parte, bărbaţii tineri şi băieţii au jocurile lor vechi de când lumea, în care se-avântă

după reguli binecunoscute. Jocurile astea nu prea dau frâu liber fanteziei, dar le lasă instinctele de sălbatici să se dezlănţuie în voie. Căci, tânăr sau bătrân, când se joacă sau ia viaţa în serios, bărbatul e întotdeauna o fiară.

E o privelişte deosebit de încântătoare să vezi cum aleargă o fată tânără cu trup frumos şi puternic. Cu capul plecat pe spate şi năsucul în vânt, zbânţuindu-se mai mult decât e nevoie, o fiinţă ca asta are ceva din făptura păsării şi-a mânzului. Dar farmecul specific al Priscillei, al ei şi numai al ei, era tocmai felul în care fugea, cu paşi inegali şi nesiguri. Crescuse fără să facă mişcare prea multă (bietele ei degeţele, numai ele ştiau ce-nseamnă mişcarea!) şi nu era încă stăpână pe picioare. De pornit, o pornea ca o vijelie, ca şi cum numai Atalanta cea iute de picior ar fi putut ţine pasul cu ea, dar alerga împleticindu-se şi nu de puţine ori se-mpiedica şi cădea rostogolindu-se în iarbă. Câte-o întâmplare ca asta, deşi pare prea neînsemnată ca să te mai gândeşti la ea, îţi stârnea râsul, dar îţi şi umplea ochii de lacrimi. Şi-ţi stăruia în minte după ce dădeai uitării, ca pe nişte fleacuri, bucurii şi dureri mult mai mari. Aşa cum o vedeam eu, viaţa Priscillei era plină de nimicuri care mă impresionau exact în felul ăsta: făcându-mă să râd şi înduioşându-mă până la lacrimi.

Când ajunse să se simtă printre noi ca acasă, Priscilla parcă era mai pusă pe pozne şi făcea mai multe

boroboaţe decât oricare din fetele comunităţii noastre. De exemplu, l-am auzit odată pe Silas Foster ameninţând-o, cu vocea lui aspră, c-o să-i atârne trei potcoave de gât şi-o s-o lege cu lanţul de un par, fiindcă ea şi alţii de seama ei se căţăraseră în carul cu fân şi-l răsturnaseră-n drum. Cum a reuşit fata asta să-l îmbuneze n-am aflat niciodată. Ştiu însă sigur că, nu mult după aceea, l-am văzut pe bătrânul Silas ţinând-o cu mâinile lui puternice pe după mijloc şi dând-o huţa. Până la urmă a pus-o pe spinarea unui bou şi-a-ceput s-o-nveţe să călărească. Când încerca din răsputeri să mulgă şi ea o vacă, avea ghinioane peste ghinioane. Orătăniile le lăsa să intre în grădina de zarzavat. Orice mâncare se-apuca să facă, îi ieşea de nu puteai să pui gura pe ea. Ne-a spart o grămadă de vase. Ulciorul cel mare ni l-a scăpat în fântână. Şi, în afară de contribuţia pe care şi-o aducea lucrând cu acul şi cu sculele-alea mititele de lemn pentru făcut pungi, ne era de tot atâta folos ca orice altă tânără străină de scopurile noastre. Nu era bună de nimic altceva. În ciuda acestor lucruri, toţi erau binevoitori cu Priscilla, toţi o iubeau, şi râdeam de neîndemânarea ei deschis, nu pe la spate, toţi am fi împărţit cu ea şi ultima bucăţică de pâine sau i-am fi dat cu dragă inimă mai toată prăjitura noastră cu prune. Era limpede că toţi simţeam cât e de neajutorată şi drăguţă în acelaşi timp. Ne dădeam seama că nu e în stare să-şi apere interesele sau să ia singură viaţa în piept. Probabil

pentru că el o adusese în noua ei familie, Hollingsworth se considera primul răspunzător de soarta Priscillei.

Buna dispoziţie a fetei, copilărească, fără pretenţii şi lipsită de griji, mă întrista. Mă uitam la Priscilla şi mi se părea că văd un fluture sprinţar, unduind din aripi într-un strop galeş de soare, pe care-l luase drept o nesfârşită zi de vară eternă. Uneori ţinem morţiş să ştim de ce suntem veseli, dar nu neapărat şi de ce suntem amărâţi. Ca să fii vesel trebuie să ai un motiv serios, căci altfel ecoul râsului se-ntoarce şi te loveşte ca un pumnal. Mie, însă, veselia Priscillei îmi arăta clar doar că fata era sensibilă ca o mimoză şi că nervii ei aveau fineţea şi fragilitatea corzilor de harpă. La cea mai mică atingere, scoteau o muzică suavă. Dar dacă dădeai un pic mai tare, se făceau fărâme. Oricât ar părea de absurd, am încercat să discut raţional cu ea şi s-o conving să nu mai fie aşa de voioasă. Îmi ziceam în sinea mea că, dac-o să fie mai puţin mână spartă cu propria ei rezervă de fericire, o să reuşească să se bucure de ea mai multă vreme. Ţin minte că i-am spus asta într-o seară de vară când noi, truditorii osteniţi, stăteam deoparte, ca bătrânii lui Goldsmith, şi ne uitam cum se hârjoneau tinerii.

– Ce rost are să fii aşa de veselă? o întrebai pe Priscilla, care se oprise să-şi tragă sufletul după ce făcuse nu ştiu câte ghiduşii. Eu caut întotdeauna să

găsesc lucrurilor o justificare solidă, dar, în cazul tău, zău că nu văd ce motive ai avea să nu-ți mai încapi în piele de-atâta bucurie. Spune-mi și mie, rogu-te, pe ce lume crezi tu că trăiești de ești așa fericită?

– Nu m-am gândit niciodată la asta, îmi răspunse ea râzând. Știu numai că-n lumea asta toți oamenii sunt buni cu mine și de-asta țin și eu la ei. Îmi tresaltă inima de bucurie și toate năzbâtiile mele nu sunt decât imboldurile inimii. Cum pot să fiu tristă dacă inima nu mă lasă?

– Da' n-ai nimic trist nici printre amintiri? încercai eu să-i sugerez. Dacă n-ai, înseamnă că ești într-adevăr norocoasă!

– O, zise Priscilla.

Și-atunci făcu gestul acela ininteligibil când parcă-și ciulea urechile s-audă un glas din depărtare.

– În ce mă privește, mai zisei eu încercând, plin de intenții bune, s-o eclipsez cu starea mea de spirit foarte sumbră ca s-o fac să-și uite tristețea, am avut o viață care m-a pus destul la încercare. Și cu toate astea, prefer să mă uit de zece ori în trecut decât să privesc o dată în viitor. Aproape n-avem habar ce ne-așteaptă, dar de-un lucru putem fi siguri: binele spre care țintim n-o să-l atingem niciodată. Nu ne e dat să găsim binele pe care-l căutăm. Și dacă totuși se-ntâmplă să vină vreodată, binele ăla e cu totul altfel, un lucru la care

nici n-am visat şi pe care nu l-am dorit cu prea mult foc. Şi mai e ceva. Pun capul jos că prietenii pe care-i avem acuma n-o să ne mai fie prieteni peste câţiva ani. Dacă ne lipim de unul, îi pierdem pe ceilalţi. Mai mult ca sigur, însă n-o să mai avem nici unul. Fără discuţie, oameni sunt destui pe lume, dar cine se zbate să-şi facă alţi prieteni chiar dac-ar fi mai buni decât cei de-acum?

– Eu, una, n-am de gând să fac aşa ceva! spuse Priscilla. Cu ăştia de-acum o s-o duc până la moarte!

– Bine, bine, hai să nu mai vorbim de viitor, făcui eu încercând să reînnod firul discuţiei. Să ne gândim doar la prezent. Dac-am putea s-aruncăm o privire în inimile celor care ne-ar plăcea să ne preţuiască mai mult, ce-am vrea oare să găsim? Chipul nostru în ungherul cel mai acuns şi cel mai sfânt al inimilor respective? Vai de noi! Cât suntem de naivi! Poate că nici nu-l găsim acolo. Sau dacă-l găsim, poate că e doar un portret plin de praf, azvârlit undeva ca să nu fie la vedere. De acolo o s-a-jungă cândva în stradă, unde-o să-l calce toţi în picioare. Dacă nu azi, mâine fără doar şi poate! Aşa că, draga mea Priscilla, nu mi se pare foarte înţelept să fii chiar atât de voioasă într-o astfel de lume.

Mie-mi trebuiseră aproape şapte ani să strâng toată mierea asta înveninată, pe care i-am servit-o aici

Priscillei. Iar ea nici nu vroia s-o primească! O dădea la o parte!

– Nu cred o vorbă din ce spuneţi! replică ea, izbucnind din nou în râs. Pentru o clipă doar m-aţi făcut să mă-ntristez când aţi vorbit de trecut. Da' trecutul nu mai vine-napoi. Ce, visăm acelaşi vis de două ori? De altceva nu mi-e frică.

Şi-o luă iar la picior, ţâşnind ca din puşcă. Cum se-ntâmpla de obicei, căzu în iarbă, dar, spre norocul ei, nu păţi nimic. Se sculă repede şi-o întinse iar.

– Priscilla, Priscilla! o strigă Hollingsworth de pe treptele din faţa uşii. Mai termină şi tu cu alergatul pe ziua de azi. O să-ţi iasă sufletul. Şi nu te-aşeza pe iarbă că-ncepe să se lase umezeala.

Cum îl auzi, Priscilla se şi duse spre el şi se-aşeză pe prispă, la picioarele lui, mulţumită şi fericită pe deplin. Ce farmec ascuns era în masivitatea rudimentară a lui Hollingsworth de-o atrăgea cu atâta putere şi-o liniştea pe fata asta plăpândă ca o umbră? Mie, care-am avut totdeauna nişte curiozităţi în chestiuni din astea, mi se părea că sentimentul ăsta de fericire, vagă şi aparent fără motiv, care pusese stăpânire pe Priscilla era acea căldură binecuvântată cu care iubirea îi învăluie pe cei nevinovaţi până nu-şi dau seama bine ce se petrece în sufletul lor. Se trezesc deodată în al nouălea cer şi, dacă-i întrebi ce

caută acolo, nici nu sunt în stare să-ţi spună, dar nici nu se dau de ceasul morţii să afle. Tot ce fac e să creadă ca nişte sminţiţi c-o să rămână acolo în vecii vecilor.

Zenobia era în uşă, nu departe de Hollingsworth. O privea pe Priscilla cum cred că n-a privit-o nimeni vreodată. E drept că şi avea la ce să se uite, căci splendoarea aia de fată, la picioarele siluetei întunecate şi masive, oferea un tablou neînchipuit de frumos. Din aerul ei feciorelnic, de o modestie şi delicateţe fără egal, se vedea că Hollingsworth o luase sub aripa lui şi-o ţinea ca sub vrajă, iar ea se simţea atrasă spre el şi încerca, inconştient, să găsească sprijin în puterea lui. Eu, unul, nu eram în stare să-mi iau ochii de la cei doi, dar speram că, în afară de Zenobia şi de mine, nimeni nu observase scena asta. Şi-acum o am în faţă, într-un amurg puţin mai estompat de ceaţa amintirii.

– Vin-aici, Priscilla, o chemă Zenobia. Am să-ţi spun ceva.

Vorbise un pic mai tare decât în şoaptă. Ciudat, câte nuanţe pot fi adesea în vorbele şoptite! Priscilla simţi imediat că era ceva-n neregulă.

– Sunteţi supărată pe mine? o-ntrebă ea, ridicându-se fără prea mult curaj. Ce-am făcut? Sper că nu sunteţi supărată, mai zise fata, stând spăsită în faţa Zenobiei.

– Nu, nu, Priscilla, spuse Hollingsworth cu zâmbetul pe buză. Îţi garantez eu că nu e supărată. Eşti singurul om din lume pe care nu se poate supăra nimeni.

– Pe tine, fetiţo, pe tine să fiu supărată? Ce idei îţi mai trec prin căpşorul ăsta! exclamă Zenobia printre hohote de râs. Nu, bineînţeles că nu sunt supărată. Dar, Priscilla dragă, pe zi ce trece te faci tot mai drăguţă şi ai absolută nevoie de o însoţitoare. Fiindcă tot sunt eu mai mare decât tine şi-am învăţat câte ceva la şcoala vieţii şi fiindcă sunt deosebit de înţeleaptă, după câte-mi dau seama, am de gând să fac pe mătuşa care-a rămas fată bătrână ca să aibă grijă de educaţia nepoatei. În fiecare zi o să-ţi ţin o lecţie de un sfert de oră despre morală, maniere şi cum trebuie să te porţi în societate. Când peste pastorala noastră va cădea cortina, toată înţelepciunea vieţii adunată de la mine o să te-aşeze într-un loc tocmai pe măsura ta.

– Tare mi-e teamă că sunteţi supărată pe mine! repetă Priscilla cu tristeţe.

Deşi ai fi zis că e docilă şi poţi face ce vrei din ea, fata ţinea adesea cu dinţii de ideile ei. Şi pe cât era de blândă, pe atât era de încăpăţânată când îi intra ceva în cap.

– Cerule mare, cum s-o scot la capăt cu puştoaica asta! exclamă Zenobia făcând pe supărata, dar abia stăpânindu-şi râsul. Bine, fie! Dacă vrei cu tot

dinadinsul să fiu supărată, vino-n clipa asta la mine-n cameră ca să-ţi trag o mamă de bătaie!

Zenobia îi spuse dulce de tot „noapte bună" lui Hollingsworth şi înclină din cap către mine, zâmbind. Dar, de cum se-ntoarse şi-o porni cu Priscilla spre casă, observai că se schimbase la faţă. Avea o expresie care ar fi făcut o tragediană să se scalde în bani, dacă actriţa în cauză ar fi putut s-o împrumute pentru clipa când caută-n corsaj pumnalul ori stiletul cu vârf ca de ac sau pune şoricioaică în cupa cu vin a iubitului ori în ceaşca cu ceai a rivalei. Să nu credeţi cumva că aş fi anticipat câtuşi de puţin vreo catastrofă ca asta, ştiut fiind că nicăieri obiceiul nu-şi spune mai hotărât cuvântul ca în felul în care ne potolim pornirile pătimaşe. Şi, pe urmă, dacă ne-am fi aflat în Italia, nu în Noua Anglie, n-ar fi fost nici o problemă să facem rost de-un pumnal sau de-o cupă cu vin şi şoricioaică.

De multe ori m-a mirat faptul că Hollingsworth era atât de nechibzuit în blândeţea pe care i-o arăta Priscillei şi nu s-a-ntrebat măcar o dată ce-o fi în inima ei. Dar, după cum m-am străduit să vă explic, el îşi pierduse cu totul simţul măsurii şi era de-a dreptul pe altă lume în privinţa relaţiilor cu ceilalţi oameni din cauza excesului de filantropie care parcă-i luase minţile. Pe vremea aceea vedeam clar (sau poate mi se părea numai) că nu era chiar insensibil la farmecele Zenobiei ca femeie. Fără discuţie,

însă, se bucura mai mult când Priscilla îl aproba în tăcere, căci încuviinţarea ei era total lipsită de observaţii critice şi, prin urmare, aducea mai multă satisfacţie decât orice asentiment de ordin intelectual, care implică întotdeauna o oarecare doză de critică nerostită. Un bărbat, fie el poet, profet sau orice altceva, se convinge singur foarte repede că are dreptul la toată veneraţia pe care o stoarce involuntar de la cei din jur. Drept mulţumire pentru marile binefaceri pe care-avea să le-aducă omenirii, ar fi fost greu să-i refuzi lui Hollingsworth simpla mângâiere a unei inimi de fată, pe care el o ţinea în palmă şi-o mirosea ca pe un boboc de trandafir. Şi dacă, sorbindu-i mireasma, o să strivească bobocul delicat de roză!

Cât despre Zenobia, n-aveam de ce să-mi fac griji. Cu experienţa ei de viaţă şi puterea pe care-o avea de la natură, nu lăsa nici cea mai vagă impresie c-ar simţi nevoia unui ajutor de la mine. Şi totuşi, eu, cu generozitatea mea, mă interesam cât de cât şi de soarta ei. Cu toate păcatele ei (numai câte ştiam eu şi-ar fi fost de ajuns unui om până la moarte, dar pe lângă asta poate c-o mai blagoslovise cerul şi cu altele), avea un suflet nobil şi o inimă care trebuia să fi fost o comoară măcar la început, când n-o atinseseră necazurile. Şi Zenobia era gata s-o pună la picioarele unui bărbat cu aceeaşi nechibzuinţă ca şi Priscilla. După ce văzusem câte văzusem, nu puteam să cred altceva decât că, fie doar o simplă glumă toată povestea ei cu Hollingsworth, femeia asta se juca cu o forţă pe care,

posibil, n-o apreciase cum se cuvine. Sau că, dacă era într-adevăr ceva serios la mijloc, pornirea pătimaşă a Zenobiei faţă-n faţă cu egoismul lui sinistru, înşelător chiar şi pentru el însuşi, ar fi putut lua o întorsătură atât de periculoasă încât să schimbe totul într-o catastrofă destul de tragică, deşi pumnalul şi cupa cu vin lipseau cu desăvârşire.

În vremea asta, gura lumii îi şi pusese pe tapet ca un cuplu de îndrăgostiţi. Se plimbau împreună adesea prin pădure. El perora foarte pătruns de menirea lui, pe un ton solemn şi îngrozitor de patetic. Ea avea bujori de foc în obraji, iar ochii, mai blânzi şi mai puţin strălucitori ca de obicei, erau din cale-afară de frumoşi. Chiar dacă tovarăşul ei de drum ar fi fost cât zece filantropi la un loc, o singură privire de-a Zenobiei ar fi fost de-ajuns să-i topească armura şi să-l arunce-napoi printre oameni. Cel mai adesea se duceau într-un anumit loc, pe o păşune de pe coasta unui deal, de unde se vedea mai tot ţinutul nostru, râul şi siluetele dealurilor desenate în zare. Legea nescrisă a comunităţii dădea oricăruia dintre noi dreptul să-şi construiască o casă pe pământul nostru. În felul ăsta doritorii puneau temelia şi-şi făceau o căsuţă după pofta inimii, dar se bucurau mai departe de binefacerile vieţii în comun. Lumea trăsese concluzia că Hollingsworth şi Zenobia aveau de gând să-şi clădească cuibuşorul în acel loc drag sufletului lor.

I-am pomenit în glumă lui Hollingsworth de zvonurile astea.

– Dacă m-ai fi întrebat pe mine, te-aş fi sfătuit să-ţi alegi un loc ceva mai departe, spre stânga, puţin retras în pădure, cu o privelişte minunată, umbrită de copaci. Dacă-ţi faci casa acolo, pe dealul ăla sterp, ai să te cocârjezi de ani şi tot n-ai să vezi pomii învăluindu-ţi căminul cu umbra lor răcoroasă.

– Dar eu vreau să dau un exemplu oamenilor prin edificiul pe care-l ridic, spuse Hollingsworth. Să ia aminte şi să-şi construiască şi ei la fel. Aşa că am de gând să fac casa pe coasta dealului, în văzul tuturor.

Oricum am întors vorbele astea, oricum le-am sucit, mare lucru n-am reuşit să desluşesc din ele. Erau şanse foarte puţine ca pe Hollingsworth să-l intereseze cum stă treaba cu educarea gustului public în domeniul arhitecturii caselor de ţară, chiar dacă o asemenea îmbunătăţire ar fi fost cu siguranţă de dorit.

X

UN OASPETE DE LA ORAŞ

În dimineaţa aceea, Hollingsworth şi cu mine ieşiserăm la săpat cartofi, în vreme ce restul fraţilor aveau de lucru pe altă tarla, undeva departe de noi. Se făcuse ora 11 şi ne-aşezaserăm la umbră, într-o pădurice de arţari, să ne luăm gustarea. Deodată văzurăm un străin care se-apropia ocolind câmpul cu cartofi.

Intrase prin portiţa din gardul de nuiele şi pare că venise special să stea de vorbă cu noi.

Era cât pe-aci să uit să vă spun că ne vizita multă lume la Blithedale, mai ales oameni care ne împărtăşeau ideile şi erau probabil gata să ni se alăture de îndată ce experienţa noastră avea să dea semne credibile de succes. Bineînţeles că nu puteai să nu pufneşti în râs (cel puţin aşa stăteau lucrurile cu mine, fiindcă mie-mi scăzuse sensibil entuziasmul, evaporându-se o dată cu broboanele de sudoare care-mi scăldaseră fruntea în nenumăratele zile de trudă), căci era de-a dreptul ridicol să vezi ce aură de glorie învăluia viaţa şi truda noastră în imaginaţia acestor prozeliţi tânjitori şi nealinaţi. Ei ne vedeau într-o lumină la fel de poetică precum şi-i închipuiau pe locuitorii Arcadiei, dar în acelaşi timp credeau că avem tot atâta simţ practic ca vajnicii gospodari din Massachusetts, cu braţe de oţel şi pumni de piatră. E drept că nu prea ne rămânea nouă timp să cântăm din fluier pe lângă mioare şi nici să gângurim dulci vorbe de iubire la urechea suratelor din comunitate. Ei însă credeau că reuşiserăm să punem atâta poezie în ocupaţiile noastre zilnice încât, la noi, până şi vacile din grajd şi porcii din cocină aveau miros îmbătător de flori. Pentru mine nu era distracţie mai mare decât să văd câte un entuziast din ăsta ageamiu cum înşfacă o

sapă, că asta-i tenta pe toţi foarte tare, şi se pune pe treabă cu mult sârg, dând cu sapa oriunde, numai unde trebuie nu. În aceste vremuri de ruşinoasă vlăguială trupească, cei mai mulţi oameni se mulţumesc nemaipomenit de repede dacă, de când se nasc şi până când închid ochii pentru vecie, nu simt nici un pic dulcea oboseală a trudei, pe care-o ai de-acum ca a doua natură. Rar mi-a fost dat să văd la cineva un entuziasm care, după un sfert de oră de robie sub căldura cumplită a soarelui de iulie, să nu se fleşcăiască şi să nu dispară o dată cu apretul din gulerul umezit de sudoare de la cămaşa prozelitului în cauză.

Dar persoana care ni se-nfăţişa acuma n-avea deloc aerul acestor visători cu inima largă. Era un bărbat în vârstă, îmbrăcat cam ponosit, dar destul de curat. Purta o redingotă cenuşie, decolorată, c-ajunsese aproape fără culoare, şi-o pălărie albă cu boruri mari, cum fusese la modă cu ani în urmă. În părul lui nins nu se vedea nici un fir negru. Nasul, deşi se făcuse stacojiu spre vârf, nu-ţi sugera în nici un caz buna dispoziţie la care te gândeşti când vezi pe unul cu nasul roşu. Era un bătrân la locul lui, nedoritor să ţi se bage în suflet cu orice chip care, fără discuţie, dădea pe gât un pahar-două de licoare din când în când, probabil mai des decât trebuia. Şi totuşi, omul ăsta nu bea să se-nveselească până dădea cu căciula după câini, ci numai sperând c-o să-şi ridice

moralul, doar-doar o ajunge şi el în rând cu oamenii obişnuiţi. Dacă te uitai la el mai de aproape, vedeai că are un aer sfios, de parcă iar fi fost ruşine de sărăcia lui sau, în orice caz, dintr-un motiv sau altul, ar fi vrut să-l priveşti mai degrabă dintr-o parte decât din faţă. Avea ceva ciudat, parcă se-ascundea după peticul negru ce-i acoperea ochiul stâng.

– Mi-e cunoscut bătrânul ăsta, îi spusei lui Hollingsworth pe când îl urmăream amândoi cu privirea. L-am văzut de sute de ori prin oraş şi mi-am pus adesea imaginaţia la încercare, întrebându-mă ce-o fi fost înainte. Bântuie prin restaurante şi alte locuri de felul ăsta. E-un tip cam ciudat. Să-l vezi cum stă în umbră, prin colţuri, sau se furişează după vreo uşă, când se poate. Şi-aşa, pe jumătate ascuns, îţi întinde câte-un lucruşor pe care vrea să-l cumperi. Parcă nu-i place să-l vadă oamenii, deşi, de voie, de nevoie, stă foarte mult printre ei. Nu m-aş fi gândit să-l văd vreodată aşa, în plin câmp.

– Ce ştii despre el? întrebă Hollingsworth.

– Absolut nimic, răspunsei eu, trebuie însă să fi avut o viaţă stranie. După părerea mea e-un individ inofensiv şi destul de cinstit. Când îl văd cu felul ăsta de-a fi, de parc-ar face totul pe furiş, nu pot să nu mă gândesc la un şobolan... da, da, un şobolan, da' fără toată răutatea din el, fără ochii ăia care te-ngheaţă şi

dinţii înspăimântători care n-aşteaptă altceva decât să muşte. Îl vezi? Uită-te bine la el! Vrea s-o ia pe după tufele de pe margine şi să se-apropie de noi pe partea cealaltă, ca să nu-l vedem din faţă.

Nu trecu mult şi-auzirăm prin iarbă paşii ca de catifea ai bătrânului. Ajunsese deci la câţiva metri de noi.

– Bună ziua, domnule Moodie, îi spuse Hollingsworth bătrânului de parcă-l cunoştea de când lumea. Ai venit atâta drum pe căldura asta! Oi fi obosit. Stai jos şi ia nişte pâine cu brânză de la noi.

Oaspetele scoase un murmur abia auzit de încuviinţare plină de recunoştinţă şi se-aşeză într-un loc ceva mai ferit. Cum stătea el acolo, dacă-mi făceam ochii roată, îi vedeam pantalonii cenuşii şi pantofii plini de praf, căci partea de sus a corpului era mai toată ascunsă în tufe. Şi cât am vorbit, Moodie n-a ieşit deloc din ascunzişul lui. I-am dat ce mâncare am avut şi, pe deasupra, o cană mare, neagră cu melasă amestecată cu apă (măcar de-ar fi fost brandy sau ceva mai acătării ca să-i mângâie inima bătrână şi îndurerată!), ca nişte preoţi care aduc ofrande alese unui idol nevăzut, închis într-o raclă. Habar n-aveam că omul ăsta abia se târa de la o zi la alta. Era cutremurător să-l auzi cum ronţăie coaja de pâine pe care i-o dăduserăm noi.

– Domnule Moodie, începui eu, mai ţineţi minte c-am cumpărat odată de la dumneavoastră o punguţă

de mătase, tare drăguță, din alea la care cred c-aveți monopolul? Să știți c-o mai țin și-acuma.

– A, da, mulțumesc ați fost foarte bun cu mine, spuse musafirul nostru. Da, domnule Coverdale, cândva, vindeam întruna pungulițe din alea.

Vorbea domol. Spuse numai alea câteva cuvinte, ca un ceas cu arc lipsit de elasticitate care face tic-tac o dată sau de două ori și pe urmă amuțește iar. Bătrânul părea nenorocit și părăsit de toți cei dragi. Cu nechibzuința pe care ți-o dă tinerețea, puterea brațelor și viața lipsită de griji, nelăsând să-mi scape nimic din ciudățeniile oamenilor, cum îmi era obiceiul, am încercat să mă pun în pielea lui Moodie și să privesc lumea cu ochii lui. Parcă mă uitam la soare printr-un ciob de sticlă afumată. Totul îmi părea lipsit de viață: dealurile noastre care se rostogoleau în pante domoale spre pajiștea largă, pe unde se despletea alene râul Charles cu apele lui bogate, udând din plin firele lungi de rogoz de pe amândouă malurile; soarele strălucind puternic în apa ca un șarpe de argint; peisajul acela deosebit de pitoresc, unde, în pajiștea netedă ca-n palmă, capurile înaintează obraznice ca în apa verde a unui lac cu puzderie de golfulețe printre promontorii; pădurea umbroasă cu ploi de lumină care-o străbat până-n străfunduri; aburul înăbușitor care ieșea de peste tot,

precum fumul de tămâie, din pământul încins (sufletul mi se bucura la vederea lui, căci era semn de viaţă pătimaşă în aer şi-n pământul înfierbântat de atâta iubire). La toate astea mă uitam cu ochii bătrânului Moodie. Când or mai trece anii şi privirile o să mi se-mpăienjenească şi mai tare, am să mă duc din nou acolo să văd dacă pot atinge exact coarda care vibra atunci în inima lui şi dacă simţurile o să-mi aducă aceleaşi imagini terne, lipsite de viaţă.

Şi totuşi nu puteam să-mi explic de ce mă interesa atâta bătrânul ăsta.

– Aveţi ceva împotrivă, zisei eu, dacă vă rog să-mi spuneţi cine făcea punguţele-alea de demult?

– M-au mai întrebat şi alţii, răspunse Moodie, dar de câte ori aud întrebarea asta, dau din cap şi-ngăim ceva acolo sau nu spun nimic. Apoi dispar din calea lor cât pot de repede. Eu sunt scump la vorbă, c-aşa mi-e firea, şi oamenii, dacă le spun un lucru, vin de mă-ntreabă şi altele. Da' acuma aşa se brodiră toate, domnule Coverdale, că mai degrabă o să-mi spuneţi dumneavoastră câte ceva despre fata care-a făcut punguţele.

– Coverdale, de ce-l tot sâcâi cu întrebări inutile? se băgă Hollingsworth. Ştii doar că de Priscilla e vorba, şi nu de ieri, de-alaltăieri. Şi deci ai venit s-o vezi, prietene, nu-i aşa? Dac-ai şti ce bine-mi pare! Ai s-o găseşti mult schimbată în bine faţă de seara aceea

de iarnă când mi-ai dat-o în grijă. Ehei, acuma Priscilla are bujori în obraji!

– Fetiţa mea are bujori în obraji? Ea, care era galbenă ca o turtă de ceară? repetă Moodie cu un soi de mirare molcomă în glas. Priscilla cu bujori în obraji, auzi colo! Tare mi-e teamă că nici n-o să-mi mai recunosc copila! Şi e fericită?

– Nici nu mai poate sta locului de-atâta fericire, îi răspunse Hollingsworth.

– Atunci, domnilor, făcu oaspetele nostru cu teamă, cred că nu e bine să merg mai departe. Am venit pe furiş pân-aici numa' ca să-ntreb de Priscilla. Şi-acuma, după ce mi-aţi dat veştile-astea bune, zic că nu-mi rămâne decât s-o şterg pe furiş înapoi. Dac-ar fi să mă vadă din nou, neputincios cum sunt, biata de ea o să-şi aducă aminte de nişte vremuri tare triste pe care le-am trăit împreună. Triste vremuri, aşa-i! Acuma a uitat de toţi şi de toate, ştiu, şi pe mine m-a uitat. Altfel n-ar putea fi fericită şi nici n-ar avea cum să-i apară bujori în obraji. Da, da, aşa e, mai zise el cu acelaşi glas moale ca la-nceput. Vă mulţumesc din suflet, domnule Hollingsworth. A venit timpu' să mă duc şi eu acasă.

– Nici să nu-ţi treacă prin cap una ca asta, domnule Moodie, i-o tăie Hollingsworth. Priscilla vorbeşte adesea de dumneata. Şi dacă-i lipseşte ceva care să-i toarne şi mai multă culoare în bujorii din obraji şi să-i

facă roşii ca focul, mă-ncumet să zic că numai prezenţa dumitale îi lipseşte. Hai cu mine c-o găsim noi.

– Domnule Hollingsworth, făcu bătrânul şovăind ca de obicei.

– Ce e?

– A-ntrebat cineva de Priscilla? se interesă Moodie şi, deşi faţa nu i se vedea, tonul misterios arăta clar cu ce scop pusese el întrebarea. Ştiţi, cred, ce vreau să spun.

– N-am nici cea mai mică îndoială. Ştiu exact ce vrei să spui, domnule Moodie, îi răspunse Hollingsworth. N-a-ntrebat nimeni de Priscilla, în afară de dumneata. Da' hai să mergem că pierdem timpul şi-am să-ţi spun mai multe lucruri pân-ajungem acolo.

– Da' domnule Hollingsworth! făcu Moodie din nou.

– Ei, exclamă cam nervos prietenul meu. Acuma ce mai e?

– Am auzit de-o doamnă pe-aicea, spuse bătrânul şi vocea lui parcă nu mai trăda atâta şovăială supărătoare dinainte. Vă daţi seama că e cam nu ştiu cum pentru mine să vorbesc de aşa ceva. Da' întâmplarea face c-am cunoscut-o pe doamna asta când era de-o şchioapă. Dacă bine mi s-a spus, acuma-i o femeie încântătoare, care face o impresie excelentă în lume cu frumuseţea şi talentele ei, uimindu-i pe toţi cu scopurile nobile în care-şi cheltuieşte averea. Aş fi

în stare s-o recunosc pe doamna asta, aşa zice lumea, după floarea superbă pe care-o are-n păr.

– Vezi ce nemaipomenite par ideile lui anoste când vorbeşte de Zenobia! îi şoptii eu lui Hollingsworth. Da' cum Dumnezeu poate fi ceva-ntre ei de se interesează bătrânul ăsta de ea?

– După cum probabil observi, spuse-ncet Hollingsworth, de câţiva ani încoace moşu' s-a cam scrântit, de frică.

– Ce-aş vrea să ştiu, zise din nou Moodie, e dacă doamna asta frumoasă e bună cu draga mea Priscilla, sărăcuţa de ea.

– Foarte bună, îl asigură Hollingsworth.

– O iubeşte? întrebă Moodie.

– Aşa se pare, răspunse prietenul meu. Sunt tot timpul împreună.

– Ca doamna şi camerista, bănuiesc, nu? sugeră bătrânul.

Era ceva atât de neobişnuit în felul în care spusese vorbele-astea că n-am rezistat tentaţiei de-a mă întoarce să-l văd la faţă. Îmi şi închipuiam c-o să văd cu totul alt om. Dar era tot moş Moodie, cu ochiul acoperit spre mine.

– Mai degrabă ca sora cea mare şi sora mai mică, replică Hollingsworth.

– Ah, făcu Moodie mai îmblânzit (căci tonul lui

fusese cam aspru şi tăios înainte), mi-ar creşte inima de bucurie să fiu martor la o scenă ca asta. Domnule Hollingsworth, dac-ar fi s-aleg între două lucruri care m-ar face fericit, păi aş vrea s-o văd pe doamna aia frumoasă ţinând-o de mână pe fetiţa mea.

– Hai cu mine, îl chemă Hollingsworth, şi poate c-ai s-o vezi.

După încă un pic de tărăgănare din partea ciudatului nostru oaspete, au pornit-o amândoi la drum. Moş Moodie mergea cu un pas sau doi în spatele lui Hollingsworth pentru ca acesta din urmă să nu prea poată să-l privească direct din faţă. Eu am rămas sub arţari, storcându-mi creierii, doar-doar oi deslueşi ceva din scena ce se petrecuse sub ochii mei. În ciuda explicaţiei pe care Hollingsworth mi-o dăduse fără înconjur, mie nu mi se părea deloc că bizarul nostru oaspete nu era întreg la minte. După părerea mea, mintea lui avea nevoie doar de puţină îngrijire. Trebuia să-i strângi şuruburile, ca la un instrument cu corzi ce nu mai scot sunete atât de prompt şi de clar, dezacordat fiindcă nu l-a mai folosit nimeni de cine ştie când. Mi se părea că ar fi spre binele nostru, al celor care visam cu ochii deschişi la o viaţă fericită şi ne străduiam s-ajungem la ea, să-l primim printre noi pe bătrânul ăsta ca o umbră cenuşie, să-l tratăm ca pe unul de-al nostru şi să-l lăsăm să se furişeze, cu mers

de pisică, peste tot pentru ca, văzându-ne, să fie un pic mai vesel, iar noi, văzându-l, să fim un pic mai trişti. Soarta omului pare sumbră dacă nu pui şi răul alături ca să te bucuri când vezi că pe tine te-a ferit Cerul de una ca asta. Şi-apoi mai e ceva. Dacă vreunul dintr-ai noştri simte că plesneşte de prea multă fericire, nu i-ar strica un duş rece, adică s-o tulească în pădure şi să stea acolo un ceas, o zi sau mai multe (până s-o vindeca de tot) în contact permanent cu acest Moodie, bătrân şi vrednic de plâns!

Ducându-mă la prânz spre casă, l-am găsit ascuns după un pom. Se uita foarte atent spre un geam anume. Nu trecu mult şi Priscilla apăru la fereastră, toată numai veselie, trăgând-o după ea pe Zenobia, strălucitoare precum ziua aceea ce ne inunda cu lumina ei, numai că, spre deosebire de ea, femeia mai avea mult până s-ajungă la amiaza vieţii. Eram convins că Priscilla pusese la cale scena asta încântătoare special ca s-o vadă bătrânul. Dar fie că fata a ţinut-o prea mult pe Zenobia după ea, fie că duioşia ei era considerată ca un semn de prea mare familiaritate, cert e că Zenobia puse hotărât picioru-n prag şi-o dădu pe Priscilla la o parte, uitându-se la ea cu trufie, precum se uită stăpâna la o slujnică. Moş Moodie clătină cu amărăciune din cap. L-am văzut clătinând de mai multe ori din cap cu aceeaşi

amărăciune pe când dispărea pe drum în jos. Ajuns departe-departe, într-un loc de unde abia se mai vedea casa, se-ntoarse şi, parcă tot cu amărăciune, făcu un semn cu bastonul ridicat.

XI

POTECA DIN PĂDURE

Ca să scap de durerea ce-mi intrase-n oase de atâta muncă fără răgaz şi ca să-mi despovărez sufletul de rutina chinuitoare care parcă prinsese rădăcini, mi-am luat o vacanţă la scurt timp după întâmplarea pe care v-am relatat-o înainte. Aveam de gând să stau ca un pustnic, singur-singurel de dimineaţă până seara, în inima pădurii din împrejurimi. Deşi eram mare amator de societate, aşa mă făcuse pe mine natura că simţeam din când în când nevoia să evadez, ca acum, în singurătate, să fug până şi de viaţa de la Blithedale, care şi-aşa era destul de retrasă şi departe de lume. Dacă nu m-adăpam din timp în timp la izvorul veşnic proaspăt al sfatului cu mine însumi, îmi pierdeam individualitatea cu ce-avea mai bun în ea. Gândurile mi se făceau sterpe şi simţurile-mi începeau să semene cu o grămadă de muşchi (verzitura aia ce-şi duce viaţa la umbră, în locuri umezite de ploi sau de roua ce nu se zvântă până la amiază) care, după ce-a aşteptat

zadarnic potopul ca pe un măr copt, se face praf şi pulbere sub dogoarea soarelui. Aşa că, învăluit în toropeala plăcută ce-mi curgea prin vine în loc de sânge şi grijuliu nevoie mare, nu cumva să-mi pierd dispoziţia asta dacă mă-ntâlneam cu vreunul şi mă-ntreabă de vorbă, am luat-o iute la picior şi nu peste multă vreme paşii mă purtau pe o potecă în pădure. Călcam pe frunze uscate, ce acopereau pământul cu un covor roşcat precum soarele-n amurg, iar deasupra capului aveam bolta de crengi cu frunze foşnitoare.

La început mergeam foarte repede de parcă vuietul vieţii printre oameni se luase după mine şi ameninţa să m-ajungă din urmă şi să mă nimicească, în ciuda străduinţei mele de-a scăpa de toţi şi de toate. Dar înaintând pe cărarea ce ducea spre inima pădurii, mi-am domolit pasul şi-am început să mă uit, doar-doar oi găsi o uşiţă care să mă lase s-ajung la sanctuarul cel mai ascuns al acestei catedrale de verdeaţă. Speram că poate-o da norocul peste mine aşa cum, în relaţiile dintre oameni, o vorbă aruncată la întâmplare îţi deschide uneori poarta spre mult căutata intimitate a unui suflet plin de mister. Atât eram de cufundat în reflecţiile mele (sau, mai bine zis, în starea mea sufletească încă destul de amorfă, căci n-ajunsese să ia forma gândurilor) încât aproape n-am simţit frunzele foşnind sub paşii unei siluete, pe care de-abia am zărit-o

trecând pe lângă mine. În clipa următoare am auzit, nu prea departe, în spatele meu, un glas ascuțit și-așa de impertinent că distona total cu starea mea de spirit, ce se risipi cât ai bate din palme, precum un balon de săpun când îl atingi cu degetul.

– Hei, prietene! chițăi vocea care, în toată atmosfera, era ca nuca în perete. Stai puțin c-am o vorbă cu tine!

M-am întors cu o figură ridicol de iritată. Întâi că atentatul la liniștea gândurilor mele fusese, oricum, o insultă dureroasă și, pe urmă, glasul ăla parcă mă zgârâia pe creier. Să nu mai spun că, dacă n-are nici un pic de afecțiune în suflet, omul (în așa hal a ajuns lumea în timpurile noastre) nu găsește o metodă mai potrivită să-și arate disprețul față de-un semen de-al lui și să-i bage bine-n cap (de-l seacă la inimă, nu alta!) că el, cel care vorbește, e ca un soare pe lângă celălalt decât luându-l cu „prietene". Vorba asta, folosită cum ați văzut, mie-n sută te face să-ți îndrepți gândul spre dușmănia ce hălăduiește-n inima anumitor tagme și a acelor oameni care, deși generoși și bine intenționați, s-au sihăstrit de mulțime. Drept e că dușmănia asta poate să stea ascunsă în cine știe ce cotlon nebănuit al sufletului și să bombăne acolo pe-ntuneric, dar, de dispărut, nu dispare până când tagma respectivă de certați cu rânduiala lumii n-ajunge destul de puternică

s-arate ea ce e-n stare când e vorba de generozitate. În ce mă priveşte, m-aş fi simţit mai puţin insultat dacă m-ar fi luat cineva cu „bă, tipule" ori m-ar fi făcut „măscărici" sau „ţopârlan". Oricare din apelativele astea mi se potrivea de minune dacă te uitai la alura şi straiele rustice de pe mine (cămaşă de tort, lungă până la genunchi, pieptar cadrilat şi pantaloni în dungi, clop de paie şi-un ciomag noduros în mână). În situaţia de faţă, începui, aşadar, să fierb de mânie şi mă trezii deodată la polul opus. Eu, prietenul lui? Nici gând! Duşman, şi încă unul aprig de tot.

– Ce doriţi de la mine? mă repezii eu.

– Vino un pic mai aproape, prietene! spuse străinul făcându-mi semn cu mâna.

– Nici nu mă gândesc. Dacă pot să v-ajut cu ceva, fără să mă deranjez prea mult, spuneţi-mi. Dar vă rog să ţineţi cont de faptul că nu vorbiţi cu un cunoscut, şi cu atât mai puţin cu un prieten.

– Nu zău, mai că nu-mi vine să cred! replică el uitându-se la mine cu oarecare curiozitate, după care-şi ridică pălăria în semn de salut, un salut ce-avea în el destul sarcasm ca să te jignească şi exact atâta politeţe (pe care, de altfel, puteai s-o pui sub semnul întrebării) cât să te facă să pari caraghios dacă ţi-ar fi trecut prin cap să te simţi ofensat. Vă rog să mă scuzaţi, domnule! Recunosc, am făcut o mică greşeală. Dacă-mi pot

permite să mă exprim aşa, dumneavoastră sunteţi probabil unul din acei truditori estetici – sau, mai degrabă, extatici, cum e mai bine? – care s-au stabilit prin împrejurimi. După cum îmi dau seama, asta e pădurea Arden în versiunea dumneavoastră, iar dumneavoastră personal, trebuie să fiţi ori ducele surghiunit ori un nobil din suita lui. Jaques cel melancolic, poate, nu? Aşa stând lucrurile, îndrăznesc să cred că-mi puteţi face un serviciu.

Niciodată-n viaţa mea nu m-am simţit mai puţin dispus să fac cuiva un serviciu.

– Am treabă, i-o retezai eu.

Atât de neaşteptat apăruse străinul de care vă spun că eram cât pe-aci să zic că-i o nălucă. Şi ce nălucă! Omul ăsta ciudat, în singurătatea întunecată a codrului, mă lăsase cu gura căscată. M-aş fi mirat mai puţin dacă-mi apărea dintr-o dată în faţă, ieşind dintr-un tufiş, sălbaticul abia ridicat în două picioare, tot numai păr şi încins cu frunze. Nesuferitul meu era un tânăr până-n treizeci de ani, înalt, bine făcut şi frumos cum nu mai văzusem altul pân-atunci. Genul ăsta de frumuseţe, deşi bărbătească, nu era deloc pe gustul meu. Înfăţişarea lui (nici nu prea ştiu cum să v-o descriu) era ceva necuviincios, un fel de grosolănie, o degajare nelalocul ei şi lipsită de jenă, pe care nu putea nici măcar s-o-ndulcească, oricât s-ar fi şlefuit el pe dinafară. Nu că era vulgar, dar n-avea nici un pic de fineţe. Maica natura nu

fusese deloc generoasă cu el în privința asta. În ochii lui (deși poate șireți, dar cu o șiretenie de altă natură) se vedea clar un lucru care n-ar fi trebuit să iasă la iveală. Cu aceste vagi aluzii la ce-am citit eu pe chipul lui și-al altora, îi las pe cei care nu se prea pot mândri cu asemenea trăsături să judece cum stă treaba cu tânărul în chestiune, căci mie tipul îmi stârnea o repulsie instinctivă.

Părul, barba și mustața le-avea negre ca tăciunele. Ochii erau și ei negri și scânteietori, iar dinții de-un alb deosebit de strălucitor. Arăta cam neglijent, dar, altfel, era bine îmbrăcat. Purta un costum ușor, de dimineață, după ultima modă. Pe vestă se lăfăia un lanț de aur lucrat cu multă măiestrie. În viața mea n-am văzut o cămașă așa de bine călcată și albă de-ți lua ochii. Pe piept era înfipt un ac cu o piatră prețioasă, care sclipea ca un grăunte de foc în umbra deasă a frunzișului. Avea un baston terminat într-un cap de șarpe sculptat în lemn, ce imita minunat reptila vie. Sunt sigur că-n mare măsură îl detestam pe tip. Mă uitam la ținuta mea fără pretenții și mă comparam cu el. Și el era spilcuit nevoie mare.

– Ei, domnule, grăii eu puțin rușinat pentru că mă enervasem la-nceput, dar nefăcând totuși risipă de politețe, fiți atât de drăguț și spuneți-mi despre ce e vorba c-am și eu treburile mele.

– Regret că v-am abordat în felul ăsta nefericit, zise străinul zâmbind, căci părea un om foarte ager și,

într-o oarecare măsură, își dădea seama că toată afacerea mă cam atinsese. N-a fost în intenția mea să vă jignesc și de acum încolo o să mă comport cum se cuvine. Vreau doar să mă interesez de o doamnă care era cândva în cercul meu de cunoștințe, iar acum stă aici, la dumneavoastră, și bănuiesc că joacă un rol important în întreprinderea pe care-ați pus-o la cale. Cred c-o știți pe Zenobia, dacă nu mă-nșel.

– Zenobia e pseudonimul ei literar, îi atrăsei cu atenția, un nume pe care, cu permisiunea ei, îl folosesc prietenii apropiați, dar nicidecum un nume la dispoziția oricărui străin sau cunoștințe întâmplătoare.

– Da, aveți dreptate, răspunse această persoană respingătoare, întorcând o clipă capul ca să-și ascundă râsul fugar, ceea ce mi se păru demn de reținut ca foarte tipic pentru caracterul lui. Aș putea, deși sunt pe terenul dumneavoastră, să ridic pretenția de a da acelei doamne un nume pe măsura splendorii ei, dar accept să-i zic cum doriți dumneavoastră.

I-am spus numele adevărat al Zenobiei, dorind din toată inima ca străinul ăsta să facă ce-o face, numai să termine o dată, că mă săturasem.

– Da, așa e, făcu el, și-n societate lumea nici nu-i spune altfel. De fapt, n-are rost să mai discutăm problema asta. Scopul meu e doar să aflu când, unde și cum poate fi găsită această doamnă fără prea mult deranj.

– La actualul ei domiciliu, unde-n altă parte? N-aveţi decât să vă duceţi pân-acolo şi să-ntrebaţi de ea. Dacă mergeţi pe cărarea asta, o să vedeţi casa numaidecât. Bună ziua.

– Numai o clipă, vă rog, spuse străinul. Calea pe care mi-o arătaţi ar fi, fără-ndoială, cea mai potrivită pentru o vizită obişnuită. Dar eu am de vorbit ceva personal şi oarecum deosebit. Îmi dau seama că într-o comunitate ca asta orice întâmplare, cât de mică, e discutată mai în amănunt decât aş dori eu. Mă refer numai la mine, sper că mă-nţelegeţi, nicidecum la această doamnă. Pentru ea e o chestiune absolut fără importanţă. Pe scurt, doresc în mod deosebit s-o văd în particular. Dacă şi-a păstrat obiceiurile pe care le ştiam eu, probabil că e de găsit adesea prin pădure sau pe malul râului. V-aş fi recunoscător dacă aţi vrea să-mi spuneţi cum şi unde-aş putea să am norocul s-o întâlnesc la ora asta.

Am stat să chibzuiesc şi mi-am dat seama c-ar fi fost prea din cale-afară să m-apuc s-o păzesc pe Zenobia care, dac-ar fi aflat, pentru toată strădania mea m-ar fi făcut ţinta săgeţilor ei usturătoare. Prin urmare i-am spus individului pe unde-ar putea s-o găsească la ora aia, deşi, tot aşa de bine, Zenobia putea să fie şi-n altă parte. Locul nu era prea departe de casă şi surata mea n-avea ce să păţească indiferent de intenţiile străinului.

– Numai o vorbă şi-am terminat, spuse el prividu-mă cu ochii lui negri, scăpărători (nici acum nu ştiu dacă s-a uitat la mine în batjocură sau cu răutate, e clar însă că-mi arunca nişte priviri de parcă diavolul în persoană i se-ascunsese sub pleoape). Înţeleg că tot la dumneavoastră în comunitate este şi un oarecare fierar foarte caritabil, un om de neclintit din toate punctele de vedere, un tip bine intenţionat, dar cam necioplit şi îndărătnic, un individ care nu prea ştie ce sunt manierele elegante şi nu se poate lăuda cu prea multă cultură. E un mare orator într-ale filantropiei, cu doi-trei discipoli şi un plan măreţ, care înseamnă cumpărarea unei suprafeţe întinse de teren şi ridicarea unui edificiu impunător ce-ar costa mult peste posibilităţile lui, chiar dacă evaluarea în aramă sau fier vechi e mult mai convenabilă decât în aur sau argint. Mi s-a spus că-i dă-nainte cu planul lui şi-ţi vorbeşte de el cu aceeaşi înfocare cu care bătea cândva potcoave. Cunoaşteţi o asemenea persoană?

Dădui din cap că da.

– Amicul nostru, continuă el, pe când mă pregăteam să plec, mi-a fost prezentat ca un tip crunt şi vânjos, cu o claie de păr negru, o piază rea, am putea spune, nu prea are darul să intre-n graţiile sexului slab. Şi totuşi, până acuma, individul ăsta onest a avut atâta succes la o doamnă pe care-o cunoaştem cu toţii încât

speră să obțină, din fondurile ei deloc de neglijat, cât îi trebuie lui ca să-și vadă planul concretizat în cărămizi și mortar!

Când ajunse-n punctul ăsta, era atât de amuzat de schița de portret pe care i-o făcuse lui Hollingsworth că izbucni într-un râs de aceeași natură cu râsul fugar și rece de care am vorbit mai înainte, dar infinit mai profund și prelungit. Era cât pe-aci să plesnească de râs. În accesul ăla de veselie deschise gura mare, lăsând să se vadă o fâșie de aur în partea de sus a danturii și-n felul ăsta arătând că toți dinții ăia strălucitori erau falși. Constatarea îmi lăsă un gust foarte ciudat. Simțeam că omul din fața mea era necinstit și fals până-n măduva oaselor, că frumusețea lui putea fi dată la o parte ca o mască și că înalt și prezentabil cum părea, nu era probabil decât un spiriduș stafidit, cenușiu și hodorog, care n-avea nimic adevărat în el în afară de rânjetul ăla răutăcios. Tot ce credeam despre năluca de lângă mine și veselia lui stranie avură o asemenea influență asupra mea că-ncepui să râd și eu cu gura pân' la urechi.

Nu trecu mult și străinul se opri brusc. Așa de brusc, încât chiotele mele se mai auziră după ce el amuțise de-a binelea.

– Vai, scuzați-mă! spuse el. Văd că discuția noastră se-anunță mai veselă decât părea la început...

– Şi se termină aici, continuai eu. Mi-e ruşine de mine însumi că numai din prostie nu v-am împiedicat să vă bateţi joc de un prieten.

– Fiţi aşa de bun, zise din nou străinul venind mai aproape de mine şi punându-mi mâna înmănuşată pe umăr. Trebuie să vă rog să-mi mai faceţi un serviciu. Aveţi aici, la Blithedale, o tânără de care-am auzit, pe care, probabil, am şi cunoscut-o şi care, în orice caz, mă interesează în mod deosebit. E una din acele tinere vlăstare, delicate şi cu sistemul nervos foarte labil, nu foarte puţine în Noua Anglie, care, cred eu, este ceea ce este prin purificarea treptată a fizicului, foarte la modă în rândul femeilor de la dumneavoastră. Unora dintre filozofi le place să laude până la ceruri această deprindere a trupului, zicând că e un prim pas spre spiritualizare. După părerea mea însă, e mai degrabă urmarea alimentaţiei proaste, a aerului viciat, a lipsei de mişcare şi-a contactului destul de sporadic cu apa din partea acestor domnişoare şi-a mamelor, bunicilor şi străbunicilor lor. Rezultatul e un fel de dispepsie ereditară. Zenobia, cu surplusul ei de vitalitate nu prea comod pentru una lume, e un exemplu mult mai minunat de feminitate. Dar haideţi să ne-ntoarcem la tânăra asta, care la dumneavoastră e cunoscută sub numele de Priscilla. Aţi putea să m-ajutaţi să schimb câteva vorbe cu ea?

– Mi-aţi cerut atâtea lucruri, remarcai eu, că acuma pot să vă derajnez şi eu măcar cu o întrebare. Cum vă numiţi?

Îmi întinse o carte de vizită pe care scria „Profesor Westervelt". În acelaşi timp, vrând parcă să-şi justifice pretenţiile la demnitatea profesorală asumată atât de des în nişte chestiuni foarte îndoielnice, îşi puse ochelarii, care-i schimbară înfăţişarea. Mai-mai să nu-l recunosc. Dar mutra de-acum nu-mi plăcea mai mult decât cea dinainte.

– Din clipa asta refuz să mai am vreo legătură cu problemele dumneavoastră, declarai eu retrăgându-mă. V-am spus unde s-o găsiţi pe Zenobia. Cât despre Priscilla, are ea prieteni mai buni decât mine care, dac-o să considere oportun, o să vă-ndrumeze unde trebuie.

– Atunci, replică profesorul ridicându-şi ceremonios pălăria, la revedere, stimate domn.

Se îndepărtă şi curând dispăru pe poteca şerpuind prin pădure. Dar, după ce-am stat un pic să mă gândesc, mi-a părut tare rău c-am întrerupt discuţia atât de categoric, mai ales că străinul părea dispus s-o continue. Era clar că ştia nişte lucruri despre cei trei prieteni ai mei, care-ar fi putut duce la dezvăluiri sau deducţii ce-ar fi fost, poate, de folos cândva. Eram din cale-afară de mirat că, de când venise Priscilla printre

noi, se-ntâmplaseră nişte lucruri ce parcă vroiau să sugereze şi să stabilească o legătură între Zenobia şi ea. Din prima seară fata venise ca şi cum alt scop n-avea decât să se pună sub aripa ocrotitoare a Zenobiei. Moş Moodie venise şi el, aşa se pare, special să vadă dacă scopul cu pricina fusese atins. Şi iată că acuma profesorul ăsta suspect întreabă şi de una şi de alta şi caută să vorbească cu amândouă.

Între timp îmi trecuse cheful să mai umblu hoinar. Aşa c-am rămas să tândălesc pe-acolo, probabil cu o presimţire vagă că din discuţia pe care Westervelt îşi propusese s-o aibă cu Zenobia o să iasă cine ştie ce eveniment nou şi neaşteptat. Eu, ce să mai spun? Eram şi eu un figurant în toată povestea, dar nu un figurant oarecare. Rolul meu semăna cu cel al corului din tragedia antică. Într-o asemenea piesă, corul n-are nici cea mai mică posibilitate să se implice în acţiune, să se arate interesat sau îngrijorat de soarta lui. Toată speranţa şi frica, toată bucuria şi durerea lui sunt pentru soarta altora. Între el şi ceilalţi singura legătură e această compasiune. Destinului, acest regizor atât de priceput, rar i se-ntâmplă să aranjeze acţiunea sau să lase drama să se desfăşoare dacă nu e sigur că are măcar un observator impasibil. E sarcina acestui observator calm să aplaude, când e cazul, şi uneori să verse inevitabilele lacrimi, să găsească la sfârşit

potrivirea dintre cele întâmplate pe scenă şi caracterul personajelor şi, picătură cu picătură, să toarne întreaga morală a piesei în gândurile sale îndelung plămădite.

Ca să nu mă îndepărtez prea tare, în caz c-ar fi nevoie de mine, şi, în acelaşi timp, ca să nu mă bag unde nici destinul, nici muritorii ceilalţi n-au nevoie de mine, am rămas să-mi omor timpul pe la marginea pădurii. Nu eram deloc în drumul Zenobiei, dar nici prea departe, aşa că, dacă se ivea ocazia, puteam s-ajung la faţa locului în doi timpi şi trei mişcări.

XII

SIHĂSTRIA LUI CONVERDALE

Îmi găsisem o chilioară în partea asta a pădurii încă de multă vreme. Era un fel de văgăună din frunze, sus de tot, printre ramurile unui pin alb. O viţă sălbatică, neobişnuit de mare şi bogată, se urcase-n copac împletindu-şi şi răsucindu-şi coardele şi, după ce înfăşurase fiecare ramură cu cârceii ei încârligaţi, prinsese trei sau patru copaci la un loc şi-i legase pe toţi între ei de numai Dumnezeu cu mila îi mai putea desface. Într-o seară când m-aşezasem sub copacul cu pricina, aşteptând să treacă ploaia, îmi veni ideea să mă caţăr până la grămada aia de frunziş, ce părea că nu lasă pe nimeni să intre. Pe mine ramurile mă lăsară,

apoi se-ncârligară la loc în urma mea, de parcă trecuse doar o veveriță sau cine știe ce pasăre mititică. Să vezi și să nu crezi! Sus, în pinul din mijloc, era cuibul ideal al lui Robinson Crusoe sau al regelui Carol. Crengile de pin uscate făcuseră o cămăruță retrasă și ferită de lume, cum rar ți-e dat să vezi. Vița, iubitoare, sufocase crengile în îmbrățișarea ei și, ca să le ascundă de lumina zilei, le îngropase acolo sus, într-un mormânt clădit de propriile ei frunze. Nu mi-a trebuit cine știe ce deșteptăciune ca să lărgesc cămăruța și să fac niște găuri în zidul de verdeață. Dac-ar fi dat vreodată peste mine norocul să mă-nsor, m-aș fi gândit serios să-mi petrec luna de miere aici sus, unde eu și aleasa inimii mele am mai fi avut ca vecini doi granguri în cealaltă parte a încurcăturii ăsteia de crăci și frunze.

Era un loc admirabil unde puteai să faci versuri pentru simfonia pe care-o stârnea adierea vântului prin crengile copacilor sau să începi un eseu pentru *The Dial,* în care natura șoptește lucruri misterioase și-i cere vântului să spună răspicat răspunsul la ghicitoarea ei. Nici curent nu prea era aoclo, așa că ascunzișul meu era locul ideal și pentru țigara de foi pe care puteam s-o savurez în liniște. Cât a ținut povestea de la Blithedale, cât a ținut frăția noastră socialistă, chilioara asta de sihastru a fost singurul lucru al meu și numai al meu. Era simbolul personalității mele și m-ajuta să-mi

păstrez individualitatea neştirbită. Nimeni n-a fost în stare să mă găsească acolo. Ba nu, mint, o veveriţă a dat odată peste mine. N-am adus pe nimeni în sihăstria mea fiindcă, după decepţia cu Hollingsworth, n-am mai găsit omul cu care să cred c-aş putea împărţi totul. Aşa că stăteam şi eu acolo ca o bufniţă, dar nu fără să clocesc gânduri generoase de ospitalitate. Număram ciorchinii de pe viţa mea (erau puzderie, nu alta!) şi-mi făceam socoteala de pe-acum c-o să am ce culege. Mă încânta grozav să mă gândesc ce miraţi o să mai fie fraţii şi suratele când o să-mi fac apariţia, ca o personificare a lui octombrie cocârjat sub povara strugurilor copţi cu şi fruntea înroşită, ca de sânge, de boabele storcite la înghesuială.

Ajuns odată sus, în acest foişor al pădurii, m-am uitat, pe rând, prin fiecare ferestruică. Pinul, bătrân de când lumea, domina cu înălţimea lui restul copacilor, care erau relativ mai tineri, nişte bieţi ţânci pe lângă el. Chiar şi culcuşul meu, cam la jumătatea distanţei dintre rădăcină şi ramura cea mai de sus, era destul de la-nălţime ca să-l pot folosi drept observator. Nu pentru studiul stelelor, ci al lucrurilor pământeşti care-nchideau în ele aceeaşi învăţătură fără margini ca şi planetele. Printr-o gaură pe care-o făcusem în frunziş am văzut râul purtându-şi apele agitate, în vreme ce pe luncă, aproape de mal, câţiva fraţi săpau

să scoată turbă ca s-avem ce pune pe foc la iarnă. Pe drumul cel mare l-am zărit pe Hollingsworth mergând pe lângă boii înjugați la o căruță cu pietre. (În clipele de răgaz, pe care ni le lăsau celelalte munci, din pietrele astea urma să facem partea de jos a unui gard ce-avea să-mprejmuiască o grădină. Striga la boii care-abia se mișcau și vocea lui aspră m-a făcut să-mi dau seama, chiar de la o asemenea distanță, că nu era-n apele lui și că filantropul nostru era gata de bătaie ca un cocoș.

– Hăis, Buck! i se-auzi glasul. Da' mergeți odată, târâie-brâu ce sunteți! Acu' ce-oți mai fi vrând? Cea!

„După Hollingsworth, îmi spusei eu în gând, stând la sfat cu mine însumi, oamenii nu-s decât tot niște boi care trag la jug, la fel de încăpățânați, dobitoci și leneși ca bunii noștri Brown și Bright, dragii de ei! Ne ocărăște-n gura mare și-n sinea lui ne blestemă de dimineață până seara de ne merg fulgii. Mâine-poimâine o să-nceapă să ne și-mpungă cu bățul ca să ne mișcăm mai repede. Da' ce suntem noi, vitele lui? Și cine i-a dat dreptul să ne mâne din urmă? Și, pentru numele lui Dumnezeu, când sunt atâtea lucruri bune de făcut pe lumea asta, de ce să ne irosim puterile înhămându-ne la povara absurdităților lui filantropice? Privită de la-nălțimea mea de-aici, toată afacerea e de-un caraghioslâc fără margini!"

Mi-am întors privirile spre casă și-am văzut-o pe Priscilla (căci, deși era mult pân-acolo, ochii credinței

îmi spuneau sigur că ea era, nu alta) la fereastra de la camera Zenobiei. Stătea acolo şi făcea punguliţe, bănuiesc, sau cârpea zdrenţele comunităţii. O pasăre trecu în zbor pe lângă chilia mea, spintecând văzduhul spre soare. Mă gândeam la Priscilla şi chemai pasărea să-i ducă vorbă de la mine.

– Spune-i, îi zisei eu păsării, că firicelul plăpând al vieţii ei s-a înnodat cu alte fire mai tari, pe care ea, una, nu le mai poate deznoda, dar că nu peste multă vreme legătura asta o să se rupă de tot. Spune-i că Zenobia n-o să-i mai fie prietenă cine ştie cât. Adu-i aminte că inima lui Hollingsworth s-a-nflăcărat pentru ţelul lui, dar că e rece ca gheaţa pentru simţămintele omeneşti şi că, dacă ea i-a dăruit iubirea, n-a făcut altceva decât s-arunce o floare într-un mormânt. Mai spune-i că dacă-i pasă cuiva de ea, ăla sunt eu, şi nici chiar eu nu mă gândesc la ea pentru ceea ce e – o biată croitoreasă, cum bine-a spus Zenobia! – ci pentru brizbrizurile cu care, zadarnic, am gătit-o în mintea mea!

Mirosul plăcut smuls pădurii de soarele cald ajunse până la mine să-mi gâdile nările mie, idolul de pe piedestal. Copacii-şi amestecaseră parfumul trimiţându-mi nesfârşite miresme îmbătătoare. Poate că era ceva senzual în lumina tare a amiezii. În parte, poate că asta era cauza neîncrederii (în frumuseţea morală şi eroism) care mă cuprinsese ca din senin şi a convingerii

că e nebunie curată să cauţi să faci bine oamenilor. Planul nostru de îndreptare a lumii, pe care, din turnul meu de observaţie, îl vedeam acum la propriu, mi se părea atât de ridicol că nu puteam să nu râd în hohote.

„Dar gluma asta e niţel cam prea sinistră, îmi spusei eu. Dac-aş fi deştept, aş ieşi din buclucul ăsta cât mai repede şi pe urmă n-aş avea decât să stau şi să râd de ortacii mei c-au rămas să ducă jugul mai departe!"

Pe când visam aşa cu ochii deschişi, am auzit foarte clar, undeva dedesubt, în pădure, râsul acela ciudat despre care v-am spus că era una din caracteristicile deloc încântătoare ale profesorului Westervelt. M-am întors cu gândul la discuţia pe care-o avuseserăm nu demult şi mi-am dat seama că influenţa acestui om era principala vinovată pentru atitudinea sceptică şi zeflemitoare ce-o adoptasem dintr-o dată faţă de toate ţelurile nobile din viaţă. Îmi dădeam seama clar că vedeam totul prin ochii lui, nu printr-ai mei: şi pe Hollingsworth, cu visul lui minunat, chiar dacă imposibil de pus în practică, şi pe Zenobia, cu robusteţea ei nobilă de fiică a pământului, chiar şi pe Priscilla, a cărei graţie, ciudată şi de nedefinit, era ceva între boală şi frumuseţe. Farmecul special al fiecăruia din ei dispăruse ca un fum. Sunt pe lume oameni a căror atingere inevitabil dezonorează ce-i nobil, pângăreşte ce-i pur şi strică ce-i frumos. Trebuia să ai

un caracter ferm, nu glumă, şi să fii foarte puţin sensibil la influenţele din afară ca să-ţi dea mâna să ai de-a face cu asemenea oameni fără să te schimbi şi tu în rău. Şi totuşi profesorul era purtătorul de cuvânt al societăţii în general, unde scepticismul atotstăpânitor ucide năzuinţele, iar pe cele care-i scapă le face să pară ridicole. Uram din suflet genul ăsta de om şi-l uram cu atât mai mult, cu cât îmi dădeam seama că firea mea era acum receptivă la influenţa lui nefastă.

Auzeam nişte glasuri care veneau tot mai aproape de pinul meu. Curând zării două siluete, o femeie şi un bărbat. Erau Zenobia şi străinul. Mergeau prin pădure şi discutau ceva serios.

Zenobia avea multă culoare-n obraji, care creştea şi slăbea pe rând în intensitate. Mai tot timpul era roşie ca focul, dar câteodată o vedeai că păleşte când nici nu te-ai fi aşteptat. Ochii îi scânteiau şi scânteierea lor o vedeam uneori şi eu ca atunci când soarele aruncă pe pământ lumina orbitoare a unui obiect strălucitor. Gesturile-i libere nu puteau să nu te impresioneze. Toată fiinţa ei vibra de patimă. Acum îmi dau seama că pe vremea aia frumuseţea Zenobiei ajunsese la apogeu. Orice pornire pătimaşă ar fi prins-o de minune şi, poate, cel mai bine ar fi prins-o iubirea pătimaşă. Dar acum nu era vorba de iubire, ci de mânie, amestecată cu mult, mult dispreţ. Şi totuşi un gând

nu-mi dădea pace, anume că între cei doi era un fel de familiaritate, provenită neapărat dintr-o dragoste aprinsă – cel puţin din partea ei – în vremuri de mult uitate, care însă se prefăcuse pentru vecie într-o ură la fel de aprinsă. Cum treceau ei aşa printre copaci, Zenobia, deşi foarte liberă-n mişcări, avea mare grijă ca nici măcar poala rochiei să nu se-atingă cumva de tovarăşul ei de drum. Stăteam şi mă-ntrebam dacă între cei doi fusese-ntotdeauna prăpastia asta păzită acum cu-atâta străşnicie.

Cât despre Westervelt, pe el patima Zenobiei nu-l încălzea mai mult decât flăcările care n-au putere să se atingă de salamandră. Dacă pe chipul lui nu s-ar fi citit o uşoară uimire şi multă, multă batjocură, ai fi putut jura că e pur şi simplu o statuie. Era într-un moment de criză când mintea nu-l mai ajuta defel. Nu înţelegea, dar nici că se străduia să înţeleagă, de unde venea mânia atât de aprigă a Zenobiei. Se mulţumea doar să-şi spună că totul era o nebunie, una din multele absurdităţi pe care le au femeile şi pe care bărbaţii nu pot să le-nţeleagă oricât s-ar chinui. Pe câte femei nu le-a unit soarta maşteră cu câte-un bărbat ca ăsta! Pe unii din noi natura ne lasă neterminaţi sufleteşte şi ne-aruncă-n lume aşa, fără nici un fel de sensibilitate în afară de cea pe care o are orice animal. Nici o patimă în afară de cea a simţurilor, nici un pic de blândeţe şi nici urmă de gingăşia ce s-ar putea naşte

din ea. Dacă te uiți la asemenea oameni, toți seamănă foarte bine cu ceilalți bărbați și au probabil tot ce le trebuie, în afară de calitatea supremă care i-ar putea deosebi de necuvântătoarele fără suflet. Dacă o femeie se nenorocește cu o ființă ca asta, amărâta își dă seama în cele din urmă că feminitatea pură și adevărată din ea nu trezește nici un ecou în inima lui. Strigătul ei venit din adâncul sufletului nu află nici un răspuns. Cu cât strigătul ei e mai disperat, cu atât tăcerea lui, mormântală, e mai adâncă. Poate că el n-are nici o vină-n toată treaba asta. Cum să-i dea femeii ceva ce nici el n-a avut niciodată? De unde nu e, nici Dumnezeu nu cere! Dar soarta nenorocită a femeii și degradarea morală, care-nsoțește întotdeauna o viață falsă și superficială, când omul n-are puterea să-i păstreze dulceața de la început, sunt două din nedreptățile cele mai groaznice hărăzite muritorilor.

Acuma, când mă uitam de la-nălțime la cei doi – căci ofereau o priveliște atât de frumoasă, așa cum hoinăreau ei prin pădure ca niște îndrăgostiți – îmi închipuiam că, în prima parte a tinereții, pe capul Zenobiei o fi căzut nenorocirea de care v-am vorbit mai înainte. Și când femeia pătimașă din ea și-a descoperit greșeala, căci mai devreme sau mai târziu tot ar fi ieșit la iveală, au apărut bizareriile și disprețul ucigător pe care i le știa mai toată lumea.

Văzând cât de bine se potriviseră toate pân-aici,

începusem să cred că soarta avea de gând să-mi dezvăluie toate secretele Zenobiei şi că, prin urmare, cei doi o să se-aşeze sub copacul meu şi-o să-nceapă o discuţie care-o să mă scutească să mai pun eu vreo întrebare. Şi totuşi, dacă lucrurile s-ar fi orânduit chiar aşa, nu încape îndoială că mi-aş fi făcut o datorie de onoare din a le atrage atenţia că e cineva pe-aproape: le-aş fi aruncat în cap câţiva chiorchini de struguri necopţi sau, din ascunzătoarea mea, aş fi scos un geamăt nepământesc, venit ca din pădurea bântuită de spirite a lui Dante. Numai că-n viaţă lucrurile nu se orânduiesc exact ca în poveste. Mai întâi că nici nu s-au gândit să stea jos. Şi-apoi, chiar când au trecut pe sub copaci, Zenobia, sugrumată de emoţie, vorbea atât de repede, iar Westervelt atât de rece şi încet că de-abia am putut pune cap la cap câteva vorbe ca să scot ceva inteligibil de la amândoi. Ce mi se pare mie că-mi aduc aminte, deşi mă cam îndoiesc, poate că e născocirea minţii mele din orele nesfârşite de după aceea, când m-am gândit îndelung la cei doi.

– Şi, la urma urmei. de ce să n-o dai încolo de fată, spuse Westervelt, şi să n-o laşi în plata Domnului?

– S-a lipit de mine de la bun început, răspunse Zenobia. Nu ştiu şi nici nu mă interesează ce-o fi găsit la mine de nu se mai dezlipeşte. Da' ţine la mine, biata de ea, şi n-am de gând s-o dezamăgesc.

– O să fie ca o pacoste pe capul tău, mai zise el, şi-ai să ai de tras multe ponoase de pe urma ei.

– Biata fetiţă! făcu Zenobia cu milă. Nu poate ea să-mi facă nici bine, nici rău. De unde-atâta putere?

Nu ştiu ce i-a şoptit Westervelt drept răspuns. Nici exclamaţia Zenobiei după aceea nu m-a luminat câtuşi de puţin. Mi-am dat seama doar că femeia asta era îngrozită şi dezgustată la culme.

– Cerule mare, peste cine-am dat! strigă ea. Dacă-ţi pasă măcar un pic de sufletul meu, desfă-mă, Doamne, din legătura asta blestemată!

– Nici nu m-am gândit vreodată că te-apasă chiar în halul ăsta! spuse tovarăşul ei de drum.

– Şi totuşi, răspunse Zenobia, până la urmă o să mă bage-n mormânt!

Atunci am auzit-o scoţând un soi de geamăt al deznădejdii, un sunet care, ieşind cu greu din inima unei femei mândre şi puternice ca ea, m-a impresionat mai mult decât dacă Zenobia ar fi făcut pădurea să răsune îndurerată de nu ştiu câte ţipete şi tânguieli.

Pe lângă ce-am scris pân-acum, au mai spus ei şi alte vorbe pline de mister. Dar eu n-am mai înţeles nimic şi chiar mă-ntreb dac-am înţeles bine şi ceea ce-am auzit. Când amintirile ne fură pentru prea multă vreme, le sublimăm în ceva care seamănă a închipuire şi cu greu se poate deosebi de ea. Trecură câteva clipe.

Cei doi erau de-acum departe şi n-aveam cum să mai aud ce spuneau. În urma lor se stârni o adiere uşoară care trezi din adormire frunzele gureşe de primprejur. Pe dată începură toate să sporovăiască de parcă nu ştiu câte babe ar fi auzit secretul Zenobiei chiar în clipa aia. Dar când vântul prinse să se-nteţească, glasul lui răsuna prin ramuri şi parcă spunea: „Ssst! Ssst!" Atunci m-am hotărât să nu dezvălui nimănui ce auzisem. Şi, deşi s-ar mai putea spune multe pe marginea acestei teme după părerea mea, cel mai bine e să taci în situaţii din astea.

XIII

POVESTEA ZENOBIEI

Deşi trudea cu ardoare pentru binele umanităţii, nu de puţine ori ilustra noastră societate de la Blithedale îşi permitea, lăsând munca la o parte, câte o după-amiază sau seară de distracţie. În mare vogă erau ieşirile la iarbă verde şi, pentru când stăteam în casă, fragmentele din piese de teatru (ca, de exemplu, câte-un act din vreo tragedie ori comedie) sau proverbele dramatizate şi şaradele. Pe lângă toate astea, Zenobia era amatoare să ne citească din Shakespeare, adesea cu un tragism atât de impresionant ori cu nemaipomenit de mult umor încât ţi se părea o nedreptate strigătoare la cer pentru întreaga omenire că femeia asta nu se urca pe scenă

chiar în clipa aia. De multe ori petreceam de minune cu tablourile vivante, în care şalurile stacojii, mantiile vechi de mătase, gulerele gen Maria Stuart, catifelele, blănurile şi tot felul de zorzoane din toate timpurile îi preschimbau pe ortacii noştri în personaje ale unei lumi pline de pitoresc. Seara de după întâmplarea pe care v-am povestit-o în capitolul precedent ne găsise amuzându-ne în felul ăsta. Văzuserăm câteva opere de artă splendide – fie reconstituiri după gravuri de vechi maeştri ori ilustraţii originale reprezentând scene istorice sau de dragoste – şi o imploram din inimă pe Zenobia să ne mai arate şi altele.

Stătea gânditoare, ţinând în mână o bucată de tifon sau alt material la fel de vaporos, de parcă se-ntreba ce tablou să ne mai pună în faţă. La picioarele ei zăceau o grămadă de bulendre multicolore pe care imaginaţia bogată şi îndemânarea vrăjitorească a acestei femei putea uşor să le prefacă în minunate veşminte pentru eroi de legendă şi prinţese din poveşti.

– Zău că mi s-a făcut lehamite, spuse ea după ce stătu o vreme pe gânduri. Trăsăturile, siluetele şi obiceiurile noastre se cam văd la personajele în pielea cărora vrem să intrăm. Ne cunoaştem aşa de bine unul pe altul că nu suntem în stare să dăm drumul închipuirii să zburde în voie. Hai să le lăsăm încolo de tablouri, c-ajunge pentru azi. Dar, ca să mă spăl cât de

cât de păcate, n-aţi vrea să vă spun o poveste înfricoşătoare, de pe altă lume, plăsmuită în mintea mea chiar acum?

Zenobia avea darul să spună câte-o povestioară stranie, improvizată pe moment. Şi-o spunea în aşa fel că era mult mai de efect decât dac-o citeai pe urmă, după ce-o aşternea pe hârtie, pigulind fiecare cuvinţel. Prin urmare, toată lumea primi propunerea cu ovaţii.

– A, o poveste, vrem neapărat o poveste! strigară fetele. Oricât de necrezut o fi, noi tot o să credem ficcare vorbuliţă. Şi, dacă se poate, să fie cu stafii.

– Nu, nu, n-o să fie chiar cu stafii, răspunse Zenobia. O să fie însă ceva pe-aproape că nici n-o să ştiţi care-i una şi care-i alta. Priscilla, tu să stai aici, în faţa mea. Ochii tăi mă inspiră. Tare-s adânci şi visători în seara asta!

N-am idee dacă istoria ei, repovestită de mine, o să-şi păstreze măcar în parte izul arhaic şi ireal pe care-l avea la început. Dar, fiindcă Zenobia ne-a spus-o cu atâta înfocare, aproape cu sălbăticie, nepregetând s-adune orice ciudăţenii-i ieşeau în cale şi căutând cu lumânarea nişte aiureli pe care mi-e frică să vi le spun, accentuând ce trebuie cu glasul ei inimitabil şi lăsând totul să se citească pe chipul ei nobil şi expresiv, în vreme ce ne-nvăluia cu aroma proaspătă a gândurilor ei care se-nghesuiau să iasă mai iute la lumină,

povestită şi ascultată deci în felul ăsta, istoria ei părea de-a dreptul extraordinară. Pe vremea aia nu prea ştiam dacă Zenobia vroia să râdem de plăsmuirile ei sau să le luăm în serios. De la un capăt la altul a fost fantasmagorie în toată regula, dar nu neapărat bună de aruncat la gunoi din cauza asta.

VĂLUL ARGINTIU

Dragi prieteni, aţi auzi de Doamna-de-sub-Văl care cu câteva luni în urmă devenise celebră peste noapte. Dar v-aţi gândit vreodaă cum de fiinţa asta ireală a dispărut dintr-o dată tocmai când faima ei creştea văzând cu ochii, când publicul nu se săturase deloc de ea şi când enigma ce plutea în jurul ei, în loc să se limpezească, se făcea, seară de seară, tot mai de nepătruns? După cum bine ştiţi, ultima dată doamna asta a apărut în faţa unui public foarte numeros. A doua zi – deşi afişele o anunţaseră cu litere roşii, de-o şchioapă, la fiecare colţ de stradă – ia-o pe Doamna-de-sub-Văl de unde nu-i! Acum ascultaţi povestea mea şi-o să aflaţi cea mai recentă întâmplare din viaţa (dacă viaţă se poate numi acest lucru care nu e mai palpabil decât imaginea propriului nostru chip, oglindit într-un ochi de geam la lumina lumânării), din viaţa acestui fenomen de consistenţa umbrei.

Într-o după-amiază, câţiva tineri domni se veseleau de mama focului – cum fac uneori tinerii – după ce băuseră o sticlă sau două de şampanie. Şi cum se-ntâmplă când bărbaţii încep să vorbească despre femei, veni vorba şi de Doamna-de-sub-Văl, că altfel nu se putea. Ea le apăru strălucitoare precum şampania din cupe, dar într-o lumină mai diafană şi mai ireală din cauza licorii care le cam împăienjenise vederea. Mai în glumă, mai în serios, îşi spuseseră unul altuia, pentru a nu ştiu câta oară, toate poveştile stranii pe care lumea le asculta cu răsuflarea tăiată. Bănuiesc că nu s-au dat deloc în lături să mai pună câte ceva de la ei pe ici, pe colo, pentru ca totul să pară şi mai nepământesc.

– Am auzit vorbindu-se cu mare îndrăzneală, spuse unul din ei, cum că această creatură ciudată este una şi aceeaşi cu... (aici vorbitorul îi spuse numele), odrasla uneia din cele mai distinse familii de pe-aici.

– A, da-n povestea asta sunt multe lucruri care nu prea se pot explica, spuse altul. Din surse foarte sigure ştiu că tânăra de care vorbim dispare cu regularitate, şi nici măcar ai ei n-au de unde s-o ia, în orele când Doamna-de-sub-Văl se înfăţişează publicului. Pân-acum nu s-a găsit nici o explicaţie satisfăcătoare. Nimeni nu ştie ce-o fi cu ea. Şi încă ceva. Frate-său e un tip curajos şi ager la minte. Nu se poate să nu-i fi ajuns şi lui la urechi zvonurile care circulă pe seama soră-sii.

Atunci de ce nu sare s-o apere? Singurul răspuns ar fi că orice iscodire, vede şi el asta, n-ar face decât să înrăutăţească lucrurile.

Ca să ne descurcăm mai bine prin hăţişurile poveştii noastre, e absolut necesar să-l deosebim pe unul din aceşti tineri de prietenii lui. M-am gândit la un nume frumos care să ne mângâie auzul, un nume din acelea pe care noi, doamnele cu preocupări literare, le dăm întotdeauna eroilor noştri. Mi se pare că Theodore i se potriveşte ca o mănuşă.

– Ia lăsăţi-o mai moale! exclamă Theodore. Frate-său nu-i un dobitoc, cum credeţi voi. Nici un om cu mintea-ntreagă nu poate da crezare unui zvon ridicol ca ăsta. Uite ce e! Dacă nu mă-nşel, şi pân-acum n-am avut a mă plânge de-aşa ceva, vă spun sigur că, la reprezentaţia de aseară, am văzut-o-n sală pe doamna de care vorbim, în vreme ce scamatoarea aia de sub văl îi dădea 'nainte cu şmecheriile ei. Ia să v-aud! Acuma ce mai spuneţi?

– Ce-ai văzut tu n-a fost decât o iluzie optică, i-o trântiră prietenii râzând cu poftă. Doamna-de-sub-Văl e-n elementul ei când e vorba de chestii din astea.

Şi cum povestea de mai sus nu rezista în faţa argumentelor clare aduse de Theodore, amicii noştri începură, să purice alte poveşti pe care gura lumii avusese grijă să le scoată la lumină. Unii ziceau că sub văl se

ascundea chipul cel mai frumos din câte s-au văzut vreodată, alţii (bineînţeles, mai vrednici de crezare, ţinând cont de sexul Doamne-de-sub-Văl), că persoana cu pricina avea chipul cel mai hidos şi respingător şi că ăsta era singurul motiv pentru care se-ascundea de ochii lumii. Faţa-i era de mort, ţeasta de schelet, ce mai încolo-ncoace, era o arătare monstruoasă, cu şerpi în loc de plete, ca Meduza, şi cu un ochi mare şi roşu trântit în mijlocul frunţii. Se mai spunea că sub văl nu era întotdeauna unul şi acelaşi chip şi că, dac-aveai curajul să ridici vălul, dădeai de femeia care ţi-era sortită. Nu era exclus ca individul respectiv să găsească surâsul dulce al celei pe care-o iubea sau – de ce nu? – privirea încruntată şi ameninţătoare a duşmancei lui de moarte care-avea să-i distrugă viaţa. Şi la toată afacerea asta tinerii noştri găseau următoarea explicaţie: că magicianul care-o scosese în lume pe Doamna-de-sub-Văl şi care, fiindcă tot veni vorba, era cel mai chipeş bărbat din câţi există pe pământ, îşi vânduse sufletul pe şapte ani unuia negricios pe care-l ştim cu toţii şi că acuma să apropia sorocul când se termina învoiala.

Dac-am avea timp de pierdut, am putea sta până după miezul nopţii să tot ascultăm la prostii din astea. Dar în cele din urmă, amicul nostru Theodore, foarte mândru de judecata lui sănătoasă pe care-o avea din naştere, îşi ieşi din sărite.

– Pun rămăşag pe ce vreţi, strigă el, trântind paharul pe masă de-i sparse piciorul, c-o să dezleg misterul Doamnei-de-sub-Văl chiar în seara asta!

Tinerii, aşa am auzit şi eu, nu se dau în lături de la nimic când sunt la un pahar de vin. Deci, fără prea multă vorbărie, făcură pariu pe o sumă destul de frumuşică, scoaseră banii la bătaie şi Theodore începu să se frământe ce să facă să-i pună pe toţi cu botul pe labe.

Cum a reuşit, nu ştiu şi nici n-are mare importanţă pentru povestea asta adevărată. Fiindcă ce-i în mână nu-i minciună, cel mai normal ar fi fost, bineînţeles, să-i dea un bacşiş portarului. Sau poate că lui i-a convenit să se caţăre pe zid şi să intre pe geam. Oricum, însă, chiar în aceeaşi seară, în vreme ce spectacolul era în toi, Theodore reuşi s-ajungă în camera unde se retrăgea de obicei Doamna-de-sub-Văl la sfârşitul reprezentaţiei. Se puse s-aştepte acolo, ascultând, bănuiesc, murmurul surd al spectatorilor care veniseră cu grămada. Şi-auzi, nu mă-ndoiesc, vocea gravă a magicianului care, pretinzând că dă o explicaţie ce s-a pogorât asupra lui din ceruri, făcea să pară totul şi mai încurcat, şi mai tenebros. Poate că, ascultând muzica furtunoasă şi bizară ce se-auzea tot timpul, lui Theodore i-a ajuns la urechi vocea pierită a Doamnei-de-sub-Văl care dădea bine-cunoscutele ei răspunsuri sibiline. O fi avut el nervii de oţel, nimic de

zis, şi s-o fi lăudat că nu crede-n minuni din astea, dar nu m-ar mira deloc dacă, aflându-se acolo, inima i-ar fi bătut un pic mai tare ca de obicei.

Junele nostru se ascunse după un paravan. Spectacolul se termină şi el când veni timpul. N-aş putea să vă spun dacă uşa s-a deschis încet sau dacă frumoasa fără trup a intrat direct prin perete. Cert e că, aşa din senin, o siluetă acoperită de văluri apăru în mijlocul camerei fără ca tânărul nostru să-şi dea seama de unde venise. Una era să ai în faţă un mister ca ăsta în sala plină de lume, unde răsuflarea caldă şi densă a sute de oameni te făcea să nu-ţi pierzi curajul şi risipea cât de cât vraja doamnei în chestiune, şi cu totul altceva era să fii singur cu ea şi, pe deasupra, să vii cu nişte intenţii duşmănoase sau măcar cu un scop pe care nici nu l-a încuviinţat nimeni şi nici nu putea fi justificat în vreun fel. Cred că Theodore începuse să-şi cam dea seama că sarcina lui nu era chiar aşa de uşoară cum i se păruse când pusese totul la cale cu prietenii la un pahar de vin.

Mişcările doamnei erau foarte ciudate, trebuie să recunoaştem. Plutea pe deasupra covorului, cu vălul argintiu acoperind-o din creştet până-n tălpi. Vălul diafan parcă era din fum, nu puteai să pui mâna pe el, şi totuşi era de nepătruns ca noaptea cea neagră care ascunde totul. Că doamna n-atingea pământul, asta era sigur. Plutea, zbura şi bântuia prin odaie. Nu se-auzeau paşi şi

nici vreo altă mişcare nu se simţea. Un vânt hoinar parc-o purta pe aripile lui, aprig sau abia simţit, cum îi venea lui mai bine la socoteală. Dar, încet-încet, în nesiguranţa mişcărilor, începu să se-ntrevadă un scop. Umbra căuta ceva. Să fi presimţit oare că tânărul era acolo? Şi, dacă presimţise, oare-l căuta sau se ferea de el? Îndoiala lui Theodore se risipi curând căci, după ce mai fâlfâi aiurea câteva clipe, Doamna-de-sub-Văl înaintă mai hotărât şi se opri, nemişcată, în faţa paravanului.

– Eşti aici! spuse ea blând, cu glas şoptit. Ieşi la vedere, Theodore!

Strigat pe nume, Theodore, ca un tânăr curajos ce era, n-avu încotro. Ieşi din ascunzătoare şi se-arătă în faţa Doamnei-de-sub-Văl. Cred că roşeaţa din obraji (vinul era de vină) îi dispăruse cu totul.

– Ce ai cu mine? îl întrebă ea cu aceeaşi blândeţe în glas ca mai înainte.

– Fiinţă plină de mister, zise Theodore, aş vrea să ştiu cine eşti şi de unde vii.

– Buzele-mi sunt oprite să dezvăluie secretul, spuse Doamna-de-sub-Văl.

– Fie ce-o fi, eu trebuie să aflu, replică Theodore.

– Atunci, zise fiinţa plină de mister, n-ai altă cale decât să-mi ridici vălul.

Căpătând un pic de curaj, Theodore făcu imediat un pas înainte cu gândul să-mplinească ce-i spusese

Doamna-de-sub-Văl. Dar ea se duse plutind spre celălalt capăt al odăii, ca şi cum răsuflarea tânărului ar fi avut atâta putere ca s-o împingă în zbor.

– Mai stai o clipă, îl rugă glasul blând şi pierit, ca să afli ce te-aşteaptă după fapta curajoasă pe care ai de gând s-o faci. Poţi să pleci şi să nu te mai gândeşti niciodată la mine sau, dacă vrei, poţi să ridici vălul ăsta ţesut cu mister, sub care stau singură şi tristă într-o robie mai cumplită decât moartea. Dar înainte de-a ridica vălul, te implor, cu toată sfiiciunea mea de fecioară, să te pleci şi să-mi dai un sărut pe locul unde răsuflarea mea mişcă vălul. Buzele mele nepângărite vor veni să le-atingă pe-ale tale. Şi din clipa aceea vei fi al meu, Theodore, şi eu a ta, fără să ne mai despartă vreodată vreun văl. Şi toată fericirea de pe pământ şi din viaţa ce va să vină va fi a ta şi-a mea şi-o vom împărţi amândoi. Atâta doar poate să-ţi spună o fecioară de după vălul ce-o desparte de lume. Dacă te codeşti, mai ai şi altă cale.

– Ce cale? întrebă Theodore.

– Pregeţi să te legi atingându-mi buzele cât vălul îmi mai ascunde chipul? îl întrebă Doamna-de-sub-Văl. Inima ta nu m-a recunoscut? N-ai venit aici mânat de credinţă sau de un gând curat şi generos? Ai venit numai din curiozitate ori îmboldit de un scepticism plin de dispreţ? Cu toate astea poţi să-mi ridici vălul!

Dar ia seama, Theodore, din clipa aia voi fi sortită să fiu piaza ta rea, iar tu n-ai să mai apuci în veci să ştii ce-i fericirea!

Nu se poate spune câtă amărăciune era în vorbele alea de pe urmă. Dar Theodore, sceptic de felul lui, se simţea aproape jignit şi insultat de propunerea pe care i-o făcuse Doamna-de-sub-Văl, adică să se lege pe viaţă şi de-a pururi de o fiinţă aşa de dubioasă ca ea. Auzi acolo! Să-i propună să-i dea un sărut fără nici o noimă, având în vedere faptul că probabil chipul ei nu era chiar cel mai fermecător din lume. Încântătoare perspectivă, într-adevăr, să săruţi buzele unei moarte, fălcile unui schelet sau văgăuna rânjindă din gura unui monstru! Chiar de-ar fi o fată drăguţă şi cu vino-ncoa din alte puncte de vedere, sorţii erau de zece la unu să aibă dinţii plini de carii urât mirositoare. Ceea ce, trebuie să recunoaştem, e un mare neajuns când e vorba de plăcerea unui sărut.

– Scuzaţi-mă, frumoasă doamnă, spuse Theodore (şi cred că era cât pe-aci să pufnească-n râs), dar prefer să ridic mai întâi vălul. Cât despre problema cu sărutul, mai stăm noi de vorbă după aia.

– Ai ales de bunăvoie şi nesilit de nimeni, spuse glasul dulce şi trist de după văl, în ale cărui inflexiuni se simţea cât o nedreptăţise tânărul pe femeia aceea, bătându-şi joc de ce-i oferise ea. Nu te povăţuiesc să mai aştepţi deşi soarta ta e încă în mâinile tale!

Theodore apucă vălul şi, trăgându-l în sus, zări sub el un chip palid şi neasemuit de frumos. O clipă doar şi năluca se făcu nevăzută. Vălul argintiu îşi scuturâ faldurile şi căzu grămadă pe podea. Theodore rămase singur. Şi aşa îl lasă şi povestea noastră. Pedeapsa i-a fost să se usuce de dorul de-a mai vedea măcar o dată chipul acela palid şi îndurerat, care-ar fi putut să-i aducă fericirea-n casă pe toată viaţa, s-o dorească, să-şi macine viaţa căutând-o cu înfrigurare şi să nu-i fie dat s-o mai întâlnească nicicând.

Dar, de fapt, ce s-a ales de Doamna-de-sub-Văl? Oare toată viaţa ei se strânsese-n vălul ăla plin de mister şi-acuma dispăruse cu totul? Sau o fi fost un spirit pogorât din ceruri ce-ar fi putut aduce oamenilor fericirea cea mare dacă Theodore ar fi fost destul de cinstit şi curajos să-i ceară asta? Luaţi aminte, iubiţii mei prieteni, ia aminte şi tu scumpă Priscilla, şi-o să aflaţi ceva mai mult decât vă poate spune Zenobia.

Chiar în clipa în care Doamna-de-sub-Văl s-a topit sub ochii lui Theodore (după cum s-a constatat ceva mai târziu), o fecioară cu chip străveziu şi siluetă iluzorie, ca un fum, se ivi ca din senin într-un cuib de visători care căutau să schimbe viaţa şi s-o facă mai bună. Era aşa de blândă şi aşa de tristă (o tristeţe care muie pe loc inimile tuturor) că nimănui nu-i trecu prin minte s-o-ntrebe măcar de unde vine. Poate c-o fi bântuit pe-acolo şi

înainte sau poate că făptura ei delicată s-a întrupat din eter abia în clipa când au zărit-o ei. La-nceput nu se sinchisi nimeni, dar curând li se făcu la toți milă de ea. Printre visătorii ăia cu inimă largă era o doamnă de care fata asta firavă și misterioasă se ataşă mai mult decât de oricare din cei de-acolo.

Într-o dimineață, doamna de care v-am povestit se plimba prin pădure. Deodată îi ieşi în cale un bărbat întunecat la chip, îmbrăcat într-o mantie de la soare-răsare, cu un văl argintiu în mână, care-i făcu semn să stea. Fiindcă era o femeie cu destul curaj, doamna noastră nu se-apucă să țipe, n-o luă la fugă și nici nu leşină, cum fac multe din suratele ei, ci se opri în loc liniştită să-l întrebe ce vrea. Adevărul e că-l mai văzuse și altă dată, da' niciodată nu-i fusese frică de el, deşi ştia că-i un vrăjitor tare de temut.

– Doamnă, zise el făcând un gest care parcă-i spunea că trebuie să se ferească de duşmani, eşti în mare primejdie!

– Eu, în primejdie! se miră ea. Adică cum?

– De pe tărâmul misterelor, îi răspunse el, a venit la voi o tânără care ți s-a băgat pe sub piele și-acum ți-e cea mai bună prietenă. Aşa ți-a fost sortit: cu său fără voia ei, străina asta o să-ți fie vrăjmaşul cel mai cumplit. În dragoste, în toate cele lumeşti, în strădania de a-ți găsi fericirea, ei i-e hărăzit să-ți fie potrivnică

de-a pururi. N-ai decât o singură cale de-a te feri de influenţa ei distrugătoare.

– Spune-mi ce trebuie să fac, îl rugă doamna pe vrăjitor.

– Ia vălul ăsta, răspunse el întinzându-i pânza de păianjen de culoarea norilor, limpeziţi de soare. L-am descântat şi-acum e sub o vrajă, la fel de nedezlegat ca moartea. L-am plăsmuit pentru ea, căci mi-a mai căzut o dată în gheare. Când nu te vede, aruncă vălul peste vipera asta neştiută, dă cu picioru-n podea şi strigă: „Arată-te, mare vrăjitor. Iat-o pe Doamna-de-sub-Văl!" Eu am s-apar pe dată, ieşind din pământ, şi-am s-o iau cu mine. Din clipa aia n-ai de ce-a te mai teme:

Aşa că doamna luă vălul argintiu, ce părea ţesut din fum sau din ceva mai nestatornic ca aerul. Era tare uşor şi, dacă i-ar fi dat drumul, ar fi pornit-o-n zbor, pierzându-se printre nori în înaltul cerului. Întoarsă acasă, o găsi pe fiinţa aia ca o umbră printre visătorii care tot mai căutau să schimbe viaţa şi s-o facă mai bună. Fata era veselă acuma şi-avea chiar bujori în obraji. Se făcuse frumoasă foc şi părea fericită cum n-a mai fost alta pe lume. Dar doamna se furişă în spatele ei şi aruncă vălul, acoperind-o cu totul. În vreme ce pânza aia de păianjen o-nvăluia din cap până-n picioare, biata fată se căznea să iasă din mreje. Uitându-se-n ochii prietenei ei dragi, îi aruncă o

privire îngrozită şi plină de dojană. Parcă-i spunea că, şi sub văl, era tot neclintită ca moartea.

– Arată-te, mare vrăjitor! spuse cealaltă dând cu piciorul în pământ. Iat-o pe Doamna-de-sub-Văl!

La vorbele ei, bărbosul în mantie de la soare-răsare se şi arătă... Era frumosul vrăjitor întunecat la chip care-şi vânduse sufletul. O prinse-n braţe pe Doamna-de-sub-Văl. De-acum era supusa lui pe veci!

Cât a ţinut povestea, Zenobia a avut tot timpul în mână bucata de tifon. Aşa a reuşit să sporească efectul dramatic de câte ori venea vorba de vălul vrăjit. La sfârşit rosti vorbele ucigătoare şi-aruncă tifonul, acoperind-o pe Priscilla! O clipă spectatorii stătură cu respiraţia tăiată, aşteptând să vadă ce-o să se întâmple. Şi eu era cât pe-aci să bag mâna-n foc că vrăjitorul o s-apară printre scândurile de la duşumea şi, sub ochii noştri, o s-o ia cu el pe biata fată.

Cât despre Priscilla, sărăcuţa de ea, stătea cu capul în pământ şi nu făcea nici cea mai mică mişcare să dea vălul la o parte.

– Ei, cum te simţi, iubirea mea? o întrebă Zenobia, ridicând un colţ de la tifon şi uitându-se sub el cu un zâmbet răutăcios. Vai, biata de ea! Te pomeneşti că leşină-n braţele mele. Domnule Coverdale, domnule Coverdale, un pahar cu apă, te rog!

Şi fiindcă prea bine nu stătea cu nervii, Priscilla îşi reveni cu greu după sperietura pe care-o trăsese. Firește, la toți ne-a părut rău de biata copilă, dar, pe de altă parte, am admirat minunata idee a Zenobiei de a-şi încheia povestea cu o scenă atât de convingătoare.

XIV

AMVONUL LUI ELIOT

În mod obişnuit, la Blithedale nu ţineam duminicile cu stricteţea care-ar fi stat bine unor urmaşi ai părinţilor pelerini*, ai acelor eroi a căror nobilă întreprindere, cum ne plăcea să credem câteodată, o preluaserăm şi-o duceam mai departe, spre înalturi, pe culmi de ei nicicând visate.

E drept că-n ziua asta sfântă nu lucra nimeni nimic. Boii, acum liberi, fără jugul de zi cu zi, tândăleau în voie pe păşune. Cu toate astea, fiecare stătea pe lângă tovarăşul lui de jug şi, în virtutea obişnuinţei şi a unei solidarităţi apatice, respecta legătura pe care omul le-o impusese cu egoismul şi încrâncenarea ce-i erau proprii. Cât despre noi, tovarăşi de jug bipezi şi cu darul vorbirii,

* Puritani englezi care au întemeiat în 1620 prima colonie stabilă din Noua Anglie, la Plymouth, actualmente în statul Massachusetts (n. t.).

jug în care, însă, ne băgaserăm singuri capul ca să trudim cot la cot o săptămână încheiată, fiecare o pornea haihui, hoinărind pe unde-l trăgea inima, ca să se bucure din plin de clipele de răgaz. Cred că unii se duceau cucernici la biserica din sat. Alţii poate că se urcau la amvon, la oraş sau la ţară, purtând haina preoţească aşa de demn că ţi-ar fi venit tare greu să crezi că-şi lăsaseră deoparte cămaşa lungă, ţărănească, doar cu câteva ceasuri în urmă, după ce terminaseră cu mulsul. Alţii zăboveau îndelung pe uliţe şi ulicioare, uitându-se la casele vechi, înnegrite de vreme, cu acoperişurile lor înclinate, la căsuţele moderne, mici ca nişte cutii de chibrituri, că te-ntrebai unde-ncăpeau în ele bucuria şi durerea adevărată, şi la vilele mai cu nasul pe sus, cu şirul ăla de stâlpi de lemn ce susţineau impertinenţa fără noimă a unui portic lung cât o zi de post. Unii o porneau spre şura mare şi umbrită şi stăteau tolăniţi acolo ceasuri întregi în fânul înmiresmat, în vreme ce lumina soarelui şi umbra se luau la harţă; una vroia să dea şurii un aer solemn, cealaltă s-o facă mai primitoare, ieşind amândouă victorioase, iar rândunelele gureşe apăreau şi dispăreau în zbor, ca nişe săgeţi, tăind dârele aurii lăsate de soare. Alţii intrau câţiva paşi în pădure şi se culcau pe pământul mamă, punându-şi la căpătâi o pernă de muşchi, moartea în haine verzi a vreunui buştean vechi de când lumea. Nici n-adormeau bine că bondarii şi ţânţarii se porneau să le bâzâie la ureche, făcându-i să

tresară şi să se zvârcolească, dar lăsându-i mai departe în braţele lui moş Ene.

Hollingsworth, Zenobia, Priscilla şi cu mine ne făcuserăm obiceiul să petrecem după-amiaza de duminică pe o stâncă anume. La noi toată lumea o ştia de anvonul lui Eliot, după venerabilul apostol Eliot care, cu două secole în urmă, predicase aici în faţa pieilor-roşii. Bătrâna pădure de pini, prin care răsunase cândva glasul misionarului, dispăruse în vremuri de mult uitate. Dar pământul, crăpat şi bolovănos, se pare că nu simţise niciodată cuţitul plugului. Alţi copaci, arţari, fagi şi mesteceni, urmaseră celor de la început de lume. Aşa că locul era încă sălbatic, cum şi l-ar fi dorit stră-stră-stră-stră-strănepotul unuia din indienii lui Eliot (dacă mai există o asemenea posteritate) pentru coliba lui. Bineînţeles că toţi copacii ăştia nu mai aveau măreţia solemnă a codrului de odinioară. Şi totuşi, lăsaţi în voia întâmplării, fără ca omul să se atingă de ei, făceau o încâlcitură sălbatică prin ale cărei frunze foşninde soarele-şi împrăştia razele ghiduşe cum n-ar fi reuşit nicicând de mai vieţuiau pinii cu fruntea înnegurată.

Stânca propriu-zisă avea vreo 20-30 de picioare în înălţime. Era un bolovan de granit, parcă bătut cu maiul, sau, mai degrabă, o grămadă de bolovani de diverse forme ciudate, cu multe crăpături, din care răsăreau

arbuşti, tufe şi chiar copaci, ca şi cum bruma de pământ din despicăturile alea le pria mai bine decât pământul din orice alt loc. În partea de jos a amvonului, bolovanii sparţi se rezemau unul de altul şi formau o peşteră puţin adâncă, în care mica noastră bandă se adăpostea uneori de câte-o ploaie repede de vară. Pe prag sau chiar lângă el creştea o puzderie de căldăruşe şi toporaşi, bieţi sihaştri plăpânzi, întristaţi şi anemici, cum fusese Priscilla când ni se-nfăţişase în seara cea dintâi. Erau copii ai soarelui, ce nu-şi văzuseră părintele nicicând, dar vieţuiau la un loc cu muşchiul mustind de apă, deşi cu el n-aveau nici în clin, nici în mânecă. Deasupra, coroanele fagilor împleteau un baldachin, capacul de rezonanţă al amvonului. Stând sub umbrarul ăsta (cu ochii simţurilor închişi pe jumătate, dar cu ochii închipuirii larg deschişi şi mari cât roata carului), parcă-l vedeam pe sfântul apostol al pieilor-roşii scăldat în lumina ce se strecura printre funze şi înnobila chipul cu strălucirea abia simţită a transfigurării.

M-am apucat să vă vorbesc mai pe-ndelete de stânca asta şi de micul tărâm de singurătate de-acolo fiindcă, rugat de noi, Hollingsworth se urca adesea la amvonul lui Eliot şi nu că se punea să predice, dar vorbea puţinilor lui discipoli (noi trei) cu un glas care urca şi cobora la fel de firesc precum suflarea vântului printre ramurile înfrunzite ale fagului. Nici o cuvântare

ținută vreodată de un muritor nu m-a mișcat cum mă mișcau unele din discursurile lui. Mare păcat că o comoară ca asta, ce strânsese-n ea gânduri mai de preț ca aurul, să se risipească așa, la voia întâmplării, ajungând doar la urechile noastre, când alți mii de oameni și-ar fi îmbogățit sufletul ascultând-o. Iar Hollingsworth s-ar fi simțit și el mai bogat, înconjurat de simpatia caldă a semenilor lui. Când termina de vorbit, mult sau puțin, cum era cazul, se dădea jos de la amvonul lui parcă învăluit în ceață și se arunca la pământ cu fața în jos. În timpul ăsta, noi ne-ntreceam care mai de care să vorbim despre ce pomenise el în predică.

De când se-ntâlnise cu Westervelt, Zenobiei îi sărea mereu țandăra din te miri ce și prietenilor nu le era tocmai ușor să-i suporte toanele. În prima duminică după întâlnirea de care v-am spus, după ce-l lăsă pe Hollginsworth să se dea jos de la amvonul lui Eliot, Zenobia se-apucă încruntată să peroreze, cu multă patimă, dar fără nici un pic de mânie, despre nedreptatea ce s-a făcut femeilor (chestie din care toată lumea n-avea decât de pierdut) fiindcă nu li s-a dat voie să-și spună liber și firesc părerea în public și să se bucure și ele de aprobarea deplină a mulțimii, așa cum o merită.

– Da' n-o să fie-ntotdeauna așa! declară ea ritos. Dacă mai trăiesc până la anu', o să-mi ridic glasul să cer libertate mai multă pentru femei.

Probabil că m-a văzut schițând un zâmbet.

– Ce-o fi de râs în toate astea, Miles Coverdale? spuse Zenobia cu ochii scăpărând de mânie. Zâmbetul tău, dacă-mi dai voie să-ți spun, e semn că nu ești capabil de sentimente profunde și nici de gânduri serioase. Cred cu tărie, da, da, și-o să vezi că am dreptate chiar dacă nu mai apuc ziua aia. Când femeile-o să câștige drepturile pe care de fapt le au de la natură, zece bărbați n-o să facă cât o femeie. Asta-i profeția mea și-așa o să fie. Până acum nici o femeie n-a putut să spună tot ce simte și ce gândește. Neîncrederea și dezaprobarea pe care ne-o arată majoritatea oamenilor din societatea asta prost orânduită ne sufocă, ne omoară cu zile, ca mâinile unui uriaș ce ni se-ncleștează în jurul gâtului, luându-ne suflarea. Îngăimam câteva vorbe de-abia auzite, dar altele o mie, de o mie de ori mai înțelepte, rămân nerostite. E drept, voi, bărbații, aveți mărinimia să ne lăsați să scriem pe anumite teme. Degeaba, nu condeiul e arma noastră de căpătâi. Puterea femeii e prea firească și spontană ca să se reverse în scris. Numai glasul ei viu și convingător poate smulge lumii recunoașterea pentru mintea-i ageră și sufletul ei mare!

Deși nu puteam să-i spun asta Zenobiei, adevărul e că nu zâmbisem fiindcă aș fi subapreciat în vreun fel femeile sau aș fi respins revendicările pe care prietena noastră începea să le exprime. Ce mă amuza și mă cam

uimea în acelaşi timp era faptul că femeile, oricât de elevate intelectualiceşte, rareori se sinchisesc de drepturile pe care le au sau nu semenele lor, în afară de cazul când ele însele stau prost cu partea sufletească. Ele nu se nasc nici una reformatoare. Dar ghinionul, când le urmăreşte stăruitor, le face s-ajungă aici. Aş fi fost în stare să spun cât de nenorocită era Zenobia după înverşunarea cu care se ridicase-mpotriva bărbaţilor şi-n apărarea femeilor.

– Zenobia dragă, începui eu, te las să arunci în mine cu tot dispreţul de care eşti în stare dac-ai să m-auzi o dată, o dată, nu mai mult, spunând ceva împotriva libertăţii la care visează femeile pe bună dreptate. Le-aş da tot ce-ar cere, şi încă multe pe deasupra, lucruri la care n-ar ridica ele pretenţii, dar pe care bărbaţii, dac-ar fi generoşi şi-ar avea minte destulă, ei le-ar oferi din proprie iniţiativă. Uite, de pildă, aş dori din tot sufletul ca guvernele să lase conducerea în mâinile femeilor măcar pentru vreo mie de ani de-acum încolo. Nu suport să mă conducă bărbaţii. Treaba asta mă face gelos şi-mi răneşte orgoliul. În supunerea la care suntem forţaţi, ce ne înjoseşte e legea pumnului de fier. Asta ne umileşte la culme, nu altceva. O, Doamne, da' cu câtă plăcere curtenitoare m-aş pleca în faţa unei femei care-ar ţine în mână destinele naţiuniii!

– Da, sunt sigură că i-ai cădea în genunchi, dac-ar fi tânără şi frumoasă, spuse Zenobia râzând. Da' să te văd pe unde-ai scoate cămaşa dac-ai da de-o babă cloanţă de şaizeci de ani!

– Zenobia dragă, tu subapreciezi femeia, nu eu! Oare n-am spus destule pân-acuma ca să te conving de ce cred cu toată sinceritatea?

– Nu-i nimic adevărat din toate astea. Eu, una, nu cred! se băgă în vorbă Priscilla, care până atunci se uitase la mine, cu ochi mari şi plini de dezaprobare. Şi nici nu vreau să fie-adevărat!

– Biata copilă! făcu Zenobia cam cu dispreţ. Ea e genul de femeie pe care bărbatul se căzneşte de secole s-o întrupeze. Aşa-i place lui. Dacă nu se umileşte până nu mai poate ca s-ajungă la aleasa inimii lui nu e mulţumit. Ne refuză nouă drepturile, e-adevărat, dar prin asta nu face decât să se trădeze singur, s-arate tuturor că e orb ca o cârtiţă, când e vorba de interesele lui, mai orb decât atunci când, ca un nelegiuit, se face că nu le vede pe-ale noastre!

– E-adevărat? întrebă Priscilla cu naivitate, întorcându-se spre Hollingsworth. Oare-i adevărat ce spun domnul Coverdale şi Zenobia?

– Nu, Priscilla! răspunse Holligsworth cu obişnuita lui lipsă de menajament. Nici unul din ei n-a spus măcar o vorbă adevărată.

– Dispreţuieşti femeia? întrebă Zenobia. Câtă ingratitudine din partea ta, Hollingsworth!

– S-o dispreţuiesc? Doamne fereşte! sări el ridicând spre noi claia aia de păr şi dând din cap în vreme ce ochii îi sticleau aproape sălbatic. E cea mai minunată creaţie a lui Dumnezeu, aşa cum e, acolo unde e. Locul ei e-alături de bărbat, să-i împărtăşească ideile, să creadă-n el fără să stea pe gânduri sau să pună ceva la îndoială, să-l întărească, prin mila inimii ei de femeie, ca să nu-şi piardă de tot credinţa în el însuşi. Tot ce face femeia, în afara bărbatului, este, a fost şi va fi în veci fals, prostesc şi zadarnic, distrugător de ce e bun şi sfânt în ea şi-aducător de belele cumplite. Bărbatul e-un nenorocit fără femeie, dar femeia e-un monstru – slavă Cerului, un monstru aproape de neconceput şi, pân-acuma, zămislit doar în închipuire – fără bărbatul pe care-l recunoaşte de stăpân. Am avut şi eu o mamă şi mi-e martor Cerul cât am iubit-o. Dar dac-ar fi vreodată o şansă cât de mică s-ajungă femeile la statutul social pe care unele din ele – bieţi avortoni nenorociţi ce visează la lucruri din astea fiindcă n-au avut parte de fericirea sortită femeii sau fiindcă natura le-a făcut de nu-s nici femei, nici bărbaţi! – dac-ar fi ca pocitaniile astea cu fustă să-şi atingă scopul pe care-l urmăresc, aş cere bărbaţilor să-şi folosească forţa pumnului, acea dovadă de netăgăduit a

suveranității, și să le mâne cu biciu-napoi la locul lor! Da' n-o să fie nevoie. Căci inima femeii adevărate, a femeii supuse bărbatului, știe ce i-e îngăduit și nu cere niciodată mai mult decât i se cuvine!

Inconștient, micuța noastră Priscilla îl privea pe Hollingsworth cu niște ochi în care se citea încuviințarea deplină și încrederea oarbă, mulțumirea fără margini și fericirea supremă. Nu cred să mai fi fost dăruit vreun muritor cu asemenea priviri de o femeie. Fata parcă-i sorbea cu inima simțirea de pe buze și, mulțumită cum nu se mai poate, se punea s-o rumege-ndelung, pe îndelete. Femeia ideală pe care-o descrisese el, parazitul Blajin, imaginea palidă a unei existențe mai viguroase, era acolo, la picioarele lui.

Mă uitam la Zenobia, așteptând cu sufletul la gură s-o văd că se simte jignită – căci avea tot dreptul, îmi dădeam și eu seama și fierbeam de indignare – de această afirmare fără rușine a ceea ce mi se părea culmea egoismului masculin. Egoismul ăsta era buricul pământului, aici începea și se sfârșea totul, el nega femeii dreptul de-a avea suflet, de-a avea eul ei inexprimabil și de nepătruns și toate astea ca s-o preschimbe în ceva mic și neînsemnat din marea creație care e bărbatul. Hollingsworth spusese fără nici un pic de jenă ceea ce el și milioane de alți tirani asemeni lui credeau și simțeau cu adevărat. Fără să vrea pusese

degetul pe rană, arătând unde e buba. Acum sau niciodată era de datoria Zenobiei să ia apărarea femeii.

Dar, spre surprinderea mea, Zenobia era doar umilită, nicidecum indignată. Avea ochii scăldați în lacrimi. Erau însă lacrimi de durere, nu de mânie.

– Bine, așa să fie, spuse ea scurt. Eu, una, am motive serioase să cred că ai dreptate. Bărbatul e bărbat și, pe deasupra, atotputernic, iar femeia arde de nerăbdare să-l servească și să-i fie sclavă precum spui!

Zâmbeam – cam cu amărăciune, ce-i drept – gândindu-mă la ghinionul care mă urmărea. Cât de puțin le păsa de mine acestor două femei! De bunăvoie le împlinisem toate dorințele, și multe altele încă, din preaplinul sufletului meu, în vreme ce Hollingsworth, prin nu știu ce șiretlic și nedreptate înspăimântătoare, le-adusese pe-amândouă la picioarele lui.

„Femeile mai totdeauna fac așa, îmi spusei eu în gând. Oare de ce? Așa le-o fi firea? Sau o fi, în ultimă instanță, rezultatul umilirii la care-au fost supuse secole de-a rândul? Da', fie că-s ca Zenobia, fie că-s ca Priscilla, veni-va oare vreodată clipa izbăvirii și pentru ele?"

Ne dădurăm seama cu toții că, cel puțin deocamdată, nu mai aveam nici unul nimic de spus. De comun acord ne scularăm din iarbă și-o pornirăm printre arbuști și tufe spre una din acele poteci încântătoare ce șerpuiește pe sub copacii cu umbră

deasă. Erau crengi care ajungeau aşa de jos c-aproape-l ascundeau pe cel din faţă de cei care veneau în urmă. Priscilla sărise în picioare mai vioaie decât noi toţi şi o luase la goană înainte. Îşi lăsase inima să zboare aidoma păsării care, din pom în pom, o pornise întâmplător în aceeaşi direcţie cu ea. Niciodată nu fusese mai fericită ca-n după-amiaza aia. Ţopăia şi nu putea sta locului de-atâta veselie câtă era în sufletul ei.

După ea veneau Zenobia şi Hollingsworth. Mergeau foarte aproape unul de altul, dar nu se ţineau de braţ. Şi eu şi ei trecuserăm de creanga aia de fag care-mi lua perspectiva, aşa că acum vedeam totul mult mai bine. Zenobia luă mâna lui Hollingsworth în mâinile ei, o duse la inimă şi-apoi îi dădu drumul.

Gestul fusese neaşteptat şi plin de patimă. Îl făcuse, evident, sub impulsul momentului. Şi gestul ăsta exprima tot! Dacă Zenobia ar fi căzut în genunchi în faţa lui sau i s-ar fi aruncat de gât şi, sugrumată de emoţie, i-ar fi spus „Te iubesc, Hollingsworth!", toate astea nu m-ar fi convins mai mult decât scena de care v-am vorbit. Apoi o porniră netulburaţi mai departe. Soarele la scăpătat lungea umbra tremurătoare a Zenobiei. Codiţa delicată a florii din păr vibra şi ea parcă simţind neliniştea femeii.

Priscilla de unde să ştie ce se petrecuse! N-avea ochi la spate, iar cei doi nu scoseseră nici unul nici o

vorbă. Şi totuşi, în clipa aia am văzut-o lăsând capul în pământ. Până atunci zburdase ca un ied. Deodată însă îi dispăru orice urmă de zburdălnicie. Parcă se scursese toată viaţa din ea. Era trasă la faţă, pământie. Mai-mai să zic că-i o umbră care se-afundă tot mai mult în lumina difuză a pădurii. Îşi domoli pasul atât de mult că Hollingsworth şi Zenobia i-o luară înainte, iar eu, fără să mă grăbesc câtuşi de puţin, o ajunsei din urmă.

– Haide, Priscilla, o chemai eu, uitându-mă atent la chipul ei palid pe care se citea mâhnirea. Trebuie să ne grăbim ca să ţinem pasul cu prietenii noştri. Da' ce-i? Ţi s-a făcut rău aşa, din senin? Ai tot zburdat pe-aicea ca un ieduţ şi-acuma, tam-nesam, ai trecut fix de partea cealaltă. Parcă ţi-ar fi inima grea, grea de tot, că nici pe picioare nu te mai poţi ţine. Hai vino şi ia-mă de braţ.

– Nu, zise Priscilla, nu cred c-ajută la ceva. Cum ziceţi şi dumneavoastră, inima mi-e grea, nu picioarele, şi nu ştiu de ce. Pân-acu' câteva clipe eram fericită şi deodată...

Fără-ndoială era o impietate din parte-mi să-ncerc să răscolesc misterul acestei fete neprihănite. Dar, fiindcă ceilalţi pieteni o dăduseră probabil la o parte sau, nepăsători, uitaseră de ea ca de o floare cu care nu mai ai ce face, n-am rezistat ispitei de-a trage cu ochiul măcar o dată, să văd ce se-ascunde între petalele ei închise.

– Văd că-n ultima vreme eşti prietenă bună cu Zenobia, îi spusei eu. La-nceput, în seara aia când ai venit la noi, nu te-a primit ea cu prea multă căldură.

– Mi-aduc aminte, spuse Priscilla. Nici nu mă mir c-a stat în cumpănă dacă să-şi piardă timpul cu mine sau nu, dându-mi ceva din prinosul inimii ei. Eram pentru ea o străină, nici măcar simpatică sau frumoasă, iar ea, ce să mai vorbim, strălucea în toată splendoarea!

– Da' acum ţine la tine, nu? m-aventurai eu să spun. Şi văd că-i prietena ta cea mai bună.

– De ce mă-ntrebaţi lucruri din astea? făcu Priscilla, parcă înspăimântată c-o pusesem să scotoccască printre sentimente. Ce spuneţi mă face să mă gândesc la ceva rău. Da' eu, una, ţin la Zenobia din toată inima. Dac-ar ţine şi ea la mine numai jumătate cât ţin cu la ea, aş fi în al nouălea cer!

– Cum poţi să pui aşa ceva la îndoială, Priscilla? îi replicai eu. Ia uită-te la Zenobia şi Hollingsworth cum merg împreună. Ce fericiţi sunt şi ce frumos arată! Pentru mine-i o privelişte încântătoare. Îţi spun sincer, mă bucur din tot sufletul că Hollingsworth şi-a găsit o prietenă aşa de afectuoasă, pe măsura lui. Atâţia se-ndoiesc de el, nu cred nimic din ce le spune şi-l iau peste picior!... Câte unu' pe ici, pe colo se mai uită-n gura lui şi-abia dacă recunoaşte vreunul ce om minunat e! Aşa că, pentru el, e o adevărată binecuvântare să

câştige simpatia unei femei ca Zenobia. Orice bărbat ar putea fi mândru de asta. Orice bărbat, fie el de statura morală a lui Hollingsworth, ar putea iubi o femeie superbă ca ea. Doamne, frumoasă mai e! Şi Hollingsworth ştie şi el treaba asta.

Poate c-a fost şi-un dram de răutate în tot ce i-am spus Priscillei. Generozitatea e-un lucru minunat dac-o scoţi la iveală când trebuie şi cât trebuie. E însă foarte neplăcut să vezi că unu' mai norocos acaparează gândurile tuturor femeilor, ţinându-le numai pentru el, şi-şi lasă prietenul de izbelişte, să se descurce cum o şti, fără să-i arunce măcar ce nu-i face lui trebuinţă. Da, aşa e, spusesem toate astea fiindcă mă supărasem ca prostu', ca văcaru' pe sat.

– Luaţi-o înainte, spuse Priscilla dintr-o dată cu un ton poruncitor specific feminin, pe care nu-l auzisem la ea până atunci. Îmi place să umblu aiurea fără să mă grăbească nimeni. Nu pot să merg aşa repede ca dumneavoastră.

Îmi făcu semn cu mâna s-o las singură. Gestul mă provoca, dar totuşi, una peste alta, era lucrul cel mai fermecător pe care-l făcuse Priscilla de când o ştiam. I-am dat ascultare şi-am pornit-o abătut spre casă, întrebându-mă, cum mă mai întrebasem de sute de ori până atunci, ce-avea de gând să facă Hollingsworth cu sufletele astea două. Căci era limpede ca lumina zilei

pentru mine şi, bănuiesc, şi pentru el că egoismul lui fără margini le înghiţise pe-amândouă.

Mai erau şi alte lucruri care se pretau la speculaţii interminabile. Cum o vedea Hollingsworth pe Zenobia? Ca o femeie liberă, fără pretendenţi şi sentimente lăsate zălog, liberă să le dea pe toate în schimbul mâinii şi inimii pe care pare c-aştepta să le primească? Dar oare, în pădure, avusesem halucinaţii? Şi Westervelt era doar un spiriduş? Iar vorbele-alea pătimaşe, izvorâte din chinul cumplit al Zenobiei, să fi fost numai tirade declamate ca pe scenă? Erau oare mai nestatornice decât fumul? Sau, dacă e să cred că-şi pusese-n ele toată simţirea, nu-i ameninţa o primejdie îngrozitoare atât pe ea, cât şi pe Hollingsworth?

Când am ajuns aproape de casă, m-am uitat în urmă spre păşunea de pe coasta dealului. Erau amândoi acolo, în lumina asfinţitului, chiar pe locul unde aveau de gând să-şi ridice căsuţa, dacă e să ne luăm după bârfa comunităţii. Singură şi uitată de toţi, Priscilla mai zăbovea în umbra pădurii.

XV

ÎN IMPAS

Şi vara trecea, o vară de trudă de pe urma căreia m-alesesem cu destule foloase. Găsisem în ea ceva

care nu se putea numi plăcere, dar care mi se cuibărise adânc în suflet şi rămăsese acolo ca o experienţă preţioasă. Începusem să mă gândesc la viitor, la ce-o să fac peste câţiva ani, dacă nu chiar toată viaţa. Şi nici nu concepeam s-o petrec decât în felul ăsta. Comunitatea îşi croia planuri de durată ce-aveau să ne fie permanent în atenţie. Unul din ţeluri era să construim un falanster (cred c-aşa i-am zis, după Fourier, dar nu bag mâna-n foc fiindcă nu-mi aduc aminte prea bine ce termeni foloseam pe vremea aia), unde marea noastră familie să-şi aibă sălaşul. Cei care vroiau cu tot dinadinsul un cuibuşor numai al lor îşi alegeau locul de casă pe lângă pădure, pe vreun deal, în bătaia vântului, sau în cine ştie ce cotlon ascuns de prin vale, fiecare după cum îi dorea inima, după înclinarea lui firească spre comoditate sau pitoresc. Una peste alta, punându-ne mintea la contribuţie, aduseserăm ceva nou în existenţa noastră şi priveam plini de speranţă în viitor, de parcă pământul pe care călcam nu gemea de moaştele atâtor generaţii de dezamăgiţi cărora, ca şi nouă, lumea le-apăruse la-nceput ca o fecioară înveşmântată pentru prima oară în rochia albă de mireasă.

Hollingsworth şi cu mine discutaserăm adesea despre perspectivele ce ni se deschideau în viitor. Se vedea de la o poştă că nu vorbea el cu prea multă

însufleţire (câteodată chiar fără nici un pic de tragere de inimă). Uneori se-ndoia c-o s-ajungem cândva să ne vedem visul cu ochii, alteori, împăcat cu el însuşi, ţi-arăta clar că toată treaba nu-l privea câtuşi de puţin. Nu mult după scena de la amvonul lui Eliot reparam amândoi un gard vechi de piatră. Şi cum lucram noi aşa, încercai să-mi fac distracţie, lăsându-mi gândurile s-o pornească haihui, cu sorcova în viitor.

– Când o să fim bătrâni, începui eu, lumea o să ne spună „nene" sau „părinte", „părintele Hollingsworth" şi „nene Coverdale". Iar noi o să ne gândim cu plăcere la vremurile de-acum şi, din încercările la care ne-a pus viaţa şi greutăţile prin care am trecut, o să facem o povestioară romantică pentru cei tineri. Şi dac-om face-o ceva mai romantică decât în realitate, mare jaf în ciuperci! Peste-o sută-două de ani fiecare-o să fim eroi de legendă sau în orice caz, nişte personaje extrem de pitoreşti şi poetice. Într-o sală mare, unde să poată intra tot norodul, o s-atârne tabloul tău şi-al meu şi-al altora vreo douăzeci ca noi. Pe mine pictorul o să mă zugrăvească numai în cămaşă, cu mânecile suflecate, să vadă tot omul ce muşchi am. Şi ce-o să mai vorbească lumea despre voinicia noastră, mai zisei eu, ridicând un bolovan de jos şi punându-l ca să se potrivească în gaura din gard, deşi, după atâtea generaţii care-o să ducă o viaţă simplă şi-aproape de natură, muncind din zori

până-n noapte, urmaşii noştri o să fie, fără discuţie, mult mai voinici decât noi! Ce de poveşti o să se mai spună despre frumuseţea Zenobiei, despre graţia ireală a Priscillei, fata cu mijlocel de viespe şi trup ca tras prin inel, şi despre misterul care-o face să pară străvezie sub o lumină nepământească! La timpul potrivit lumea o să citească despre noi într-o epopee eroică, iar noi, nevăzuţi de nimeni, o să ne-aplecăm (cel puţin aşa o să fac eu) asupra poetului să-i aducem inspiraţia în timp ce scrie.

– Bag seama că-ncerci să vezi câte prostii poţi spune dintr-o singură suflare, făcu Hollingsworth.

– Tare-aş vrea să-nţelegi şi tu odată, îi replicai eu, că vorba cea mai înţeleaptă trebuie să aibă-n ea nouăzeci la sută prostie. Altfel, nici nu merită să-ţi pierzi timpul rostind-o. Da' să ştii că eu de-abia aştept să văd căsuţele ortacilor noştri, să le văd cum se-mbracă în iederă, cum zidurile se-nverzesc de muşchi şi cum pomii pe care-o să-i sădim le-nvăluie cu umbra lor dătătoare de viaţă. Rânduiala asta, nouă de la cap la coadă, nu e chiar pe gustul meu. E timpul s-avem copii. Primul născut nu şi-a făcut încă apariţia. Şi, în ce mă priveşte, n-am să văd niciodată rostul şi poezia unui asemenea sistem de viaţă până ce moartea nu-l va sfinţi cu atingerea ei.

– Uite, ai cea mai bună ocazie să faci pe martirul, spuse Hollingsworth.

– Nu mai bună ca altele, i-o trântii eu. Hollingsworth, dragul meu, mă-ntreb cui i-e dat să moară cel dintâi, care din toţi bărbaţii ăştia voinici, care din fetele şi femeile astea încântătoare. Până nu ne-ajunge cuţitul la os, n-ar fi bine să ne hotărâm unde facem cimitirul? Să-i dăm morţii locul cel mai bolovănos, pe care nu creşte nimic, şi ea o să ne-nveţe cum să-l înfrumuseţăm, mormânt de mormânt. Prin felul nostru molcom şi liniştit de-a ne lua adio de la lume, prin eleganţa firească a riturilor noastre de îngropăciune şi prin alegoriile hazoase cu care ne vom împodobi pietrele de pe morminte, actul final al vieţii n-o să ne mai umple de groază. Aşa că de-acum înainte va fi o fericire să trăieşti, dar fericirea supremă va fi să mori. Nici unul din noi nu trebuie să moară în floarea vârstei. Şi totuşi, dac-aşa o vrea Cerul, despărţirea n-o să fie dureroasă. Ea o să ne umple sufletul cu un patos delicat şi încântător. O să fim trişti numai pe jumătate şi-aproape cu zâmbetul pe buze!

– Adică, zise Hollingsworth cu un murmur abia auzit, ai să mori ca păgânii căci păgână ţi-e şi viaţa. Dar ascultă la mine, Coverdale. Previziunile tale aiurite mă fac să văd tot mai clar cât de amărâtă şi fără noimă e întreprinderea asta care ne-a mâncat câteva luni din viaţă, o vară întreagă. Îţi dai seama că toate lucrurile astea, la care-ai visat tu aici şi mulţi alţii ca tine, n-o s-ajungă niciodată să se-mplinească?

– Cum să nu-mi dau seama? îi răspunsei eu. Şi dacă totuşi s-or împlini vreodată, o să aibă aerul ăla cenuşiu şi prăfuit pe care-l au toate visurile când dau cu nasul de viaţa de toate zilele. Da' lăsând la o parte farmecul pe care-am vrea noi să-l aibă, susţin că previziunile noastre cele mai nobile au o mare marjă de bun-simţ în ele.

– Tu însuţi nu crezi mai mult de jumătate din ce spui, mă acuză Hollingsworth. Cât despre mine, nici nu pun preţ pe visurile tale, nici nu-mi pasă dacă s-or împlini sau nu (în cazul când aşa ceva ar fi posibil). Da' ce vrei mai mult? Ţi-ai găsit subiecte pentru poezie şi cu asta ajungă-ţi! Şi-acuma, rogu-te, fii şi tu măcar o dată-n viaţă sobru şi serios şi dă-mi o mână de ajutor într-o întreprindere, pentru care merită să ne unim noi doi forţele şi chiar să mai găsim sute şi sute de oameni să ni se-alăture.

N-are rost să vă redau amănunţit convorbirea. Ajunge să spun doar că Hollingsworth a pus din nou pe tapet ideea lui fixă, de neînlăturat: un plan pentru îndreptarea răufăcătorilor prin muncă şi alte metode morale şi intelectuale, făcându-i să simtă simpatia caldă a unor suflete pure, smerite şi totuşi exaltate şi deschizându-le ochii să vadă că pot să aibă o viaţă mai demnă decât cea care le-a fost sortită. Se pare că Hollingsworth, dacă nu-şi subestima mijloacele,

credea că depinde numai de el să obţină terenul pe care se stabilise comunitatea şi care nu intrase definitiv în posesia noastră prin cumpărare. Era exact locul pe care-l dorea el cu mare foc. Ce făcuserăm noi ca un început putea fi adaptat foarte bine la măreţul lui ţel. Amenajările care erau deja gata aveau să-şi găsească pe rând locul în sistemul ăsta al lui. Aşa de plauzibilă părea teoria pe care mi-o prezentase (căci meditase asupra ei îndelung, cu răbdare, şi-o făcuse s-arate cât se poate de raţională), atât de bine se potrivea fiecare părticică în întregul ăla groaznic de complicat, iar el era atât de prompt cu răspunsul la orice obiecţie încât, după toate regulile argumentaţiei logice, dreptatea era în întregime de partea lui.

– Dar, îndrăznii eu, dacă n-ai para chioară-n pungă, de unde-ai să scoţi muntele ăla de bani fără de care nu te poţi gândi la o asemenea întreprindere? Bănuiesc că statul n-o să-şi desfacă băierile pungii ca să sprijine o himeră ca asta.

– Fonduri am, nu asta-i problema. Măcar cât îmi trebuie la-nceput tot am, îmi răspunse. Dacă-i nevoie, fac rost de bani într-o lună.

Gândurile-mi zburară imediat la Zenobia. Numai cu averea ei putea să fie Hollingsworth aşa de galanton. Şi în ce condiţii avea s-ajungă în mâinile lui? O dădea ea oare de bunăvoie, cu generozitatea lipsită

de chibzuinţă a femeii care vrea să fie cât de cât generoasă? Şi oare se dădea şi pe ca o dată cu averea? Hollingsworth, însă, nu se arătă doritor să lămurească chestiunea.

– Da' nu-ţi pare rău deloc, îl întrebai eu, de sistemul ăsta minunat, după care ne-am orânduit viaţa? Îi dai chiar aşa cu piciorul? L-am pus la cale cu atâta grijă şi-acum, uite, începe să dea roade şi să ne umple de speranţă. E grozav şi, după cum ai văzut şi tu, poate fi pus în practică foarte bine! Istoria a aşteptat să apărem noi şi, iată-ne, suntem cei dintâi care ne ducem viaţa în iubire şi întrajutorare. Hollingsworth, eu nu m-aş încumeta să-mi încarc conştiinţa cu un păcat ca ăsta.

– Lasă că mă-ncumet eu, răspunse el încruntat.

– De ce le faci pe toate pe ascuns? îl întrebai. Mi-e martor Cerul că nicicând nu m-am gândit să te-acuz că faci rău cu bună ştiinţă, dar mi se pare că hiba cea mai mare a filantropului e tocmai o anumită infirmitate morală. La el simţul onoarei nu mai e la fel cu al celorlalţi oameni. La un moment dat – nu ştiu exact când – e tentat să denatureze adevărul şi cu greu se poate abţine să nu-şi bage singur în cap că, având în vedere noblețea şi măreţia scopului său, poate să-şi arunce conştiinţa pe apa sâmbetei şi să nu mai asculte nimic din ce-i dictează ea. Dragă prietene, fereşte-te să

faci o asemenea greşeală! Dacă ai de gând să dărâmi ce-am clădit noi, cheamă-i pe toţi aici, spune-le ce planuri ai, susţine-ţi cauza cu toată elocvenţa de care eşti în stare, dar lasă-i şi pe ei să se apere. Nu le lua ultima şansă!

– Nu mi-e în fire să fac aşa ceva, spuse Hollingsworth. Şi nici n-am vreo obligaţie în sensul ăsta.

– Ba cred că ai, îi replicai eu.

Hollingsworth se încruntă. În încruntarea lui nu era patimă, ci implacabilitatea destinului.

– Gata, am terminat, nu mai discut, spuse el scurt. Ce vreau să ştiu – şi asta poţi să mi-o spui fără prea multă vorbărie – e dacă pot să mă bizui pe tine în această măreaţă şi nobilă întreprindere. Vino şi fă-te părtaş cu mine! Întreprinderea mea îţi oferă un lucru de care mi-ai spus de-o mie de ori că duci lipsă, îţi oferă un scop în viaţă, un scop demn de toată dăruirea de sine şi chiar de martiriu, dac-aşa o fi voia Domnului! Vreau să ştii toate astea, căci mult bine poţi face tu omenirii. Calităţile tale deosebite, pe făgaşul pe care-o să le-ndrept, o să se potrivească atât de bine cu această întreprindere că nici una măcar n-o să rămână nefolosită. Bate palma şi în clipa asta n-o să mai ştii ce-i plictiseala şi deprimarea, plictiseala şi deprimarea vagă a omului nepăsător care nu prea găseşte cu ce să-şi umple timpul. Poate că-n

noua ta viaţă frumuseţea aia care nu tinde spre nimic şi nu urmăreşte nimic n-o să mai plutească prin aer. Dar în locul ei o s-apară forţa muşchilor de fier, curajul, voinţa de neclintit, tot ce şi-ar dori o fire curajoasă de bărbat. O să reuşim, sunt sigur! Când vom fi făcut tot ce ne stă în putinţă pentru lumea asta prăpădită, fericirea, care nu vine niciodată la întâmplare, se va pogorî asupra noastră pe negândite, ca din senin.

Cred că nu vroia să mai spună nimic altceva. Dar după ce-şi termină tirada, ochii lui adânci se umplură de lacrimi şi Hollingsworth întinse amândouă mâinile spre mine.

– Coverdale, spuse el şoptit, nu există pe lume alt om pe care să-l iubesc aşa cum te-aş putea iubi pe tine. Nu mă părăsi!

Când revăd scena asta, rece şi estompată după atâta amar de ani, am încă senzaţia că Hollingsworth a pus stăpânire pe inima mea şi-o trage spre el cu o forţă aproape irezistibilă. Şi-acuma mă-ntreb cum de-am rezistat. Dar, de fapt, în planul lui filantropic nu văzusem decât ce era respingător, repulsia ce-avea să-mi însoţească munca de zi cu zi. Văzusem doar bezna înfiorătoare şi nesfârşită a păcatului, pe care-şi propusese să-l smulgă, fir cu fir, din inimile a mii de oameni şi pe care noi aveam să-l prefacem în virtute! Şi asta era experienţa căreia urma să ne dedicăm până

la moarte! Dacă mâna-i întinsă ar fi ajuns până la mine, poate că magnetismul lui Hollingsworth m-ar fi pătruns până-n măduva oaselor, insuflându-mi părerile lui şi convingându-mă că are dreptate. Dar am stat departe de el şi-am încercat să mă-ntăresc, întrebându-mă dacă nu cumva ţelul ăsta gigantic îi ameninţa integritatea morală, făcându-l să calce în picioare considerente mai presus de oricare altele.

– Zenobia e şi ea băgată-n întreprinderea ta? întrebai eu.

– Da, răspunse Hollingsworth.

– Femeia asta superbă, neasemuit de frumoasă! făcui eu mirat. Şi cum ai reuşit s-o convingi pe una ca ea s-accepte condiţiile astea mizere?

– Sunt sigur că bănuieşti cu totul altceva, dar să ştii că n-am recurs la nici o meschinărie, la nici o josnicie, răspunse el. Tot ce-am făcut a fost să ajung la ce-i mai bun şi nobil în făptura ei.

Hollingsworth îşi ţintuise privirile-n pământ. Dar, întrucât făcea treaba asta adesea, în general când se lăsa în voia gândurilor, n-am putut să-mi dau seama dacă stătea aşa fiindcă ţinea cu tot dinadinsul să nu se uite-n ochii mei. N-aş putea să vă spun ce demon m-a-mboldit să-i pun întrebarea care urmează. Ştiu doar că-mi apăru pe buze fără s-o pot opri şi se rosti singură. Parcă fusese predestinat să se întâmple aşa.

– Da' pe Priscilla cui o laşi?

Din ochii lui aprinşi, Hollingsworth îmi aruncă o privire sălbatică. Dac-ar fi vrut să mă spintece cu tăişul sabiei, nu s-ar fi uitat la mine mai crunt.

– De ce aduci în discuţie numele acestor femei? mă întrebă el după o clipă de tăcere care spunea multe. Ce legătură au ele cu propunerea pe care ţi-o fac eu? Aştept răspunsul tău. Vrei să te dăruieşti pe de-a-ntregul sacrificând tot pentru scopul ăsta măreţ, şi să fim prieteni nedespărţiţi pe veci?

– Pentru numele lui Dumnezeu, Hollingsworth, izbucnii eu înfuriat şi bucuros că mă înfuriasem pentru că numai aşa puteam să mă opun voinţei lui de neclintit şi puterii înfricoşătoare cu care reuşea să se concentreze, nu-ţi intră odată-n cap că un om poate să fie plin de intenţii bune şi să lupte din răsputeri pentru binele omenirii, ghidându-se după alt plan decât cel pe care l-ai făcut tu? Şi te lasă pe tine inima să te lepezi de un prieten care n-are alt păcat decât că ţine la dreptul lui de-a fi el însuşi şi priveşte lucrurile din punctul lui de vedere, nu din al tău?

– Fii alături de mine sau împotriveşte-mi-te! spuse solemn Hollingsworth. Cale de mijloc nu există!

– Bine! Ascultă ce-ţi spun şi ia aminte la vorbele mele, îi răspunsei eu. Mă îndoiesc că te-ai gândit bine când te-ai apucat de nebunia asta. Şi, pe urmă, tare mă

tem că metodele prin care vrei să pui totul în aplicare nu rezistă dacă e să le judece un om cu conştiinţa curată.

– Deci nu vrei să fii alături de mine?

– Nu!

Nici pân-atunci, nici după aia n-am mai spus vreun cuvânt care să mă fi costat măcar a mia parte din efortul pe care l-am făcut rostind acea unică silabă. Cuţitul ce mi s-a-nfipt în inimă în aceeaşi clipă n-a fost o simplă figură de stil, ci o durere cumplită pe care-am simţit-o în piept cu adevărat. Mă uitam cu insistenţă la Hollingsworth. Mi se părea că răspunsul meu îl lovise şi pe el drept în inimă, ca un glonte. Pe faţa lui oacheşă apăru o paloare cadaverică. Arăta cumplit. Ceva îi zvâcni convulsiv în gâtlej, de parcă prietenul meu se căznea să-mpingă înapoi nişte vorbe ce se zbăteau din toate puterile să-şi găsească drumul spre rostire. Or fi fost vorbe de mânie sau de durere... n-aş putea să spun, deşi de nu ştiu câte ori m-am chinuit în van să găsesc răspunsul la întrebare. Încă o-ncercare din partea lui de-a mă atinge la coarda sensibilă a prieteniei, aşa cum mai făcuse o dată, m-ar fi pus complet la pământ căci, stors de vlagă după ce mă-mpotrivisem atâta, m-aş fi lăsat dus de apă. Dar Hollingsworth nu spuse decât:

– Bine!

Asta fusese totul. Aş fi dat orice să mai aud măcar un cuvânt, chiar dacă mi-ar fi zdrobit inima,

cum se-ntâmplase cu el. Dar nu mai scoase o vorbă. După câteva clipe ne puserăm pe muncă amândoi, ca la comandă, şi pornirăm să reparăm gardul mai departe. Hollingsworth, mă uitam la el, trudea ca un titan, răsturnând cerul şi pământul. Cât despre mine, ridicam nişte pietroaie pe care astăzi (sau chiar pe vremea aia, dar într-o dispoziţie ceva mai calmă) nu le-aş putea urni din loc. Mai degrabă m-aş vedea luând-o la sănătoasa cu porţile cetăţii Gaza în spinare decât să clintesc măcar bolovanii ăia.

XVI

DESPĂRŢIREA

La vreo câteva zile după ciocnirea cu Hollingsworth, am apărut la masă în ţinută de oraş. Mă-mbrăcasem cu haina în loc de obişnuita cămaşă lungă, de tort. Aveam cravată de atlas, vesta albă şi alte accesorii care mă făceau să par ciudat şi exotic chiar şi în propriii mei ochi. De fârtaţi şi surate, nici nu mai vorbesc! Spectacolul ăsta neobişnuit produse mare agitaţie printre ocupanţii băncilor de lemn de la masa noastră simplă şi fără pretenţii.

– Acu' ce-ţi mai cloceşte mintea, Miles? mă întrebă unul. Cum s-ar zice îţi iei tălpăşiţa, aşa-i?

– Da, o săptămână-două, spusei eu. N-o duc prea

bine cu sănătatea şi simt că trebuie neapărat s-o las mai moale cu munca şi să mă reped un pic până la mare, cât or ţine zilele astea de caniculă.

– Da' ai şi mutră dă om bolnav! bombăni Silas Foster nu prea încântat că pierdea pe unul care muncea din greu şi cu folos când mai era atâta de lucru. Ia uită-te la el! Dă când a venit la noi, a făcut nişte umeri dă nici nu-l mai cunoşti. Dacă-i vine lui pă chelie, munceşte-ntr-o zi cât oricare altu' şi-are o putere să-l pui să tragă la jug, zău aşa! Mititelu'! Cică se duce la mare să-şi vadă dă sănătate! Of, Doamne! Măi babo, îi zise nevesti-sii, dă-mi şi mie-o strachină dă varză d-aia cu carne că simt că mă ia cu leşin! După ce şi-or face mendrele toţi ăilalţi, dăm şi noi o raită pân' la Newport sau Saratoga!

– Bine, domnule Foster, încercai eu să mă apăr, da' trebuie să mă lăsaţi şi pe mine să-mi trag niţeluş sufletul, că simt că nu mai am suflare-n mine.

– Nu mai ai suflare! pufni bătrânul truditor al pământului. Ai nişte plămâni parcă-s foale de fierar, nu alta! Ce-oi fi vrând mai mult? Da', mă rog, vezi-ţi dă drum. Înţeleg eu cum stă treaba. N-o să mai dai pă la noi nici dă frică. Şi, ce mai încolo-ncoace, gata, s-a zis cu acţiunea dă îndreptare a lumii. Miles Coverdale i-a pus cruce.

– Ba deloc, sării eu. Chit că mor în şanţ ca un câine, da' cauza noastră tot n-o trădez!

– Să mori în şanţ! bodogăni Silas morocănos, căci ca un yankeu pursânge ce era, nu vedea cu ochi buni evadarea de la muncă, lucru pe care-l accepta numai duminica, de 4 Iulie*, toamna, când se ţinea târgul de vite, de Thanksgiving Day** sau în postul mare. Să mori în şanţ! Păi, să ştii că asta ţi-ar fi soarta dac-ar trebui să trăieşti numai din bruma pe care-o agoniseşti tu.

Adevărul e că mi se făcuse lehamite. Blithedale nu mai era ce fusese la-nceput. Totul pălise dintr-o dată. Pădurile şi păşunile noastre cu iarba arsă de soarele neiertător de august erau acum un simbol al uscăciunii care-mi pârjolise sufletul şi-mi ajunsese în ungherele cele mai ascunse ale gândurilor. Schimbarea asta o mai simţiseră şi alţii pe pielea lor, căci, după o perioadă prosperă şi fericită, nu-şi văzuseră de treabă şi ţinuseră morţiş să ducă aceeaşi viaţă, în acelaşi loc, în ciuda faptului că unele din datele problemei nu mai erau aceleaşi sau dispăruseră cu totul. Şi se treziseră deodată (probabil nu ştiuseră până atunci) că tocmai cele câteva lucruri lipsă dădeau culoare şi strălucire vieţii.

Relaţiile mele se schimbaseră, nu numai cu Holllingsworth, dar şi cu Zenobia şi Priscilla. Cu ele două, situaţia era cam albastră fiindcă lucrurile luaseră

---

* Ziua Independenţei S.U.A., sărbătoare naţională (n.t.).

** Sărbătoare naţională a S.U.A., în a patra joi din noiembrie, în amintirea primei recolte obţinute de părinţii pelerini în 1621 (n.t.).

întorsătura aia nenorocită când n-ai dreptul să te plângi de nimic. Și cum să te plângi dacă nici nu poți zice că te-a jignit cineva cu ceva, nici n-ai cum s-arăți unde e buba! Tărășenia asta n-o vezi, o simți numai. Și dacă încerci să desfaci firu-n patru, totul dispare ca prin farmec, făcându-te să crezi că doar imaginația ta bolnavă e de vină. Cu mintea poate c-ai să accepți evidența faptelor. Nu e imposibil. Cu inima, însă, e mai greu, fiindcă ea n-o să se dea bătută cu una, cu două. Se revoltă-ntruna deși, mai tot timpul, cu glas scăzut. Din cauza asta nici n-o prea auzi. Uneori, însă, scoate câte un strigăt ascuțit, pe care nu poți să nu-l auzi. Și trebuie să-l crezi, că-i teribil de insistent și hotărât.

– Lucrurile nu mai sunt cum au fost! te pisează ea. Degeaba-ncerci să mă convingi, eu tot n-am să tac. O să bat pân-o să-ți sparg pieptul! O să fiu tristă și-o să tremur de frig, căci eu, inima ta simțitoare, știu când trebuie să fiu nenorocită, după cum am știut cândva când să fiu fericită. Pentru noi doi nimic nu mai e cum a fost. Nu mai ești răsfățatul soartei, s-a zis!

Și-acuma, dac-ar fi să iau viața de la-nceput, mi-aș pleca urechea negreșit spre profețiile acestei Cassandre din adâncul sufletului, oricât de mare gălăgie ar face restul făpturii mele cu muzica și veselia ei.

Deși nu era cunoscută-n amănunt fârtaților noștri, izbucnirea dintre mine și Hollingsworth a influențat sensibil starea de spirit a comunității. Relațiile noastre,

ale tuturor, erau așa de strânse că nici cea mai slabă animozitate nu putea trece neobservată. Mai mult sau mai puțin, membrii distinsei noastre societăți tot ar fi simțit cum stă treaba. Genul ăsta de simpatie nervoasă (deși, din punct de vedere sentimental, era destul de grăitoare și dovedea clar că iubirea ne ținea pe toți la un loc) era cam incomodă în aspectele ei practice, știut fiind cât de neputincioși suntem noi, oamenii, când e vorba să ne controlăm pornirile și sentimentele. Dacă, întâmplător, unul din noi îi trăgea o palmă vecinului, toți simțeam imediat că ne țiuie aceeași ureche. Așa că, presupunând chiar că eram mult mai puțin certăreți decât toți ceilalți oameni, pierdeam o grămadă de timp frecându-ne la locul cu pricina ca să ne treacă durerea.

Reflectând la toate astea, mi s-a făcut un dor nebun de ceva nou, chiar dacă n-avea să țină cine știe cât. Mă gândeam să traversez Munții Stâncoși, să mă duc în Europa sau s-o pornesc spre izvoarele Nilului, să mă ofer voluntar într-o expediție de explorări sau s-o iau haihui prin lume, indiferent în ce direcție, și, după ani de zile, să vin înapoi dând ocol pământului. Și-atunci, în cazul că ortacii de la Blithedale s-ar stabili definitiv în locul ăsta, aș putea să-mi arunc cât colo toiagul de pelerin și încălțările pline de praf și să mă odihnesc aici la fel de netulburat ca în oricare alt loc. Sau, în cazul că Hollingsworth și-ar planta pe

terenul nostru şcoala lui de îndreptare a răufăcătorilor, cum avea de gând, aş putea să-mi pun cenuşă-n cap şi să-ncerc să-i câştig din nou prietenia. Până una-alta, că tot nu prea mă hotărâsem ce-o să fac, mi-am zis să mă mut niţel mai încolo şi să privesc din afară tot ce făcuserăm până atunci.

Adevărul e că-ţi cam pierdeai busola dacă te luai după toate părerile exprimate în comunitatea noastră. Deocamdată, era ca la balamuc, deşi gândurile cele mai năstruşnice şi-aducătoare de nenorociri puteau să dea cândva la iveală o sfântă înţelepciune, senină şi pură, ce-avea să se-ntrupeze într-o viaţă fericită şi plină de noblețe. Dar, după cum stătea treaba, simţeam că o cam zbârcisem. Cu-atâtea planuri despre cum ar putea sau cum ar trebui să fie lumea, începeam să nu mai ştiu pe unde s-o apuc. În situaţia noastră era imposibil să nu te convingi că, în natură şi-n viaţa omului, totul era nestatornic sau avea să fie-aşa cât de curând, că scoarţa pământului se crăpase-n câteva locuri şi că toată faţa planetei se vălurea ameninţător, că lumea trecea printr-o criză, iar noi eram prinşi în vârtejul cel mai cumplit. Globul plutea în spaţiul nesfârşit ca un balon firav de săpun. Nici un om, oricât de ager la minte, nu rămâne multă vreme aşa, dacă-şi face veacul numai printre reformatori şi tipi cu idei progresiste. Din când în când trebuie să se-ntoarcă la

stabilitatea stării obişnuite şi să privească lucrurile din vechiul punct de vedere ca să se regăsească pe sine.

Prin urmare, era timpul să mai stau un pic de vorbă cu conservatorii, cu cei de la *North American Review*, cu comercianţii şi politicienii, cu confraţii de la Cambridge şi cu toţi nătărăii ăia venerabili care, în harababura şi zăpăceala generală, mai ţineau cu dinţii de două-trei idei ce n-apăruseră chiar după ploaia de-alaltăieri.

Fârtaţii îmi urară drum bun din toată inima. Cât despre surate, pe ele-aveam de gând să le iau pe toate la rând şi să le sărut, dar m-am abţinut, fiindcă, în chestii din astea, plăcerea e mare, ce-i drept, dar nici pedeapsa nu e chiar de trecut cu vederea. Aşa că nu le-am sărutat pe nici una şi, ca să fiu sincer, cred că nici ele nu şi-au pus laţul de gât din cauza asta.

– Vrei să dau sfoară-n ţară, o-ntrebai pe Zenobia, c-ai să ţii nişte conferinţe despre drepturile femeii?

– Femeile n-au drepturi, spuse ea cu un zâmbet nu prea trist. Sau, în orice caz, numai fetiţele şi bunicile ar avea puterea să şi le exercite.

Îmi întinse mâna, degajată şi cu blândeţe, şi se uită la mine, zic eu, cu compătimire. N-avea în ochi nici umbră de bucurie pentru soarta ei. Tot ce vedeam era o flacără plină de patimă, care izbucnea năbădăioasă din când în când.

– Zău, îmi pare rău că pleci, spuse ea. Şi regretul

mi-e cu-atât mai mare, cu cât simt că o parte din viaţa noastră s-a dus şi n-o mai putem lua înapoi. Să-ţi spun un secret, domnul Coverdale. De câteva ori era cât pe-aci să te fac confidentul meu pentru că altul mai bun şi mai înţelept tot nu găsisem. Da' prea eşti tânăr ca să-mi fii duhovnic. Şi, pe urmă, nu cred c-ai fi foarte încântat să te iau drept slujnicuţa căreia regina din piesă îi încredinţează tainele ei cele mai mari.

– Aş fi cel puţin loial şi devotat, spusei eu, şi ţi-aş da un sfat cinstit, dacă nu înţelept.

– Da, încuviinţă Zenobia, numai c-ai fi prea înţelept şi prea cinstit. Cinstea şi înţelepciunea sunt două lucruri cu care-ţi poţi petrece minunat timpul dac-o faci pe pielea altora.

– O, Doamne, Zenobia, oftai eu, de m-ai lăsa să scot şi eu o vorbă măcar!

– A, pentru nimic în lume, făcu ea, mai ales acuma când, o dată cu haina bine ajustată pe corp, ai reluat şi puzderia aia de convenţii sociale. Mai curând mi-aş deschide inima unui avocat sau unui preot! Nu, domnule Coverdale, dacă e să-mi iau un sfătuitor, în halul în care sunt eu acuma, sfătuitorul ăla trebuie să fie ori înger ori nebun. Şi tare-mi vine să cred că ultimul are mai multe şanse să spună ce trebuie. Când navighezi prin haos, cum facem noi, ai nevoie de un cârmaci niţel mai smintit. Rămâi cu bine! Am ridicat ancora!

După masă, imediat, Priscilla se retrăsese într-un colț și se-apucase să facă o punguliță. Când m-am apropiat de ea, s-a uitat la mine calmă, cu ochi mari în care vedeai seriozitatea. În ciuda nervilor ei fragili, Priscilla avea un sânge rece cu totul ieșit din comun, iar sensibilitatea parcă-i stătea la adăpost de zarva obișnuită precum apa dintr-o fântână adâncă.

– Îmi dai mie punguța aia, Priscilla? o-ntrebai. Vreau să am și eu o amintire de la tine.

– Da, răspunse, dacă aștceptați s-o termin.

– Păi, poate n-o trebui s-aștept. Doar nu pleci până mă-ntorc?

– Eu, una, nu doresc deloc să plec, zise ea.

– M-am gândit uneori, îi spusei eu zâmbind, că tu, Priscilla, ești un mic profet sau că, mă rog, simți niște lucruri pe care noi, ăștia mai din topor, nu le simțim. Dac-așa stă treaba, aș vrea să te-ntreb ce ne-așteaptă. Știi, am un presentiment, care mă chinuie al dracului de tare, că n-o să mai găsesc nimic din ce-a fost chiar de-ar fi să vin înapoi mâine, când se crapă de ziuă.

– Nu, nu mai spuneți așa, făcu Priscilla speriată. Dacă ne-așteaptă o asemenea nenorocire, umbra ei n-a ajuns încă la mine. Ferească Dumnezeu! Mie mi-ar părea bine să nu se schimbe niciodată nimic, da' vara asta trece, după ea vine alta și pe urmă alta și tot așa...

– Vara, dac-a trecut, înapoi nu mai vine și-a două

la fel nici că se mai iveşte, declamai eu cu o oarecare înţelepciune orfică ce mă miră şi pe mine. Vremurile se schimbă, oamenii se schimbă şi ei şi, dacă sufletele noastre nu se schimbă şi ele în acelaşi ritm, cu atât mai rău pentru noi. La revedere, Priscilla!

Am strâns-o de mână, gest la care, cred, nu s-a opus şi nici n-a răspuns. Priscilla avea o inimă tare caldă, dar puţin încăpătoare. Nu era loc decât pentru cei foarte puţini la care ţinea, iar eu n-am fost niciodată printre ei.

Pe scările din faţa uşii am dat nas în nas cu Hollingsworth. În primul moment mi-a venit să-i întind mâna sau măcar să dau din cap în semn de bun-rămas, dar am rezistat la amândouă pornirile. Când un sentiment adevărat şi puternic se termină, nu e bine să-ţi râzi de trecutul sacru, făcând pe nebunul cu politeţuri din astea care ţin de relaţiile obişnuite. De-acum încolo, el era mort pentru mine, iar eu pentru el aşijderea. Nu se făcea să ne dăm unul altuia fiori, atingându-ne mâinile reci ca de cadavru, sau să ne jucăm de-a politeţea când ochii noştri deveniseră de nepătruns sub pojghiţa de gheaţă care le-ntunecase vederea. Am trecut unul pe lângă celălalt de parcă nici nu ne-am fi văzut.

Nu pot nicicum să-mi explic ce m-a apucat (ce capriciu, renghi sau perversitate o fi dat peste mine) de

m-am dus la cocină, după ce mi-am luat la revedere de la toată lumea, să-mi iau rămas-bun şi de la porci. Stăteau acolo într-o rână, îngropaţi în paie, ca patru matahale negre, simbol al tihnei şi leneviei, al plăcerii senzuale. Dormeau adânc şi respirau scurt şi greu, umflându-se şi dezumflându-se ca nişte baloane. Când m-am apropiat de ei, au deschis ochii. S-au uitat printre gene la ce e dincolo de persoana lor şi-au grohăit surd. Nu s-au pus la cazne să mai tragă aer o dată, ci au grohăit cu aerul care le rămăsese dinainte. Erau băgaţi cu totul, sufocaţi şi-aproape îngropaţi de vii în propria lor osânză. Lipsa de chef şi scârba cu care aceşti indivizi slinoşi, cu burdihanul mare, respirau ca să-şi pună pe roate maşinăria lor leneşă se pare că-i făcea să simtă şi mai tare mulţumirea unei astfel de existenţe. Se uitară o clipă la mine, cu ochii lor mici, roşii, îngropaţi în grăsime, şi-adormiră la loc. Dar n-adormiră chiar aşa de adânc încât să nu se simtă plutind în al nouălea cer, între vis şi realitate.

– Să te-ntorci la timp ca să mai apuci şi tu măcar un ciolan sau vreo costiţă, îmi spuse Silas Foster strângându-mi mâna voinicește. N-o să treacă mult şi-i spânzur io pe grăsanii ăştia cu capu-n jos!

– Vai, fără inimă mai eşti, Silas, şi ce idee groaznică-ţi trece prin cap! făcui eu înspăimântat. În afară de porcii ăştia patru, noi toţi, bărbaţi, femei şi vite, avem crucea noastră, mai mare sau mai mică. Ei

sunt singurii fericiţi. Şi tocmai pe ei ţi-a căşunat să-i tai şi să-i mănânci?! Ar fi mai avantajos pentru toată lumea să-i laşi să ne mănânce ei pe noi. Tare-amari am mai fi la gust!

XVII

HOTELUL

Când am ajuns la oraş (unde locuinţa mea de burlac primise de mult pe altcineva între pereţii ei) m-am instalat, pentru o zi sau două, la un anume hotel de prima clasă. Era cam departe de locurile pe unde bântuisem cândva şi treaba-mi convenea de minune, căci starea mea de spirit mă-ndemna să-i evit pe cei mai mulţi din foştii amici, de care nu mă mai legau acum aceleaşi preocupări şi care, mai mult ca sigur, ar fi fost mari amatori să se distreze pe seama unui agricultor diletant ca mine. Proprietarul îmi dădu una din camerele din spate ale încăpătorului său hotel, la etajul II. Ziua se făcea tot mai mohorâtă. Din când în când mă trezeam cu câte-o rafală de ploaie şi vânt izbindu-mi-se-n geam. Vântul năbădăios de la răsarit parcă venea direct dinspre marea cea rece şi tristă. Deşi bătuse-atâta drum, nu se prea îmblânzise, iar acum se luase de mână cu fumul care învăluia oraşul ca într-o lumină crepusculară. Moliciunea zilelor bune de

odinioară puse pe loc stăpânire pe mine. Cu toată vara de-afară, am cerut să-mi facă focul în soba cea veche. După asta, mi-era un pic prea cald, dar eram fericit.

Aveam senzația că sunt un călător care-a colindat lumea-n lung și-n lat și, după nu știu câtă vreme, se-ntoarce la locurile și obiceiurile ce i-au fost cândva familiare. În sufletul meu noul și vechiul se-amestecaseră, făcând un amalgam ciudat. Vedeam teribil de clar ce mozaic de întâmplări fusese viața mea în ultima vreme. E drept că, dac-o priveam dintr-un anumit unghi, fusese o vară petrecută la țară și nimic mai mult. Privită însă mai în profunzime, era o părticică dintr-o altă epocă, o societate în alt stadiu de dezvoltare, un crâmpei de viață care-avea scopurile și metodele ei, o filă dintr-o carte misterioasă strecurată între scoarțele unei istorii pe care timpul încerca s-o șteargă. În clipa asta, tot ce mă-nconjura (focul de cărbuni și camera neîngrijită din hotelul forfotind de lume) mi se părea undeva departe, de neatins. Exact în clipa următoare toate se-ntorceau pe dos și-acum Blithedale mi se părea o umbră, pierdută în spațiu și-n timp și-atât de inconsistentă că, pe drept cuvânt, puteam să mă-ntreb dacă toată afacerea nu fusese doar închipuirea unei minți înfierbântate. De când mă știu n-am trecut printr-o stare care să mă facă să văd totul atât de ireal și lipsit de substanță. Cu toate astea,

senzaţia de care vă spun avea un farmec aparte, asupra căruia eu, sclavul propriilor mele emoţii, m-am hotărât să zăbovesc mai îndelung ca să sorb această iluzie plăcută până la ultima picătură.

Ştiţi bine că eram nebun după singurătate şi natură. Şi totuşi oraşul cu ceaţa lui groasă şi sufocantă, buluceala aia de oameni, aşa sordidă şi lipsită total de frumuseţe, îmi atrase luarea-aminte, nu glumă! Nu mă mai săturam de priveliştea asta. Fiecare sunet era prea încărcat de sensuri ca să-l las să-mi scape. Simţeam peste tot agitaţia din hotel. Îi auzeam pe clienţi, pe proprietar sau pe barman, cu vocile lor pătrunzătoare. Ecoul paşilor pe scări ajungea până la mine. Auzeam clopoţelul vestind că soseau şi plecau clienţi. Tresăream când hamalul trecea pe la uşa mea, târând după el bagajele, pe care pe urmă le trântea pe podea, în camerele de lângă mine. Simţeam paşii uşurei ai cameristelor care parcă zburau pe coridoare. Mi-e şi ruşine să recunosc, dar adevărul adevărat e că toate astea mă interesau grozav. Vuietul străzii răzbătea până la mine, umplând de larmă tot stabilimentul. O companie de soldaţi, cu fanfara în păr, trecea în pas de marş prin faţa hotelului. Nu-i vedeam, dar de auzit, îi auzeam, slavă Domnului, căci tropăiau cazon, iar muzicii nu-i mai tăcea gura. O dată sau de două ori toate clopotele oraşului au bătut la unison, semn că ardea undeva. Pompierii apărură ca din pământ şi-o luară

la goană ca o baterie de artilerie care se repede în focul bătăliei. Ceasurile din clopotniţe se salutau din oră-n oră. Într-o sală mare, pe undeva pe-aproape, se deschisese o expoziţie de cuceriri ale tehnicii şi, de trei ori pe zi, auzeam o muzică asurzitoare, care se-nteţea cu bubuitul tunurilor şi pocnetul puştilor, terminându-se cu o explozie apoteotică de toată frumuseţea. Pe urmă veneau aplauzele spectatorilor cu nelipsita tropăială şi zgomotul înfundat al bastoanelor. Într-un anume fel, toate astea aveau acelaşi rol ca şi foşnetul fagilor ce acopereau amvonul lui Eliot cu umbra lor.

Şi totuşi am stat în cumpănă dacă să m-arunc în oceanul vieţii de la oraş. Deocamdată mi-era mai la-ndemână să mai zăbovesc pe mal sau să bântui pe deasupra, prin aer, aşa că prima zi şi mare parte din a doua le-am petrecut într-o lene de nedescris. Am stat în balansoar, savurând aroma a nu ştiu câte ţigări de foi, cu picioarele pe masă (fără să-mi scot papucii) şi-n mână cu un roman (citit de mulţi ochi şi răsfoit de multe mâini înaintea mea), pe care-l cumpărasem de la o dugheană din gară. Trabucul se fuma alene fără să mă pună la efortul cumplit de-a trage nu ştiu cât aer în piept. Cartea era dintre cele mai plicticoase, dar avea totuşi un fel de curgere leneşă, aidoma unei ape care-ţi ţine barca mai mult pe nisip decât pe creasta valurilor. Dacă în roman ar fi fost mai multă acţiune şi firul narativ ar fi scos la iveală

patima gata-gata să te-nghită de viu, cu tot cu ghete, m-aş fi zbătut să scap imediat de-acolo, lăsându-mă apoi pradă fluxului şi refluxului gândurilor mele. Dar toropeala din carte se însoţea discret cu toropeala din mine şi din jur. Totuşi, în răstimpuri, când efectul cărţii era prea adormitor – nu-mi păsa că-mi punea răbdarea la încercare, dar nu prea mai puteam să-mi ţin ochii deschişi – mă puneam şi eu în mişcare: săream din balansoar şi mă uitam pe fereastră.

Un cer ca de plumb, sfârleaza de vânt de pe turla ce-şi arăta scăfârlia de după casele de peste drum, puzderia de stropi mici de ploaie ce se repezeau înciudaţi în geam. Dacă mi-ar fi trecut prin cap să ies din hotel şi să m-arunc în forfota străzii, aşa fără pic de chef şi energie cum eram, semnele astea ar fi fost suficiente ca să mă întoarcă din cale.

După câteva asemenea excursii până la fereastră, m-am trezit că mă familiarizasem destul de mult cu bucăţica aia dosnică de univers ce mi se-nfăţişa privirii. Dincolo de hotel şi de casele de primprejur, la vreo patruzeci-cincizeci de iarzi, se vedea partea din spate a unui şir de clădiri mari şi moderne, ce păreau făcute special pentru elita oraşului. Locul dintre ele era împărţit în petice de verdeaţă. Din loc în loc apărea câte-o parodie de grădină, proprietatea caselor cu pricina. Găseai acolo meri, peri şi chiar şi piersici, cu

fructe multe, neobişnuit de mari, care-ţi făceau cu ochiul în splendoarea lor. Şi cum să nu fie-aşa de nemaipomenite, când stăteau la adăpost de căldură, pe un pământ care-ajunsese mai gras şi mai roditor decât îi era felul! În două-trei locuri via se urcase pe spaliere. Ciorchinii negri făgăduiau vinul rubiniu de Madeira. Nesuferitele noastre de vânturi n-apucau să facă rău pomilor şi strugurilor cu bobul cât nuca. Soarele, deşi ajungea târziu, după ce-l luau în primire casele semeţe din jur, îşi revărsa aici toată căldura deşi, oriunde altundeva, era cam zgârie-brânză. În ciuda cerului mohorât, câteva vrăbii şi alte zburătoare înveseleau atmosfera. Îşi deschideau aripile şi-o porneau ca din arc, aterizând când ici, când colo, ca să mai văduvească pământul de câţiva viermi. Multe din vietăţile astea îşi aveau reşedinţa într-un copac zdravăn şi sănătos, care-şi îndreptase creştetul spre cer, lăsând cu mult în urmă acoperişurile caselor. Frunzişul bogat binecuvânta jumătate din cartier cu umbra lui.

Era şi-o pisică acolo, şi cum să nu fie-ntr-un asemenea loc! Evident, credea că are dreptul la tot ce poate oferi viaţa într-o asemenea pădure din inima unui oraş sufocat de convenţionalism. Am urmărit-o cum se furişează pe acoperişurile joase de la dependinţe, coboară nişte scări de lemn, se fofilează prin iarbă şi asediază copacul cu gânduri criminale pentru locatarele

lui gureşe. Dar cle erau cu toatele păsări din oraş şi mă-ndoiesc că ştiau să se apere de primejdiile la care le expunca situaţia lor de zburătoare cu carne dulce.

Să mă-ntorc însă la fereastra camerei mele. Contemplasem pomii, via, copacul cu vietăţi înaripate, pisica şi multe alte amănunte, dar nu mi-au scăpat din vedere casele-alea ultimul răcnet care patronau tot ce v-am descris până acum. Aicea, trebuie să mărturisesc, totul era cam otova. De la parter la ultimul etaj semănau aşa de multe între ele că nici nu-mi trecea prin cap că locatarii pot fi altfel decât croiţi după acelaşi calapod, precum jucărioarele-alea de lemn pe care le fac nemţii. Un acoperiş lung, cu mii de plăcuţe de ardezie care scânteiau în soare, se-ntindea pe toată şandramaua. După atâtea caractere distincte cu care mă obişnuisem în ultima vreme, mi se părea ciudat şi chiar mă călca pe nervi că nu eram în stare să desfac în elemente bine conturate toată amestecătura asta de viaţă umană. Mi se părea cam fără rost să existe mai mult de o familie în casele alea, căci toate priveau acelaşi petic de cer, toate aveau odăi cu vedere în acelaşi loc, toate primeau aceeaşi porţie de lumină prin ferestrele de la camerele din faţă şi toate auzeau exact acelaşi zgomot al străzii pe care locuiau. Natura-i face pe oameni aşa de asemănători între ei că devin de nesuportat dacă nu-i mai schimbă nitel mediul în care trăiesc.

Veni ospătarul şi-mi curmă şirul gândurilor. Adevărul e că eu sunasem ca să comand un *cobber** din vin de Xeres.

– Poţi să-mi spui şi mie, îl întrebai eu, cine stă în casele-alea de vizavi?

– Asta chiar de-aici, din faţă, e o pensiune de mâna-ntâi, zise ospătarul. Doi din domnii de-acolo ţin caii la noi în grajd. Ehe, trăiesc ăia într-un stil, mamă, Doamne!

De-atâta lucru aş fi putut să-mi dau şi eu seama dacă m-aş fi uitat mai cu luare-aminte. Într-una din camerele de sus am văzut un tânăr în halat, care, de mai bine de-un sfert de oră, stătea în faţa oglinzii şi-şi aranja părul. Tot atâta timp i-a trebuit şi ca să-şi pună la punct cravata. În cele din urmă şi-a făcut apariţia într-un frac, pe care bănuiesc c-abia-l scosese de la croitor şi-l îmbrăcase acuma pentru prima dată ca să se ducă la un dineu. Dedesubt, doi copii îmbrăcaţi frumos se uitau pe fereastră. Curând, un bărbat între două vârste veni pe la spate, sărută fetiţa şi, uşor în joacă, îl trase pe băiat de urechi. Era, bineînţeles tăticu'. Se-ntorsese-acasă de la birou. Numaidecât apăru şi mămica. Se furişă încet în spatele lu' tăticu', cum se furişase şi tăticu' în spatele copiilor, şi-i puse mâna pe

* Băutură din vin, rom sau whisky cu zahăr, servită cu gheaţă şi ornată cu mentă ori o felie de lămâie sau portocală (n. t.).

umăr ca să-l sperie. Apoi tăticu' și mămica se sărutară, dar fără zgomot, fiindcă țâncii nici măcar nu-ntoarseră capul.

„Mulțumescu-ți ție, Doamne, că mi-ai scos în cale oamenii ăștia minunați! îmi spusei eu în gând. O vară întreagă, la țară, n-am văzut natura mai frumoasă decât mi-au arătat-o ei aici, în pensiunea asta cochetă. Am de gând să mă ocup de ei mai îndeaproape."

Pe lângă ferestrele mari de la etajul întâi trecea o balustradă de fier. După ele se-ascundea salonul. Am tras și eu cu ochiul și, prin ușile glisante, am zărit ferestrele strălucitoare ale apartamentului din față. Nu erau semne cum c-ar sta cineva în camerele alea, căci draperiile erau acoperite și nu se vedea decât puțin din materialul de culoarea carminului. Dar două slujnicuțe trebăluiau de zor, semn că erau șanse frumoase ca pensiunea să nu mai sufere mult în lipsa clienților ei mai cu dare de mână. Pân-aveau ei să-și facă apariția, mi-am aruncat privirile spre parter. Acolo, în lumina soarelui care asfințește așa de devreme în asemenea locuri, am dat cu ochii de văpaia aurie a mașinii de gătit. Cu polonicul în mână, bucătăreasa înfierbântată sau una din ajutoarele ei veni la ușa din spate să ia o gură de aer, doar-doar s-o mai răcori. Cum dispăru ea, un servitor irlandez în haină albă se strecură hoțește și-aruncă la gunoi cioburile unui vas de porțelan, pe care, după toate aparențele, îl spărsese nu

demult. Imediat apăru o cucoană îmbrăcată în culori țipătoare, cu niște bucle pe frunte care trebuie să fi fost o perucă roșcată-castanie (deși, în ce privește nuanța adevărată, nu bag mâna-n foc fiindcă distanța la care mă aflam nu-mi permitea decât să-mi dau cu presupusul când era vorba de asemenea amănunte). Această respectabilă matroană, patroana pensiunii, trecu fugitiv pe la fereastra bucătăriei. Mai erau câteva minute până la cină și se uita să vadă dacă supa, peștele și carnea erau gata s-o pornească spre sufragerie.

Încolo casa nu mai avea nimic deosebit. Doar deasupra, pe o lucarnă care se deschidea în acoperiș, stătea o porumbiță părăsită și cu inima grea. Părea așa de nenorocită că mă și-ntrebam de ce se-așezase acolo, în ploaia rece, când suratele ei stăteau bine merci la căldură, într-o hulubărie ca lumea. Deodată porumbița își întinse aripile și, spintecând văzduhul, o porni așa de iute c-o și vedeam oprindu-se chiar pe pervazul meu. Dar își schimbă drumul și dispăru în sus o dată cu un vag patos nepământesc pe care-mi plăcuse să-l văd în ea.

XVIII

PENSIUNEA

Când m-am trezit a doua zi şi m-am uitat pe fereastră, am şi dat cu ochii de porumbiţă. Se aşezase pe aceeaşi lucarnă!

Prea devreme nu era în nici un caz căci, cu o seară în urmă, îmi luasem în sfârşit inima-n dinţi şi mă dusesem la teatru. Mă culcasem târziu şi dormisem revoltător de mult, fiindcă trâmbiţa lui Silas Foster n-avea cum să mă mai scoale din somn. Toată noaptea mă chinuiseră tot felul de vise. Gândurile care, în ultimele luni, făcuseră drum bătătorit prin mintea mea şi de care vroiam să mă descotorosesc cu orice chip (de asta şi plecasem de la Blithedale, printre altele) se fâţâiau fără pic de remuşcare pe calea bătută de ele mai 'nainte, în vreme ce eu, adormit cum eram, n-aveam puterca să le pun la punct. Cât fuseserăm împreună, cei trei prieteni ai mei mă lăsaseră-n pace măcar în timpul nopţii, acum, însă, năvăliseră ca nişte barbari şi puseseră monopol pe visele mele. Cu o noapte-n urmă îmi apăruseră-n vis Hollingsworth şi Zenobia. Stătea fiecare de câte-o parte a patului meu şi se-aplecaseră unul spre altul să se sărute pătimaş. Văzând una ca asta, Priscilla, care de-afară parcă trăgea cu ochiul la ce

se-ntâmpla înăuntru, se topi încet-încet până dispăru cu totul, lăsând în locu-i doar imaginea chipului ei trist să mă urmărească întruna. Şi mă urmărea încă, deşi acum mă trezisem de-a binelea şi făcusem nişte ochi cât cepele. Pe chipu-i se citea acea tristeţe inexprimabilă, pe care nu ştii de unde s-o iei fiindcă n-are nici o bază concretă.

Era o dimineaţă cenuşie şi fleşcăită, destul de mohorâtă aici, în oraş, şi chiar mai mohorâtă în locurile spre care amintirile mă purtau cu încăpăţânare. Căci, deşi făceam pe dracu-n patru să-mi mut gândurile-n altă parte, nu mă gândeam decât la cât de tare şi-or fi făcând de cap ploaia şi vântul prin văile şi dealurile de pe la noi, câtă apă s-o fi strâns pe frunzele din baldachinul amvonului de piatră şi cât de tristă trebuie să fie, pe-o vreme ca asta, chilioara mea, refugiul singurătăţii mele din clipele când mă simţeam frate cu bufniţa, sihăstria mea din inima robită de viţă a pinului înalt cât muntele. Eram în stadiul când începea să mi se facă dor de cei de-acolo. Mă smulsesem prea brusc dintre nişte oameni şi locuri unde mă simţeam ca la mine-acasă. Acum, însă, n-aveam de ales. Trebuia să nu zic nici pâs chiar de mi-ar fi plesnit toate băierile inimii şi să-ndur acel chin închipuit (precum durerea într-un picior pe care l-ai amputat cu ani în urmă) prin care un fel de viaţă perimat se prelungeşte în cel ce

urmează. Eram tot numai regrete zadarnice şi lipsite de contur. Trăiam cu ideea că nu-mi împlinisem datoria. Având, poate, puterea să dejoc planurile destinului şi să abat nenorocirea de la prietenii mei, îi lăsasem pe fiecare în voia soartei. Se pare că lupta care se dădea între instinct şi raţiune şi care la mine se transformase într-o curiozitate aproape rece de-a scormoni patimile şi pornirile semenilor mei mă cam făcea să nu-mi merit numele de om.

Da' nu depinde-ntotdeauna de tine să ai inima fierbinte sau rece ca gheaţa. Îmi vine să cred că dacă lui Hollingsworth, Zenobiei şi Priscillei le-am greşit cu ceva, am făcut-o mai degrabă din prea multă dragoste şi nicidecum fiindcă n-aş fi ţinut la ei.

Ca să scap de gândurile astea nu foarte plăcute, mi-am reluat postul de observaţie de la fereastră. La prima vedere, nu era nimic nou. Aspectul general era cel de ieri, numai că vitregia ploii şi-a frigului gonise vrăbiile la adăpost şi ţinuse pisica în casă, la căldurică. Da' nu vă faceţi griji, că nu trecu mult şi mâţa şi ieşi ca din puşcă, urmărită cu cerbicie de bucătăreasă şi ţinând în dinţi ceva care-aducea foarte mult a bucata cea mai zdravănă dintr-un pui fript. Tânărul cu fracul dispăruse. Cei doi copii de la etajul de dedesubt ţopăiau prin cameră sub privirile agere-ale bonei. Draperiile de damasc din salonul de la primul etaj se

lăfăiau acum în toată splendoarea, arcuindu-se grațios din tavan până-n podea și împodobind, ca niște ghirlande, ferestrele înalte cât peretele. În stânga salonului, o ferestruică îngustă mă lăsă să trag cu ochiul într-un mic budoar (bănuiesc că asta era), unde zării, slab ca prin vis, o siluetă de fată învesmântată în voaluri. Mâinile-i mergeau de parcă împletea vreun flecuștet de pus prin casă sau cine știe ce altă drăcie la fel de drăguță și nefolositoare.

Deși cu ochii la silueta aia de fată, doar-doar oi deslușî ceva mai mult, mi-am dat seama că o altă siluetă apăruse la una din ferestrele salonului. Presimțeam ceva sau poate c-ajunsesem să aflu adevărul dintr-o ochire, deși aruncasem doar o privire fugară și cam dintr-o parte. În orice caz nu m-am mirat foarte tare (de parcă așteptam treaba asta de nu știu câtă vreme) când, uitându-mă într-acolo, am zărit-o ca un tablou în mărime naturală, încadrat de faldurile grele ale draperiilor – pe cine credeți? Pe Zenobia! Da, ea era. În aceeași clipă am știut sigur că-n budoar nu putea fi decât Priscilla.

Zenobia era îmbrăcată nu în costumul aproape țărănesc pe care-l purtase până atunci, ci într-o rochie de dimineață, făcută cu mult gust. Cu toate astea, ceva rămăsese neschimbat. Ca de obicei, avea în păr o floare de o rară frumusețe. Altfel n-ar fi fost ea

Zenobia! După ce zăbovi un pic la fereastră, se întoarse şi, făcând câţiva paşi, destui ca să-mi scape din raza de observaţie, o porni din nou, graţioasă şi plină de noblcţe, cu acea graţie care-o caracteriza la fel de bine ca orice farmec ce era al ei şi numai al ei. Nici măcar una dintr-o mie nu era-n stare să meargă cu mişcări atât de graţioase ca Zenobia. Multe femei ştiu să fie graţioase când stau jos, altele, când stau în picioare şi câteva, probabil, în diverse alte poziţii. Dar mişcarea firească vine de undeva dinăuntru, din întreaga făptură, şi n-are cum s-ajungă la o asemenea noblete decât dacă reflectă ceva din caracterul persoanei respective. M-am gândit de nu ştiu câte ori că muzica ar trebui să-i însoţească paşii, o muzică veselă şi zglobie, sălbatică şi pătimaşă sau purtând pe aripi măreaţa armonie a unui marş solemn, după dispoziţia Zenobiei într-un moment sau altul.

Aşteptam s-o văd iar la fereastră. Avea ea o ciudăţenie, care-o deosebea de cele mai multe femei. Ca să-şi menţină moralul ridicat, trebuia să facă mişcare. Şi nimic pe lume n-o putea ţine locului. La Blithedale, nici cerul ca de plumb, nici noroaiele până la genunchi nu-i stăteau în cale când era vorba să-şi facă plimbarea zilnică. Probabil că, decât să-şi murdărească rochia în mocirla de pe stradă, aici, la oraş, prefera să bată în lung şi-n lat cele două saloane

de 40 de picioare și-n felul ăsta să facă mile întregi. Așa că, după câteva minute, cât i-ar fi trebuit să treacă prin ușile glisante ca s-ajungă la fereastra din față și să vină-napoi în același pas, iat-o din nou între faldurile draperiilor de culoarea carminului. Dar, de data asta, mai apăru un personaj la orizont. Din spatele Zenobiei se arătă mutra individului pe care-l văzusem atunci pe poteca din pădure, tipul care, cu atâta familiaritate misterioasă și totuși atât de străin, mersese alături de ea când trecuseră pe sub pinul ăla înalt, unde-mi aveam eu chilia cu draperii din frunze de viță. Era Westervelt. Și deși își ținea capul foarte aproape de umărul ei, mi s-a părut, cum mi se păruse de altfel și-atunci, că Zenobia simțea o repulsie față de el și că, probabil, printr-o anume incompatibilitate a zodiilor, se respingeau unul pe celălalt.

Nu exclud posibilitatea ca impresia asta să fi fost doar fructul închipuirii mele și-al ideilor preconcepute din mintea mea. Distanța era atât de mare încât ștergea de pe chip orice expresie care m-ar fi putut face părtaș la sfatul lor tainic.

Lipseau doar Hollingsworth și moș Moodie ca să întregească galeria de personaje pe care, cu ajutorul meu neprecupețit, căci aveam damblaua să-i izolez pe toți și pe toate de orice alte legături, niște întâmplări foarte încurcate mi le păstraseră vii în minte multă

vreme, ca pe eroii unei piese de teatru. Dăduseră peste mine într-un moment când credeam că sunt liber. Faptul în sine nu era ieşit din comun. După cum bine ştiam, Zenobia îşi păstrase o casă la oraş şi, cât stătusem eu acolo, nu de puţine ori se refugiase de la Blithedale pentru o zi sau două. Odată a luat-o şi pe Priscilla cu ea. Totuşi era ceva ciudat, ca o predestinare, în coincidenţa care m-adusese exact în locul ăsta (deşi oraşul era, slavă Domnului, destul de mare), pironindu-mă aici, şi mă forţase din nou să-mi vlăguiesc sufletul, şi-aşa destul de ostenit, cu probleme care nu mă priveau şi oameni cărora puţin le păsa de mine. Treaba asta mă călca pe nervi. Pur şi simplu mi se făcea rău de la inimă. După truda cu care-am reuşit să mă dezbar de toţi, după ce-am izbutit să scap (aşa credeam eu) de duhurile-astea în carne şi oase şi-am găsit răgazul să mă-ntremez un pic în atmosfera asta liberă în care ei n-aveau ce să caute, m-a apucat pur şi simplu disperarea când am văzut că-mi apar în faţa ochilor aceleaşi personaje, aşezate-n ordine de bătaie şi prezentându-mi oful lor mai de demult într-o formă care scotea clar din discuţie orice posibilitate de rezolvare.

Începeam să duc dorul unei nenorociri. Dacă noblețea din sufletul lui Hollingsworth era sortită să-şi dea duhul sub povara acelui ţel cumplit izvorât din ce

era mai nobil şi înălţător în omul ăsta, dacă generozitatea şi frumuseţea de caracter a Zenobiei nu puteau s-o salvcze de la pieire, dacă Priscilla cea neprihănită şi sinceră trebuia să dispară de sabia blândeţii şi credinţei ei, atunci aşa să fie! Vină ce-o veni, eu n-am să mă-mpotrivesc! Am să privesc ca la teatru (căci ăsta părea să fie rolul meu), plin de înţelegere (dacă mintea-mi o să fie-n stare să pătrundă înţelesul şi morala tuturor acestor lucruri) şi, în orice caz, cu mult respect şi tristeţe. Şi-odată cu ultima cortină, am să trec mai departe, târându-mi amărâta aia de individualitate, mult vitregită de soarta maşteră şi irosită pentru atâtea lucruri cu care n-avea nimic în comun.

Între timp Zenobia şi domnul în cauză dispăruseră de la fereastră. Profitând de absenţa lor, îmi îndreptai privirile spre silueta din budoar. Mai mult ca sigur era Priscila, deşi hainele de pe ea aveau o eleganţă şi-o fantezie pe care nu le mai văzusem la ea până atunci. Aşa neclar cum o zăriscm de la distanţă, aveam impresia c-abia ieşise din crisalidă şi-i şi crescuseră aripioarele. Stătea liniştită cu mâinile în poală. Lăsase lucrul şi ţinea capul pe spate, în aceeaşi poziţie-n care-o văzusem de nu ştiu câte ori, când parcă-şi ciulea urechile s-audă un sunet şters din depărtare.

Cei doi apărură din nou în salon. Stăteau faţă-n faţă puţin mai departe de fereastră, şi, după gesturile

energice ale Zenobiei, discutau o chestiune în care cel puţin ea se implicase cu patimă. Dar curând femeia întrerupse discuţia şi dispăru din raza mea vizuală. Westervelt veni lângă fereastră şi-şi lipi fruntea de un ochi de geam. Pe faţa lui cu trăsături regulate apăru rânjetul acela care-mi destăinuise secretul dinţilor lui cu margini de aur. Când se vinde diavolului, orice om are pe el cu siguranţă semnul vrăjitoriei într-o formă sau alta. Îmi închipuiam că rânjetul ăla, cu dezvăluirea pe care-o adusese, era pecetea pe care-o lăsase diavolul asupra profesorului.

După cum am avut ocazia să mă conving curând, bărbatul ăsta avea ceva din vigilenţa motanului. Şi deşi calitatea cea mai nespirituală din lume (aici nu mai încape discuţie), vigilenţa asta era aproape la fel de eficientă ca şi intuiţia când trebuia să-i deschidă uşile care-l puteau duce spre ce vroia el să afle. Şi Westervelt dovedi treaba asta (lucru care nu mi-a fost comod chiar deloc), descoperindu-mă la postul meu de observaţie. Poate c-ar fi trebuit să roşesc până-n vârful urechilor, prins fiind că-l iscodeam pe profesor cu privirea. Poate c-oi fi şi roşit, Dumnezeu ştie! Noroc că-mi rămăsese încă destulă prezenţă de spirit ca să nu mă fac şi mai tare de râs, ascunzându-mă după perdea sau dispărând în cameră ca un laş.

Westervelt se uită spre fundul salonului şi făcu cu

mâna. Zenobia veni la fereastră. Era roşie ca focul în obraji, iar din ochi, după cum îmi spunea mie conştiinţa, ca nişte făcări orbitoare îi ţâşneau săgeţi înmuiate-n dispreţ, având ca destinaţie precisă sensibilităţile mele de bărbat. Şi dacă e să spun lucrurilor pe nume, deşi trimise de la o asemenea distanţă, săgeţile ei nimeriseră direct la ţintă. Îmi dădu să-nţeleg că m-a recunoscut, făcând cu capul şi cu mâna un semn care-nchidea în el atât un „bună ziua" cât şi un „lasă-mă-n pace şi să nu te mai prind că te bagi unde nu-ţi fierbe oala". În clipa următoare scoase la iveală unul din acele răspunsuri nemiloase, pe care o femeie le are totdeauna la-ndemână când e ofensată (şi rar să-ntâmplă să nu le folosească la timpul potrivit): printre faldurile grele ale draperiilor de damasc, trase o perdea de pânză albă. Şi perdeaua căzu precum cortina în pauza dintre acte.

Priscilla nu mai era-n budoar, dar porumbiţa stătea tot întristată deasupra ferestrei de la mansardă.

XIX

SALONUL ZENOBIEI

Tot restul zilei n-am făcut decât să mă gândesc la aceste ultime întâmplări. Mi-am stors creierii încercând să-mi explic ce căutau Zenobia şi Priscilla

aici şi ce legătură cra-ntre ele două şi Westervelt. Trebuie să recunosc cinstit că mă durea al naibii de tare (şi, de s-ar fi ivit ocazia, n-aş fi ezitat să mă răzbun) felul jignitor şi plin de sfidare prin care Zenobia îmi dăduse să-nţeleg că m-a recunoscut. Mă jignise mai ales faptul că trăsese perdeaua. Ce-o fi fost în capul ei nu ştiu. Doar nu şi-o fi închipuit că perdeaua aia era bariera de netrecut între o fire ca a ei şi intuiţia şi sensibilitatea unuia ca mine! Era oare o simplă curiozitate vulgară din parte-mi şi nimic altceva? Zenobia ar fi trebuit să ştie mai bine cum stau treburile şi nici să nu-i treacă prin gând una ca asta. Ar fi trebuit să-şi dea seama că mintea şi sufletul meu mă făceau (adesea împotriva voinţei şi în dauna liniştii mele sufleteşti) să mă pun în pielea altora şi să mă străduiesc – printr-o fină intuiţie şi simpatie plină de generozitate, observând lucrurile prea neînsemnate pentru a fi luate în seamă şi făcându-mi inima să vibreze la unison cu inimile celor în pielea cărora intrasem – să mă străduiesc, deci să aflu secretul pe care nu-l ştiau nici ei.

Stăteam în balansoar, destul de departe de fereastră ca să nu mai atrag asupra-mi o pedeapsă cum fusese cea dinainte. Îmi plimbam privirile pe casa din faţă fără să mai descopăr ceva nou. După-masă târziu, girueta din turla bisericii arăta că vântul îşi schimbase

direcția. Soarele strălucea palid ca și cum vinul auriu ce parcă se prelingea prin razele lui fusese îndoit cu apă. Cu toate astea, învălui clădirea cu vâlvătaia lui, polei geamurile-n aur, turnă argint pe acoperișurile ude și retrăgându-se pe nesimțite, se cățără sus de tot, pe hornuri. De-acolo o zbughi și mai sus și zăbovi, doar o clipă, pe vârful ascuțit al turlei de la biserică, lăsând să se vadă ultima licărire în toată scena aia așa de sumbră. În clipa următoare, lumina și strălucirea dispărură cu totul. Amurgul se lăsă asupra noastră ca o mantie de zăpadă. Până să se facă întuneric de-a binelea, gongul sună și mă chemă să-mi iau ceaiul.

Când m-am întors în cameră, prin perdeaua albă de la fereastra Zenobiei răzbătea lumina încețoșată a unei lămpi. Din când în când apărea câte-o umbră, care însă avea contururi atât de imprecise că nu mă-ncumetam nici măcar să-ncerc a-i descifra hieroglifele sufletului.

Dintr-o dată, îmi dădui seama că fusesem un prost fără pereche să mă chinui atâta cu tot felul de presupuneri năstrușnice despre ce se petrecea în salonul ăla, când nu depindea decât de mine să mă înfățișez acolo în persoană. Relațiile mele încă neschimbate cu Zenobia, de prieten și asociat în aceeași nobilă întreprindere pe viață, îmi dădeau dreptul și chiar îmi cereau, ca semn de elementară bună-cuviință, să-i fac o vizită. Nimic, în afară de

obișnuita desconsiderare a convențiilor sociale pe care-o practicam cu toții la Blithedale, nu mă putea opri să-mi îndeplinesc cât mai curând această datorie. În orice caz, nu suferea amânare.

Supunându-mă acestei porniri de moment, nu-mi trebui mult ca s-ajung în casa pe care, în ultimele două zile, o studiasem cu mare asiduitate. O servitoare îmi luă cartea de vizită și întorcându-se imediat, mă pofti sus. Pe când urcam scările, îmi ajunse la urechi glasul plin și triumfător al unui pian. Am recunoscut numaidecât mâna deși, până-n clipa aia, nici nu știusem că se pricepe să cânte la instrumentul ăsta. Doi-trei canari, stârniți de torentul ăla nestăvilit de sunete, triluiau ascuțit și se dădeau de ceasul morții să scoată o melodie asemănătoare. O lumină puternică se revărsa prin ușa salonului din față. Nici n-apucai să trec bine pragul, că Zenobia, cu mâna întinsă, veni râzând să mă întâmpine.

– A, domnule Coverdale, spuse ea cu zâmbetul încă pe buze, care, după părerea mea, ascundea multă mânie, plină de dispreț, m-am simțit foarte flatată să văd că tot te mai interesează treburile mele! Știam eu ce yankeu transcendentalist ești, știam și de înclinarea firească a concetățenilor dumitale de a cerceta tot ce le cade sub nas, o înclinare care, în ce te privește, devenise aproape poetică datorită metodelor rafinate pe care le folosești.

Cred c-a fost o mişcare absolut de neexplicat din partea mea – nu, ce zici? – să trag perdeaua aia!

– Nu pot zice c-a fost grozav de inspirată, i-o trântii eu cu o amărăciune nemărturisită, pe care Zenobia a simţit-o fără discuţie. Într-adevăr e imposibil să tăinuieşti ceva pe lumea asta, ca să nu mai vorbim de lumea cealaltă. Prin urmare, tot ce-am putea cere celor care sunt martorii comportării noastre şi caută să afle de ce facem aşa şi nu altfel e să fie în stare să aprecieze lucrurile la justa lor valoare. Şi-odată sigur de asta, eu, unul, aş fi în culmea fericirii să mă simt urmărit în tot locul de simpatia neînfrânată a unui suflet nobil.

– Simpatia asta nobilă s-o lăsăm în seama îngerilor noştri păzitori, dac-o exista aşa ceva, spuse Zenobia. Şi-atâta vreme cât singurul martor al tragediei mele e un tânăr de la fereastra acestui hotel, trebuie să am libertatea de-a trage perdeaua.

Cât am schimbat noi vorbele-astea şi Zenobia a stat cu mâna întinsă, i-am atins degetele cât am putut de uşor, în semn de salut. În ciuda unei degajări aparente, comportamentul ei mă făcu să-nţeleg că prea multă încredere nu există între noi. Mă gândeam cu tristeţe câtă deosebire era între discuţia de-acuma şi prima noastră întâlnire. Atunci, în lumina blândă a focului de ţară. Zenobia mă-ntâmpinase veselă şi plină de speranţă. Îmi

strânsese mâna ca o soră, cu inima deschisă, exprimând tot atâta căldură și sinceritate cât ar fi exprimat alte femei care mi-ar fi sărit de gât sau mi-ar fi-ntins obrazul să le sărut ca un frate. Aceeași diferență era și între înfățișarea ei de-atunci, când era îmbrăcată simplu, dar cu floarea aia superbă și unică în păr, și cea de acum, când rochia și celelalte podoabe de pe ea contribuiseră din plin să-i pună frumusețea în valoare. Și nu era deloc de neglijat contribuția lor. Bineînțeles, nu c-ar fi adăugat ceva la darurile cu care natura o-nzestrase cu atâta mărinimie. Dar hainele-alea scumpe, bijuteriile alea strălucitoare de la gât erau ca niște lumini ce-aveau menirea să scoată la iveală acele comori naturale care, altfel, n-ar fi apărut în toată splendoarea lor. Chiar și floarea nelipsită din păr, deși părea că e încă acolo, devenise mai strălucitoare și mai rece. Era o floare meșteșugit lucrată de mâna unui bijutier, singurul lucru ce lipsea ca s-o transforme pe Zenobia într-o operă de artă.

– Abia dacă-mi mai vine să cred, exclamai eu fără să mă pot abține, că noi ne-am mai întâlnit și altă dată până acum! Doamne, parc-a trecut o veșnicie de când am stat ultima oară pe iarbă, lângă amvonul lui Eliot, cu Hollingsworth întins pe frunzele uscate și Priscilla la picioarele lui! Oare-i adevărat, Zenobia, c-ai fost și tu, în mica noastră ceată de trădători, animați de serioase idealuri filantropice?

– Idealurile-alea au fost şi ele cândva, undeva, răspunse Zenobia cu răceală. Da' cred că trebuie să ai o minte tare îngustă ca să nu găseşti loc şi pentru altele.

– Ai renunţat definitiv la Blithedale? o întrebai.

– Ce te face să crezi asta?

– N-aş putea să-ţi spun. Ştiu doar că toată şederea noastră acolo mi se pare un vis şi nimic mai mult.

– Mie nu mi se pare deloc aşa, mă contrazise Zenobia. Trebuie să fii din cale-afară de sărac sufleteşte ca să prefaci totul în vis, pur şi simplu fiindcă, din întâmplare, prezentul nu seamănă cu ce-a fost. Oare de ce să ne mulţumim cu viaţa noastră simplă de acum câteva luni şi să excludem toate celelalte posibilităţi? Toate-au fost bune şi frumoase, dar sunt lucruri la fel de bune sau chiar mai bune. N-aş vrea să înţelegi din asta că-i condamn pe cei care se dedică întreprinderii noastre mai mult decât cred eu că se cuvine.

Mă scotea din sărite condescendenţa cu care Zenobia, atotştiutoare şi foarte mulţumită de ea însăşi, se-arăta de acord sau critica un sistem pentru care mulţi oameni – poate la fel de înzestraţi ca minunata noastră Zenobia – se străduiseră din răsputeri şi căruia îi dedicaseră aspiraţiile lor cele mai nobile. Eram hotărât s-o fac să iasă din rolul pe care cred că-l juca. Vroiam s-o oblig să se-arate cum era ea cu adevărat, într-o lumină bună sau proastă, dar să fie ea însăşi.

– Aluzia pe care-ai făcut-o la acea categorie de oameni înguşti la minte, care nu pot trăi decât într-un singur fel, remarcai eu cu indiferenţă, mi-aduce aminte de săracu' Hollingsworth, prietenul nostru comun. Probabil că la el tc gândeai când ai spus asta. Bietu' de el! Păcat că, din cauza lipsei de învăţătură, a trebuit să se sacrifice cu totul pentru ideea aia a lui, mai ales că e la mintea cocoşului că o himeră ca asta nu poatc fi pusă-n practică cu nici un chip. Acuma, că m-am întors printre oameni normali şi pot să mă distanţez de planul lui, îmi dau seama că numai respectul pe care-l port acestui om plin de intenţii bune mă face să nu râd în hohote, cum văd că face lumea în general.

Ochii Zenobiei mă străfulgerară. Sângele i se urcă în obraji şi chipul i se aprinse, de parcă o flacără puternică izbucnise pătimaş pe dinăuntru. Experienţa îmi reuşise perfect. Zenobia îmi arătase ce suflet era într-adevăr, respingând astfel involuntar uşoara compătimire şi îngăduinţa dispreţuitoare cu care vorbisem despre omul acela, lumina ochilor ei. Probabil că şi ea-şi dădea seama de asta, căci îi trebui ceva timp să se calmeze şi să poată respira normal. Acuma era mai mândră şi mai stăpână pe ea ca niciodată.

– Îmi închipui, spuse ea liniştită, că nu înţelegi pretenţiile îndreptăţite ale domnului Hollingsworth. Sunt de acord că entuziasmul prostesc şi preocuparea exclusivă pentru o idee sunt în general ridicole şi

primejduiesc serios respectabilitatea unui om obişnuit. Ca lucrurile să iasă altfel, e nevoie de un caracter nobil şi puternic. Dar oamenii mari – căci, probabil, nu ştii asta – ajung într-o asemenea situaţie, normală pentru ei, numai dacă îi inspiră o mare idee. Ca prietenă a domnului Hollingsworth şi, în acelaşi timp, ca o observatoare calmă şi detaşată, trebuie să-ţi spun că el pare să fie-ntr-adevăr un asemenea om. Dar nu te condamnă nimeni că-l vezi ridicol. Fără discuţie, pentru dumneata el e ridicol! nu există o dovadă mai elocventă când e vorba de ce e nobil şi eroic în om, decât gradul în care el posedă facultatea de a deosebi între ele eroismul şi absurditatea!

N-am îndrăznit să mai spun nimic după sentinţa finală şi categorică a Zenobiei. În fundul sufletului o admiram pentru fidelitatea ei. Mă convinsesem încă o dată de puterea înnăscută a lui Hollingsworth, căci vedeam că atracţia pe care-o simţea pentru el femeia asta nu scăzuse deloc în intensitate aici, în plin şuvoi de viaţă artificială, faţă de ce fusese la poalele stâncii cenuşii şi printre fagii ăia nestruniţi din pădure, când ea îi luase mâna şi-o dusese la inimă cu atâta patimă. Uriaşul ăla oacheş, necioplit şi cu părul vâlvoi! Şi Zenobia-l iubea cu tot focul inimii ei!

– Ai adus-o şi pe Priscilla aici? reluai eu firul discuţiei. Ştii, m-am gândit uneori că nu e deloc înţelept, având în vedere firea ei de-o sensibilitate bolnăvicioasă, să fie tot timpul sub influenţa unui om ca Hollingsworth.

O fire sensibilă şi delicată de femeie cum e ea apreciază la justa lui valoare – aşa cred eu, cel puţin – eroismul unui bărbat. Dar, pe de altă parte, mă gândesc că, la fel ca orice altă femeie, poate să-l impresioneze şi ea pe bărbatul în cauză. Eu nu cred că Hollingsworth şi-ar investi sentimentele într-o femeie care e-n stare să se ţină singură pe picioare, ci numai într-una pe care-ar putea s-o înglobeze cu totul în propria lui personalitate. Cu siguranţă că s-a arătat foarte tandru cu Priscilla.

Zenobia se-ntoarse într-o parte, dar am apucat să-i văd chipul în oglindă. Era galbenă ca ceara, galbenă de parcă era înfăşurată într-un giulgiu, nu înveşmântată în rochia aia scumpă.

– Priscilla, e-aici, spuse ea cu un glas ceva mai scăzut ca de obicei. Cum de n-ai reuşit s-o afli şi pe-asta de la fereastra dumitale! Vrei s-o vezi?

Intră puţin în salonul din spate şi strigă:

– Priscilla! Unde eşti, draga mea?

XX

DISPAR AMÂNDOUĂ

Priscilla răspunse imediat, intrând pe uşa de la budoar.

Mă gândisem la un moment dat – dar acum îmi dau seama ce prostie putea să-mi treacă prin minte –

că Zenobia ar fi-ncercat să mă-mpiedice s-o văd pe Priscilla. Problemele lor esențiale se băteau atât de tare cap în cap încât, fie de-o parte, fie de cealaltă, era imposibil să nu se-ntâmple o nenorocire cumplită sau să nu se facă o nedreptate strigătoare la cer. Cel puțin așa eram tentat să cred. Dar, cum Priscilla era o biată frunză purtată pe valurile vieții, pe care ea, una, n-avea cum s-o influențeze, căci nici nu știa probabil unde-o duce și nici nu-i simțea curgerea inevitabilă, nu se punea problema c-ar putea să-mi dea în vreun fel de știre despre ce-avea Zenobia de gând.

Când mă văzu, veni spre mine foarte liniștită. Îi întinsei mâna. Ea îmi răspunse cu o mișcare ușoară, de parcă mânuța-i albă fusese atrasă de un magnetism abia simțit.

– Ce bine-mi pare că te văd, Priscilla dragă! spusei eu ținându-i mai departe mâna într-a mea. Tot ce văd de la un timp încoace mă face să mă întreb dacă sunt treaz sau visez. Tu, în mod deosebit, mi-ai părut întotdeauna o figură de vis, iar acum mai mult ca oricând.

– Bine, dar degetele-astea ale mele sunt din carne și oase, zise ea strângându-mă extrem de ușor, aproape imperceptibil și-apoi trăgându-și mâna dintr-a mea. De ce spuneți că-s un vis? Zenobiei i se potrivește asta mult, mult mai bine. E atât de frumoasă! Cred că nu există alta mai frumoasă ca ea! Și bănuiesc, adăugă

Priscilla parcă gândind cu voce tare, că, dacă văd eu, văd şi alţii cum stă treaba.

Dar, în clipa aceea, eu la frumuseţea Priscillei mă gândeam, nu la a Zenobiei. Şi-n ce priveşte frumuseţea, Priscilla putea să pară cu totul ştearsă dacă, la hainele de pe ea, un singur lucru nu era cum trebuie. Farmecul ei personal nu era destul de concret ca să poată rezista când fata se-mbrăca într-o culoare ce nu-i venea bine sau cu o rochie al cărei model n-o avantaja. În cazul ei, cel mai sigur era să nu încerci nici un fel de inovaţii căci, ca să-ţi iasă exact podoaba care i se potrivea ei, trebuia să ai un gust rafinat la culme. Dacă nu, doar o întâmplare fericită te putea scoate din încurcătură. Era învesmântată în alb din cap până-n picioare. Şi-acum când o rechem prin negura anilor, cu părul acela strălucind straniu şi ochii negri care mă priveau sfioşi, albul vaporos din rochie parcă pluteşte încă în juru-i ca un fum. Mă şi-ntrebam unde vroia Zenobia s-ajungă de scosese atâta frumuseţe din fata asta sărmană. Puţinor femei le-ar fi dat mâna să se laude cu aşa ceva. Uitându-mă la una şi la cealaltă, n-aş fi putut spune că strălucirea şi splendoarea Zenobiei eclipsau în vreun fel farmecul mai potolit al Priscillei. Poate chiar îi adăugau ceva.

– Cum ţi se pare? mă-ntreabă Zenobia.

N-am înţeles de ce o privea Zenobia cu atâta

îngăduință și melancolie în același timp. Făcu un pas și, chemând-o la ea printr-un semn, o sărută pe obraz. Apoi, cu un ușor gest de respingere, se-ndreptă spre celălalt capăt al salonului. Eu o urmai.

– E încântătoare, spusei eu. De când a apărut în mijlocul nostru, am simțit vag, nedeslușit, farmecul pe care tu i l-ai scos acum la lumină. Dar să știi, nu era deloc ușor să-l vezi. E frumoasă ca o zână fetița asta!

– Mă rog, fie și zână dac-așa-ți place, încuviință Zenobia. Ești poet – cel puțin ce se-nțelege prin poet în ziua de azi – și ai dreptul, când te uiți la o femeie, să-ți prefaci imaginația într-un binoclu. Mă și-ntreb cum de nu ți-a trecut prin cap să te-namorezi de ea, mai ales că-n ultima vreme, ca locuitori ai Arcadiei ce eram, aveam libertatea să facem orice. E drept, în societate, unui american get-beget nici prin gând nu-i trece să sară peste bariera invizibilă dintre o clasă și alta. Dar ce mare scofală era rangul pentru cei de la Blithedale?

– Aș fi părut cel mai mare dobitoc în ochii lumii dacă m-aș fi îndrăgostit de ea. Și motive sunt cu grămada. Dar fiindcă tot veni vorba, Hollingsworth a văzut-o cu rochia asta?

– De ce-i tot pomenești numele? mârâi Zenobia printre dinți, aruncându-ne, când mie, când Priscillei, câte-o privire răutăcioasă. Nu-ți dai seama ce faci! Să știi că-i periculos, stimate domn, crede-mă pe cuvânt, să

te legi de sentimentele serioase şi puternice ale oamenilor numai pentru că n-ai altceva mai bun de făcut sau fiindcă vrei să te distrezi. Eu, una, nu mai suport! Bagă de seamă, să nu se repete! Nu te juca cu focul!

– Eşti cam nedreaptă cu mine, măcar în parte, dacă nu pe de-a-ntregul! îi replicai eu. Un sentiment nedefinit al datorici pe care-o am de împlinit... Asta, nimic altceva, mă face să mă gândesc întruna şi s-aduc vorba de el.

– Da, da, datoria, pretextul ăsta răsuflat! spuse Zenobia bolborosind cu atâta dispreţ că şoaptele ei îmi străpunseră urechea ca sâsâitul unui şarpe. L-am mai auzit şi de la alţii, care-au căutat să-mi stea în cale, şi ştiu exact ce-nseamnă. Bigotism, îngâmfare, curiozitate fără pic de ruşine, obiceiul de-a te băga unde nu-ţi fierbe oala, de-a critica fără suflet, cu sânge rece, interpretând superficial nişte lucruri pe care le ştii numai pe jumătate, scepticismul înspăimântător când e vorba de conştiinţa şi înţelepciunea oricui în afară de tine. Asta şi multe altele sunt nenorocitele de motive de unde-ţi vine sentimentul datoriei! Dar ia bine-aminte, stimate domn! Cu toată agerimea pe care zici c-o ai, văd că te amesteci orbeşte în nişte lucruri care nu te privesc. Să ştii că, dac-o să se-ntâmple ceva de-acum încolo, numai tu porţi vina!

Vedeam limpede ca lumina zilei că dac-o mai

zgândăream un pic, leoaica şi-ar fi înfipt ghearele şi colţii, dacă nu cumva asta şi făcea. M-am înclinat şi, neştiind prea bine ce să fac, eram gata să mă retrag. Mă uitam la Priscilla care stătea pitulată într-un colţ. Şi cum mă uitam la ea, îmi simţii deodată inima grea de tristeţe, o tristeţe despre care nu puteam spune nimic decât că mi se trăgea de la Priscilla. M-am apropiat de fată şi i-am întins mâna, gest la care, evident, n-a reacţionat în nici un fel. Asta era una din ciudăţeniile ei. La cea mai prietenească atingere se retrăgea ca un melc în cochilie şi nu ieşea de-acolo decât dacă persoana în cauză era Zenobia ori Hollingsworth. Tot timpul Zenobia s-a uitat la noi, dar cu o expresie indiferentă de parcă puţin îi păsa de ce se-ntâmplă în jurul ei.

– Priscilla, o-ntrebai eu încet, când pleci înapoi la Blithedale?

– Când o să binevoiască ei să mă ia, răspunse fata.

– Ai venit aici fiindc-ai vrut tu?

– Eu sunt ca o frunză-n vânt, răspunse. Nu pot să fac niciodată ce vreau.

– Hollingsworth ştie că eşti aici?

– El mi-a spus să vin, răspunse Priscilla.

Mi s-a părut că se uită la mine cam mirată, de parcă se-ntreba cum de nu mă duce capul că ea n-ar putea face un asemenea pas fără învoirea lui.

– Doamne, cum a-nrobit-o omul ăsta până-n străfundurile fiinţei! mormăii eu în barbă. Ei, şi după cum îmi dă de-nţeles Zenobia cu atâta amabilitate, nu mai am ce căuta aici. Treaba lor! Eu mă spăl pe mâini de toate astea! Ce-o veni, pe capul lui Hollingsworth să cadă! Priscilla, mai zisei eu, dar cu voce tare de data asta, nu ştiu dac-o să ne mai vedem vreodată. Adio!

Nici n-apucasem să spun bine ultimul cuvânt că se şi auzi o trăsură oprind în faţa casei. Sună clopoţelul şi imediat se auziră paşi pe scări. Zenobia-şi aruncase un şal pe umeri.

– Domnule Coverdale, spuse ea afabil, dar rece, ai să ne scuzi, te rog. Avem o întâlnire şi trebuie să plecăm.

– Unde? vrusei eu să ştiu.

– Nu ţi se pare că ceri mai mult decât se cade? mă întrebă ea zâmbind. În orice caz, n-am nici un interes să-ţi spun.

Uşa de la salon se deschise şi-n cadrul ei îşi făcu apariţia Westervelt. Era pus la patru ace, parcă pentru cine ştie ce petrecere nemaipomenită. Repulsia pe care-o simţeam pentru omul ăsta era fără margini. În momentul ăla aveam, nici mai mult, nici mai puţin, senzaţia că mi se face pielea de găină ca atunci când, bâjbâind pe-ntuneric, dai de ceva rece şi lipicios şi te-ntrebi ce scârboşenie-a dracului o mai fi şi aia. Şi

totuşi nu puteam să recunosc că, în ce priveşte farmecul personal, manierele elegante şi tot ce stă bine, pe dinafară, unui bărbat, cu greu mai găseai unul ca el. După ce făcu o reverenţă în faţa Zenobiei şi-o salută binevoitor pe Priscilla, mă recunoscu şi pe mine şi înclină uşor, dar cuviincios din cap.

– Haide, Priscilla, o chemă Zenobia. E timpul să mergem. Bună seara, domnule Coverdale!

Priscilla o porni încet spre uşă. Când ajunse în mijlocul salonului, îi tăiai calea.

– Priscilla, o-ntrebai eu ca să m-audă toţi, tu ştii unde te duci?

– Nu, răspunse ea.

– Da-i bine să te duci dacă nici nu ştii unde? Ai vrut tu asta? Dacă nu, spune-mi. Sunt prietenul tău şi-al lui Hollingsworth şi pot să te-ajut, să fac ceva pentru tine.

– Tot ce se poate, spuse Westervelt zâmbind. Priscilla vede-n mine un prieten care are nişte ani mai mulţi decât domnul Coverdale sau domnul Hollingsworth. În ce mă priveşte, eu o las cu dragă inimă să hotărască singură.

Şi, spunând aceasta, o invită cu amabilitate să vină. Priscilla trecu pe lângă mine plutind ca un spiriduş şi luă braţul pe care i-l oferise el. Westervelt oferi celălalt braţ Zenobiei. Mândră şi frumoasă,

Zenobia se uită la el şi-i aruncă o privire care (de-ar fi să judec după cât am prins eu dintr-o parte) l-ar fi omorât pe loc, dacă omul ăsta ar fi avut inimă sau dacă privirea Zenobici ar fi ajuns cât de cât la locul cu pricina. Dar nu-l atinse câtuşi de puţin căci ricoşă ca o săgeată ce cade pe-o suprafaţă de oţel şlefuit. Toţi trei coborâră scările. Când am ajuns şi eu la uşa din stradă, trăsura plecase.

XXI

O VECHE CUNOŞTINŢĂ

Nimeni n-avea încredere în mine, iar eu, deşi-mi storsesem creierii, nu reuşisem să m-aleg decât cu un sentiment imprecis cum că lumea ţinea ceva secret şi nu vroia să-mi spună. În situaţia de faţă, mi se părea normal să las încolo enigmele-alea care, oricum, îmi erau străine cu totul. Bineînţeles, ar fi fost mai înţelept să schimb mediul. Aici nu eram decât un musafir nepoftit. În altă parte poate c-aş fi găsit ceva care să-mi suscite interesul şi oameni care să-mi arate simpatia pe care le-o arăt şi eu.

Mă urmărea un gând. Mi-adusesem aminte de moş Moodie şi de legătura dintre el şi Priscilla şi mă hotărâsem să-l caut ca să văd dacă şi din punctul lui de vedere lucrurile erau la fel de încurcate şi de

nerezolvat. Ştiam destul de bine pe unde bântuie, aşa că a doua zi m-am dus la o cârciumă unde-şi cam făcea el veacul. Era un stabiliment destul de cunoscut, căci oferea cu dărnicie mâncare, băutură şi tutun. În tinereţe, în zilele şi nopţile mele de trândăveală, pe vremea când nu eram nici frumos, nici cu scaun la cap, m-amuzam şi eu adesea ascultând glumele cuminţi şi admirând veselia sobră a celor însetaţi din jurul meu.

Când am intrat, moş Moodie nu era acolo. M-am pus să-l aştept şi, ca să nu-mi pierd răbdarea, mi-am aprins o ţigară de foi. M-am aşezat într-un colţ şi-am început să mă uit liniştit şi, prin simpatie, cu o plăcere de beţiv la viaţa care-şi urma cursul. Cârciuma era pavoazată cu destul gust. Tablouri pe pereţi şi, printre ele, unul în ulei reprezentând un biftec fraged, lăfăindu-se cu atâta drag în sucul propriu că smulgea suspine privitorului care şi l-ar fi dorit pe grătar. O altă operă de rafinată artă era reprezentarea în mărime naturală a unui nobil file de vacă; o alta, partea din spate a unei căprioare, cu tot cu copite şi blana roşcată; o alta, capul şi spinarea unui somon; şi una şi mai măiestrită, o pereche de raţe ale căror pene pestriţe erau pictate cu exactitate de dagherotip. Bănuiesc că vreun pictor nemâncat născocisc subiectele-astea de natură moartă, punându-şi la-ncercare imaginaţia (care nu era pe măsura apetitului) şi, prin aceasta, câştigând

probabil privilegiul de-a se ospăta zilnic, în gând, cu oricare din subiectele lui. Mai era şi-o bucată de brânză pe cinste, în care se vedeau până şi punctele negre. Şi nişte sardele pe o farfurioară, ornate cu tot felul de minunăţii şi parcă abia scoase din uleiul în care înotaseră până atunci. Toate erau nişte imitaţii tare măiestrite (c-ai fi zis că ai modelul în faţă), dar totuşi îşi păstrau un anume farmec ideal greu de descris. Vulgaritatea cărnii şi-a grăsimii dispăruse, aşa că viaţa omenească, chiar în ce-are ea mai pământesc, părea bogată şi nobilă, caldă şi veselă, dar nu lipsită de substanţă. Mai erau şi tablouri cu cheflii galanţi, din ăia de demult, probabil de pe meleagurile Flandrei, cu tunici strânse pe trup şi mâneci spintecate, care beau vin din nişte pahare cu piciorul nemaipomenit de lung. Şi-i trăgeau veseli la măsea, râzând şi cântând (fără să-i auzim noi), în vreme ce şampania le lăsa spuma pe mustăţi pentru eternitate sau râul roşu al vinului de Burgundia le gâlgâia fără hodină în gâtlej.

Începusem să-mi pierd orice speranţă de a-l mai vedea pe moş Moodie când, dintr-o dată, dădui cu ochii de mâna lui întinsă apărând de după un paravan pus special pentru bcţivanii mai ruşinoşi din fire. De fapt, avea în mână una din punguţele Priscillei şi încerca, pe nesimţite, s-o vâre sub nasul cuiva de la o masă de pe lângă paravan. Aşa făcea totdeauna moş

Moodie. Rar se-ntâmpla să-l vezi venind spre tine. Te trezeai deodată cu el fără să ştii de unde. Parcă plutea prin aer ca o nălucă. Ieşea ca din pământ şi-ţi oferea tot felul de nimicuri. Dac-aveai chef să cumperi, rămânea cât era nevoie şi-apoi dispărea pe nesimţite în clipa când îţi mutai gândurile în altă parte.

Printr-un soi de simpatie care nu-mi era străină pe vremea aia, când eram şi eu mai sensibil, m-am simţit tentat să mă apropii de bătrân tot aşa, hoţeşte, cum făcea el. Şi când avea probabil de gând să dispară, după cum îi era obiceiul, se trezi cu mine alături.

– A! exclamă el mai tare decât îi era felul. Dumneavoastră eraţi, domnule Coverdale?

– Da, domnule Moodie, vechea dumitale cunoştinţă. A trecut ceva timp de când am mâncat împreună pe câmp, la Blithedale, şi şi mai mult de când am schimbat câteva vorbe la colţ de stradă.

– Asta a fost tare demult, spuse bătrânul.

Şi parcă s-ar fi oprit aici. N-ar mai fi vrut să spună nimic. Viaţa lui părea aşa de ternă şi amorţită, atât de palid zugrăvită pe pânza realităţii că mi-era frică să nu-l văd dispărând cu totul deşi eram hotărât să nu-l slăbesc din ochi. Era, fără discuţie, omul cel mai amărât din lume, cu pălăria aia prin care-i ieşea părul, cu fularul ăla murdar la gât, cu costumul ăla cenuşiu care se rosese peste tot şi, în special, cu peticul ăla de

pe ochiul drept, după care părea că se-ascunde mereu. Totuşi exista o metodă de a-l face să iasă măcar un pic la lumină: o gură de brandy. Poate că o sticlă cu vin de Bordeaux ar fi fost la fel de bună. Mă gândeam că îngerul cu catastiful n-avea de ce să mă pună la index, dacă aş fi-ncercat să-l trezesc pe omul ăsta la viaţă şi să-l încălzesc cu căldura unui strop de vin, fie şi numai pentru un ceas. Atâta frig curgea prin vinele acestui om şi-atâta gheaţă era-n sufletul lui! Ce altceva puteam face pentru el? Cum puteam să-i insuflu energia ca să mai spere c-o să fie fericit de-acum încolo?

– Domnule Moodie, începui eu, vrei să mâncăm amândoi? Şi ce-ai zice dac-am lua şi-o sticlă cu vin?

Ochiul sănătos îi scânteie. Bătrânul făcu o plecăciune. Mi s-a părut că devenise dintr-o dată mai bărbat, fie fiindcă-i surâdea propunerea cu vinul, fie fiindcă vroia să-şi arate recunoştinţa pentru o asemenea propunere.

– Cu plăcere! răspunse el.

Rugat de mine, ospătarul ne duse într-o cameră separată şi nu mult după aceea ne puse pe masă nişte stridii şi-o sticlă de Bordeaux. Vedeam că bătrânul se uita curios la sticlă, parcă să-nveţe marca.

– Dacă e ce scrie pe sticlă, spusei eu, trebuie să fie un vin bun.

– Doar nu vă gândiţi că un biet bătrân ca mine ştie

care-i una și care-i alta, spuse Moodie cu un oftat.

Și totuși, după felu-n care umbla cu paharul și adulmeca vinul înainte de-a-l bea, după prima înghițitură luată cu grijă și după largheța cu care-și lăsa toată ființa să se bucure de gustul băuturii, era imposibil să nu-ți dai seama că ai în față un bun cunoscător în materie.

– Domnule Moodie, am impresia că te pricepi mai bine la vinuri decât mine. Spune-mi sincer, n-ai băut niciodată vinul chiar de lângă butuc?

– Eu? Cum adică, domnule Coverdale? zise sfios bătrânul și-apoi prinzând un pic de curaj, râse scurt și de-abia auzit. Vinul ăsta, mai spuse el, aroma, parfumul lui mai mult decât gustul, mi-aduce aminte c-am fost și eu tânăr.

– Tare-aș vrea, îi spusei eu, nu pentru că m-ar fi interesat cine știe cât, ci pentru că eram nerăbdător să-l atrag într-o discuție despre Priscilla și Zenobia, tare-aș vrea, domnule Moodie, cât om sta noi aici, să-mi povestești și mie despre tinerețea dumitale.

– O, făcu bătrânul clătinând din cap, s-ar putea să vă intereseze mai mult decât credeți. Da' zău că-i mai bine să-mi țin gura, domnule Coverdale. Dacă vinul ăsta bun – deși, după câte știu eu, Bordeaux-ul nu-ți joacă feste din astea – dacă vinul ăsta bun mi-ar dezlega prea tare limba, n-aș mai îndrăzni să vă privesc în ochi.

– Dar până-n clipa asta nici nu m-ai privit

niciodată în ochi, domnule Moodie, îi replicai eu.

– Oh, Doamne! suspină el din rărunchi.

Nemaipomenit ce efect binefăcător avusese licoarea asupra lui! În loc de aerul ăla umil şi dureros de deprimant al unui bătrân vagabond, care se strecoară pe furiş, ca un şobolan, făcându-se una cu pământul, Moodie începu să semene a nobil scăpătat. Chiar şi hainele de pe el – mai ales după ce trăsesem şi eu o duşcă-două – păreau mai puţin ponosite decât când ne aşezaserăm la masă. Încetul cu încetul, începu să-şi dea drumul. Avea gesturi spontane şi studiate, care contrastau ciudat cu tot ce văzusem eu la el până acum. Şi deodată, aproape fără să-l îndemn, moş Moodie începu să vorbească. Tot ce spunea se referea numai la o perioadă mai fericită şi de mult apusă din viaţa lui. Din când în când apăreau inevitabilele aluzii la împrejurările care-l aduseseră în starea de-acum. Dar fiindcă găsisem cheia, investigaţiile mele ulterioare m-au pus la curent cu principalele evenimente ale povestirii ce urmează, deşi, când am aşternut-o pe hârtie, condeiul şi-a permis câteva mici exagerări romantice, demne mai degrabă de pana unui mic poet decât a unui biograf serios.

XXII

FAUNTLEROY

Cu douăzeci şi cinci de ani în urmă, când se petrece acţiunea povestirii noastre, într-unul din statele din centru trăia un om căruia o să-i spunem Fauntleroy. Era bogat, cu gusturi rafinate şi arunca banii în dreapta şi-n stânga. Avea o casă ca un palat, iar obiceiurile-i erau princiare în sensul obişnuit al cuvântului. Viaţa lui era numai splendoare pe dinafară şi-aşa o vedeau toţi. Dar dincolo de poleiala asta nu mai exista nimic. Fauntleroy se însurase cu o femeie frumoasă, însă mult mai profundă decât el. Dar afecţiunea lui pentru ea, deşi se-arăta la tot pasul, era numai de suprafaţă, ca de altfel tot ce făcea el. Pe fiinţa asta nobilă n-o ţinea în inimă şi nu se gândea că frumuseţea ei e podoaba lui cea mai de preţ. Avură un copil, o fetiţă, pe care însă el o primi aidoma celui care găseşte-o piatră scumpă, când are munţi întregi de asemenea comori. Dacă iubea, făcea asta numai pentru că micuţa scânteia ca o nestemată.

Şi după câţiva ani de viaţă sclipitoare, dar găunoasă, Fauntleroy îşi dădu seama că izvorul strălucirii lui, aurul din pungă, începuse să picure tot mai încet până secă de tot. Era în primejdie să-şi

piardă averea, singurul lucru ce-l deosebea de ceilalţi oameni. Şi, conştient că n-are nici o calitate înnăscută pe care să se bizuie, se dădu înapoi din faţa nenorocirii cu instinctul celui care fuge de pieire. Ca s-o evite sau, mai degrabă, ca s-o amâne fie şi numai cu câteva zile, se făcu vinovat de o fărădelege, de o fărădelege pe care societatea nici n-ar putea şi nici nu trebuie s-o treacă cu vederea. Nelegiuirea lui ieşi la lumină. Fauntleroy fugi, iar nevastă-sa se stinse de-atâta amărăciune. Şi între moartea mamei şi netrebnicia tatălui, fetiţa rămase mai rău decât orfană.

Nu-l urmări nimeni pe Fauntleroy. Rudele lui bogate aranjară-n aşa fel lucrurile cu cei pe care-n-cercase el să-i păgubească încât îl scutiră de pedeapsa ce-ar fi căzut pe capul unui răufăcător părăsit de neamuri şi prieteni. Ce-a rămas în urma lui au împărţit creditorii între ei. Nu după multă vreme lumea îi uită şi numele. Omul ăsta nu se legase sufleteşte de nimeni. Era o biată nălucă, o iluzie optică plăsmuită de strălucirea vieţii îndestulate, care-avea să se facă nevăzută la apariţia primului nor. Nu lăsase nici un gol în sufletul nimănui, ceea ce dovedea cât de amăgitoare îi fusese chiar şi viaţa.

Să nu-nţelegeţi cumva că Fauntleroy fusese şi fizic o umbră înşelătoare şi că se destrămase ca un vis. Se refugiase spre nord, în metropola Noii Anglii, şi,

sub alt nume, își găsise un sălaș pe o stradă mizeră din partea mai veche a orașului. Trăia acolo printre săraci, păcătoși și deznădăjduiți, irlandezi sau de alte neamuri, de pe unde-or fi venit și ei. În aceeași casă se-nghesuiau o grămadă de familii, deasupra scărilor, dedesubt, în poduri și chiar în pivnițe.

La început, rudele-i dădeau din când în când câte ceva ca să nu moară de foame. Nu pentru că l-ar fi iubit, ci de teamă ca nu cumva sărăcia să-l împingă iar la cine știe ce rele, care le-ar fi pătat și mai tare reputația. Dar soarta nenorocită îl schimbase mult pe Fauntleroy. Nu mai vroia să trăiască-n văzul lumii. Dimpotrivă, vroia să stea mereu în umbră, neștiut, necunoscut și, dacă s-ar fi putut, oamenii să nu-l vadă chiar dacă se uitau la el. Nu mai avea nici pic de mândrie. Praful și pulberea se alesese de tot. Și nici ostentația de odinioară n-o mai arăta. Cum era să reziste-așa ceva când din Fauntleroy nu rămăsese decât sărăcia și dezonoarea? Și după mers se vedea că omul nostru s-ar fi ferit bucuros din calea tuturor numai să nu îndure chinul la care-l supuneau când îl priveau în ochi. Se furișa, prin colțuri, parcă temându-se de lumina soarelui și suferind amarnic din cauza ei.

Și-n disperarea aia lâncedă făcu un act la care deznădejdea te-mpinge la fel cum te-mpinge bogăția și speranța. Se însură din nou. Nevastă-sa era o croitoreasă

tânără şi amărâtă, cu un suflet bun, dar fără nici un pic de strălucire a spiritului. Stafia asta prăpădită îi dărui şi ea o fetiţă. După câţiva ani, îşi dădu obştescul sfârşit, lăsându-l să se descurce cum o putea cu gâgâlicea aia trasă la faţă şi cu nervii zdruncinaţi.

A doua fetiţă, ca şi prima, era imaginea fidelă a părinţilor şi-a vieţii pe care-o duceau. Era o mână de om, firavă, tremurătoare ca frunza plopului. Fugea de oameni nu pentru c-avea ceva cu ei, ci fiindcă se sfia să le iasă înainte. Era plăpândă c-ar fi răpus-o şi adierea cea mai slabă. Dar biata copilă avea şi ea suflet. Moştenise firea blândă şi iubitoare a maică-sii. Aşa că pentru ea alt rost nu exista în viaţă decât iubirea. Şi din iubirea asta, o parte o dădea părintelui ei. Dar partea cea mai mare o dădea unei fiinţe pe care n-o văzuse decât în vis şi nu ştia sigur dacă există.

Căci stând la gura sobei – şi, Doamne, ce sobă veche şi ruginită! – Fauntleroy îi vorbise fetiţei de cum a fost el cândva, de frumuseţea nobilă a primei lui neveste şi de perla aia de fată pe care i-o dăruise ea. Asta-i spunea el Priscillei în loc de poveşti. Şi din singurătatea acestei vieţi cenuşii şi triste se născu iubirea Priscillei, care urcă tot mai sus, încolăcindu-se pe lângă sora nevăzută. Era o iubire aproape de venerație. Fără sentimentul ăsta straniu şi trist, dar totuşi frumos, copila nici n-ar fi putut trăi. Sau, dac-ar

fi trăit, ar fi ajuns să n-aibă nici urmă de gingăşie în suflet. Dar aşa, în ciuda vieţii amare pe care-o duceau şi ea, şi taică-său, micuţa avea viaţa ei interioară, mai nobilă şi plină de fantezie.

Şi fetiţa crescu, palidă şi slăbuţă, de o nervozitate fără motiv şi purtând încă urmele copilăriei când nimeni n-avusese grijă de ea. Vecinii, firi grosolane şi necioplite, începură să spună lucruri stranii despre Priscilla. E drept că Priscilla era stranie cu totul. Straniu-i era felul de a fi, dar şi mai stranii-i erau vorbele, când rostea vreuna. Nu ieşea din casă, dar vorbea de meleaguri îndepărtate şi încăperi strălucitoare ca şi cum abia ar fi venit de-acolo. Pentru ea lucrurile ascunse ieşeau la iveală (cel puţin aşa ziceau oamenii, luându-se după nişte aluzii nedesluşite care-i scăpau pe gură) şi tăcerea se auzea. Pentru cei care însă aveau de tăinuit un lucru necurat, nimic nu era mai cumplit decât să-ndure privirea sfioasă şi tristă a Priscillei.

Ciudăţeniile ei erau subiect de bârfă pentru toţi locatarii şi bârfa se-ntinsese şi-n alte cartiere ale oraşului. Cei care-l cunoşteau pe moş Moodie (cum i se spunea acum) râdeau de el pe unde-apucau, fiindcă fiică-sa avea darul prezicerii şi vedea şi-acolo unde alţii nu vedeau nimic. Povestea despre ciudăţeniile Priscillei atrase oarecum atenţia. Într-o bună zi, un domn urcă scara care scârţâia din toate încheieturile şi

întrebă la ce uşă stă moş Moodie. Mai veni de câteva ori. Era un bărbat bine, chipeş, încă tânăr şi îmbrăcat după ultima modă. Numai că pe vremea aia Priscilla era urâţică rău şi cu viaţa aia lâncedă, ca o apă stătută, nici n-avea cum să-nflorească. De n-ar fi fost aşa, Doamne, ce-ar mai fi umblat gura lumii!

Ei, dar dacă gaiţele alea de vecine o cruţau într-un fel, găseau ele cum să-şi scoată pârleala. O luau la refec pe alte pricini şi trăncăneau întruna de dimineaţa până seara, ca nişte mori neferecate. Spuneau îngrozite că străinul acela era vrăjitor şi că se folosise de Priscilla (că tot era ea slabă şi fără vlagă de-o bătea vântul) ca de-un spirit, cu ajutorul căruia ajungea să afle ce se-ntâmpla aici sau aiurea. Şi drept dovadă că-i vrăjitor, câteva babe spuneau că are o fâşie de aur la dinţii de sus. Văzuseră ele odată, când le-a zâmbit din capul scărilor. Bineînţeles că toate astea nu erau decât prostii sau ceva pe-acolo. Dar după o posibilă deducţie, rămâneau câteva lucruri cam nedesluşite în ce priveşte persoana străinului şi legătura care se statornicise-ntre el şi Priscilla.

Dar să privim puţin înapoi şi să vedem ce s-a întâmplat cu frumoasa fiica a lui Fauntleroy. Singurul lui frate, un holtei bătrân care n-avea nici o altă rubedenie mai apropiată, luă fetiţa părăsită s-o crească el. Copilul nu duse lipsă de nimic. Ajunsă aproape

femeie, fetiţa de altădată avea toate darurile pe care i le putea da natura. Tânjea însă după iubirea unei mame. Fără un suflet de femeie care să-i îndrume paşii, fata trebui s-aleagă singură binele de rău, şi-l alese cum crezu ea de cuviinţă. Era pătimaşă, îndărătnică şi poruncitoare, dar în acelaşi timp avea o fire caldă şi generoasă. Cât era încă mică, muri unchiu-său. Şi cum pe Fauntleroy toţi îl credeau mort şi alt moştenitor nu exista, toată averea îi rămăsese fetei deşi, luat de-o moarte năpraznică, unchiul nu lăsase nici un testament. După moartea lui nu s-a mai ştiut mare lucru de soarta Zenobiei. Se vorbea de o simpatie şi chiar de o căsătorie secretă cu un tânăr cuceritor şi cultivat, dar fără nici un fel de scrupule.

Reputaţia ei n-a avut de suferit prea tare de pe urma acestor zvonuri. Lumea era în general de acord cu ce făcea Zenobia şi n-o critica atât de aspru ca pe alte femei care-i încălcau legile. Aproape că-i dădea binecuvântarea ei când o vedea c-o ia pe-alături şi apără drepturile semenelor ei atât teoretic, cât şi în practică.

Ceva din viaţa mai recentă a Zenobiei se află-n paginile de faţă. Cred că, luând măcar în parte lucrurile-n serios, ne susţinuse moralul, ne încurajase şi promisese să ne-ajute cu bani în încercarea noastră de-a clădi o societate mai bună. După cum o ştiu eu, tare mă tem că făcuse asta ca o glumă magnifică sau ca un soi

de nechibzuință ce i se trăgea de la o durere neștiută de nimeni. Priscilla venise după ea la Blithedale. Singura fericire a bietei copile fusese să viseze cu ochii deschiș la frumoasa ei soră, care nici măcar nu știuse de existența ei. Pe vremea aia, Priscilla ducea o povară grea și nu mai putea să îndure. Trebuia să se smulgă de-acolo sau să piară. Altă scăpare nu era. Și se credea mai în siguranță lângă Zenobia, căci spera să se poată cuibări în inima ei largă.

Într-o seară, la câteva luni după plecarea Priscillei Moodie (sau să-i spunem Fauntleroy?) stătea singur în odaia lui. Se-auziră pași pe scară. Apoi se-auzi glasul une doamne, melodios și totuși cu destulă trufie în el. Întreba ceva pe unul de-ai casei care tocmai scosese capul din odaia de-alături. Apoi cineva bătu la ușa lui Moodie.

– Intră! spuse el.

Și Zenobia intră. Întrucât amănuntele discuție care a urmat nu-mi sunt cunoscute, am să-ncerc să refac totul mai ales cu ajutorul imaginației, deși am motive destul de serioase să cred că sentimentele bătrânului sunt cele descrise de mine.

Se uită cu mirare la camera mohorâtă. I se părea mohorâtă ei, care-o vedea doar pentru o clipă. Dar câ de mohorâtă i se părea lui, cel în al cărui suflet fiecare bucățică de humă căzută de pe tavan, fiecare fâșie din tapetul zdrențuit și toate sculpturile-alea crăpate de pe

poliţa căminului lăsaseră urme adânci şi dureroase! Nu se poate spune în cuvinte cât de trist e să accepţi familiaritatea unor lucruri care-au fost dezgustătoare de la bun început!

– Am primit un mesaj ciudat, spuse Zenobia după o clipă de tăcere, prin care mi se cere sau, mai degrabă, mi se ordonă să vin aici. Fiindcă, deşi sunt femeie, o duc cam prost cu timiditatea, m-am conformat mai mult din curiozitate decât din alte motive. Dumnea-voastră m-aţi chemat, domnule?

– Da, răspunse Moodie.

– Şi cu ce scop? mai întrebă ea. Bănuiesc că vreţi ceva pomană, nu? În cazul ăsta mesajul ar fi trebuit să fie mai clar. Dar bătrân şi sărac cum sunteţi, trebuie s-avem puţină înţelegere. Prin urmare, spuneţi-mi de cât aveţi nevoie?

– Puneţi-vă punga la loc, spuse presupusul cerşetor cu un zâmbet inexplicabil. Păstraţi-o... Ţineţi-vă averea pentru dumneavoastră... Până când o să v-o cer pe toată sau deloc! Mesajul meu nu se referea la aşa ceva. Auzisem că sunteţi frumoasă şi-am vrut să vă văd cu ochii mei.

Bătrânul luă lampa care-i lumina odaia murdară şi mizeră. Veni mai aproape de Zenobia şi ridică lampa ca s-o vadă cât se poate de bine, din cap până-n picioare. Camera era aşa de întunecată că pe pereţii

înnegriți de fum se zărea flacăra diamantelor care-și muta licărirea dintr-un loc în altul în ritmul în care respira Zenobia. Strălucirea nestematelor de la gâtul ei, ca niște lumini ce ard într-un templu de vis, și floarea din păr, bătută în pietre scumpe, îi luminau făptura mai mult decât pâlpâirea galbenă și firavă a lămpii lui Moodie. Bătrânul o vedea în toată splendoarea asta și-i creștea inima de bucurie. Era mândru de ea. Și în ciuda caliciei hainelor, silueta lui începu să ia ceva din măreția unui rege.

– E bine-așa, strigă moș Moodie. Țineți-vă banii. Îi meritați din plin. Așa că țineți-i... Dar numai cu o condiție.

Zenobia crezu că bătrânul se cam scrântise și i se făcu milă.

– N-aveți pe nimeni să vă poarte de grijă? îl întrebă ea. N-aveți vreo fată... Vreo vecină mai bună la inimă... Nu e nimeni să se-ngrijească de dumneavoastră? Zău, spuneți-mi sincer. Nu pot să vă ajut chiar cu nimic?

– Cu nimic, întări el. Am văzut ce mi-am dorit atâta. Acuma lăsați-mă singur. Nu mai zăboviți nici o clipă pe-aici că s-ar putea să mă simt ispitit să vă spun niște lucruri care v-ar înnegura fruntea de regină. Țineți-vă banii toți, dar numai cu o condiție: să fiți bună, ca o soră, cu biata mea Priscilla!

Şi poate că, după ce-a plecat Zenobia, Fauntleroy a început să se plimbe prin odaia lui mohorâtă şi să-şi vorbească sieşi aşa (oricum, asta e singura dezlegare pe care-o găsesc la enigma lui):

„Sunt neschimbat, tot cel de odinioară! Frate-meu a murit fără să lase nimic scris şi-averea lui e a mea, după lege. Ştiu asta. Şi totuşi, fără să mă oblige nimeni, trăiesc ca un cerşetor, umblu în haine ponosite şi mă ascund în umbra unor ticăloşii de mult uitate. Şi-asta înseamnă că ţin cu tot dinadinsul să mă vadă lumea? Ah, dar m-am trezit din nou la viaţă şi trăiesc prin Zenobia! Când o văd aşa frumoasă, făptura cea mai minunată să poarte toată splendoarea născocită de mintea omului, simt că-mi reînvie în mine mândria aia blestemată, care de-atâta amar de ani a ajuns ca zdrenţele din straiele sclipitoare cu care mă-nveşmântasem cândva, netrebnicul de mine. Dac-ar fi s-apar din nou în lume, aş lua cu mine toată dezonoarea trecutului şi-aş scoate-o din întuneric la lumină. În Zenobia se vede strălucirea, nu dezonoarea. Lasă să se uite toţi la ea cu gura căscată! Să-i orbească pe toţi cu splendoarea ei, copila de vis a zilelor mele de aur! Prin ea Fauntleroy străluceşte încă!"

Dar pe urmă parcă-i veni altceva în gând.

„Sărmana mea Priscilla! Oare n-o nedreptăţesc dând totul acestei minunate Zenobia? Priscilla! Pe ea o

iubesc mai mult! Numai pe ea! Da' cu ruşine, nu cu mândrie! Tare ştearsă şi gălbejită mai e! Şi-i sperioasă... Se teme şi de umbra ei! Copila zilelor mele de chin! În mâinile Priscillei, bogăţia n-ar fi decât o farsă. Ar fi bună la altceva decât să-i orbească pe cei care dau cu ochii de ea? Da' lasă s-o aibă-n pază Zenobia! Şi de Priscilla nici un rău să nu se-atingă!"

Dar chiar în seara aia, pe când medita el aşa, Priscilla, biată floare crescută în beznă, era smulsă din mâna Zenobiei ori aruncată cu bună ştiinţă.

XXIII

ÎN SAT, LA REPREZENTAŢIE

Mi-am îndreptat paşii-n altă parte şi-am început să umblu de colo până colo ca un spirit alungat din vechiul lui sălaş după o luptă înverşunată. Pe lângă multe altele singuraticul se simte foarte rănit în mândria lui când îşi dă seama că nu poate să se descotorosească de nişte sentimente care-au început să-l apese. Legăturile făcute cândva din fire de mătase se pot preface în cătuşe de fier când vrem să scăpăm de ele. La urma urmelor, nu mai suntem stăpâni nici pe sufletul nostru. Astfel, cât am lipsit de la Blithedale, mereu mă întorceam cu gândul acolo, la lunile care se scurseseră, încercând să aduc la viaţă nişte întâmplări

trecute ce abia dacă lăsaseră vreun semn în urma lor. Ceasuri întregi m-am chinuit să rechem nişte nimicuri ca astea. Şi fiindcă mă gândisem atâta la ele, acum mi se păreau mai confuze şi mai învăluite-n ceaţă decât la început. Hollingsworth, Zenobia, Priscilla! Oamenii ăştia trei mă absorbiseră cu totul în existenţa lor. Nu se poate spune cât tânjeam să ştiu ceva de soarta lor! Mă temeam însă să nu sufăr din nou ca un câine şi din cauza asta cam evitam să mai am de-a face cu ei.

Trecură câteva săptămâni, vreme în care mâinile mele muncite şi arse de soare avură timp să se obişnuiască iar cu mănuşile. Îmi recăpătai vechile obiceiuri cu o iuţeală uimitoare. Conversaţiile mele îmbrăcară din nou haina mondenităţii. Când întâlneam cunoscuţi, care se simţeau ispitiţi să-şi bată joc de dăruirea mea eroică pentru cauza propăşirii umane, vorbeam despre această ultimă parte a vieţii mele ca despre o glumă în toată regula. Le dădeam însă să înţeleagă că fusese, cel mult, doar o experienţă în care nu-mi pusesem cine ştie ce speranţe şi de care nu mă temusem din cale-afară. Îmi dăduse posibilitatea să-mi petrec vara într-un mod nou şi plăcut, să văd nişte personaje de-a dreptul groteşti în simplitatea lor contrafăcută şi, prin urmare, în ce mă priveşte, nu fusese nicidecum un eşec. Dar de cei trei prieteni ai mei nu vorbeam cu nimeni din proprie iniţiativă. Ei sălăşluiau undeva mai în adâncurile sufletului meu. Cu cât mă

gândesc mai mult la mine, cel de atunci, cu atât îmi dau mai bine seama ce înrâurire a avut legătura cu cei trei asupra fiinţei mele.

Era epoca când spaţiul îşi pierdea materialitatea. Cât timp am lipsit de la Blithedale, aş fi putut foarte bine să dau o fugă până-n Anglia şi să mă şi întorc. Dar bântuiam într-un perimetru foarte restrâns. Ţopăiam şi dădeam din aripi, ca o pasăre cu aţa legată de picior învârtindu-mă prin ogradă, şi agăţându-mă întruna fără nici un rost. Aşa că întâmplarea următoare tot în dragul nostru Massachusetts am s-o plasez, într-unul din satele de acolo.

Locul acţiunii e una din acele săli, din care acum există câte una aproape în fiecare sat, destinată conferinţelor, acel mod sobru şi palid (sau, mai degrabă, cenuşiu) de a-ţi petrece serile lungi de iarnă. Genul ăsta de distracţie s-a răspândit mult în ultimii ani, când s-a văzut foarte clar tendinţa de a înlocui adresarea scrisă cu cea orală. Dar, într-o sală ca asta, erau tot felul de alte reprezentaţii, pe lângă conferinţele din timpul iernii. Şi aici, în sala asta polivalentă, trupa de actori ambulanţi îşi înalţă podiumul şi cere îngăduinţa publicului pentru teatrul ei de înalt profesionalism.

Dar în seara de toamnă de care vă vorbesc, o grămadă de anunţuri tipărite (lipite în cârciumă, pe

indicatorul de direcție de la hotel și împărțite cu mărinimie prin sat) promiseseră sătenilor o reprezentație cu acel fenomen celebru și fără explicație până acum, Doamna-de-sub-Văl!

Băncile erau așezate în amfiteatru, coborând spre un podium pe care se aflau o masă, două lămpi, un taburet și un jilț imens din vremurile de demult. Publicul era format, în general, din lume decentă și respectabilă. După obicei, la început m-am uitat la toți spectatorii. Dar i-am abandonat în clipa când mi-au căzut ochii pe un individ cu vreo două-trei rânduri mai în față. Stătea nemișcat, parcă cufundat în gânduri cu spatele la mine, bineînțeles, și cu fața îndreptată clar spre podium.

După ce-am contemplat un timp silueta asta cunoscută, n-am mai putut rezista. Am trecut peste băncile din față, i-am pus mâna pe umăr și, cu un ton sepulcral și melodramatic, i-am șoptit la ureche:

– Hollingsworth, unde-ai lăsat-o pe Zenobia?

Se vede că nervii lui erau pregătiți pentru un atac din parte-mi. Se întoarse spre mine și mă privi cu niște ochi mari și triști, în care nu se citea nici bunătate, nici vreun resentiment, nici cea mai vagă urmă de mirare.

– Când am văzut-o ultima oară, Zenobia era la Blithedale, îmi răspunse.

Altceva nu mai spuse. Dar în jurul meu se vorbea întruna. Erau o grămadă de oameni pe care i-am putea

considera ca reprezentând misticismul sau, mai degrabă, senzualitatea mistică a acelor vremuri fără egal. Probabil că reprezentaţia pe care-o aşteptau le inspirase subiectul de discuţie.

De la un tip palid, cu ochelari cu lentile albăstrui, am auzit nişte poveşti mai stranii decât cele care-apar prin romane. Erau spuse cu multă simplitate şi lipsă de imaginaţie, ceea ce-i făcea pe ascultători să le creadă imediat ca lucruri asupra cărora nu mai era nici o îndoială. Eu, unul, nu le-aş fi crezut nici dacă m-ar fi picat cu ceară.

Spectatorii începuseră să-şi piardă răbdarea. Pocneau cu bastoanele şi loveau cu tocurile cizmelor în duşumea ca s-arate că vroiau să-nceapă distracţia. Nu trecu mult şi, ca răspuns la chemarea lor, apăru un bărbos învesmântat într-o mantie de la soare-răsare. Părea unul din vrăjitorii din *O mie şi una de nopţi*. Intră printr-o uşă laterală, salută publicul, nu cu temenele, ci făcând o reverenţă, se-aşeză la masă şi, după ce mai întâi se şterse la nas cu o batistă albă, se pregăti să-şi înceapă discursul. Simplitatea şi lipsa de pretenţii a sălii, absenţa unor efecte scenice ingenioase (cum fuseseră până acum la alte reprezentaţii) parcă scoteau şi mai tare-n evidenţă prefăcătoria acestui personaj. Cum am dat cu ochii de vrăjitorul cu barbă, am şi pus mâna pe umărul lui Hollingsworth şi l-am întrebat în şoaptă:

– Îl cunoşti?

– Nu l-am văzut în viaţa mea, spuse el încet, fără să se-ntoarcă.

Eu însă îl mai văzusem de trei ori. O dată, când m-am dus prima oară la spectacolul cu Doamna-de-sub-Văl, a doua oară, la Blithedale, pe poteca din pădure, şi ultima dată în salonul Zenobiei. Era Westervelt. O scurtă asociaţie de idei făcu să mă treacă toţi fiorii. Şi din nou, ca un duh rău ce are grijă să păstreze vie amintirea păcatelor, îl întrebai pe Hollingsworth la ureche:

– Ce-ai făcut cu Priscilla?

Tresări spasmodic ca şi cum i-aş fi înfipt un cuţit în spate, se răsuci în scaun, mă privi crunt drept în ochi dar nu scoase nici o vorbă.

Profesorul îşi începu discursul, vrând să explice fenomenele psihologice (cum le numea el) pe care avea de gând să le supună atenţiei spectatorilor. Din toată expunerea nu mi-a rămas în minte nimic deslușit.

La sfârşitul exordiului, profesorul făcu un semn cu mâna – o dată, de două ori, de trei ori – şi pe podium apăru, parcă plutind, o siluetă învesmântată într-un văl lung, de un alb cu reflexe argintii. Vălul venea pe ea ca o rochie uşoară, de vară, fără o formă precisă, aşa că silueta de dedesubt nu prea avea contururi. Dar Doamna-de-sub-Văl mergea cu mişcări

graţioase, libere şi nestânjenite, de parcă era obişnuită să se ştie privită de mii de oameni. Sau poate – de ce nu? – ca o captivă legată la ochi, supusă puterii acestui magician tenebros, habar n-avea că toţi oamenii din sală erau numai ochi ca s-o vadă cât mai bine.

Docilă la gestul prin care el îi arătă ce să facă (un gest ce-avea în el chiar o oarecare politeţe slugarnică, dar şi o hotărâre de neclintit), silueta se aşeză în jilţul cel mare. Respiraţia tăiată a celor din sală dovedea cât de mult aşteptau să vadă minunile ce se puteau face prin intermediul acestei fiinţe, pe care mintea n-avea cum s-o pătrundă. Şi eu stăteam cu respiraţia tăiată, dar aveam cu totul alt presentiment, cum c-o să se-ntâmple ceva bizar cât de curând.

– O aveţi în faţă pe Doamna-de-sub-Văl, spuse profesorul cu barbă, îndreptându-se spre marginea podiumului. În momentul de faţă comunică cu lumea spiritelor. Vălul acela argintiu este, într-un fel, vrăjit întrucât prin puterea magiei mele, a fost înmuiat şi impregnat cu mediul fluid al spiritelor. Deşi pare subţire şi fără substanţă, timpul şi spaţiul îşi pierd contururile sub faldurile lui. Sala aceasta, aceste sute de chipuri care încearcă s-o încarcereze pe Doamna-de-sub-Văl într-un amfiteatru atât de mic sunt, după părerea ei, mai imateriale decât vaporii cei mai slabi din care se formează norii. Ea vede absolutul!

Înainte de alte experienţe psihologice mult mai minunate, maestrul propuse câtorva spectatori să-ncerce să se facă remarcaţi de Doamna-de-sub-Văl. Aveau voie să folosească ce metode credeau mai potrivite, cu condiţia să nu se atingă de doamna din jilţ. În consecinţă, se urcară pe podium câţiva ţărani cu plămâni zdraveni, care arătau de parcă ar fi fost în stare să mişte omul din loc cu o suflare. Dar după nu ştiu câte încercări nereuşite ale acestor zdrahoni, Doamna-de-sub-Văl rămase nemişcată în jilţ, cu un calm aproape înspăimântător, căci arăta ce distanţă incomensurabilă era între ea şi aceşti atacanţi barbari.

– Toate aceste opinteli sunt zadarnice, spuse profesorul, care până atunci privise totul cu o indiferenţă senină. Dacă ar veni aici o baterie de tunuri, Doamna-de-sub-Văl nu le-ar auzi cum bubuie. Şi totuşi, dacă vreau eu, de-aici, din sala asta, ar putea s-audă vântul din deşert mângâind nisipul Arabiei, aisbergurile din mările nordului frecându-se scrâşnind unul de altul, foşnetul unei frunze dintr-o pădure din India, şoapta cea mai înceată a celei mai sfioase fecioare care-şi mărturiseşte iubirea pentru prima dată. Şi nimic pe lumea asta, nici un fel de presiune morală, în afară de porunca mea, n-ar putea s-o convingă să-şi ridice vălul argintiu sau să se scoale din jilţ.

Totuşi, spre marea tulburare a profesorului, care

tocmai spusese ceea ce-ați auzit, Doamna-de-sub-Văl se sculă în picioare. Un tremur misterios mișca vălul vrăjit. Probabil că spectatorii își închipuiau că se pregătea să-și ia zborul spre acea lume invizibilă, spre acea societate a ființelor din spirit pur cu care-o credeau înrudită îndeaproape. Cu o clipă mai înainte, Hollingsworth se urcase pe podium și-acum se uita la silueta aia cu o încordare plină de tristețe, care-i aducea în priviri toată forța sufletului lui mare, neînduplecat și blând.

– Vino, spuse el făcându-i cu mâna. Ești salvată!

Ea aruncă vălul cât colo. Stătea acum în fața mulțimii, trasă la față, tremurând din toate mădularele, gata să se retragă ca un melc în cochilie. Parcă abia acum își dădea seama că o mie de ochi erau ațintiți asupra ei. Biata copilă! Cât de ciudat fusese dată în vileag! Peste tot se spusese că-i minunea minunilor. Făcea niște lucruri etichetate drept miracole. În credința unora, era o prezicătoare, după judecata mai aspră a altora, era un fel de saltimbanc. Cred cu tărie că în tot timpul ăsta își păstrase sfiiciunea de fecioară și curățenia sufletului. O mână mașteră aruncase vălul peste ea. Sub vălul care o acoperea cu totul, fata asta părăsită era așa de izolată de lume, de parcă tot timpul stătuse numai la umbra amvonului lui Eliot, în pădurea de la Blithedale, la picioarele celui care-o chema acum

sub aripa lui ocrotitoare. Şi căldura adevărată a unui suflet de femeie era prea puternică pentru jongleriile cu care-o înconjuraseră alţii până acum. Scoase un ţipăt ascuţit şi se repezi în braţele lui Hollingsworth ca şi cum ar fi scăpat din ghearele duşmanului ei cel mai de temut. Era salvată pentru totdeauna!

XXIV

MĂŞTILE

Trecuseră două zile de la întâmplările relatate mai înainte şi, într-o dimineaţă răcoroasă de septembrie, mi-am luat picioarele la spinare şi-am pornit-o spre Blithedale.

Nici că puteam să găsesc o zi mai minunată pentru o asemenea plimbare. Aerul tare parcă avea ace de gheaţă prin el. Mergeam voinicește şi curând nici nu mai simţeam răcoarea dimineţii. Totul sclipea de-atâta viaţă. Fiecare gură de aer era ca o înghiţitură de vin amestecat, după cum am spus, cu cristale de gheaţă. Pornisem în expediţia asta într-o dispoziţie extrem de sumbră, ca unul care se trezeşte mergând spre casă, când ştie bine că nimeni n-o să plesnească de bucurie că-l vede întors la vatră. Nici nu lăsasem bine în urmă ultima bucăţică de asfalt că senzaţia asta morbidă începuse să şi dea înapoi din faţa influenţei binefăcătoare a aerului şi a mişcării. Şi

nici n-apucasem să merg prea mult pe drumul de țară, cu câmpuri verzi de-o parte și de alta, că și începusem să mă simt mai sprinten și ușor ca un fulg. Umblam cu pași iuți de parcă Hollingsworth abia aștepta să-mi strângă mâna prietenește, iar Zenobia și Priscilla m-ar fi întâmpinat cu brațele deschise. Mi se mai întâmplase și altă dată să văd cum, atunci când, fizic, toate-ți merg bine, te simți inundat de o bucurie în ciuda deprimării celei mai negre.

Am încă în minte, proaspăt și mângâiat de razele soarelui, drumul pe care l-am făcut atunci. Nu pot să-mi explic de ce, dar și-acum, cu ochii minții, văd iarba care îmbrăca totul cu un verde mai strălucitor decât vara, căci atunci se chircea pârjolită sub razele soarelui. Văd și pomii cu haina lor verde, deși, ici și colo, câte-o cracă sau vreun arbust se grăbiseră să-și pună straie galbene sau sângerii cu o săptămână-două înaintea celorlalți ortaci. Văd tufele moțate de dracilă și ciorchinii lor mititei de boabe roșii ca focul. Văd ciupercile – unele de-un alb fără prihană, altele galbene sau roșii – creaturi misterioase, care-apar ca din senin (nu tu, rădăcină, nu tu, sămânță) și cresc nimeni nu știe cum și la ce bun. Din punctul ăsta de vedere semănau grozav cu emoțiile care-mi umpleau mie sufletul. Mai văd și acum pârâiașe reci și limpezi precum cristalul, care treceau clipocind pe sub pietre, strângându-se-n bălți cu apă verde, în care peștișorii zvâcneau încolo și-ncoace, iar broscoiul se

ascundea ca un sihastru. Dar nu, nu pot să-mi explic de ce (curios nevoie mare să văd cum o să se sfârşească povestea şi întorcându-mă la Blithedale special pentru asta) trebuia să le desfac pe toate în bucăţele şi să le analizez cu sânge rece ca un naturalist. Şi nu pot să-mi explic mie de ce, printre atâtea dureri şi temeri, mă apuca uneori o veselie nebună.

Astfel mi-am urmat calea de-a lungul zidului vechi de piatră construit de Paul Dudley, prin sate cu drumuri înălbite de praf, pe lângă livezi cu mere roşii ca focul şi lanuri de porumb, copt, pe lângă petice de pădure şi alte asemenea locuri încântătoare de care dai cum laşi în urmă oraşul. Hollingsworth, Zenobia, Priscilla! Mergeam înainte şi parcă-i vedeam în faţa ochilor, plutind în ceaţă. Şi, cum mergeam aşa, de unul singur, râdeam cu amărăciunea celui care se dispreţuieşte pe sine, când mi-a-duceam aminte cum mă dăruisem cu totul unor interese ce-mi erau pe de-a-ntregul străine. Ce-avusesem oare de-mpărţit cu oamenii ăştia? Iar acuma, când eram liber, de ce trebuia să-mi pun din nou gâtul în jug? Era şi trist şi periculos, îmi spuneam în sinea mea, să fiu prea aproape de patimile, greşelile şi nenorocirile unor oameni care stăteau închişi într-o lume a lor. Şi dacă aş fi cutezat măcar să intru în lumea asta a lor m-ar fi privit cu toţii ca pe un musafir nepoftit. Să nu mai spun că, ajuns odată acolo, mă păştea o primejdie de care nici nu-mi dădeam bine seama.

Eram îngrijorat şi-mi puneam tot soiul de întrebări care mai de care mai aiurite. Dar nici nu-i de mirare. M-am mai liniştit puţin când am ajuns într-un loc de unde, printre copaci, începu să se arate casa de la Blithedale. În sfârşit, dădusem de ceva concret, adevărat. Pe toată întinderea aia cu greu aş fi găsit vreo bucăţică de pământ pe care să nu fi trudit şi eu în arşiţa verii. Aici, pe pământul ăsta, m-ajunsese întâi blestemul urmaşilor lui Adam. Blestem sau binecuvântare, oricum ne-ar plăcea să-i zicem, numai ea, munca, dă consistenţă vieţii din jur. Cu sudoarea frunţii îmi câştigasem pâinea şi-aşa îmi câştigasem şi dreptul de-a trăi printre aceşti fii truditori ai pământului. Aş fi putut să îngenunchez şi să-mi lipesc obrazul de pământ. Lutul din care eram făcut era mai aproape de brazdele alea decât de oricare fir din ţărâna lumii. Acolo mi-era casa şi-acolo s-ar putea să-mi fie şi locul de îngropăciune.

Cu toate astea nu eram în stare să-mi înving reţinerea de-a apărea în faţa vechilor mei tovarăşi până nu mă convingeam cum stă treaba. Mă chinuia o presimţire rea şi nu-mi dădeam seama ce e. Poate că, dac-aş şti tot ce s-a întâmplat, mi s-ar părea mai înţelept să mă-ntorc, nevăzut de nimeni, şi nici măcar să nu mai privesc vreodată înapoi spre Blithedale. Dac-ar fi fost pe înserat, m-aş fi furişat uşor la una din ferestrele luminate

de la vechea casă de țară și m-aș fi uitat înăuntru să-i văd pe toți, chipuri cunoscute, în jurul mesei. Apoi, dac-ar fi vreun scaun liber, aș putea să deschid ușa încet, să mă strecor înăuntru și să m-așez la locul meu fără să scot o vorbă. Aș putea să apar foarte discret. Înfățișarea mea poate că le-ar fi tuturor așa de familiară c-ar și uita c-am lipsit atâta vreme și m-ar lăsa să mă amestec printre ei și să mă pierd ca un rotocol de fum în norul mai mare. Mă îngrozeam la gândul unei primiri zgomotoase. Văzându-mă la masă, Zenobia mi-ar trimite o cană cu ceai, Hollingsworth mi-ar umple farfuria cu plăcintă cu mere de pe platoul cel mare, Priscilla mi-ar întinde smântâna în tăcere și alții mi-ar da pâinea cu unt. Și eu, fiind iar de-al lor, nu m-aș mai speria s-aud ce s-a întâmplat. Căci totuși, în fiecare clipă, mă chinuia gândul că nu știu ce nenorocire se abătuse asupra noastră sau avea să se abată cât de curând.

Sclavul acestei impresii prevestitoare de rău, am pornit-o prin pădure, hotărât să recunosc terenul de la distanță, aidoma vicleanului indian care se pregătește să atace. Aveam de gând să bântui departe de casă și, dacă vedeam vreun cunoscut purtându-și singuratic pașii, s-apar din umbra deasă a copacilor (un loc minunat pentru spiritele care plecă și se-ntorc să mai bântuie nițel pe-acolo, cum făceam eu) și să-l rog să-mi spună cum stau lucrurile.

Prima vietate ce mi-a ieşit în cale a fost o potârniche, care parcă mi-a zvâcnit de sub tălpile încălţărilor şi-a zbughit-o în sus cât ai zice peşte. A doua a fost o veveriţă, care m-a tot bodogănit, supărată, de pe o cracă de deasupra capului. Am pornit-o pe malul râului leneş şi întunecat. Ţin minte că m-am oprit în dreptul uneia din bulboanele alea negre, nemişcate şi de nepătruns ca noaptea (locul ăla, cu un ciot de copac jupuit de coajă aşezat de-a curmezişul, îmi apare chiar acum în faţa ochilor) şi m-am întrebat cât o fi de adâncă. Oare aici îşi găsise lăcaşul de veci vreun suflet chinuit? Şi oare scăpase de chin sau doar şi-l făcuse mai cumplit? Şi poate că leşul nenorocitului care se-necase era încă în adâncul ăla de nepătruns, agăţat cu disperare de vreun buştean înţepenit pe fundul apei. Încet-încet am ajuns la chilioara mea din inima pinului şi, căţărându-mă până sus, m-am aşezat să-mi trag sufletul. Strugurii, pe care nu-i scăpasem toată vara din ochi atârnau acum în ciorchini negri, grei şi dulci ca mierea. Şi, deşi via n-o semănase nimeni n-avea gustul ăla nu prea plăcut al strugurilor sălbatici de pe la noi.

În vreme ce înfulecam la struguri, mă uitam în toate părţile prin ferestruicile de la sihăstria mea. Vedeam casa, pământurile şi aproape fiecare colţişor al moşiei noastre, dar nici urmă de oameni. Oare ce să se

fi-ntâmplat cu toţi fraţii şi suratele mele? Curios să mă edific asupra acestui punct, m-am coborât din copac şi-am pornit-o spre marginea pădurii. Tare m-am bucurat când am dat peste vacile noastre care rumegau sau păşteau puţin mai încolo. Mi s-a părut că două sau trei mă recunoscuseră (aşa se şi cădea, căci n-aveam fir de păr în cap de câte ori le mulsesem şi făcusem pe majordomul pentru ele). Dar, după ce s-au uitat un timp la mutra mea, flegmatice, s-au apucat din nou să pască şi să rumege. M-am înfuriat ca un prost fiindcă mă primiseră cu atâta răceală şi-am aruncat în ele cu nişte putregaiuri dintr-un ciot. Prea erau nesimţitoare!

Am pornit să înconjor păşunea şi-am auzit glasuri în pădure. Glasuri şi de femei, şi de bărbaţi. Tot din pădure se-auzeau şi râsete. Nu numai râsete cristaline, de oameni tineri, dar şi răguşite, de oameni în toată firea, de parcă orga cea solemnă se pusese să ne mângâie auzul cu nişte cântece vesele. Nu era glas pe care să nu-l cunosc la fel de bine ca pe al meu, nu era râset a cărui cadenţă să nu-mi fie familiară. În partea asta, pădurea răsuna de veselie de parcă venise Comus* în persoană şi benchetuia de zor cu ceata lui de cheflii într-una din poenitele pe unde, de obicei, nu prea călca picior de om. M-am apropiat pe furiş cât m-au ţinut

* Zeul băuturii şi al petrecerilor la romani (n.t.).

curelele, fără să dea nimeni cu ochii de mine, şi-am văzut o adunătură de mutre ciudate pe sub crengile copacilor. Era încurcătura dracului! Apăreau, dispăreau şi veneau iar la loc. Lumina soarelui se strecura printre frunze şi-i poleia pe toţi cu aur.

Era pe-acolo o căpetenie a pieilor-roşii, vopsit şi împodobit cu pene gata s-o pornească la luptă, cu securea ridicată. Lângă el, numai bună să-i fie mireasă, zeiţa Diana cu semiluna pe cap, slujită de dulăul nostru leneş în lipsa unui ogar mai iute de picior. Zeiţa scoase o săgeată din tolbă şi-o trimise la întâmplare. Săgeata nimeri drept în copacul după care stăteam ascuns. În alt grup erau o slujnicuţă din Bavaria, un negru sadea, un pădurean sau doi din evul de mijloc, un pădurar din Kentucky, dichisit, cu costum de vânătoare şi jambiere din piele de căprioară. Păstori din Arcadia şi personaje alegorice din *Crăiasa zânelor* făceau o amestecătură ciudată cu toţi ceilalţi. Braţ la braţ sau claie peste grămadă, căci se găsiseră ca tusea cu junghiul, stăteau puritani încruntaţi şi severi, regalişti voioşi nevoie mare şi revoluţionari cu tricorn şi coadă mai lungă decât sabia. O ţigăncuşă vioaie, cu chip strălucitor şi păr negru, legată la cap cu un şal roşu, mergea de la unul la altul să le ghicească-n palmă. Iar Moll Pitcher, faimoasa vrăjitoare, hârca din Lynn, se fălea s-o vadă toţi cu coada de mătură-n mână, ca şi cum dădea de

ştire că toate arătările alea erau odraslele puterii ei vrăjitoreşti. Silas Foster, îmbrăcat în obişnuita cămaşă albastră şi trăgând din pipa lui cu coadă scurtă, era şi el pe-acolo, rezemat de-un copac. Cu privirea-i ageră şi ironică de yankeu pe care nu-l duci de nas cu una, cu două rupea toată vraja momentului mai uşor decât o ţesuseră douăzeci de vraci şi vrăjitori punând mână de la mână.

Se prinseră toţi în cerc şi-ncepură să se-nvârtă ca vântul şi ca gândul în ritmul muzicii îndrăcite. Se făcu acolo o amestecătură cumplită de straie ciudate şi mişcări, pe care, altfel, pentru nimic în lume n-ai fi avut cum să le vezi la un loc. Se mai învârtiră niţel şi-apoi se opriră ca din senin. Se uitară unul la altul, după care se puseră pe-un râs de răsuna pădurea. De râsul lor, frunzele îngălbenite (care stătuseră toată ziua să se-ntrebe dacă să cadă sau nu) îşi dădură drumul, potopindu-i pe petrecăreţii mei.

După atâta hohoteală se făcu tăcere. Şi cum să nu se facă! Nici nu mai puteau să respire. Eram teribil de amuzat să-i văd pe gravii mei tovarăşi mascaţi şi maimuţărindu-se în felul ăsta. Aşa că pufnii în râs de unul singur când era liniştea mai adâncă.

– Ssst! făcu ţigăncuşa aia drăguţă cu ghicitul în palmă. Cine cutează să râdă?

– Vreun nelegiuit de pe afară! spuse zeiţa Diana. Dacă-l prind că trage cu ochiul de după copaci, îl

străpung c-o săgeată drept în inimă. Sau poate-l prefac în cerb, cum a pățit-o Acteon, c-așa-i trebuie!

– Ba io-i iau pielea de pe țeastă! strigă căpetenia pieilor-roșii, rotindu-și securea prin aer și sărind în sus de un stânjen.

– Îl descânt io de-o să prindă rădăcini în pământ și nu mai iese de-acolo. Îmi stă pe limbă descântecu', chițăi iarăși Moll Pitcher. Și pân-o ajunge să rupă careva vraja, o să-i crească urzici pe burtă.

– Da' asta-i gura lu' Miles Coverdale! spuse unul.

Și-astfel, îndreptați pe calea cea bună, mă recunoscură toți cât ai clipi și-ncepură să chiuie de bucurie.

– Miles, Miles, unde ești? strigau ei. Zenobia, regină Zenobia, un supus de-al tău se-ascunde în pădure. Poruncește-i să iasă la lumină!

Toată adunătura aia de măști fantastice o porni în căutarea mea, așa că eram ca poetul nebun urmărit de himere. Având un oarecare avantaj față de ei, reușii să le scap de sub escortă și curând toată larma și veselia lor rămăseseră mult în urmă. Se auzeau tot mai slab și parcă sunau jalnic, a bocet de înmormântare. Până la urmă se pierdură cu totul în tăcerea solemnă a pădurii.

De-acolo o pornii aiurea, cu gândurile mele. Nu știam și nici nu-mi păsa încotro mă duceau pașii. Deodată, nu departe de mine, auzii o voce gravă și caldă, binecunoscută mie.

– Uite-l pe domnul Coverdale!

– Miles Coverdale! răsună un glas cu accente dure. Să vină să-l vedem!

– Da, domnule Coverdale, strigă un glas de femeie, cristalin şi melodios, care însă avea ceva nefiresc în clipa aia. Bine-ai venit! Da' ai sosit cu o jumătate de ceas mai târziu şi-ai pierdut o scenă care ţi-ar fi plăcut la nebunie!

Mi-am ridicat privirea şi-am văzut c-ajunsesem la amvonul lui Eliot. La poalele stâncii era Hollingsworth, cu Priscilla ghemuită lângă el. Zenobia stătea în picioare în faţa lor.

XXV

CEI TREI ÎMPREUNĂ

Hollingsworth era în hainele obişnuite de lucru. Priscilla avea o rochie cochetă şi simplă, cu o eşarfă la gât şi o boneţică, pe care-o lăsase s-atârne pe spate. Dar Zenobia, care – nu e greu de ghicit – avea un rol deloc de trecut cu vederea printre toate măştile, apăru într-un costum superb. Floarea ei bătută-n pietre scumpe era nestemata cea mai de preţ din coroana de frunze care-i împodobea fruntea. Juca pe regina de la soare-răsare care-i dăduse şi numele cu împrumut. Era degajată şi nobleţea-i emana din toată fiinţa. Şi totuşi, dac-aşa arăta

o regină, nu era o regină triumfătoare, ci una detronată, adusă-n fața judecății, dacă nu chiar osândită. Avuseseră o discuție aprinsă. Din ochi îi țâșneau scântei. Pe fiecare obraz avea câte-o pată de un roșu atât de aprins și așa de precis conturate că la-nceput m-am și întrebat dacă nu și-o făcuse special. Dar bănuiala mea dispăru o dată cu sângele din obrajii Zenobiei. Se făcu albă ca varul. Acum era ca o statuie de marmură.

– Hollingsworth, Zenobia, acu' am picat și eu la Blithedale, spusei. Nici nu mă gândeam să vă găsesc aici. Ne vedem acasă, nu? Până atunci, cu voia voastră, eu mă retrag.

– Dar poți să stai aici cât îți place, făcu Hollingsworth.

– Ca și noi, de altfel, adăugă Zenobia. De când te știu, n-ai făcut decât să cotrobăi după sentimentele oamenilor în cotloanele cele mai ascunse-ale inimii. Dac-ai fi fost aici nițeluș mai devreme, le-ai fi văzut scoase pe toate la lumină. Mai-mai c-aș vrea să fiu judecată din nou numai ca să te am pe dumneata ca arbitru imparțial. Domnule Coverdale, știai c-am fost judecată aspru de tot?

Râdea când îmi spunea toate astea. Eu îmi mutam privirile de la unul la altul și vedeam în Hollingsworth tot ce i-ar fi trebuit unui pictor pentru un portret de magistrat puritan care judecă o vrăjitoare pasibilă de

pedeapsa cu moartea. În Zenobia vedeam vrăjitoarea în persoană, dar nu o hârcă zbârcită şi cu încheieturile înţepenite, ci o vrăciţă diavolesc de frumoasă care putea să-l ispitească pe Satana cu o forţă pe măsura puterii lui. În Priscilla, vedeam victima, trasă la faţă, cu trupul şi sufletul sleit de vrăjile acuzatei. Dacă lângă stâncă mai puneam şi-o grămadă de lemne în chip de rug, tabloul nenorocirii ce va să vină era gata.

– A fost cumplit pentru mine, îi spuse Zenobia lui Hollingsworth, să văd într-un singur om judecătorul, juriul şi acuzarea! Cum zic avocaţii, am obiecţii la competenţa instanţei de judecată. Hai să-l punem pe Coverdale judecător. El să stea sus pe stâncă, iar noi jos, unul lângă altul, şi să ne pledăm cauza în faţa lui! Poate c-o să fie-acuma doi criminali în loc de unul. Măcar atât.

– Tu m-ai forţat să fac asta, răspunse Hollingsworth privind-o cu asprime. Te-am chemat eu aici? Ţi-am spus eu să laşi măştile şi să vii încoace? Nu. Am fost judecător numai în măsura în care am şi eu dreptul să mă port cum cred de cuviinţă cu oamenii pe care mi-i scoate în cale viaţa. E drept, te-am judecat, dar nu la modul ideal, ci doar din punctul meu de vedere. Şi nici n-am pretenţia c-am dat vreo sentinţă de condamnare.

– A, minunat! zise Zenobia cu zâmbetul pe buze. Domnule Coverdale, ciudate creaturi mai sunteţi voi,

bărbaţii! N-am dreptate? Nimic nu vi se pare mai simplu decât s-aduceţi o femeie în faţa curţii voastre secrete de judecată, s-o judecaţi, s-o condamnaţi când nu v-aude nimeni şi-apoi să-i spuneţi să plece fără să ştie nimic clar. Nenorocirea e că tocmai curţile-astea secrete de judecată sunt singurele instanţe în faţa cărora o femeie împietreşte de groază şi că orice verdict fără achitare e totuna cu o condamnare la moarte!

Dar oare ce discutaseră până să apar eu? Fără-ndoială tot ce mă frământase pe mine în ultimele luni. Iar eu, bineînţeles, rămăsesem la fel de nelămurit ca înainte. Doar un singur lucru era sigur. Zenobia şi Hollingsworth nu mai erau prieteni. Şi dacă inimile lor se legaseră vreodată una de alta acum legătura se rupsese cu brutalitate.

Zenobia însă nu era deloc mulţumită de întorsătura pe care-o luaseră lucrurile.

– A, şi deci ne despărţim? exclamă ea, văzând că Hollingsworth e gata să se retragă.

– De ce nu? spuse el aproape ca un necioplit. Mai avem ceva să ne spunem?

– Da, poate că nu mai avem, răspunse Zenobia uitându-i-se-n ochi şi zâmbind. Pân-acum am venit de nu ştiu câte ori la stânca asta cenuşie şi ne-am spus vorbe dulci prin foşnetul frunzelor de fagi. Ce clipe minunate! Aş vrea ca ultima să zăbovească cât mai mult cu putinţă, deşi nu pot spune c-a fost nemaipomenit de

frumoasă. La întâlnirea asta cea mai de pe urmă (c-aşa vrei tu, să fie cea de pe urmă) mi-ai pus o grămadă de întrebări. Strânsă cu uşa, recunosc, ţi-am răspuns cinstit. Dar acum, de bunăvoie şi nesilit de nimeni, fă-mi favoarea şi lasă-mă să-ţi pun şi eu câteva întrebări.

– N-am nimic de ascuns, spuse Hollingsworth.

– Asta o să vedem, îi replică Zenobia. Mai întâi te-aş întreba dacă m-ai crezut bogată.

– În privinţa asta am crezut ce-a crezut toată lumea, răspunse el.

– Şi ce-am crezut şi eu, spuse Zenobia. De n-ar fi fost aşa, mi-e martor Cerul c-ai fi ştiut la fel de bine ca mine. Nu-s nici trei zile de când am aflat că s-ar putea să pierd tot ce am şi să rămân pe drumuri. Şi bănuiesc că nici tu nu ştii mai de mult de treaba asta. M-am crezut bogată. Ştiţi bine ce-aveam de gând să fac cu o parte din banii pe care credeam că-i am. Şi de-ar fi fost nevoie să-i dau pe toţi, n-aş fi stat o clipă pe gânduri. Să te mai întreb ceva: am pus eu vreo condiţie, cum zice lumea, când a fost vorba de sacrificiul ăsta aşa de mare?

– Nu, n-ai pus. Asta-i foarte adevărat! spune Hollingsworth.

– Nici nu m-am gândit măcar la aşa ceva, adăugă ea. Eram dispusă să-ţi împlinesc visul, fără să mă

roage nimeni, cu generozitate, cum ar spune unii, dar, în orice caz, din toată inima și fără să-mi pese c-aș fi putut să pierd totul. Și-acuma, altă întrebare: o iubești pe fata asta?

– Zenobia! strigă Priscilla dându-se înapoi, de parcă și-ar fi dorit din tot sufletul să se năruie stânca peste ea și s-o îngroape cu totul.

– O iubești? repetă Zenobia.

– Dacă mi-ai fi pus întrebarea asta nu cu mult timp în urmă, răspunse Hollingsworth după un moment de tăcere, timp în care mi s-a părut că până și fagii și-au ținut răsuflarea, ți-aș fi spus clar: nu! Sentimentele mele nu se deosebeau cine știe cât de cele ale unui frate mai mare care veghează asupra surioarei lui, pe care Domnul i-a dat-o în grijă.

– Dar acuma ce-mi răspunzi? insistă Zenobia.

– O iubesc, spuse Hollingsworth, rostind vorbele care parcă-i veneau de undeva dinlăuntru, nu de pe buze. O spun așa, că mai bine nu mă pricep. O iubesc din toată inima!

– Cerul să ne judece, strigă Zenobia ieșindu-și din fire. Care din noi l-a mâniat mai tare pe Dumnezeu? Eu măcar sunt femeie, cu toate păcatele mele. Sunt o fire slabă, vanitoasă, pătimașă, dar sunt totuși femeie. Sunt o biată ființă. Un pic mai mult noroc pe lumea asta și o inimă caldă care să-mi dea curaj și să-mi

călăuzează pașii ar fi făcut din mine o femeie ca toate celelalte. Da' cu tine cum e? Poți să spui că ești om? Nu, nici pomeneală! Ești un monstru! Ești o mașină rece, fără inimă, care-ncepe și sfârșește singură și n-are nevoie de nimeni și de nimic.

– În concluzie, de ce mă-nvinuiești? întrebă Hollingsworth, uluit și tulburat la culme de înverșunarea cu care-l atacase Zenobia. Gândește-te la țelul pe care-l am și, dac-ai să găsești în sufletul meu cât de puțin egoism, te las să-l scoți o dată cu inima din mine!

– La tine totu-i egoism! îi replică ea cu și mai multă înverșunare. Nimic altceva. Egoism, egoism și iarăși egoism. Satana – n-am nici cea mai mică îndoială – și-a făcut toate mendrele cu tine în ăștia șapte ani și mai cu seamă în vara asta turbată pe care-am petrecut-o împreună. Acum văd bine. Am ochii deschiși și-am scăpat de vraja și robia ta! Egoism, egoism, numai egoism! Te-ai făcut una cu planul tău. Joci mai bine decât toate măștile-alea de-acolo fiindcă, travestindu-te, ai intrat așa de bine-n pielea personajului că te-ai dus singur de nas și-ai crezut că totu-i cât se poate de adevărat. Vezi unde-ai ajuns cu egoismul tău? Mai întâi ai vrut să lovești în idealul nostru pentru o viață mai pură și mai nobilă, pe care l-au nutrit atâtea suflete alese. Ai vrut să dai o lovitură mortală, da' nu așa, oricum. Aveai de gând să lovești

sub centură. Pe urmă, fiindcă Coverdale n-a vrut să ţi se supună, l-ai dat la o parte din calea ta fără pic de milă. Şi eu intram în vederile tale atâta vreme cât prezentam un interes. Acuma mă arunci la gunoi ca pe o jucărie stricată! Da' păcatul cel mai groaznic, pe care n-o să ţi-l ierte nimeni niciodată, e că ţi-ai ucis propria conştiinţă, ţi-ai ucis sufletul din tine. Şi era cât pe-aci s-o sacrifici şi pe fata asta, pe care Domnul ţi-a dat-o în grijă ca să te izbăvească prin ea.

– Minte de femeie! spuse Hollingsworth cu o faţă palidă ca de mort. Minte de femeie care gândeşte cu inima şi nu e-n stare să-şi închipuie că există idealuri mai nobile şi mai mari ca ale ei!

– Te rog să taci! îl strigă Zenobia poruncitoare. Nu cunoşti nici bărbaţii, nici femeile! Tot ce pot să-ţi spun e c-ai avut un suflet mare şi cald şi-ai lăsat să se-aleagă praful de el! Şi cu asta, basta! Cu mine-ai terminat şi eu cu tine la fel! Adio!

– Hai să mergem, Priscilla! spuse Hollingsworth cu glas tremurat, cu glasul omului care nu mai are încredere-n el şi-ncearcă, în cele din urmă, să găsească sprijin în afecţiunea cuiva.

Da, aşa e! Bărbatul puternic se-ncovoia şi se sprijinea de biata Priscilla! O, dacă ea nu l-ar fi ţinut şi l-ar fi lăsat să cadă, ce victorie nemaipomenită pentru cei de pe margine!

Şi la-nceput mai-mai să cred că Priscilla o să-l lase să se prăbuşească. Fata se ridică de jos, rămase un timp tremurând la fel ca frunzele fagului de deasupra şi pe urmă o porni spre Zenobia, abia ţinându-se pe picioare. Ajunsă-n faţa ei, îngenunche la fel ca atunci când se-ntâlniseră prima dată în bucătăria de la Blithedale. Zenobia nu uitase scena.

– Vai, Priscilla dragă! făcu ea clătinând din cap. Câte lucruri s-au schimbat de-atunci! Acuma tu, învingătoarea, îngenunchezi în faţa unei prinţese detronate. Vezi că omu' ăla te-aşteaptă. Spune ce-ai de spus şi du-te!

– Suntem surori! spuse Priscilla cu un nod în gât.

– Da, aşa e! încuviinţă cealaltă şi, înduioşată de vorbele astea, se aplecă şi-o sărută, dar nu ca pe o soră scumpă inimii ei, căci, prin Priscilla, în sufletul Zenobiei îşi făcuse loc o presimţire funestă. Avem acelaşi tată. Tu ai ştiut-o de la bun început, eu abia am aflat-o şi nu de mult. Altfel, aş fi putut să te mai cruţ măcar din când în când. Da' niciodată nu ţi-am vrut răul. Ai stat între mine şi ce mi-am dorit eu. Vroiam să nu-mi stea nimeni în cale, indiferent ce-aveam de gând să fac. Dar acuma, gata! Totul s-a terminat! Mă ierţi?

– Vai, Zenobia, făcu Priscilla înecându-se de plâns. Nu tu, eu mă simt vinovată!

– Nu, nu sărăcuţa de tine! spuse Zenobia cu un soi

de dispreţ. Ai fost piaza mea rea, e drept, dar nici n-ai fi fost în stare şi nici n-ai vrut să-mi faci fie şi cel mai mic rău. Biata de tine! Mi se rupe sufletul când mă gândesc ce soartă tristă te-aşteaptă. Să fii singură în inima aia mare şi posomorâtă unde, cum bine ştii, focul pe care l-ai aprins poate c-o să se stingă curând. Mă gândesc numai şi mă şi trec fiorii! Ce-ai să faci, Priscilla, când n-ai să mai găseşti nici măcar o scânteioară în cenuşa aia rece?

– O să mor!

– Adevăr grăit-ai! zâmbi Zenobia a încuviinţare. Biata mea surioară, eşti femeie până-n măduva oaselor! Da' până una-alta, du-te cu el şi vezi-ţi de viaţa ta!

Cu un gest ca de regină, Zenobia îi făcu semn să plece şi-şi întoarse privirea spre stâncă. Hollingsworth o luă de mână pe Priscilla şi curând se făcură nevăzuţi printre copaci. Nu-mi dau seama de unde a ştiut Zenobia când au dispărut ei cu totul în pădure. Nu se uitase deloc după ei. Rămase mândră şi nemişcată ca o statuie numai cât ar fi putut ei să mai arunce o ultimă privire de adio. Nici nu dispărură bine că Zenobiei începură să i se înmoaie picioarele. Parcă o-mpingea spre pământ o greutate imensă, nevăzută şi de nesuportat. Îngenunche şi, lipindu-şi fruntea de stâncă, începu să plângă cu sughiţuri, tremurând ca varga. Plângea însă fără lacrimi.

XXVI

ZENOBIA ŞI CONVERDALE

Zenobia şi uitase de mine. Se credea singură cu marea ei durere. Şi dacă n-aş fi simţit pentru ea nimic mai mult decât milă, durerea ei cumplită şi sfântă poate că m-ar fi făcut s-o şterg pe furiş, să nici nu mi se-audă paşii pe frunzele căzute la pământ. Aş fi lăsat-o singură, să se chinuie ca peştele pe uscat. O vedeam cum sta cu fruntea lipită de stâncă, în ghearele acelei agonii fără lacrimi, şi simţeam cum aceeaşi durere, vag mai potolită, îmi zdrobea şi mie inima. Şi-aşa stând lucrurile, era oare mare păcat din parte-mi că mă simţeam dator să-ncerc s-alin durerea înfiorătoare a acestei femei atât cât îmi stătea mie în putere?

Dar oare ce puteam să fac? Sau ce putea face oricare alt muncitor? Nimic, absolut nimic! Orice încercare ar fi fost ridicolă şi chinuitoare în zădărnicia ei. E drept, timpul putea, încet-încet, să-i şteargă durerea din suflet şi, până la urmă, s-o îngroape la un loc cu ce era mai bun în inima Zenobiei, aruncând deasupra o lopată de pământ. Cred însă că destinul, oricât de milostiv ar fi fost, în clipa aia n-avea cum s-o scape de chinul ăla cumplit decât prăvălindu-i în cap stânca ce şi-aşa stătea să se prăvale. Mă rezemam de un

copac şi-o ascultam în tăcere cum plânge cu sughiţuri. Şedea în genunchi, dar aproape se-ntinsese la pământ, cu fruntea tot sprijinită de stâncă. Doar sughiţurile ei se auzeau în imensitatea aia mută. Nu gemea şi nici nu-şi arăta suferinţa în alt fel. Totul era fără voia ei.

După o vreme se aşeză pe iarbă, îşi aranjă părul şi începu să se uite mirată prin jur. Parcă nu-şi aducea aminte prin ce trecuse şi nici nu-şi dădea seama în ce hal ajunsese. Era aproape vânătă la faţă. Încetul cu încetul îşi mai reveni, dar păstră un timp o paloare cadaverică. Îşi puse mâna pe frunte cu un gest care mă făcea să-nţeleg clar s-o durea groaznic capul.

Se uită în toate părţile, înnebunită de atâta chin, dar nu mă observă. În cele din urmă, îi apăru în ochi o licărire ca semn că mă recunoscuse.

– O, dumneata erai, Miles Coverdale? spuse ea zâmbind. Acum văd eu ce gânduri ai. Vrei să prefaci toate astea într-o baladă. Recită-mi şi mie cât ai scris din ea!

– Nu vorbi aşa, Zenobia! Numai Cerul ştie ce-ndurerat mi-e sufletul!

– O tragedie-n toată regula, nu? mi-o trânti Zenobia cu un surâs scurt şi nefiresc. Şi probabil eşti dispus să recunoşti că soarta a fost nemiloasă cu mine. O fi, nu zic nu, dar asta-i soarta femeii. Aşa că las-o-ncolo de milă, că nici eu n-o să mă plâng de nimic. Lasă că-i bine. N-o să treacă mult şi-o să se aranjeze toate.

Scrie neapărat balada asta, domnule Coverdale, şi pune-ţi în ea tot amarul inimii. Cât despre morală, o s-o-nghiţim la sfârşit cu un sirop de miere nu prea dulce.

– Şi care-o să fie morala, Zenobia? o-ntrebai eu străduindu-mă să mă pliez după starea ei sufletească.

– O, una veche de când lumea şi pământul! Nimic nu-i nou sub soare oricât am face noi pe nebunii c-am descoperit nu ştiu ce. Ce morală? Uite asta, de exemplu: că în lupta vieţii, lovitura cea mai crâncenă, care ar putea să atingă numai coiful de oţel al unui bărbat, o să atingă fără doar şi poate inima femeii, care tot n-are nici o platoşă şi care-ar face mai bine să nu iasă la vedere când sunt ciocniri ca astea. Sau altă morală: că tot universul, semenele ei şi semenii dumitale, cu providenţă şi destin cu tot, fac corp comun împotriva femeii care se-abate fie şi numai cât un fir de păr de la calea pe care-o ştie toată lumea. Da, aşa e. Şi mai spune – acuma-mi dau seama şi eu c-aşa e – că, după ce s-a abătut cât firul ăsta de păr, femeia nu mai e în stare să vadă lucrurile aşa cum sunt cu adevărat.

– Ei, prea e sumbră morala asta, spusei eu. N-o putem îndulci cât de cât?

– Îndulceşte-o dacă-ţi place. Pe riscul dumitale. Eu, una, nu-mi iau răspunderea.

Apoi schimbă subiectul pe neaşteptate.

– Dacă stau şi mă gândesc bine, a aruncat ceva ce

i-ar fi fost mai de folos decât prăpădita aia de floare anemică pe care-a păstrat-o lângă inima lui. Cu ce-l poate ajuta Priscilla? Să-i toarne căldură patimaşă în inima îngheţată de-atâtea speranţe spulberate? Să-i întărească braţele când sunt stoarse de vlagă de prea multă muncă şi prea puţin folos? Nu, nici pomeneală! Tot ce poate să facă e să-şi îndrepte spre el iubirea aia oarbă şi instinctivă şi să-i atârne de gât pietroiul propriei ei slăbiciuni. Nu poate să-i ofere nici măcar simpatia obişnuită. Căci oare n-o să simtă el niciodată, în momente lungi de disperare, nevoia unei simpatii a minţii pe care-aş fi putut să i-o ofer eu, simpatie care i-ar lumina calea, îndrumându-i paşii şi uşurându-i sufletul? Bietul Hollingsworth! Unde-o să mai găsească acum aşa ceva?

– Are-o piatră-n loc de inimă, spusei eu cu amar. Nenorocitu' naibii!

– Să nu te legi de el, mă-ntrerupse Zenobia întorcându-se trufaşă spre mine. Să nu cutezi să cântăreşti un om ca Hollingsworth. Numai eu am fost vinovată. El n-a avut nici o vină. Acuma-mi dau seama! El nu m-a căutat niciodată. Şi de ce-ar fi făcut-o? Ce-aveam eu să-i ofer? O inimă nenorocită, făcută mototol şi-mbătrânită înainte de vreme, care de mult nu mai e bună de nimic! O viaţă iremediabil legată de viaţa unei canalii! Bine-a făcut că m-a aruncat ca pe-o haină veche! Şi totuşi, dac-ar fi

avut încredere-n mine şi m-ar fi răbdat pe lângă el încă puţin, l-aş fi scutit de toate necazurile astea.

Câteva clipe nu mai spuse nimic. Rămase cu ochii pironiţi în pământ. Când se uită din nou la mine, avea mai multă blândeţe în priviri şi părea mai liniştită.

– Miles Coverdale!

– Ce-i, Zenobia? Pot să fac ceva pentru tine?

– Mare lucru, nu, dar totuşi... După cum poate bănuieşti, am de gând să plec de la Blithedale şi n-aş prea vrea să-l mai văd pe Hollingsworth. O femeie-n situaţia mea – cred că mă-nţelegi – nu se simte-n largul ei printre cei care i-au fost prieteni. Figuri noi, chipuri cu care nu s-a obişnuit... numai pe-astea le mai poate suporta. Dac-o laşi în acelaşi loc, păleşte şi se stinge. Poate să şi roşească sub privirile celor care-i ştiu taina. Inima-i bate prea tare, mai-mai să-i sară din piept. Poate c-o chinuie-ntruna gândul c-a sacrificat onoarea semenelor ei pentru un bărbat mândru şi căpătânos. Bietele femei, cu drepturile şi chinurile lor! Uite aici subiecte pentru conferinţele mele. Mai ţii minte, domnule Coverdale, că râdeai de ideea asta acum o lună sau două? Da' fiindcă ai într-adevăr o inimă bună şi fiindcă eu o să plec fără să-l mai văd pe Hollingsworth, trebuie să te rog să fii mesagerul meu către el.

– Cu plăcere, spusei eu, mirându-mă cât de ciudate erau trecerile astea ale ei de la lucrurile cele

mai serioase la unele fără nici un fel de importanţă. Şi ce să-i spun?

– Mda... asta cam aşa e... făcu Zenobia. De fapt, nu prea ştiu ce să-i spui. Dacă mă gândesc mai bine, nici n-aş avea ce. Spune-i... spune-i ceva drăguţ şi patetic, să meargă de minune în balada dumitale... orice ţi-o plăcea... ceva blând să nu-l supere. Spune-i că m-a omorât cu zile! Spune-i c-am să-l urmăresc şi dincolo de mormânt! zise ea cu sălbăticie. Şi dă-i asta..., Nu, dă-i-o Priscillei!

Şi zicând aşa, luă din păr floarea bătută-n pietre preţioase. Mi se părea că făcuse asta cu gestul unei regine biruite-n luptă, care-şi scoate coroana de parcă s-ar simţi mai uşurată călcându-şi mândria în picioare.

– Roag-o s-o poarte de dragul Zenobiei, spuse ea mai departe. Aşa mititică şi drăgălaşă, o să fie o nevastă ideală, cum şi-ar dori-o orice Barbă Albastră. Păcat c-o să se ofilească atât de repede! Aşa păţesc mereu fetiţele astea firave şi gingaşe. Să-l văd eu pe Hollingsworth peste zece ani, când s-o uita la mine şi la Priscilla. Pe care-o s-o aleagă? Sau, dacă-i place, n-are decât s-aleagă şi-acum.

Magnifică era Zenobia când spunea toate lucrurile astea! Dispreţul lui Hollingsworth, bănuiesc, o făcuse să-şi dea şi mai bine seama cât e de frumoasă. Şi-asta se vedea pe ea acuma. Citea şi admiraţia de pe chipul

meu şi-i făcea plăcere. Nedezmințită Zenobia, până-n pânzele albe!

– Îmi pare nespus de rău, zise ea, că nu m-am gândit să te cuceresc pe dumneata, domnule Coverdale, în loc să-mi pierd timpul cu Hollingsworth. Cred c-aş fi reuşit. Şi unele femei ar fi zis c-am făcut o achiziție mai bună. Eşti pe departe cel mai bine bărbat. Dar şi-aici există o soartă. Pentru mine n-a contat niciodată frumusețea unui bărbat. N-a contat de când mă ştiu, din copilărie, când m-a dezamăgit o dată amarnic. Acuma rămâi cu bine! Adio!

– Zenobia, unde te duci?

– Ce importanță are? M-am săturat de locurile astea şi mi-e silă să mă mai joc de-a filantropia şi progresul. Eu, una, am terminat cu toate. Cei de la Blithedale n-au decât să-şi găsească alta care să vadă de spălătorie, iar dumneata, domnule Coverdale, să-ți cauți o bucătăreasă ca lumea să-ți facă fiertura când te-i mai îmbolnăvi. A fost un vis prostesc, ce să mai vorbim! Am avut totuşi şi nişte zile frumoase, şi nişte speranțe minunate, cât au ținut. Dar acuma s-au dus. Şi nu ne-ar folosi la nimic dac-am vărsa lacrimi amare. Morții de la groapă nu se mai dezgroapă. Dă-mi mâna! Adio!

Îmi întinse mâna cu aceeaşi mişcare liberă, pornită din suflet, ca în după-amiaza când ne-am cunoscut. Eram atât de mişcat că nu m-a dus mintea cum să-mi

exprim simpatia mea adâncă decât lipindu-mi buzele de mâna ei. Şi-aşa mi-am dat seama că mâna asta albă – atât de caldă şi îmbietoare când am atins-o întâia oară cu cinci luni în urmă – era acum rece ca un sloi de gheaţă.

– Ce rece ţi-e mâna! exclamai, ţinând-o într-ale mele cu speranţa zadarnică de-a o încălzi. Oare de ce? E ca de mort, zău aşa!

– Se spune că viaţa se scurge întâi din extremităţi. Frunzele nu se usucă întâi pe margini? zise Zenobia râzând. Şi săruţi mâna dispreţuită şi aruncată la o parte? Mulţumesc, dragul meu prieten. Ţi-ai păstrat omagiul pentru cei învinşi. Nici un alt bărbat n-o să-mi mai atingă vreodată mâna cu buzele. Am de gând să trec la catolicism ca să intru într-o mănăstire. Dac-ai s-o mai întâlneşti vreodată pe Zenobia, chipul o să-i fie ascuns îndărătul unui văl negru. Aşa că uită-te la ea pentru ultima oară... că s-a terminat totul. Încă o dată, adio!

Îşi trase mâna, deşi îi mai simţii atingerea mult după aceea. Fusesem prieten foarte bun cu singurul bărbat care probabil o interesase vreodată cu adevărat. Mă privea ca pe o mostră a trecutului şi era conştientă că, luându-şi rămas-bun de la mine, îşi lua adio şi de la Hollingsworth şi de la toată perioada asta din viaţa ei. Niciodată frumuseţea ei nu strălucise mai orbitor decât în clipa asta, când o vedeam pe Zenobia pentru ultima oară. Plecă şi curând se pierdu printre copaci.

O fi fost impresia puternică pe care mi-o lăsase scena dinainte sau o fi fost altceva... Eram însă convins că Zenobia de fapt nu plecase, că mai hoinărea pe-acolo şi bântuia locul. Parcă-i simţeam privirile aţintite asupra mea. Treptat, impresia asta slăbi în intensitate. M-am aruncat pe frunzele moarte de la poalele amvonului lui Eliot. Soarele se retrăgea de pe trunchiurile copacilor şi stălucea palid pe ramurile din vârf. Amurgul cenuşiu întuneca pădurea. Stelele ieşeau la iveală una câte una. Dar eu eram stors de vlagă. Mă sleiseră emoţiile mele şi ale altora şi nu mai aveam puterea să mă scol din culcuşul meu destul de incomod de sub stâncă.

Cred c-am adormit şi-am şi visat ceva. Totul dispăruse în momentul când la orizont se profilă o catastrofă prea mare pentru somnul uşor care mă-n-văluise. Am sărit în picioare. Luna-şi arunca razele pe faţa zdrenţuită a stâncii şi pe mine care tremuram din toate-ncheieturile.

XXVII

ÎN MIEZ DE NOAPTE

Abia trecuse de miezul nopţii când am ajuns în dreptul ferestrei lui Hollingsworth. Văzând-o deschisă, am smuls un smoc de iarbă cu tot cu pământ

şi l-am aruncat înăuntru. L-am auzit căzând pe podea. Cred că Hollingsworth era treaz sau dormea foarte uşor, că-ntr-o clipă şi apăru la geam.

– A, tu erai, Coverdale? Ce s-a-ntâmplat?

– Vino-afară, Hollingsworth! Trebuie să vorbesc ceva cu tine neapărat.

Am tresărit când am auzit ce straniu îmi suna glasul. Probabil că Hollingsworth tresărise şi el. Nu stătu pe gânduri şi ieşi imediat cu hainele parcă puse cu furca.

– Te mai întreb o dată: ce s-a-ntâmplat? zise el pierzându-şi răbdarea.

– Ai mai văzut-o pe Zenobia de când te-ai despărţit de ea la amvonul lui Eliot?

– Nu, şi nici nu m-aşteptam s-o văd.

Vorbise cu un tremur în glas. N-apucă bine să spună ce-avea de spus că Silas Foster, legat la cap c-o năframă de bumbac, şi apăru la altă fereastră, uitându-se chiorâş la noi.

– Ei, oameni buni, da' ce v-a apucat? Aha, vasăzică tu erai, Miles Coverdale! Bag seamă că, dă când ai plecat de-aici, ai tot făcut nopţi albe. Şi-acum, în miez de noapte, te-apucaşi să umbli teleleu şi să faci tărăboi ca să ne scoli pe toţi din somn. Intră-n casă, pramatie ce eşti, şi-n pat cu tine!

– Uşurel, Foster, îi spusei eu. Îmbracă-te şi vino încoa' c-avem nevoie de ajutorul tău.

Pentru nimic în lume nu puteam să scap de inflexiunea aia stranie din glas. Silas Foster, aşa mai puţin sensibil cum era, simţi că nu-i de glumă. Şi Hollingsworth la fel. Bătrânul dispăru în odaia lui şi-ncepu să se-mbrace în grabă. Căscă, pe urmă îi spuse ceva în şoaptă nevesti-sii şi-apoi căscă din nou de-i trosniră fălcile. Între timp i-am arătat lui Hollingsworth o batistă subţire, cu o monogramă pe care-o ştiam amândoi. I-am spus unde-o găsisem şi alte câteva lucruri care mă făcuseră să am o presimţire funestă. Până i-am explicat toate astea lui Hollingsworth, Silas Foster a şi apărut cu cămaşa lui albastră.

– Ei, zise el ţâfnos, care-i buba?

– Spune-i tu, Hollingsworth, îl îndemnai eu.

Hollingsworth se cutremură (văzusem asta clar) şi trase adânc aer în piept. Se mai linişti un pic şi, privind lucrurile cu mai mult curaj decât mine, îi spuse lui Foster ce bănuiam eu şi de ce, cu o claritate pe care nu reuşisem s-o am, deşi, de străduit, mă străduisem din răsputeri. Bătrânul cu nervi de oţel puse capac la toate. Vorbea de posibilitatea asta înspăimântătoare fără pic de emoţie. Mi se părea o profanare, parc-ar fi dat la o parte pânza de pe faţa mortului.

– Şi-acum' vreţi să spuneţi că s-a-necat? făcu el.

Eu îmi întorsei privirea în altă parte, îngrozit.

– Da' pentru ce, Doamne, iartă-mă, să facă una ca

asta? zise Silas cu ochii ca de broască, ieşiţi pe jumătate din cap de uimire. De ce, pentru numele lui Dumnezeu? Tânără e, bani are, slavă Domnului, mai mult decât îi trebuie. Şi chiar de-ar da cu ei d-a azvârlita, tot i-ar mai rămâne. Nu-i lipseşte nimic. Poate doar un bărbat, da unu' d'ăsta găseşti pă toate drumurile. Numai un semn să facă şi gata! Io zic că vi se pare, ascultaţi-mă pă mine! Cum să se-nece! Pen'ce?

– Vino cu noi, îi spusei eu cutremurat de groază. Hai să vedem care-i adevărul.

– Vin acuş, numa' să iau prăjina aia cu un cârlig în cap, aia dă scoatem găleata din fântână cu ea când e funia ruptă. Cu asta şi cu nişte greble d-alea cu coadă lungă, vă spun io c-o găsim. Auzi colo! Zenobia să se-nece! Nu, nu, nu-mi vine să cred. Era prea cu capu' pă umeri şi prea-i curgeau banii gârlă. Prea avea dă toate pă lumea asta. De ce şi-ar fi pus capăt zilelor?

După ce ne luarăm tot ce ne trebuia, o pornirăm grăbiţi pe o scurtătură. Curând eram pe malul râului, exact în locul unde zăbovisem, meditând îndelung, în după-masa aia. O presimţire rea mă-mpinsese din nou spre locul ăla, după ce plecasem de la amvonul lui Eliot. Le-am arătat unde-am găsit batista şi le-am spus să se uite la nişte urme de paşi care duceau spre apă. Se mai vedeau şi altele puţin mai încolo. Apa leneşă n-ajunsese să le şteargă, căci aproape nici nu se mişca în locul ăla. Silas Foster se aplecă să se uite mai bine

şi găsi un pantof. Eu nu-l văzusem fiindcă era îngropat pe jumătate în noroi.

– Ehe, ăsta pantof! Din piele de ied şi nici nu-i făcut aici. N-avem noi aşa calapoade, spuse el în treacăt. Ascultaţi-mă pă mine că mă pricep la cizmărie. Asta-i mână dă franţuz. Nu vedeţi ce căpută are! Şi ce frumos călca femeia asta! Eu n-am văzut alta să umble mai frumos ca Zenobia! Ţine-l, îi spuse lui Hollingsworth, nu vrei să-l ai ca amintire?

Hollingsworth se dădu înapoi.

– Dă-mi-l mie, Foster, zisei eu.

L-am băgat în apă ca să-l curăţ de noroi. Îl mai am şi acum. Nu mult mai încolo era o barcă veche cu destule spărturi, care mai tot timpul avea apă în ea până la jumătate. O foloseau pescarii când dădeau la ştiucă sau vânătorii când îşi strângeau prada de raţe sălbatice. Am împins în apă hodoroaga aia de barcă. Eu m-am aşezat în spate cu vâsla în mână, Hollingsworth în faţă, cu prăjina cu cârlig la cap, iar Silas Foster la mijloc, sprijinit în greblă.

– Ei, Miles Coverdale, spuse Foster, văd că faci pă cârmaciu'. Care-i planu' dă bătaie?

– O să las barca liberă până trecem de ciotul ăsta, îi răspunsei. Ştiu cum e fundu' apei, că am fost de-atâtea ori după peşte. Pe partea asta malu-i abrupt de tot. Chiar lângă ciot e-o baltă adâncă, de vreo douăş'pe sau cinş'pe picioare. Cât de mare ar fi fost

curentul, n-a avut el atâta putere să smulgă ceva de la adâncimea aia, de pe fundul apei.

– Atunci hai să-i dăm drumu', spuse Silas. Da' mă tem că i-o n-o să dau dă fund cu grebla asta dacă-i aşa dă adânc cum spuseşi. Domnule Hollingsworth, cred că 'mneata eşti cu norocu-n noaptea asta, n-am mai avea parte de-aşa noroc!

Trecurăm cu barca pe lângă ciot. Silas Foster apucă grebla voinicește şi-ncepu să scurme cu ea, băgându-şi şi braţele-n apă până la umeri. La început Hollingsworth stătu nemişcat, cu prăjina ridicată. Cu o smucitură, începu imediat să scormonească în întunecimea crâncenă ce ne ţinea barca pe oglinda ei. Scrâşnea din dinţi şi-aveam impresia că făcea nişte mişcări de parcă ar fi înfipt pumnalul în inima unui duşman de moarte. M-am aplecat peste marginea bărcii şi-am văzut apa neagră ca smoala, nepătrunsă şi înfiorător de misterioasă.

M-am proptit în vâslă şi-am împins barca o dată, de două ori, de trei ori. Apoi am lăsat-o din nou să alunece la vale, cu curgerea înceată şi funebră a râului. Silas Foster găsise ceva. Ai fi zis că-i o haină dusă de apă. Când o scoase la suprafaţă, văzurăm că era o încurcătură hidoasă de alge. Cu un efort supraomenesc, Hollingsworth ridică un buştean de pe fundul apei. Odată desprins, buşteanul ieşi pe jumătate din

apă – era plin de alge, alunecos, ca o arătare diavolească, pe care razele lunii n-o luminaseră de-o jumătate de veac – apoi se duse din nou în adâncuri să se odihnească în pace şi cealaltă jumătate de secol.

– Aoleu, ce arătare! spuse Silas. Era să zic că-i Necuratu', c-o caută şi el pă Zenobia.

– Nu pune el gheara pe ea! zisei eu vâslind cu furie.

– P-asta n-ai tu de un' s-o ştii, băiete, mi-o întoarse bătrânul. Greu mai merge! Te pomeneşti c-o ţinem aşa pân' la ziuă şi tot de nimic nu dăm. Mare lucru dacă frumoasa noastră nu şi-a pierdut pantofu' pân noroi şi-ncolo n-are nici pă dracu'. Doamne, ce-o să-şi mai râdă de noi mâine dimineaţă!

– Da, Silas, poate c-aşa e, cum spui tu, încuviinţai eu.

Curentul ne-adusese din nou pe lângă ciot. Deodată simţii – da, simţii, căci era ca şi cum cârligul de fier mi s-ar fi înfipt drept în carne – simţii că Hollingsworth dăduse de ceva pe fundul râului. Se smuci, mai-mai să răstoarne barca.

– Ţine-o bine! strigă Foster. Asta e!

Hollingsworth se opinti din nou, cu furie. Deasupra apei apăru ceva alb, faldurile unei rochii. Ceva mai încolo se vedea şi părul negru pe care apa îl trăgea la vale. O găsiserăm pe Zenobia!

Silas Foster o apucase bine, Hollingsworth se

lupta şi el din răsputeri, iar eu vâsleam spre mal, uitându-mă tot timpul la Zenobia, care, purtată de curent, se lăsa greu pe lângă barcă. Ajunşi aproape de mal, sărirăm toţi trei în apă, luarăm femeia în braţe şi-o aşezarăm pe pământ, sub un copac.

– Biata fată! spuse Foster. Tare rău îmi pare dă ea!

Bag mâna-n foc că inima lui bătrână şi uscată a îngăduit lacrimilor să-i curgă pe obraz.

Dacă ar fi să descriu tabloul ăsta înspăimântător, sunt sigur că cititorii m-ar învinui că necinstesc morţii şi m-ar arăta cu degetul. De doisprezece ani port întruna în minte tabloul ăla şi-aş fi în stare să vi-l descriu de parcă l-aş avea acum în faţa ochilor. Moartea pe care şi-o alesese Zenobia mi se părea cea mai urâtă. Hainele ude i se lipiseră de trupul înţepenit în înfiorare. Era chinul morţii săpat în marmură. Se zbătuse şi braţele-i înţepeniseră aşa cum se zbătuse, cu pumnii încleştaţi. Avea genunchii îndoiţi ca pentru rugăciune. O, Doamne, înţepeneala aia! Era cumplită!

Aveam o singură speranţă, dar şi asta era amestecată cu teamă. Îngenunchease de parcă se ruga. Cu ultima suflare, sufletu-i împăcat şi plin de căinţă se lăsase în paza Domnului. Dar braţele! Erau îndoite ca şi cum se ridicaseră împotriva providenţei într-o duşmănie fără alean. Şi pumnii! Erau încleştaţi de atâta sfidare neîmblânzită.

Foster se aplecă deasupra moartei şi se uită la ea cu atenţie.

– I-ai făcut o rană-n piept, biata de ea, îi spuse lui Hollingsworth, şi chiar lângă inimă!

– Ceee! strigă Hollingsworth sărind ca ars.

Şi înainte şi după moarte, numai asta făcuse!

– Uite, vezi? îi arătă Foster. Aici ai lovit-o cu cârligu' ăla dă fier. Mamă, Doamne, ce durere-ar fi fost asta s-o mai simtă!

Smulserăm două uluci dintr-un gard de prin apropiere şi făcurăm un catafalc. Puserăm peste uluci câteva scânduri pe care le scoseserăm de pe fundul bărcii. Şi-aşa o duserăm acasă pe Zenobia. Mi-a venit în minte un lucru care – nu mă îndoiesc câtuşi de puţin – pare ridicol, dar trebuie să-l spun pentru adevărul din el. Sunt sigur că, dacă Zenobia, fiind genul de femeie pe care-l ştim, ar fi putut să prevadă cât de dizgraţios o să moară, n-ar fi comis actul ăsta înfricoşător după cum n-ar fi ieşit în lume cu o rochie care nu-i venea bine! M-am gândit adesea că Zenobia nu-şi alesese moartea chiar la întâmplare. Bănuiesc că văzuse poze cu înecate graţioase şi mlădii ca trestia. Şi i se păruse că e bine şi frumos să moară ca atâtea alte fete simple, rănite amarnic de prima iubire, care-şi dormeau somnul de veci în unda caldă şi blândă a râului, pe unde umblaseră desculţe de atâtea ori când erau mici,

prin apa până la genunchi, fără să le pese că-şi udă rochiţa. Dar la Zenobia era şi ceva din afectarea noastră de locuitori ai unei Arcadii moderne, care ne marcase destul de tare viaţa în ultimele luni.

Încet, încet de tot, apăsaţi sufleteşte, oprindu-ne des ca să sprijinim catafalcul pe o stâncă sau pe un buştean năpădit de muşchi şi să ne mai adunăm puterile, ne-am purtat povara pe sub razele lunii şi în cele din urmă am aşezat-o pe duşumea, în casă. Veniră trei sau patru babe stafidite care-ncepură să şuşotească între ele. Îşi puseră ochelarii şi se uitară la moartă cu luare-aminte. Ridicau spre cer mâinile lor osoase, clătinau din cap, mai-mai să le cadă scufiile, şi se sfătuiau ce să facă gândindu-se la experienţa pe care-o aveau.

Cu femeile-alea o lăsarăm pe Zenobia!

XXVIII

PĂŞUNEA DE LA BLITHEDALE

Păn acum n-avuseserăm nevoie de cimitir la Blithedale. Ne-am sfătuit cu toţii unde-ar fi mai bine s-o îngropăm pe Zenobia. Dorinţa mea era s-o punem să-şi doarmă somnul de veci la poalele amvonului lui Eliot. Mai vroiam să tăiem adânc în stâncă numele după care o ştiam cu toţii, ZENOBIA, şi să lăsăm muşchiul şi lichenii să-l acopere pe îndelete. Dar Hollingsworth spuse să-i

săpăm mormântul pe panta aia lină, pe păşunea aia întinsă unde, cum credeam noi cândva, Zenobia şi el plănuiseră să-şi ridice căsuţa. Şi-aşa făcurăm.

O îngropărăm cum se-ngroapă oamenii de sute de ani. Gândindu-ne la moarte, noi, cei de la Blithedale, ne puseserăm uneori mintea la contribuţie să găsim o ceremonie de înmormântare care să fie simbolul credinţei şi-al nădejdilor noastre fără sfârşit. Dar când veni timpul pentru aşa ceva, ne dădurăm seama că era mai bine şi mai cinstit să facem cum făcuserăm şi până acum. Cortegiul se puse în mişcare. Cel mai aproape de moartă mergea un bătrân, cu faţa ascunsă mai tot timpul într-o batistă albă. Priscilla se sprijinea de braţul lui. Hollingsworth şi cu mine veneam după el. Toţi stăteam şi ne uitam la pământul care parcă se căscase, rece, să ne înghită. Toţi vedeam sicriul coborând în groapă. Toţi auzeam pământul sfărâmicios lovind capacul coşciugului.

Era şi un străin acolo – străin pentru cei mai mulţi, căci mie mi-era cunoscut – un străin care, după ce dispăru sicriul în groapă, luă o mână de pământ şi-o aruncă primul înăuntru. Plecasem de lângă Hollingsworth şi acum eram lângă omul ăsta.

– Mare prostie-a făcut Zenobia! spuse el. Era ultima femeie pentru care moartea ar fi fost o binecuvântare. Totul a fost din cale-afară de absurd. Mă şi scoate din sărite!

– De ce? întrebai eu îngrozit de răceala cu care spusese vorbele-alea şi curios să aflu cât de cât adevărul despre legătura dintre el şi Zenobia. Soarta ei nenorocită a împins-o la pasul ăsta. Pentru ea totul se năruise. Pierduse averea şi iubirea celui la care ţinea ca la ochii din cap. Şi mai avea o taină care-o apăsa şi cu care dumneavoastră sunteţi mai la curent decât mine. Era tânără, dar viaţa o pusese la grea-ncercare. Nu mai avea ce să spere, dar avea destule de care să se teamă. Dacă Cerul, în mărinimia lui, ar fi luat-o la el, asta ar fi fost mângâierea cea mai mare pentru un suflet nenorocit ca al ei.

– Vă înşelaţi profund, ripostă Westervelt.

– Zău? Şi care-i părerea dumneavoastră? îl întrebai eu.

– Avea o minte foarte ageră, spuse el. Cu sentimentele, se descurca ea destul de bine, după situaţie, iar frumuseţea – numai să fi avut răbdare până treceau necazurile – ar fi făcut-o să strălucească ca o stea încă douăzeci de ani de-acum încolo. Avea în faţă toată splendoarea vieţii şi succesele s-ar fi ţinut lanţ. Ce actriţă ar fi putut să fie Zenobia! Şi ăsta era unul din darurile ei cele mai neînsemnate. Ar fi putut să-nvârtă lumea pe degete fie prin propria ei forţă, fie prin înrâurirea pe care-ar fi avut-o asupra unuia sau mai mulţi bărbaţi de geniu. Tot ce-şi putea dori o femeie, ea ar fi putut obţine doar făcând un semn cu capul!

– Nu cred că toate astea ar fi fost pe placul inimii ei.

– Ce inimă, domnule? pufni Westervelt cu dispreţ. Decât să se facă sclava acelui organ incomod, mai bine l-ar fi ţinut în frâu. Ziceţi că pierduse iubirea! Ei şi! Ce, n-o mai pierduse şi altă dată? Şi nu şi-a pus funia de gât. Şi-a mai iubit bine merci, şi nu o dată sau de două ori. Şi-acuma să se-nece pentru filantropul ăla cu capul în nori!

– Cine eşti dumneata să vorbeşti aşa despre moartă? strigai eu plin de indignare. Vrei să zici c-o lauzi şi, de fapt, treci sub tăcere şi pângăreşti tot ce-a fost mai nobil şi mai curat în ea. De mult te bănuiesc că eşti piaza ei rea. Sentimentele dumitale îmi întăresc credinţa asta, dar nu mă luminează deloc asupra modului în care i-ai influenţat viaţa. Poate că numai moartea putea să desfacă legătura asta. Şi-atunci, ferice de ea că zace în pământ!

– Indiferent ce legături am avut cu ea, spuse el posomorât, dar fără să fie impresionat, acuma mi-a scăpat din mână. Dacă ar mai fi trăit, şi m-ar fi ascultat, am fi putut să ne fim de mare folos unul altuia. Dar Zenobia îşi doarme somnul fără sfârşit în pământul rece şi trist. Douăzeci de ani de strălucire aruncaţi pe apa sâmbetii numai pentru nişte hachiţe de muiere!

Cerul să-l pedepsească pe Westervelt aşa cum merită! Înghiţi-l-ar pământul!

Cum stăteam acolo lângă mormânt, mă uitam adesea la Priscilla, temându-mă să n-o văd distrusă de durere. Era tare îndurerată, e drept, dar o fire aşa de simplă ca ea n-are loc decât pentru un singur sentiment care o copleşeşte. Nimic altceva n-o mişcă şi nici nu-i poate face vreun rău. Aşa şi cu Priscilla. Singura ei nenorocire ar fi fost s-o dezamăgească Hollingsworth. Dar asta nu-i era scris să se întâmple sau, cel puţin, nu acum căci, după cum se vede, Priscilla vieţuia încă.

Dar cu Hollingsworth cum rămâne? După tot răul pe care l-a făcut, îl lăsăm aşa, să se bucure în voie de devotamentul unei inimi calde şi sincere şi să fie stăpân pe muntele ăla de bani, cu care să-şi pună în aplicare mult doritul lui plan ce-l făcuse s-o ia razna de-a binelea? Atunci unde-i dreptatea? Exact problema asta mă frământa şi pe mine. M-am hotărât să dau o fugă până acolo (trecuseră câţiva ani). Mă interesa un singur lucru. Vroiam să-l văd pe Hollingsworth pentru ultima oară, să mă conving dacă era fericit sau nu. Aflasem că stătea undeva într-o căsuţă, că ducea o viaţă extrem de retrasă şi că singura şansă de-a-l întâlni pe el sau pe Priscilla era să le ies în cale pe o potecă ferită de ochii lumii, pe unde aveau obiceiul să se plimbe după-amiaza târziu. Şi acolo i-am şi întâlnit. Când s-au apropiat de mine, am văzut pe chipul lui Hollingsworth o tristeţe ce părea foarte obişnuită. Bărbatul ăla puternic era

dărâmat şi, ca un copil, se ţinea strâns, cât mai strâns, de femeia firavă cu care mergea la braţ. Priscilla avea un aer protector ca şi cum şi-ar fi dat seama că e îngerul păzitor al omului de lângă ea. Dar se vedea şi altceva: un respect adânc, plin de supunere şi fără ezitări din parte-i şi o fericire voalată, care se arăta totuşi pe chipul ei calm şi plăcut la vedere.

Priscilla mă recunoscu şi-mi zâmbi cu oarecare prietenie. Făcu însă un gest uşor pe care n-aveam cum să-l interpretez decât ca o rugăminte să fac ce-oi face şi să nu mă vadă Hollingsworth. Cu toate astea n-am putut să mă stăpânesc şi i-am spus:

– Hollingsworth, am venit să-ţi văd măreţul edificiu pentru îndreptarea răufăcătorilor. E gata?

– Nu, nici nu l-am început, răspunse Hollingsworth fără să-şi ridice privirea. Ajunge şi unul mai mic.

Priscilla se uită la mine cu dojană, dar eu începui din nou, înverşunat şi răzbunător, de parcă aruncam o săgeată otrăvită drept în inima lui Hollingsworth.

– Câţi răufăcători ai adus până acum pe calea cea dreaptă? îl întrebai.

– Nici unul, răspunse Hollingsworth tot cu ochii în pământ. De când ne-am despărţit, am avut de-a face cu un singur ucigaş.

În clipa aia ochii mi se umplură de lacrimi şi-l iertai pentru totdeauna. Îmi adusesem aminte de

sălbăticia, de strigătul pătimaş cu care Zenobia rostise vorbele-alea: „Spune-i că m-a omorât cu zile! Spune-i c-am să-l urmăresc şi dincolo de mormânt!" Acuma ştiam la ce ucigaş se referise Hollingsworth.

Cât am vorbit noi aşa, stătuserăm tot timpul lângă mormântul Zenobiei. Nu l-am mai văzut de-atunci, dar nu-mi fac probleme că iarba n-a crescut la fel de bine pentru că în pământ putrezise femeia aia frumoasă. Cât ne mai iubeşte mama natură! Şi, totuşi, cât de repede şi fără cea mai slabă umbră de regret îşi găseşte un ţel mai puţin nobil, atunci când ţelul ei suprem – adică sensibilitatea şi acea viaţă superioară a minţii – dispare înainte de vreme! Cât a trăit Zenobia, mama natură a fost mândră de ea şi i-a chemat pe toţi s-o admire ca pe opera ei cea mai de preţ. Zenobia nu mai e printre noi. Şi-o să verse mama natură vreo lacrimă? Nici gând! Nenorocirea intră în vederile ei, e un fapt de viaţă ca oricare altul.

XXIX

SPOVEDANIA LUI MILES CONVERDALE

Mai rămâne doar să vă spun câteva vorbe despre mine. Poate că cititorii ar fi dispuşi să mă scutească de osteneala asta. Şi nu e de mirare căci, în propria mea

povestire, eu n-am fost decât un personaj oarecare. N-am atras atenţia nimănui şi viaţa mea a prins contur şi culoare numai prin bunăvoinţa altora. Dar oricui îi mai rămâne un pic de consideraţie pentru propria lui persoană. Aşa că aceste două sau trei pagini de la sfârşit le păstrez pentru mine şi numai pentru mine.

Dar, la urma urmelor, ce am a vă mai spune? Nimic, absolut nimic! La o săptămână după moartea Zenobiei, am plecat de la Blithedale şi nu m-am mai întors. Mult timp după aceea toate pământurile noastre însemnau pentru mine doar pământul reavăn de pe mormântul ei. Nu mai puteam să muncesc acolo şi nici să trăiesc din roadele pe care ni le dădea pământul ăla. Adesea mi-aduc aminte de minunatul nostru plan de-a făuri o viaţă nobilă, lipsită de egoism. Şi în acea vară dintâi ce perspective minunate ni se arătau! C-o să dureze cât lumea şi-o să se perfecţioneze cu trecerea anilor. Dacă foştii mei tovarăşi ar mai fi aclo, dacă măcar trei sau patru oameni din ăia dintr-o bucată ar mai trudi pe ogoarele alea, uneori îmi vine să cred că mi-aş îndrepta paşii osteniţi spre Blithedale şi i-aş ruga să mă primească iar printre ei, în amintirea prieteniei de odinioară. Sunt din ce în ce mai convins că dăduserăm peste ceva care-ar fi putut să fie adevărul. Posteritatea poatc c-o să-l dezgroape şi o să tragă foloase de pe urma lui.

După asta viaţa mea a fost... era să spun fericită... dar, oricum, suportabilă. Acum am ajus la maturitate –

mă rog, cu un an-doi mai mult. Ce-mi pasă dac-or mai ştii şi alţii treaba asta! – sunt tot holtei şi nici n-am vreun plan anume să-mi schimb starea civilă. Am fost de două ori în Europa, de fiecare dată am stat un an sau doi şi m-am simţit destul de bine. Întrucât am cu ce-mi ţine zilele şi nu port şi grija altcuiva (în afară de propria mea persoană), trăiesc pe picior mare şi o duc ca-n sânul lui Avram. Cât despre poezie, am lăsat-o baltă în ciuda faptului că domnul Griswold – după cum ştiţi, fără doar şi poate – mi-a dat şi mie un locşor destul de bun printre poeţii mai mititei, graţie volumaşului pe care l-am publicat acum zece ani. În ce priveşte propăşirea omului (cu tot dorul meu nestăpânit după Blithedale), cine poate n-are decât să creadă-n ea şi să dea o mână de ajutor dacă se simte în stare. Eu, unul, nu sunt în stare nici de una, nici de alta. După cum mi-a spus odată Hollingsworth, eu n-am un scop în viaţă. Ce ciudat! El a ajuns moralicește o epavă din cauza preaplinului aceluiaşi element, a cărui lipsă mie mi-a golit viaţa de conţinut, după cum îmi vine să cred câteodată. Nici prin gând nu-mi trece să mor, zău aşa! Şi, totuşi, dacă în tot haosul ăsta de zbatere omenească ar exista o cauză pentru care merită să mori (ca un om cu mintea întreagă ce eşti) şi care cauză ar trage foloase de pe urma morţii mele, atunci – bineînţeles că treaba asta să nu mă pună la un efort prea mare – cred că aş

avea curajul să-mi dau viaţa pentru ea. Dacă, de exemplu, Kossuth şi-ar aşeza tabăra la câţiva paşi de casa mea şi s-ar apuca să lupte pentru drepturile concetăţenilor lui într-o dimineaţă blândă şi însorită, după micul dejun, atunci Miles Coverdale ar fi omul lui, gata să se repeadă vitejeşte în baionetele inamicului. Mai mult de-atâta nu m-aş aventura.

Mi-am cam exagerat defectele. Cititorul nu trebuie să creadă neapărat tot ce spun, dar nici să-şi închipuie că nu mai am nimic în comun cu tânărul care cândva spera cu atâta elan şi nu prea dădea greş în strădaniile lui. Capete mai puţin luminate decât al meu au ajuns sus de tot, inimi mai sterpe decât a mea s-au încălzit din nou la soarele iubirii şi-au fost fericite. Viaţa mea însă a lâncezit. Credeţi c-ar vrea prietenii să ştie de ce-am ajuns aici? Există un secret, pe care l-am tăinuit tot timpul şi nici prin cap nu mi-a trecut vreodată să suflu măcar o vorbă despre el. Există un secret cam fără importanţă, care poate c-a avut ceva de-a face cu aceşti ani maturi de inerţie, cu faptul că nu m-am însurat, cu nemulţumirea cu care privesc în trecut şi cu nepăsarea cu care privesc în viitor. Să vi-l spun? E de-a dreptul absurd pentru un bărbat care-a luat-o în jos pe panta vieţii, mai mult chiar, pentru un om cu trei fire albe în mustaţa neagră ca pana corbului şi laba-gâştei pe la coada ochiului, e absurd să ţi se

întâmple aşa ceva şi e şi mai absurd ca un burlac ca mine să vorbească despre asemenea lucruri. Da-mi stă pe limbă, aşa c-o să-i dau drumul.

Ştiu că spovedania asta – aşa scurtă cum e să fie – o să arunce altă lumină asupra comportării mele de până acum şi o să fie absolut esenţială pentru înţelegerea deplină a povestirii mele. Întrucât tot am spus atâtea până aici, cititorul are prin urmare dreptul să audă şi puţinul care urmează. M-apuc să scriu, dar nădăjduiesc că cititorul o să aibă mizericordia să-şi închipuie c-am roşit până în vârful urechilor şi mi-am întors capul în altă parte de ruşine:

Eu..., da, chiar eu... mă îndrăgostisem... de... PRISCILLA!

CUPRINS

I. Moş Moodie 1
II. Blithedale 6
III. Un cuib de visători 13
IV. Cina 26
V. Până la culcare 38
VI. Coverdale în camera de suferinţă 48
VII. Convalescentul 63
VIII. O arcadie modernă 75
IX. Hollingsworth, Zenobia, Priscilla 91
X. Un oaspete de la oraş 109
XI. Poteca din pădure 121
XII. Sihăstria lui Converdale 134
XIII. Povestea Zenobiei 145
XIV. Amvonul lui Eliot 161
XV. În impas 176
XVI. Despărţirea 189
XVII. Hotelul 200
XVIII. Pensiunea 210
XIX. Salonul Zenobiei 219
XX. Dispar amândouă 228
XXI. O veche cunoştinţă 236
XXII. Fauntleroy 243
XXIII. În sat, la reprezentaţie 254
XXIV. Măştile 263

XXV. Cei trei împreună 273
XXVI. Zenobia şi Converdale 283
XXVII. În miez de noapte 291
XXVIII. Păşunea de la Blithedale 300
XXIX. Spovedania lui Miles Converdale 306

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026